

Studie ekonomických
a sociodemografických
přínosů a rizik HÚ ve vybraných
lokalitych pro rozvoj dotčených
regionů

Etapa 2
Hodnocení
sociodemografického
a hospodářského prostředí
vymezených mikroregionů

Autoři: RNDr. Radim Perlín, Ph.D.,
RNDr. Marek Komárek (a kol.)

Tato zpráva byla zpracována v projektu financovaném SÚRAO. Prezentovaná stanoviska a dosažené závěry jsou názory autora (autorů) a nemusí nutně představovat názory SÚRAO.

NÁZEV ZPRÁVY: Hodnocení sociodemografického a hospodářského prostředí vymezených mikroregionů

NÁZEV PROJEKTU: Studie ekonomických a sociodemografických přínosů a rizik HÚ ve vybraných lokalitách pro rozvoj dotčených regionů

IDENTIFIKACE V RÁMCI PROJEKTU: Závěrečná zpráva

ČÍSLO SMLOUVY: SO2022-018-01

AUTORSKÝ KOLEKTIV: Perlín R.¹, Komárek M.¹ (a kol.)

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy¹

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁPIS:

PERLÍN, R., KOMÁREK, M. a kol. (2023): Studie ekonomických a sociodemografických přínosů a rizik HÚ ve vybraných lokalitách pro rozvoj dotčených regionů – Hodnocení sociodemografického a hospodářského prostředí vymezených regionů, Praha, SÚRAO, 128 str.

Mgr. Tomáš Šedivý
Manažer projektu (SÚRAO)

doc. Ing. Alexandr Butovič, Ph.D.
Manažer projektu
SATRA, spol s.r.o.

Revizní list:

Strana/ kapitola	Povaha změny	Datum	Zpracoval	Schválil

Obsah

1	Vymezení území	11
1.1	Vertikální úroveň hodnocení	11
1.1.1	Lokální úroveň hodnocení	11
1.1.2	Mikroregionální úroveň.....	11
1.2	Sociogeografická poloha.....	12
1.2.1	Hustota zalidnění.....	12
1.2.2	Komplexně funkční velikost.....	16
2	Datové zdroje	21
3	Postup projednávání studie.....	22
4	Metodika tvorby ukazatelů	23
4.1	Konstrukce ukazatelů pro lokální úroveň.....	23
4.2	Konstrukce použitých ukazatelů pro mikroregionální úroveň	24
5	Hodnocení potenciálních lokalit HÚ	31
6	Lokalita Březový potok	37
6.1	Hodnocení částí obcí	37
6.1.1	Počet obyvatel.....	37
6.1.2	Domovní fond.....	38
6.2	Hodnocení obcí.....	41
6.2.1	Sídelní struktura	41
6.2.2	Bytový a domovní fond.....	44
6.2.3	Sociální struktura.....	45
6.2.4	Struktura zaměstnanosti a rekreace	49
6.2.5	Sociálně patologické jevy	54
6.2.6	Veřejná správa a sociální prostředí	61
7	Lokalita Horka.....	66
7.1	Hodnocení částí obcí	66
7.1.1	Počet obyvatel.....	66
7.1.2	Domovní fond.....	67
7.2	Hodnocení obcí.....	69
7.2.1	Sídelní struktura	69
7.2.2	Bytový a domovní fond.....	73
7.2.3	Sociální struktura.....	74
7.2.4	Struktura zaměstnanosti a rekreace	77
7.2.5	Sociálně patologické jevy	82
7.2.6	Veřejná správa a sociální prostředí	89
8	Lokalita Hrádek.....	95

8.1	Hodnocení částí obcí	95
8.1.1	Počet obyvatel	95
8.1.2	Domovní fond	96
8.2	Hodnocení obcí	98
8.2.1	Sídelní struktura	98
8.2.2	Bytový a domovní fond	102
8.2.3	Sociální struktura	103
8.2.4	Struktura zaměstnanosti a rekreace	107
8.2.5	Sociálně patologické jevy	112
8.2.6	Veřejná správa a sociální prostředí	119
9	Lokalita Janoch	124
9.1	Hodnocení částí obcí	124
9.1.1	Počet obyvatel	124
9.1.2	Domovní fond	126
9.2	Hodnocení obcí	129
9.2.1	Sídelní struktura	129
9.2.2	Bytový a domovní fond	132
9.2.3	Sociální struktura	133
9.2.4	Struktura zaměstnanosti a rekreace	137
9.2.5	Sociálně patologické jevy	142
9.2.6	Veřejná správa a sociální prostředí	149
10	Závěry	155
10.1	Silné a slabé stránky mikroregionu HÚ	157

Seznam tabulek:

Tab. 1 Počet obcí a počet částí obcí podle lokalit	31
Tab. 2 Počet částí obcí a počet obyvatel podle velikostních kategorií.....	32
Tab. 3 Počet obcí a počet obyvatel podle velikostních kategorií.....	33
Tab. 4: Březový potok - Vývoj struktury zaměstnanosti podle sektorů	51
Tab. 5 Březový potok - Počet zaměstnanců	52
Tab. 6. Březový potok Počet trestných činů.....	60
Tab. 7 Březový potok Komunální volby.....	62
Tab. 8: Horka – Vývoj struktury zaměstnanosti podle sektorů.....	79
Tab. 9 Horka - Počet zaměstnanců.....	80
Tab. 10. Horka Počet trestných činů	88
Tab. 11 Horka Komunální volby	91
Tab. 12: Hrádek - Vývoj struktury zaměstnanosti podle sektorů.....	109
Tab. 13 Hrádek - Počet zaměstnanců.....	110
Tab. 14. Hrádek - Počet trestných činů	118
Tab. 15 Hrádek Komunální volby	120
Tab. 16: Janoch - Vývoj struktury zaměstnanosti podle sektorů	139
Tab. 17 Janoch - Počet zaměstnanců	140
Tab. 18. Janoch - Počet trestných činů.....	148
Tab. 19 Janoch Komunální volby.....	154
Tab. 20. Vybrané průměrné ukazatele za mikroregiony HÚ	159

Seznam obrázků:

Obr. 1 Hustota zalidnění v sídlech.....	13
Obr. 2 Hodnoty komplexně funkční velikosti obcí	18
Obr. 3. Velikostní kategorie obcí	34
Obr. 4 Počet obyvatel v sídlech.....	37
Obr. 5 Obydlenost domovního fondu	38
Obr. 6 Březový potok Vývoj počtu obyvatel a počtu domů 1991-2021.....	41
Obr. 7 Březový potok Stáří domovního fondu	44
Obr. 8 Březový potok Index stáří a index vzdělanosti	45
Obr. 9 Březový potok Migrační saldo	47
Obr. 10 Březový potok Progresivita ekonomické struktury a nezaměstnanost.....	49
Obr. 11. Březový potok Turisticko-rekreační zatížení	53
Obr. 13 Březový potok Počet a vývoj exekučních řízení.....	55
Obr. 14 Březový potok Objem a vývoj sociálních příspěvků	57
Obr. 15 Březový potok Volební účast.....	61
Obr. 12 Březový potok Daňové dotační příjmy obcí	63
Obr. 16 Horka Počet obyvatel v sídlech	66
Obr. 17 Horka Obydlenost domovního fondu.....	67

Obr. 18 Horka Vývoj počtu obyvatel a počtu domů 1991-2021	69
Obr. 19 Horka Stáří domovního fondu.....	73
Obr. 20 Horka Index stáří a index vzdělanosti.....	74
Obr. 21 Horka Migrační saldo	75
Obr. 22 Horka Progresivita ekonomické struktury a nezaměstnanost	78
Obr. 23. Horka Turisticko-rekreační zatížení.....	81
Obr. 25 Horka Počet a vývoj exekučních řízení.....	82
Obr. 26 Horka Objem a vývoj sociálních příspěvků.....	85
Obr. 27 Horka Volební účast	89
Obr. 24 Horka Daňové a dotační příjmy obcí.....	92
Obr. 28 Hrádek Počet obyvatel v sídlech	95
Obr. 29 Hrádek Obydlenost domovního fondu.....	96
Obr. 30 Hrádek Vývoj počtu obyvatel a počtu domů 1991-2021.....	98
Obr. 31 Hrádek Stáří domovního fondu.....	102
Obr. 32 Hrádek Index stáří a index vzdělanosti.....	104
Obr. 33 Hrádek Migrační saldo	105
Obr. 34 Hrádek Progresivita ekonomické struktury a nezaměstnanost	108
Obr. 35. Hrádek Turisticko-rekreační zatížení.....	111
Obr. 37 Hrádek Počet a vývoj exekučních řízení.....	112
Obr. 38 Hrádek Objem a vývoj sociálních příspěvků.....	115
Obr. 39 Hrádek Volební účast	119
Obr. 36 Hrádek Daňové dotační příjmy obcí.....	121
Obr. 40 Janoch Počet obyvatel v sídlech.....	124
Obr. 40 Janoch Obydlenost domovního fondu	126
Obr. 41 Janoch Vývoj počtu obyvatel a počtu domů 1991-2021	129
Obr. 42 Janoch Stáří domovního fondu	132
Obr. 43 Janoch Index stáří a index vzdělanosti	133
Obr. 44 Janoch Migrační saldo	135
Obr. 45 Janoch Progresivita ekonomické struktury a nezaměstnanost.....	137
Obr. 46. Janoch Turisticko-rekreační zatížení	141
Obr. 48 Janoch Počet a vývoj exekučních řízení.....	142
Obr. 49 Janoch Objem a vývoj sociálních příspěvků	145
Obr. 50 Janoch Volební účast.....	149
Obr. 47 Janoch Daňové a dotační příjmy obcí.....	151

Seznam grafů:

Graf 1. Vývoj počtu obyvatel mikroregionů v území potenciálních lokalit HÚ	15
Graf 2 Březový potok – vývoj počtu obyvatel	42
Graf 3 Horka - vývoj počtu obyvatel.....	72
Graf 4 Hrádek - vývoj počtu obyvatel.....	101
Graf 5 Janoch - vývoj počtu obyvatel	131

Seznam použitých zkratk:

ČR	Česká republika
ČSU	Český statistický úřad
HÚ	Hlubinné úložiště
ISPROFIN	Informační systém programového financování
JE	Jaderná elektrárna
KFV	Komplexní funkční velikost
MČ	Místní část
MF	Ministerstvo financí ČR
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
ÚAP	Územně analytické podklady

Abstrakt

Předmětem zprávy je sociodemografická studie, která kvantifikuje potenciální lokality na lokální a mikroregionální úrovni z pohledu následujících parametrů: hustota zalidnění v sídlech, vývoj počtu obyvatel, komplexní funkční velikost, Vývoj počtu domů a dokončené byty, rozdrobenost sídelní soustavy, migrační saldo, index stáří, index vzdělanosti, stáří domů, progresivita ekonomické struktury, vývoj strukturální zaměstnanosti, vývoj nezaměstnanosti, zaměstnanost, daňové příjmy, dotační příjmy obcí, celkové zdroje obcí, podíl osob v exekuci, změna počtu osob v exekuci, příspěvky na bydlení a živobytí, změna objemu příspěvků na živobytí a bydlení, volební účast, kriminalita a turisticko-rekreační zatížení.

Klíčová slova

Hlubinné úložiště, sociodemografická studie

Abstract

The subject of the report is a socio-demographic study that quantifies potential sites at the local and micro-regional level in terms of the following parameters: Population density in settlements, population development, complex functional size, development of the number of houses and completed dwellings, fragmentation of the settlement system, migration balance, age index, education index, age of houses, progressivity of the economic structure, development of structural employment, unemployment trends, employment, tax revenues, municipal subsidy revenues, total municipal resources, share of persons in foreclosure, change in the number of persons in foreclosure, housing and subsistence allowances, change in the volume of housing and subsistence allowances, voter turnout, crime and tourism and recreation burden.

Keywords

Deep geological repository, socio-demographic study

1 Vymezení území

V souladu s metodikou pro zpracování této studie bylo zpracování socioekonomické analýzy přínosů a dopadů umístění HÚ řešeno ve třech základních hierarchických úrovních. Vymezení jednotlivých sledovaných úrovní v obecné podobě vychází z metodiky vymezení spádových oblastí na mikroregionální úrovni a s vymezením funkčních mikroregionů 1. a 2. stupně prováděného M. Hamplm a Maradou (2015).

Potenciální oblasti pro umístění HÚ jsou vymezeny v území, které je opakovaně vymezeno jako nerozvojové (Perlín a kol. 2021) a splňuje znaky tzv. vnitřní periferie (Musil, Müller 2008). Jedná se tedy o území se sníženou mírou sociálně-ekonomických aktivit vymezené z technologických důvodů i v okrajových polohách mezi lokálními centry. Vymezení jednoznačného spádového území je tedy relativně obtížné a nejednoznačné.

1.1 Vertikální úroveň hodnocení

1.1.1 Lokální úroveň hodnocení

Pro zpracování dat na lokální úrovni, tedy na úrovni jednotlivých územně oddělených částí sídel – vesnic, byla využita především data, která byla k dispozici na základě výsledků Sčítání lidu domů a bytů 2021 (dále také jako Cenzus 2021) a která se dotýkají obyvatel domů a bytů.

1.1.2 Mikroregionální úroveň

Vymezené území pro mikroregionální úroveň hodnocení bylo zpracováno na úrovni hodnocení dat za obce. Poměrně široký vějíř dat za obce a současně relativní stabilita ve vymezení obcí umožnil jednak vyhodnocení aktuálního stavu a dále umožnil i srovnání socioekonomického vývoje u hlavních ukazatelů v období relativní srovnatelnosti a dostupnosti vstupních dat.

Pro hodnocení na mikroregionální úrovni je vždy nutné na jedné straně sledovat hodnoty za přirozené centrum regionu a na straně druhé za menší a malé venkovské obce, které se v daném regionu nacházejí, a odlišně interpretovat dosažené hodnoty.

Problém interpretace je znásoben i tím, že potenciální umístění HÚ je navrženo podle technických parametrů v území, které je z hlediska socioekonomických vztahů v okrajových nebo méně rozvojových polohách (Horka, Hrádek, Březový potok). Proto může mít na lokalitu potenciální vliv více lokálních středisek a lokálních jader dotýkajících se řešeného území (Hrádek – Jihlava a Pelhřimov, Horka – Velké Meziříčí a Třebíč).

Pro hodnocení na mikroregionální úrovni byly využity poměrně rozsáhlé soubory vstupních dat spravované ústředními orgány veřejné správy nebo využívané pro specifická hodnocení některých jevů v území. Jako hlavní soubory dat jsou vztaženy jednak k vývojovým řadám především v posledních třiceti letech, případně podle charakteru sledovaného jevu v kratším a z hlediska validity dat srovnatelném období.

Regionální úroveň je navržena jako srovnávací úroveň, a to buď za území celého kraje, kde jsou navrženy potenciální lokality HÚ, respektive ve specifických případech za venkovské obce v Česku (obce do 3 000 obyvatel).

1.2 Sociogeografická poloha

Řešená území vymezená pro potenciální umístění HÚ se nacházejí ve venkovském prostoru v Česku. Celkem tři ze čtyř potenciálních lokalit HÚ jsou umístěny v lokalitách vnitřních periferií, často na okraji okresu v místech s rozptýlenou sídelní strukturou. Pouze lokalita Janoch je navržena v suburbánním zázemí regionální metropole České Budějovice (vymezenou podle ITI České Budějovice), a vykazuje proto zcela odlišné socioekonomické parametry.

Všechny lokality Březový potok, Horka, Hrádek a Janoch jsou umístěny ve středních nadmořských výškách v relativně členitém terénu mezi 400 až 650 m. n. m. s vysokým podílem lesních celků.

Ze sociogeografického hlediska se jedná kromě lokality Janoch o území mimo zásadní rozvojové směry nebo rozvojové osy, a to jak v národním, tak i regionálním pohledu. Na mikroregionální úrovni tvoří přirozená centra města, která jsou relativně vzdálena od potenciálních lokalit HÚ. Z administrativně správního pohledu se lokality HÚ nacházejí na okrajích vymezených mikroregionálních celků – správních obvodů obcí s rozšířenou působností. V rámci řešeného vymezeného mikroregionálního zázemí jsou potenciální lokality umístěny v prostoru spíše malých až velmi malých obcí anebo místních částí, tedy mimo lokální jádra osídlení.

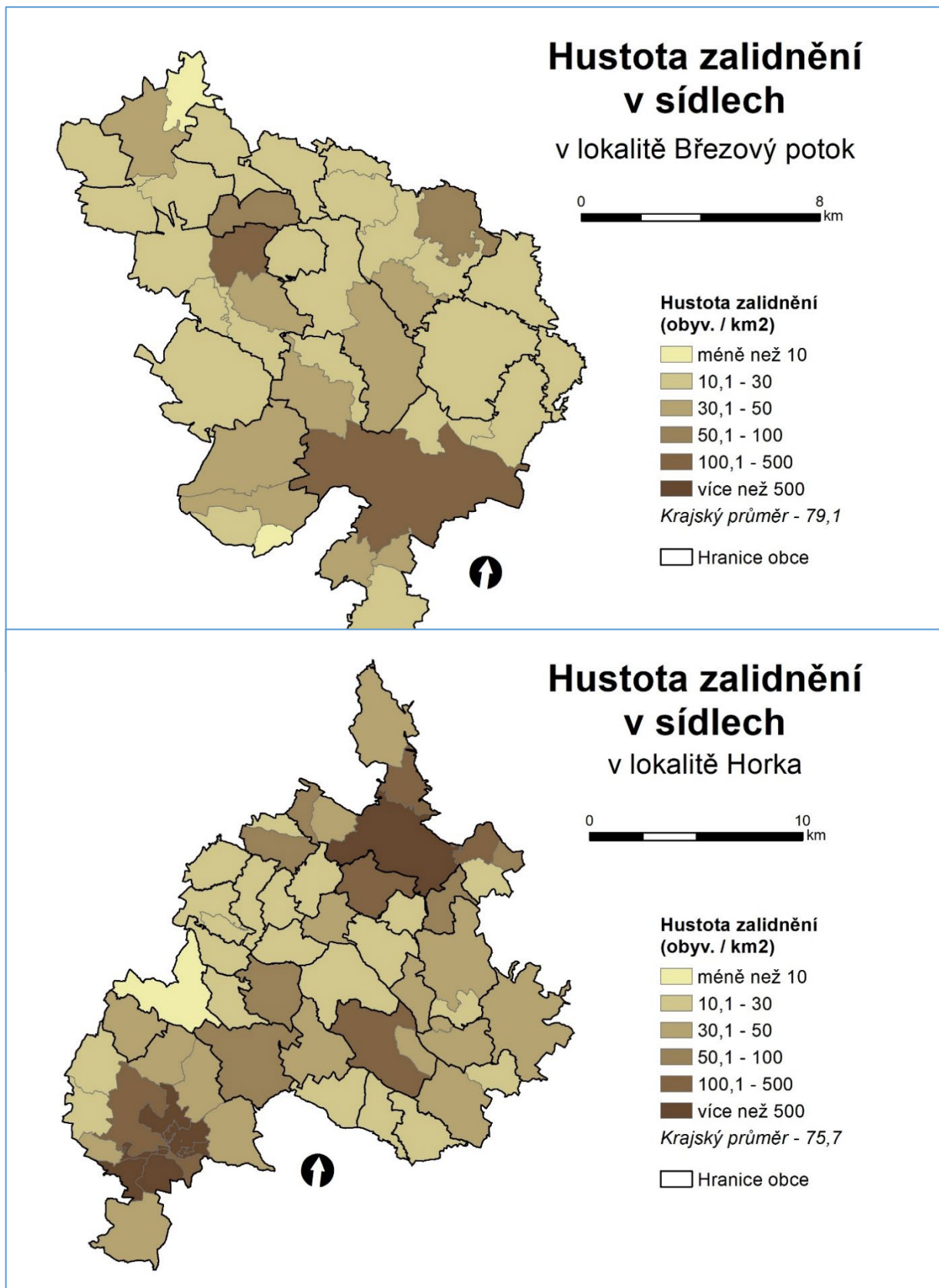
Lokalita potenciálního HÚ Janoch je umístěna v suburbánním zázemí města České Budějovice, leží ve vymezeném metropolitním zázemí města a je zatížena dopady blízkosti velkého regionálního centra. Na rozdíl od dalších lokalit je také přirozené mikroregionální centrum Hluboká nad Vltavou umístěné ve vymezeném mikroregionu relativně centrálně a je dobře dostupné.

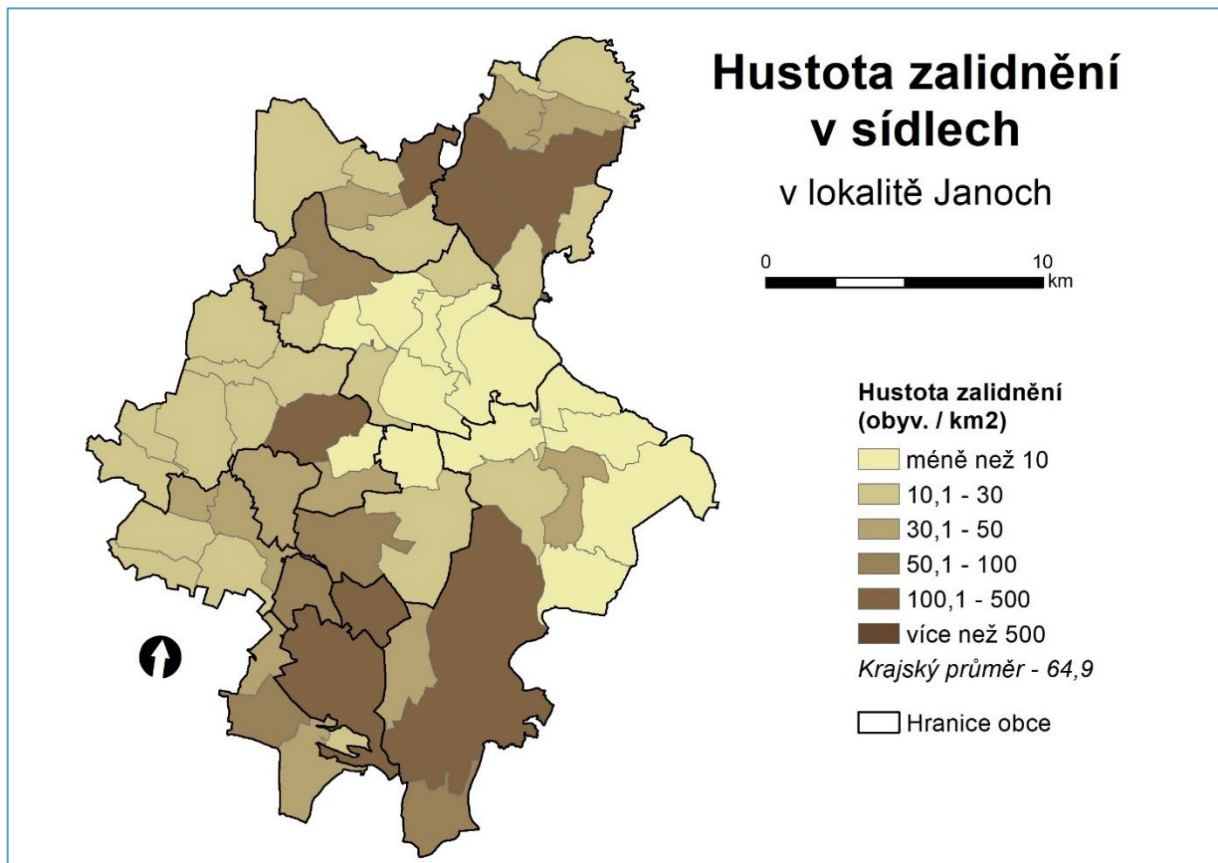
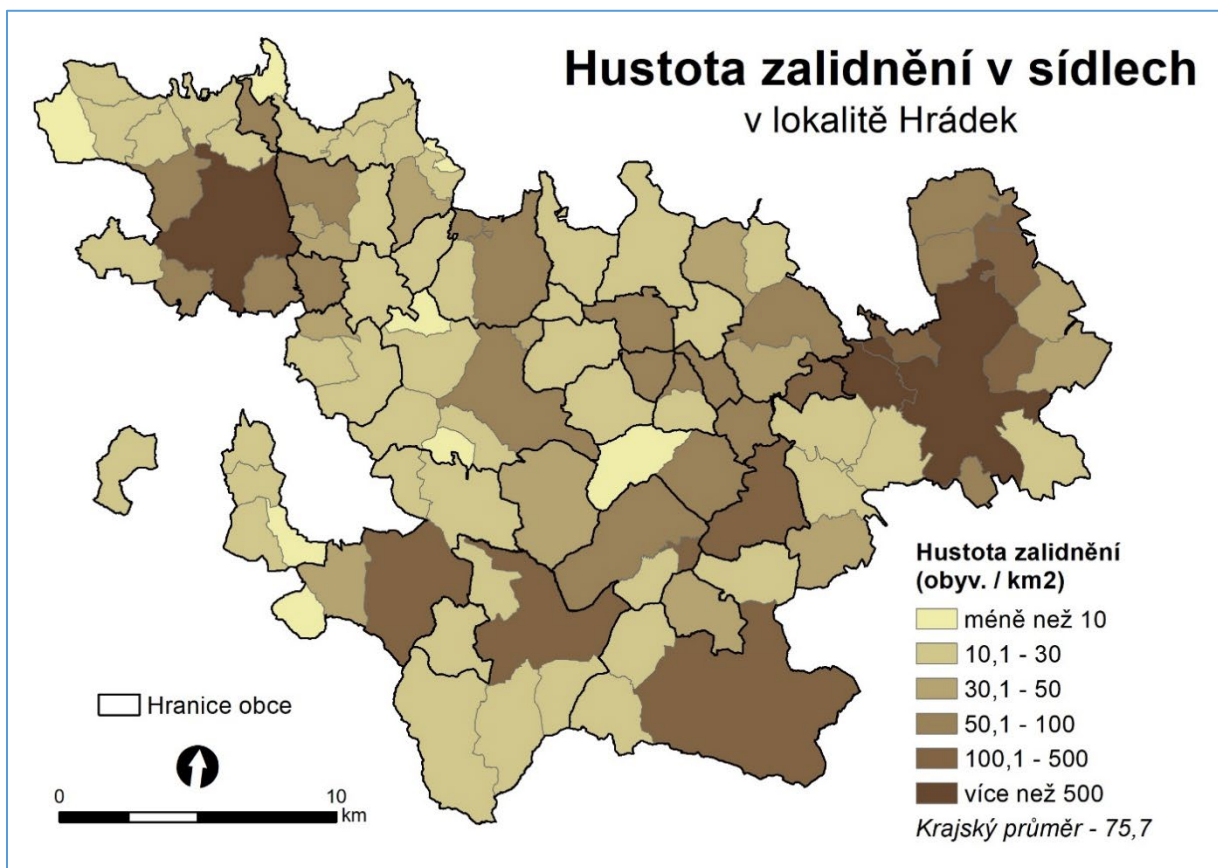
1.2.1 Hustota zalidnění

Polohu a velikost jednotlivých sídel také velmi dobře dokládá ukazatel hustoty zalidnění, tedy přepočtený počet obyvatel na 1 km². Hustota zalidnění v jednotlivých mikroregionech prezentovaná v úrovni sídel (částí obcí) naznačuje na jedné straně potenciální hustotu společenských, ekonomických a kulturních vazeb a na straně druhé pak naznačuje polohu sídel či mikroregionu. Ukazatel hustoty zalidnění je možné nepřímou chápát také jako ukazatel míry metropolizace daného hodnoceného území.

Vyšší hodnoty hustoty zalidnění, než dosahují průměrné krajské hodnoty, jasněji vymezují existující regionální nebo mikroregionální centra v řešených mikroregionech s vysokou mírou urbanizace. Naopak velmi nízké hodnoty zalidnění (menší než 30 obyv./km²) v nejmenších sídlech nebo sídlech ležících v okrajových polohách vzhledem k hlavním lokálním, regionálním nebo celostátním centrům, dokládají mnohem menší intenzitu využití území a jsou typické pro venkovskou krajinu v Česku. Hustota zalidnění v Česku byla v roce 2022 celkem 136 obyv./km², pouze ve venkovských obcích do 3 000 obyvatel je hustota zalidnění na úrovni 57,7 obyv./km².

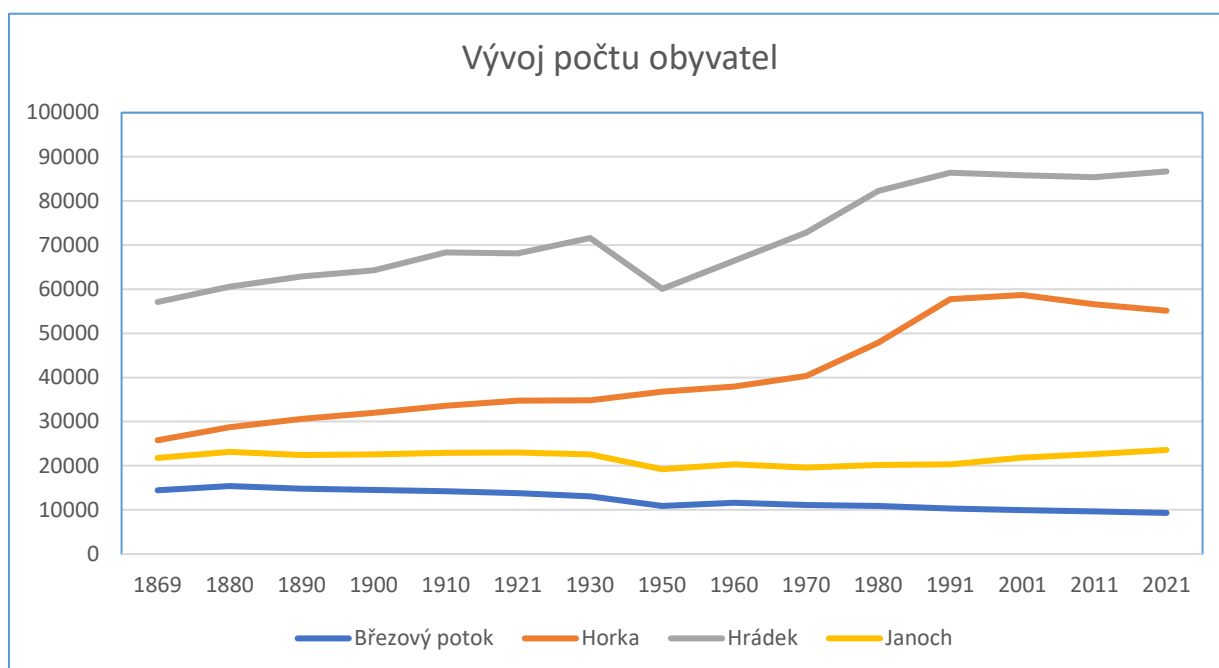
Obr. 1 Hustota zalidnění v sídlech

Zdroj: Český statistický úřad

Graf 1. Vývoj počtu obyvatel mikroregionů v území potenciálních lokalit HÚ

Zdroj: Historický lexikon obcí, ČSÚ

Při hodnocení dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v mikroregionech, kde jsou navrženy potenciální lokality pro umístění HÚ, se všechny 4 mikroregiony rozdělují do dvou, resp. tří skupin.

V mikroregionu Hrádek, kde jsou také zahrnuta města Jihlava a Pelhřimov, dochází ke kontinuálnímu růstu počtu obyvatel v celém mikroregionu, přičemž v posledních 30 letech dochází ke stagnaci počtu obyvatel. V dlouhodobé perspektivě region získal více než 30 000 obyvatel. V mikroregionu Horka, kam jsou zařazena města Třebíč a Velké Meziříčí, narostl počet obyvatel z původních cca 27 500 obyvatel na současnou hodnotu 55 000 obyvatel a v mikroregionech bez dominantního regionálního centra Janoch, resp. v mikroregionu Březový potok s malým centrem Horažďovice, počet obyvatel dlouhodobě stagnuje, nebo dokonce z dlouhodobého pohledu klesá. Podrobnější pohled na vývoj počtu obyvatel je uveden u jednotlivých lokalit.

Budoucí trendy

Při hodnocení budoucího vývoje počtu obyvatel ve všech lokalitách je velmi pravděpodobné, že dosavadní trendy v každé lokalitě budou dále pokračovat. Především je pravděpodobné, že ve výhledu do roku 2050 dojde k zastavení poklesu počtu obyvatel v kategorii nejmenších obcí, resp. nejmenších sídel. Respektive že počet obyvatel v této kategorii bude mírně růst s rozdíly podle geografické polohy (vnější faktory) obce. Malé obce a sídla, která budou ležet v poloze blízko regionální komunikace, blízko dalšího lokálního nebo mikroregionálního centra, mají dobré předpoklady dalšího rozvoje. Při hodnocení jednotlivých lokalit velmi dobré předpoklady rozvoje mají obce v lokalitě Janoch, která leží v těsném zázemí města České Budějovice a obce v mikroregionu Hrádek, kde významnou roli budou plnit města Jihlava a částečně i Pelhřimov.

V mikroregionu Horka se budoucí rozvoj bude soustřeďovat do dvou částí tohoto mikroregionu. V severní části bude pro přilehlé obce plnit rozvojovou funkci trasa dálnice D1 s lokálním centrem Velké Meziříčí, pro jižní část mikroregionu je dominantní poloha a pozice Třebíče jako mikroregionálního centra. Město Třebíč bude pozitivně ovlivňovat venkovské obce ve svém okolí. V mezilehlé poloze mezi Třebíčí na jihu a dálnicí D1 na severu a v relativně členitém terénu s větším počtem spíše menších obcí lze očekávat, že v delším časovém horizontu v těchto obcích bude docházet spíše ke stagnaci současného stavu obyvatel.

V regionu Březový potok, který je z hlediska počtu obyvatel z vymezených mikroregionů nejmenší, hrozí v horizontu 15-25 let další ztráta populace především v nejmenších sídlech nebo ve velmi malých obcích, a to v rozsahu ztráty max. 15 % obyvatel současného stavu.

Velmi významným, avšak zcela nepredikovatelným, faktorem budoucího rozvoje je míra lokálních aktivit, schopnost budování sociálního partnerství a vytvoření podmínek pro vysokou kvalitu života v obci. Pokud se bude dařit vedení obcí spolu s dalšími aktivními občany vytvářet v obci pozitivní atmosféru se spoustou sociálních kontaktů, společenským, sportovním a kulturním životem, je pravděpodobné, že v takové obci budou lepší předpoklady budoucího rozvoje.

1.2.2 Komplexně funkční velikost

Pro syntetické hodnocení polohy obce a jejího relativního významu v systému osídlení je možné využít modifikovaný ukazatel tzv. komplexní funkční velikosti (KfV). Tento ukazatel synteticky vyjadřuje populační, pracovní a obslužnou sílu jednotlivých hodnocených obcí. Obec, kde jsou hodnoty populační, pracovní i obslužné funkce přítomny ve větší míře, a má tedy vyšší hodnoty tohoto ukazatele, se stává přirozeným lokálním centrem (střediskem), nebo na vyšší řádovostní úrovni je mikroregionálním, popř. dokonce regionálním centrem. Tato identifikovaná centra mohou v území představovat přirozená rozvojová jádra.

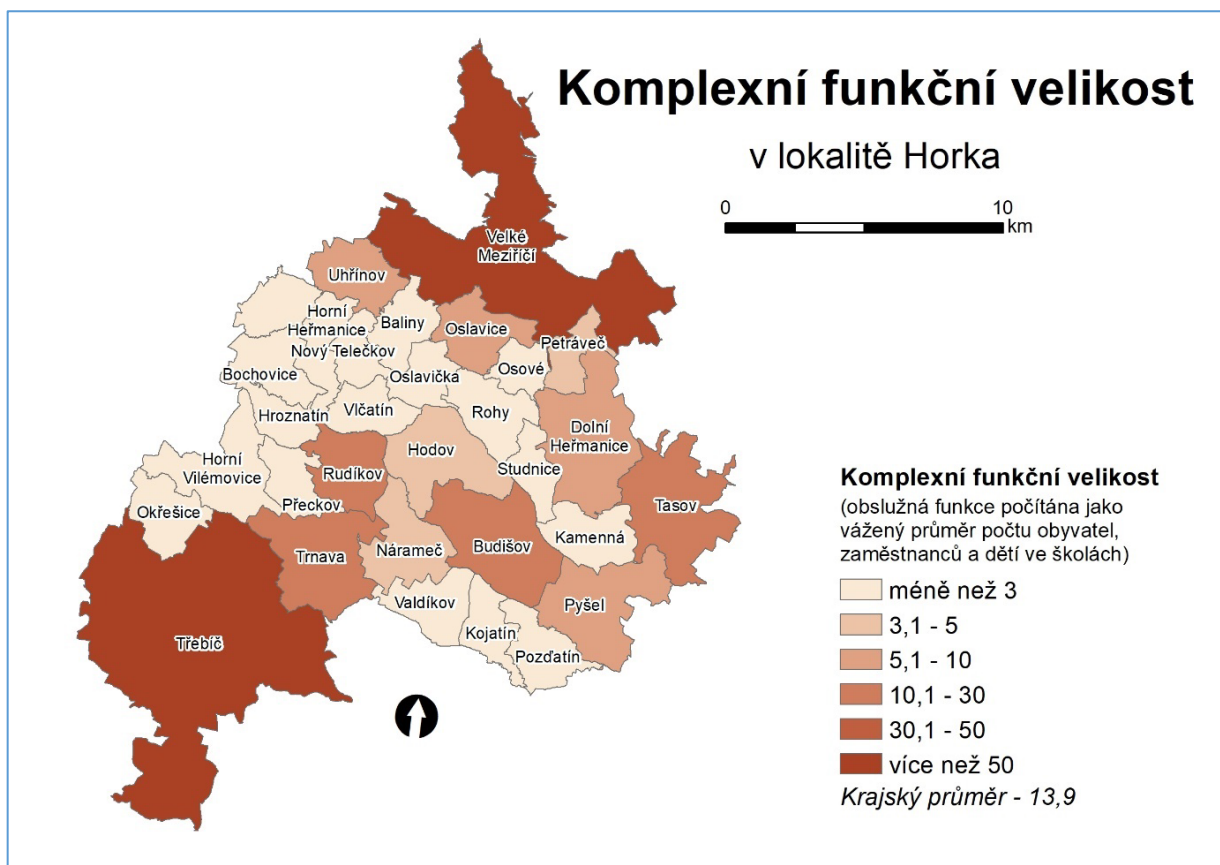
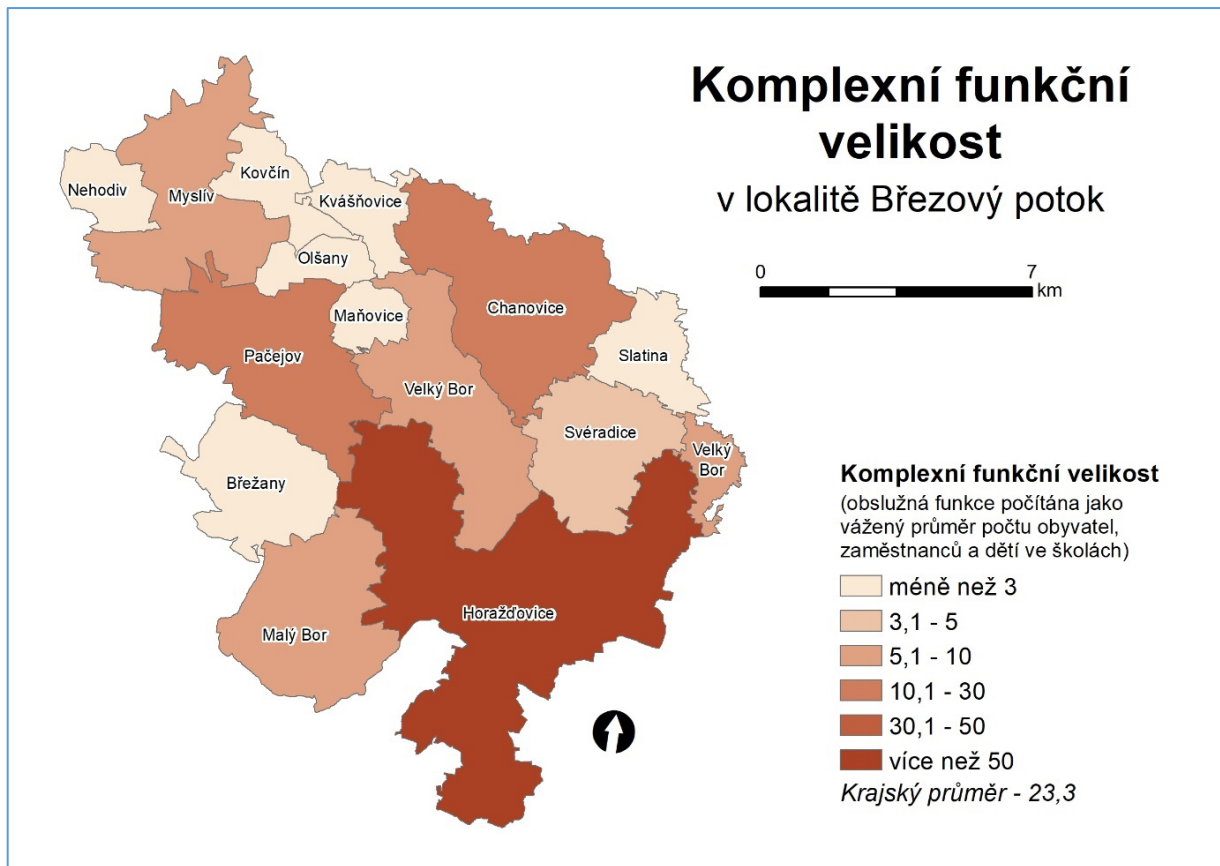
Podobně jako ukazatele hustoty zalidnění i komplexní funkční velikost obce, tedy přepočtená „hustota aktivit“ v území, vykazuje podobný prostorový vzorec, tedy má v území podobné prostorové rozložení s vysokou mírou koncentrace obyvatel, práce i vybavenosti v jádrových oblastech a nízkou mírou intenzity vybavenosti v okrajových venkovských regionech.

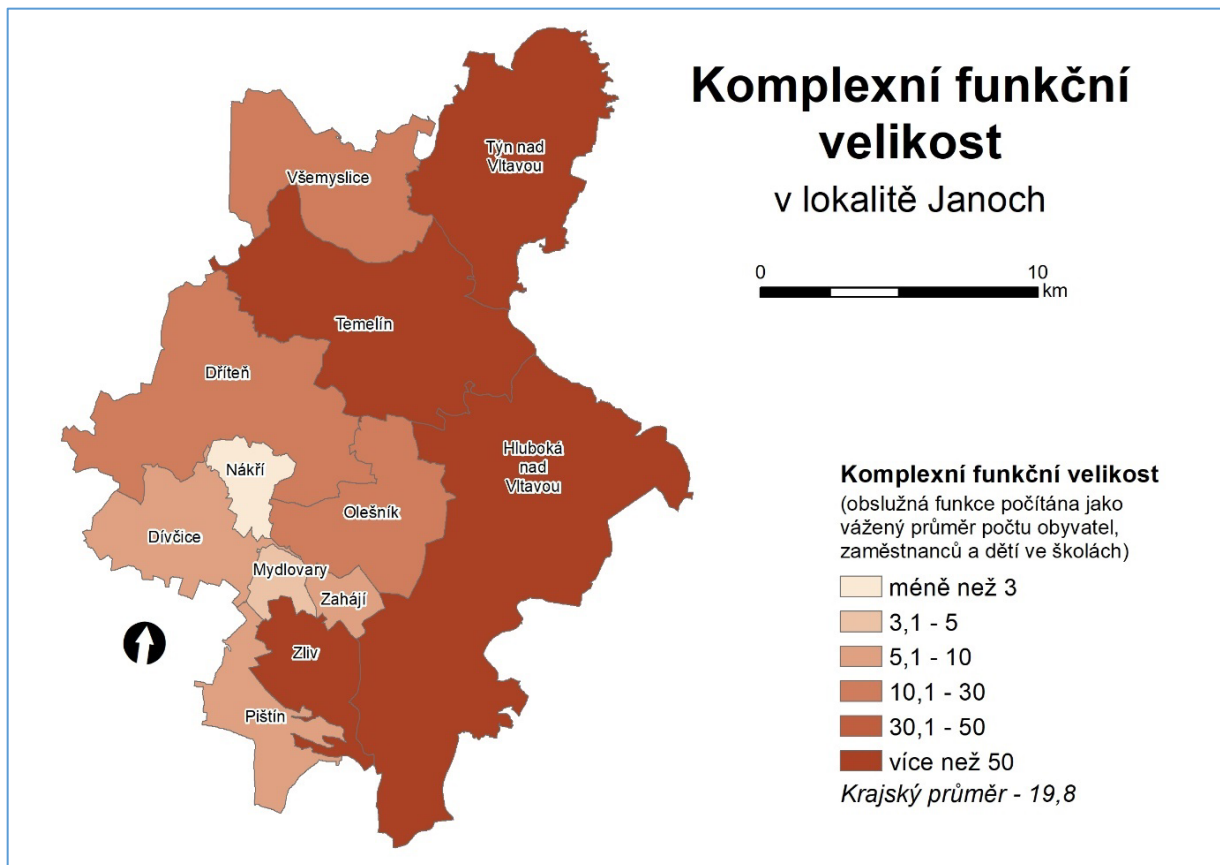
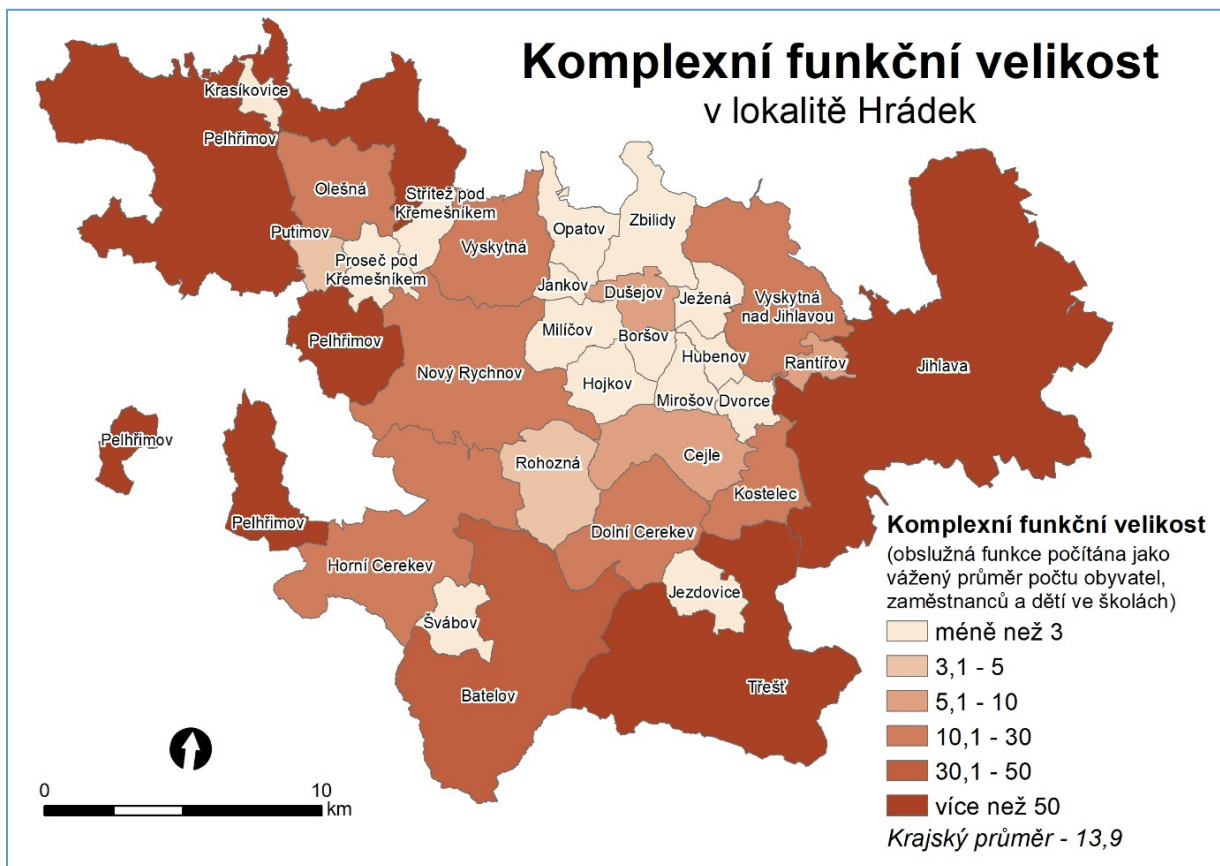
Budoucí trendy

Budoucí trendy ukazatele komplexně funkční velikosti budou zcela zásadně ovlivněny udržetím a rozvojem pracovních míst a případně rozvojem a udržetím školy v dané obci. Pozice jednotlivých sídel v systému osídlení vyjádřená komplexně funkční velikostí se nadále nebude významně měnit. Sídelní struktura je ve všech regionech, podobně jako v celém Česku, velmi stabilizovaná a ani v budoucích 25 letech nelze očekávat zásadní změny v postavení jednotlivých sídel. Lze předpokládat, že v dlouhodobém pohledu bude dále posilovat pozice Jihlavy, a to na úkor především Pelhřimova. Jihlava jako deklarované regionální centrum s umístěním dalších krajských funkcí bude postupně zvyšovat svůj regionální dosah vyjádřený další koncentrací pracovních a obslužných funkcí. Postupný rozvoj funkční velikosti města Jihlava se promítne i do postupně rozšiřujícího se metropolitního zázemí města, které bude mít dopad podle komunikací do vzdálenosti cca 20-25 km. Pozice dalších jader a dalších významných center, které leží ve vymezených mikroregionech pro potenciální HÚ, bude stabilizovaná.

Potenciál dalšího nárůstu počtu obyvatel resp., nárůstu pracovních příležitostí Třebíče resp. Třešti v regionu Horka je relativně malý. Ostatní obce buď neplní roli mikroregionálního nebo lokálního centra, nebo je jejich role velmi omezená. V regionu Janoch se postupně přirozeně vytváří mikroregionální centrum Hluboká nad Vltavou, a to jako společenské a kulturní jádro regionu, pozice Týna nad Vltavou bude dále především jako centra zaměstnanosti.

Obr. 2 Hodnoty komplexně funkční velikosti obcí

Zdroj: Vyhláška MF ČR k RUD

2 Datové zdroje

Jako základní datové zdroje pro zpracování této studie byly použity otevřené datové zdroje orgánů veřejné správy, které se podařilo týmu řešitelů zajistit.

Jako hlavní soubor vstupních informací byla využita data získaná v rámci zpracovaných územně analytických podkladů pro území jednotlivých krajů v Česku. Tento soubor vstupních statistických dat na úrovni krajů je spravován krajskými úřady, má standardizovaný obsah, který je definován přílohami stavebního zákona a je veřejně k dispozici. Data zařazená do tohoto souboru jsou validována poskytovateli dat – orgány ústřední státní správy.

Stejně významný soubor dat představují i informace získané přímo prostřednictvím Českého statistického úřadu, a to data ze Sčítání lidu, domů a bytů (Cenzu) z let 1991, 2001, 2011, a 2021 ve standardizované podobě s územními identifikátory obcí. Bohužel Český statistický úřad (ČSÚ) dosud publikoval výsledky Cenzu z roku 2021 pouze v podobě datových řad, které jsou obtížněji zpracovatelné a které neumožňují zcela bezproblémové třídění a skládání jednotlivých datových souborů.

Dalším zdrojem dat pro konstrukci některých ukazatelů byla data poskytnutá prostřednictvím vybraných orgánů státní správy. Na základě osobního kontaktu se prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (dále MPSV) podařilo zajistit standardizovaný soubor dat umožňující hodnotit změny na trhu práce a změny ve vyplácení některých sociálních dávek v hmotné nouzi. Poskytnutá data tak umožňují hodnocení vývoje nezaměstnanosti v obcích a současně umožňují i hodnocení trendů v oblasti vyplácených sociálních dávek v hmotné nouzi, a to dávek na bydlení a dávek na živobytí.

Podobně jako prostřednictvím MPSV se i prostřednictvím Ministerstva financí ČR (dále MF) podařilo zajistit vstupní data získaná formou výstupů standardizované databáze ISPROFIN, která sleduje vývoj finančních toků ve veřejné správě. Ze zdrojů MF se tak podařilo zajistit jednak objemy finančních prostředků poskytnutých do obcí v rámci pravidel stanovených Zákonem o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů 250/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Jako další soubor se podařilo z interních zdrojů MF shromáždit údaje o poskytnutých dotacích ústředních orgánů veřejné správy obcím nebo dalšími orgány veřejné správy zřizovaným organizacím. Typicky se jedná o školy, školní jídelny a další příspěvkové organizace.

Poslední soubor dat tvořily dílčí databáze získané z dalších zdrojů popisující některé specifické, ale v území potenciálních lokalit HÚ zásadní, informace o možnostech, potenciálu nebo naopak zatížení území. Nejvýznamnějším zdrojem byla data o exekucích, která se podařilo získat prostřednictvím neziskové organizace Otevřená společnost, o.p.s. v rámci jejich projektu Mapa exekucí. Tato data čerpají z registru exekucí, které vede ze zákona Exekutorská komora. Mezi další soubory dat patří také některé další databáze vedené typicky na celostátní úrovni Českým statistickým úřadem (např. o výsledcích komunálních voleb – volby.cz), popř. další doplňkové zdroje.

3 Postup projednávání studie

Na základě projednání metodiky a také na základě jednání na Krajském úřadě Kraje Vysočina v květnu 2023 navrhl tým zpracovatelů studie konzultovat předběžné výsledky studie se zástupci lokálních aktérů. Starostové obcí a další aktivní aktéři v území se tak mohli seznamovat s dílčími rozpracovanými výsledky této zprávy a případně upravovat dílčí závěry této studie. Společná jednání s lokálními představiteli se konala v rámci spolupráce s krajskými úřady a za účasti představitelů kraje.

V kraji Vysočina se jednání o dílčích závěrech studie konalo dne 30. 8. 2023, a to za účasti zástupců Kraje Vysočina i zástupců obcí v rámci potenciálních lokalit HÚ Hrádek a HÚ Horka. Setkání v zasedací místnosti krajského úřadu Vysočina se zúčastnilo kromě zástupců zpracovatele celkem 12 osob.

Setkání se zástupci obcí a dalšími lokálními aktéry v potenciální lokalitě HÚ Janoch se uskutečnilo v zasedací místnosti krajského úřadu Jihočeského kraje dne 12. 9. 2023, též za účasti zástupců (Jihočeského) kraje a zástupců obcí. Setkání se zúčastnilo celkem 17 osob. Na obou jednáních proběhla velmi přátelská a velmi živá diskuse k interpretaci dosažených výsledků a zástupci obcí i zástupci kraje projevíli velký zájem o získání uvedených výsledků ve formě prezentace z jednání.

Jednání se zástupci lokálních aktérů v potenciální lokalitě HÚ Březový potok proběhlo dne 27. 9. 2023 na Městském úřadě v Horažďovicích. Jednání se zúčastnilo celkem 6 zástupců obcí z vymezeného mikroregionu, zástupci kraje se jednání nezúčastnili.

Cílem všech uvedených jednání bylo jednak představit výsledky analytické práce a seznámit lokální aktéry s výsledky této práce a zároveň aktivně diskutovat s lokálními představiteli dosažené dílčí výsledky a ověřit míru závažnosti nebo naopak malý význam některých zjištění. Jednání dále pomohlo v diskusi s místními zástupci odhalit některé specifické výsledky a upozornit na specifické podmínky nebo specifické prostředí v některých lokalitách (např. umístění velkého provozu s vysokou koncentrací jedné skupiny zaměstnanců apod.).

4 Metodika tvorby ukazatelů

4.1 Konstrukce ukazatelů pro lokální úroveň

Pro lokální úroveň vymezenou v projednané metodice řešení této studie v podrobnosti za místní části obcí byly použity údaje o obyvatelstvu, domovním a bytovém fondu (ve všech případech s využitím nejaktuálnějších dat z Cenzu 2021), které byly ke dni zpracování projektu k dispozici a byly zároveň relevantní pro identifikaci lokálních rozdílů mezi jednotlivými částmi obce.

Data jsou publikována za části obce, což zahrnuje vždy vlastní sídlo obce s obecním úřadem a všechny místní části – další místně oddělené části obcí, resp. urbanisticky samostatná sídla – vesnice, které nemají vlastní výkon veřejné správy.

Zkonstruované ukazatele dokládají jednak rozdrobenost sídelní soustavy v některých obcích a dále umožňují podrobnější pohled na současný stav sídelní soustavy ve vymezených územích.

Výčet konstruovaných ukazatelů pro lokální úroveň je následující:

- Velikost části obce

Ukazatel znázorňuje velikost každé části obce rozdělené do velikostních skupin a je podkladem pro interpretaci dalších výsledků znázorněných v jednotlivých ukazatelích. Ukazatel dále dokládá rozdrobenost a populační sílu jednotlivých částí obcí, které se v řešeném území na lokální úrovni nacházejí.

Velikostní kategorie jsou rozděleny do standardně užívaných kategorií. Zdrojem dat je počet obyvatel v obci podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021.

- Počet obyvatel na jeden byt

Ukazatel počtu obyvatel na byt znázorňuje počet obyvatel s obvyklým pobytem v daném sídle na jeden obvykle obývaný byt. V Cenzu 2021 byly původní termíny trvalé bydliště a trvale obydlený byt nahrazeny kategoriemi obvyklé bydliště a obvykle užívaný byt bez ohledu na formální registraci podle trvalého bydliště. Hodnoty ukazatele blízké číslu 1 indikují vyšší podíl jednočetných domácností, tedy v menších obcích (částech obcí) obvykle vdoveckých domácností, naopak vyšší hodnoty ukazatele naznačují vyšší podíl vícečetných (rodíče s dětmi, vícegenerační) domácností v daném sídle.

Zdrojem dat jsou údaje publikované z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021.

- Podíl dlouhodobě neobydlených domů

Ukazatel podílu obvykle neobývaných domů odhaluje četnost domů, které nejsou určeny pro trvalé nebo dlouhodobé bydlení. Typicky se jedná o objekty individuální rekreace (chaty, chalupy), které rodinám vlastníka objektu neslouží pro standardní dlouhodobé bydlení. Vyšší hodnoty tohoto ukazatele naznačují vyšší podíl chat a chalup v obci a při jejich zpravidla sezónním využití i relativně velké změny počtu přítomného obyvatelstva v dané části obce například v rámci týdenního nebo ročního cyklu (zima–léto).

Zdrojem dat jsou údaje publikované z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021.

4.2 Konstrukce použitých ukazatelů pro mikroregionální úroveň

Vzhledem k velmi rozdílnému počtu obyvatel, popř. jiných absolutních hodnot v obcích, jsou všechny charakteristiky zásadně přepočteny na relativní hodnoty. Relativní hodnoty jsou vztaženy u vývojových ukazatelů k počátečnímu období a v procentech znázorňují změnu oproti výchozímu stavu, nebo k hodnotám celku. V některých mapách jsou relativní hodnoty přepočteny na změny v procentních bodech.

Legenda tematických map je konstruována na základě analýzy celého souboru sledovaných obcí (tedy všech čtyř potenciálních lokalit HÚ). Je proto přípustné, že na tematických mapách znázorňujících pouze jednu ze sledovaných potenciálních lokalit HÚ se nebude vyskytovat některá z hodnot uvedených v legendě. Legendy tematických map jsou vždy shodné.

Veškerá data znázorňovaná za obce s malou populační velikostí pracují mnohdy s velmi nízkými absolutními hodnotami, což může mít za následek výrazné výkyvy sledovaných jevů. Při interpretaci těchto údajů je nutné zohlednit relativně vysoké změny relativních hodnot při existenci nízkých absolutních hodnot.

Na většině mapových výstupů jsou uvedeny průměrné hodnoty ukazatele v kraji, ve kterém je potenciální lokalita HÚ lokalizována, jako srovnávací úroveň pro hodnocení konkrétních dosažených hodnot sledovaného ukazatele v každé lokalitě.

Výčet konstruovaných ukazatelů pro mikroregionální úroveň je následující:

- Komplexní funkční velikost

Ukazatel vyjadřující obytnou, pracovní a obslužnou funkci obce je konstruován jako vážený součet počtu obyvatel (s váhou 1), zaměstnanců pracujících v subjektech působících v rámci katastru obce (váha 1,5) a dětí navštěvujících školní zařízení působící na katastru obce (váha 2). Výsledná hodnota pro každou obec je dále pro potřeby snazšího vyjádření dělena 100 (vyjádření ve stovkách). Údaje pochází z Českého statistického úřadu (počet obyvatel) a ze zdrojů Ministerstva financí pro potřeby určení daňových příjmů jednotlivých obcí. Data jsou aktuální k prosinci roku 2022. Vyšší hodnoty indikují vyšší význam dané obce jako přirozeného lokálního, mikroregionálního nebo regionálního střediska.

- Hustota zalidnění

Ukazatel hustoty zalidnění představuje běžně používaný ukazatel počtu obyvatel na jeden km². V rámci této studie je ukazatel použit pro hustotu zalidnění za jednotlivé územně oddělená sídla, která mají vymezená svá katastrální území. Jako vstupní data byl použit počet obyvatel dle Cenzu 2021, velikost správního území byla převzata z veřejně dostupné databáze ArcČR® 4.2.

- Velikost obce

Ukazatel znázorňuje velikost každé obce rozdělené do hlavních velikostních skupin a je podkladem pro interpretaci dalších výsledků znázorněných v jednotlivých tematických ukazatelích. Velikostní kategorie obcí jsou rozděleny podle standardně užívaných kategorií. Zdrojem dat je počet obyvatel v obci podle výsledků Cenzu 2021.

- Vývoj počtu obyvatel

Relativní vývoj počtu obyvatel a počtu domů zachycuje změnu počtu domů v obci mezi lety 1991 a 2021. Základním zdrojem těchto dat je Historický lexikon obcí České republiky (vydavatel ČSÚ). Data jsou doplněna o počet obyvatel z posledního cenzu 2021.

Na základě publikovaných údajů je konstruován relativní vývoj počtu obyvatel mezi lety 1991 a 2021. Jako základní hodnota byl uvažován rok 1991 (100 %). Hodnoty přesahující hranici 100 % znamenají nárůst počtu obyvatel, hodnoty menší než 100 % znamenají pokles počtu obyvatel v dané obci. Hodnocení jsou obyvatelé podle trvalého bydliště, v roce 2021 (na základě dat z Cenzu 2021) obyvatelé podle obvyklého bydliště.

- Vývoj počtu domů a dokončené byty

Obdobně jako u vývoje počtu obyvatel je pro období let 1991–2021 konstruován i ukazatel vývoje počtu domů, kde je pomocí kartogramu znázorněna relativní změna počtu domů k trvalému bydlení v dané obci. Hodnoty přesahující hodnotu 100 % znamenají nárůst počtu trvale (pro rok 2021 obvykle) obydlených domů, hodnoty menší než 100 % znamenají pokles počtu trvale obydlených domů.

Počet dokončených bytů na 1 000 obyvatel znázorňuje roční hodnotu počtu dokončených bytů v dané obci relativizovanou počtem obyvatel obce v tisících. Údaj je součástí sady publikované v rámci dat ze Sčítání lidu, domů a bytů 2021.

- Rozdrobenost sídelní soustavy

Ukazatel reprezentuje počet místních částí obcí ve srovnání s průměrným počtem místních částí obcí v rámci skupiny venkovských obcí (tj. obcí do 3 000 obyvatel) v Česku. Hodnoty menší než 1 indikují menší počet místních částí, než je průměr u obcí do 3 000 obyvatel, hodnoty větší než 1 znamenají, že obce mají vyšší počet místních částí než obce ze srovnávaného souboru obcí s méně než 3 000 obyvateli.

- Migrační saldo

Migrační saldo je konstruováno jako rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob z obce za kalendářní rok 2022 vyjádřený v přepočtu na tisíc obyvatel. Záporné hodnoty signalizují převažující emigraci z dané obce, kladné hodnoty dokládají vyšší počet přistěhovalých do obce. Data pochází ze zdrojů Českého statistického úřadu, konkrétně z databáze obyvatel podle trvalého bydliště, přičemž v databázi migrantů nejsou zaznamenány osoby, které v obci reálně nebydlí, ale stále mají v obci hlášené trvalé bydliště (typicky jsou to studenti, popř. mladí lidé před založením rodiny).

- Index stáří

Ukazatel porovnává počet osob v seniorním věku (65 a více let) a počet osob mladších 15 let. Data pochází od Českého statistického úřadu a jsou publikována k 31. 12. 2022. Vyšší hodnoty indexu v tomto případě znamenají vyšší podíl osob ve věku 65 a více let než obyvatel ve věkové skupině mladších 15 let.

Index stáří jako jeden z ukazatelů dokládá postupné stárnutí obyvatelstva v Česku. Proto jeho hodnoty v současnosti v rozmezí 120-140, tedy o 20-40 % vyšší podíl seniorů ve věku 65 + se bude postupně posouvat. Lze očekávat, že pokud budou zachovány současné demografické trendy, tedy stagnace nebo dokonce pokles míry porodnosti a zvyšování naděje dožití u mužů i žen, je možné očekávat v roce 2050 hodnoty indexu stáří v rozmezí 160-200. Tedy počet seniorů

bude téměř dvojnásobně převyšovat podíl populace ve věku 0-15. Rozdíly mezi obcemi budou dány jejich velikostí a polohou. Velké obce a přirozená jádra regionů s dobrou nabídkou pracovních příležitostí budou atraktivní pro mladé rodiny index stáří bude mít nižší hodnoty. Ve venkovských obcích, nebo v obcích v okrajových polohách bude index stáří, tedy vysoký podíl osob v seniorním věku a malý podíl dětí do 15 let stále významnější.

- Index vzdělanosti

Index je složen z údajů o nejvyšším dosaženém vzdělání obyvatel. Je konstruován jako vážený průměr počtu osob dle nejvyššího dosaženého vzdělání. Váhy jsou stanoveny tak, aby částečně zvýraznily podíl vyššího vzdělání. Základní vzdělání má váhu 1, středoškolské vzdělání a vyšší odborné vzdělání pak váhu 1,5 a vysokoškolské vzdělání váhu 2. Hodnoty jsou vztaženy vůči věkové skupině 15–64 let. Data pochází ze Sčítání lidu, domů a bytů 2021. Vyšší hodnota indexu mj. také indikuje relativně vyšší podíl osob s vyšším vzděláním v ekonomicky aktivním věku v obci. Hodnoty teoreticky mohou dosahovat hodnot od 1, tedy všichni obyvatelé ve věku 15+ mají základní vzdělání až po hodnotu 2, tedy všichni obyvatelé 15+ mají vysokoškolské vzdělání.

Budoucí vývoj indexu vzdělanosti je založen na stále rostoucím podílu obyvatel s dokončeným vysokoškolským nebo úplným středoškolským vzděláním. Po roce 1990 se postupně otevřela možnost vzdělání pro více studujících, zatímco část populace stále v aktivním věku neměla před rokem 1990 takové možnosti studovat. V horizontu 10 let se proto bude index vzdělanosti dále zvyšovat. Hodnoty indexu vzdělanosti nevyjadřují skutečnou míru znalostí, schopností nebo dovedností jednotlivých obyvatel. Na druhé straně ale platí, že s vyšší formální vzdělaností velmi silně koreluje i výše dosažené mzdy a následně v seniorním věku i vyplácené výše starobních důchodů.

- Stáří domů

Ukazatel znázorňující podíl trvale obydlených domů kolaudovaných před rokem 1970 na celkovém počtu domů v dané obci. Při tvorbě ukazatele byly využity informace o době výstavby ze Sčítání lidu, domů a bytů 2021. V ukazateli ale nejsou zahrnuty drobné údržby a částečně modernizace domů, na které se nevztahuje stavební povolení podle Stavebního zákona.

- Progresivita ekonomické struktury

Na základě dat o zaměstnanosti obyvatel v jednotlivých ekonomických odvětvích (zdroj Sčítání lidu, domů a bytů 2021) byl přepočten počet zaměstnaných ekonomicky aktivních podle jejich hlavní pracovní činnosti na zaměstnanost v primárním (zemědělství), sekundárním (průmysl a doprava), terciárním (služby) a kvartérním (věda, výzkum, bankovníctví, ...) sektoru. Ukazatel progresivity ekonomické struktury byl následně konstruován jako vážený průměr zaměstnaných v jednotlivých sektorech, přičemž primární sektor měl váhu 1 a kvartérní sektor váhu 4. Podobně jako u dalších ukazatelů platí, že vyšší hodnoty ukazatele znamenají vyšší počet zaměstnanců v progresivních ekonomických činnostech. Hodnoty jsou vztaženy k počtu osob, které tvoří pracovní sílu (dříve ekonomicky aktivní). Teoreticky mohou nabývat hodnoty 1–4.

- Vývoj strukturální zaměstnanosti

Vývoj strukturální zaměstnanosti je zpracován za hlavní sektory ekonomiky, a to za sektor primér (zemědělství, lesnictví a rybníctví), sekundér (průmysl a stavebnictví), terciér (výrobní a nevýrobní služby včetně dopravy služby pro obyvatele, veřejná správa, vzdělávání, sociální

péče zdravotnictví a další) a kvartér (bankovní a jiné peněžní služby, nemovitostní služby, věda a výzkum). Zdrojem dat jsou publikované výsledky v Sčítání lidu domů a bytů 2001, 2011 a 2021. V rámci cenů dochází ke změnám mezi jednotlivými podobnými kategoriemi vymezených okruhů činností. Například kategorie uváděné v jednotlivých cenzech jako zemědělství, doprava či nevýrobní služby se mezi cenzy lišily. Srovnání absolutních hodnot je tak obtížné, srovnání relativního vývoje je však možné.

Budoucí změny v podílu ekonomicky aktivních osob v priméru, tedy v zemědělství a lesnictví již nelze očekávat a jejich podíl v rozmezí 4-8 % ekonomicky aktivních podle obcí bude dlouhodobě stabilní. V dlouhodobém pohledu lze očekávat mírné změny v podílu ekonomicky aktivních v sekundéru, kde bude klesat počet tradičních dělnických profesí a bude růst podíl profesí s vyšším vzděláním, respektive pracovníků v zajištění logistiky a dalších typů profesí. Pokud výrobní společnosti nebudou připraveny na očekávané strukturální změny ve výrobě (odklon od automobilové výroby, odklon od výroby s nízkou přidanou hodnotou) budou mít pravděpodobně větší problémy uplatnit se se svojí produkcí na trhu a může dojít k poklesu objemu průmyslové výroby v regionech. V lokálních a mikroregionálních centrech bude dále docházet k posilování pracovních činností s vyšší mírou přidané hodnoty, tedy především specializované služby včetně těch, které jsou nyní řazeny mezi progresivní činnosti (finančnictví, správa nemovitostí, věda a výzkum)

Územní hledisko vývoje tohoto ukazatele nelze nijak predikovat.

- Vývoj nezaměstnanosti

Z dat MPSV pochází jedna z vývojových charakteristik zahrnující dobu pandemie Covid-19. Míra nezaměstnanosti je srovnatelným způsobem sledována v měsíčních intervalech od roku 2014. Starší data vzhledem ke změně metodiky vykazování nelze využít. Ukazatel proto pracuje s vývojem nezaměstnanosti právě mezi lety 2014 a květnem roku 2023. Údaj za rok 2014 představuje základní úroveň vyjádřenou jako 100 %. Vzhledem k tomu, že se jedná o malé absolutní počty nezaměstnaných v jednotlivých obcích, relativní změna v desítkách procentních bodů může znamenat fakticky změnu o jednotky osob registrovaných na úřadech práce.

- Zaměstnanost

Při hodnocení pracovních míst na základě dat MF můžeme hodnotit změny v počtu obsazených pracovních míst, respektive zaměstnanců v obcích mikroregionu. Tento datový zdroj neumožňuje analýzu struktury pracovních příležitostí a není také provázán s pohybem obyvatel z prací, tedy nemáme informaci, zda je pracovní místo obsazeno pracovníkem z místa nebo zda je obsazeno dojíždějícím do práce z jiné obce. Jako hodnotící ukazatel byl zvolen relativní rozdíl zaměstnanosti podle obcí mezi roky 2012 a 2021, tedy za 10leté časové období. Zdrojem dat je každoročně vydávaná vyhláška MF k rozpočtovému určení daní, která stanovuje postupné koeficienty pro stanovení výše daňových příjmů.

Budoucí vývoj zaměstnanosti je na základě dosavadních trendů relativně příznivý. V obcích všech věkových kategorií dochází k nárůstu zaměstnanosti. A tento trend s postupujícím tlakem na práci z domova resp. práci doma bude dále sílit. Relativně malé vysoce profesionální a vysoce specializované společnosti založené na výrobě nebo poskytování služeb nemusí být s postupnou digitalizací společnosti lokalizovány ve městech nebo jádrech regionů, ale mohou také být umístěny v obcích s dobrou infrastrukturou. Podíl na zajištění zaměstnanosti, resp. na velmi malé míře nezaměstnanosti má ale také pomalý ale zcela zřetelný a setrvalý růst

pracovníků, kteří zajišťují činnosti veřejné správy, jak na mikroregionální úrovni, tak i na úrovni jednotlivých obcí.

Z územního hlediska budou mít snazší rozvojové strategie obce, které jsou buď přirozenými lokálními jádry, nebo leží v těsném zázemí mikroregionálních center. Lokální rozdíly ale i nadále budou velmi výrazné. Velmi dobré podmínky pro zajištění dobré zaměstnanosti mají obce v regionu Janoch, (blízkost Českých Budějovic a JE Temelín), horší nikoliv však špatné podmínky mají obce v regionu Březový potok

- Daňové příjmy

Informace o daňových příjmech relativizovaných počtem obyvatel obce pochází z dat MF a jsou aktuální k prosinci roku 2022. Ukazatel Daňové příjmy vyjadřuje hodnotu příjmů jednotlivých obcí tak, jak je stanovena Zákonem o rozpočtového určení daní a modifikována jednotlivými koeficienty. Hodnoty těchto koeficientů jsou zveřejněny ve vyhlášce MF. Tento ukazatel vyjadřuje míru příjmů rozpočtu obce podle právních předpisů.

- Dotační příjmy obcí

Ukazatel představuje úhrn dotačních zdrojů získaných obcí mezi lety 2008 až 2022 přepočtené na jednoho obyvatele. Jedná se výhradně o zdroje z jednotlivých ministerstev s významným zastoupením Ministerstva pro místní rozvoj ČR, dále např. z Ministerstva zemědělství ČR, Ministerstva financí ČR ad. V databázi jsou uvedeny pouze dotace určené pro veřejnou správu a instituce zřizované orgány veřejné správy (např. školská zařízení). Ukazatel nezohledňuje potenciální dotace do soukromých (podnikatelských) subjektů. V ukazateli také nejsou uvedeny dotace z krajské úrovně.

- Celkové zdroje obcí

Ukazatel je konstruován jako součet daňových příjmů (resp. příjmů z rozpočtového určení daní) na obyvatele za rok 2022 a průměrných ročních dotačních příjmů z národních zdrojů na obyvatele vypočítaných z celkových národních dotačních příjmů za roky 2008 až 2022. Ukazatel znázorňuje přepočtené daňové příjmy doplněné o průměrné roční dotační příjmy na obyvatele.

- Podíl osob v exekuci

Ukazatel podílu osob v exekuci vůči počtu ekonomicky aktivních osob v obci pochází z projektu Mapa exekucí realizovaný Otevřenou společností, o.p.s. Datový soubor je aktuální k roku 2022.

- Změna počtu osob v exekuci

Kromě aktuálních hodnot o podílu osob v exekucích je konstruován ukazatel relativní změny počtu osob v exekuci mezi lety 2019 a 2022 ukazující vývoj této charakteristiky v čase se zahrnutím období pandemie Covid-19, která významným způsobem ovlivnila celou škálu sociálních charakteristik. Údaje pochází též z projektu Mapa exekucí realizovaného Otevřenou společností, o.p.s. Základní úroveň z roku 2019 je vyjádřena hodnotou 100 %. Hodnoty nižší než 100 % dokládají snížení počtu exekučovaných osob, hodnoty překračující 100 % dokumentují nárůst počtu osob v exekuci.

- Příspěvky na bydlení a živobytí

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR vyplácí mj. příspěvky na živobytí a příspěvky na bydlení, které jsou určeny rodinám nebo osobám v sociální nouzi. V ukazateli jsou agregovány sumy prostředků vyplácených za oba příspěvky v obci. Součet příspěvků na bydlení a živobytí za kalendářní rok 2022 je přepočten na jednoho obyvatele v obci. Zdrojem dat je interní databáze MPSV.

- Změna objemu příspěvků na živobytí a bydlení

Další ze sady vývojových ukazatelů představuje změnu celkového objemu příspěvků na živobytí a bydlení mezi lety 2016 a 2022. Tento ukazatel pracuje s daty MPSV a zahrnuje vliv období pandemie Covidu-19. Základní úroveň z roku 2016 je vyjádřena hodnotou 100 %. Vzhledem

k výraznému zvyšování cen energií v době energetické krize a výší úroveň nájmu bytů v nájemních bytech došlo k výraznému nárůstu objemu finančních prostředků i počtu osob, kterým je vyplácen příspěvek na bydlení. Je však možné i v současnosti pozorovat významné územní rozdíly.

- Volební účast

Ukazatel je konstruován jako procentuální vyjádření volební účasti v komunálních volbách v roce 2022. Vyšší volební účast naznačuje vyšší míru angažovanosti a zájmu a rozhodování o věcech veřejných. Menší volební účast naznačuje obecně slabší zájem o dění v obci. Zdrojem dat je databáze ČSÚ evidující výsledky voleb v Česku (volby.cz).

- Kriminalita

Na základě veřejně dostupné databáze trestných činů podle místa jejich oznámení byla zpracována databáze trestných činů bez dopravních nehod a přestupků a z toho speciálně násilných trestných činů, kam jsou na základě rozkazu policejního prezidenta č. 102/2020 zařazeny tyto trestné činy: vražda, loupež, vydírání, nedovolené přerušování těhotenství, výtržnictví, nebezpečné vyhrožování, rvačka, úmyslné ublížení na zdraví, útok na orgány veřejné správy, omezování osobní svobody, únos, obchod s lidmi a lidskými orgány, týrání, úmrtí, ostatní násilná trestná činnost. Data jsou zpracována za rok 2021 a 2022 a jsou z důvodu srovnání intenzity přepočtena na 1000 obyvatel. V databázi jsou uvedeny všechny nahlášené trestné činy bez ohledu na výsledek šetření, respektive soudu.

- Turisticko-rekreační zatížení

Ukazatel znázorňuje potenciální zatížení území cestovním ruchem. Konstrukce tohoto potenciálního ukazatele vychází z počtu lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních přepočtených na 1km². V obcích, kde se nevyskytují žádná hromadná ubytovací zařízení, má tento ukazatel nulovou hodnotu.

V ukazateli nejsou zpracovány objekty individuální rekreace (chaty a chalupy).

Zdrojem dat je Český statistický úřad a data jsou vztažena k roku 2022.

5 Hodnocení potenciálních lokalit HÚ

Hodnocení potenciálních lokalit pro umístění HÚ je zpracováno v souladu s projednanou a schválenou metodikou projektu. Socioekonomické hodnocení je provedeno ve dvou základních úrovních. Na lokální úrovni v podrobnosti místních částí a na mikroregionální úrovni v podrobnosti obcí. Pro lepší čitelnost a přehlednost byly na lokální úrovni zahrnuty do analýzy stejné obce jako na mikroregionální úrovni.

Obce a stejně tak i místní části zařazené do analytického hodnocení mají zcela odlišnou velikost, plní odlišné role v sídelní struktuře a mají i odlišné absolutní počty jednotlivých sledovaných proměnných. Proto je velmi nutné při interpretaci použitých dat velmi výrazně odlišovat výsledky dosažené v malých obcích, tedy relativní hodnoty, které vycházejí z nízkých absolutních hodnot a relativní výsledky, které vycházejí z vysokých absolutních hodnot. Podrobněji je problematika malých obcí, a tedy i malých absolutních hodnot, popsána v kapitole Metodika.

Tab. 1 Počet obcí a počet částí obcí podle lokalit

Lokalita HÚ	Počet obcí	Počet částí obcí
Březový potok	14	38
Horka	31	60
Hrádek	31	101
Janoch	12	60
Celkem	88	259

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021, ČSÚ

Pro potřeby následné interpretace a korektního čtení dosažených výsledků v textu rozdělujeme místní části a obce v každé lokalitě vždy do tří základních velikostních kategorií.

Při hodnocení místních částí považujeme za velmi malé místní části ty části, které mají 100 a méně obyvatel. V takových místních částech zpravidla nejsou lokalizovány žádné služby (obchody, hospody) a nejsou zde ani žádné pracovní příležitosti. Pokud v takové místní části probíhá nějaký společenský a sociální život, je odkázán pouze na přítomnost Sdružení dobrovolných hasičů (SDH), kteří umožňují se scházet v hasičské zbrojnici, pokud je v místě přítomna. Tak může taková hasičská zbrojnice plnit i roli hospody.

Jako středně velké místní části považujeme ty místní části, které mají mezi 101 až 500 obyvateli. V takto stanovené velikostní kategorii již mohou díky základní populační velikosti daného sídla být umístěny základní prodejny, restaurace a případně další služby. Sídla této velikosti jsou až na výjimky také sídly obecních úřadů.

Jako poslední velikostní kategorii považujeme všechny místní části, které mají více než 501 obyvatel. Tyto MČ reprezentují již plně vybavené části obcí – sídla, která mají k dispozici základní infrastrukturu a často tvoří v území základní přirozená centra – střediska osídlení.

Tab. 2 Počet částí obcí a počet obyvatel podle velikostních kategorií

Lokalita HÚ	Velikostní kategorie MČ	Počet MČ		Bydlící obyvatelstvo	
		abs.	v %	abs.	v %
Březový potok	celkem	38	100	8 872	100
	malé	20	52,6	1 106	12,5
	střední	17	44,7	3 414	38,5
	velké	1	2,6	4 352	49,1
Horka	celkem	60	100	54 147	100
	malé	15	25,0	1 056	2,0
	střední	30	50,0	6 451	11,9
	velké	15	25,0	46 640	86,1
Hrádek	celkem	101	100	83 995	100
	malé	46	45,5	2 476	2,9
	střední	41	40,6	8 836	10,5
	velké	14	13,9	72 683	86,5
Janoch	celkem	60	100	22 749	100
	malé	29	48,3	1 234	5,4
	střední	24	40,0	4 603	20,2
	velké	7	11,7	16 912	74,3
Celkový součet		259		169 763	

Zdroj: Územně analytické podklady, Sčítání lidu domů a bytů 2021, ČSÚ

Při hodnocení velikostní struktury podle obcí považujeme za velmi malé obce do 300 obyvatel. Tyto obce mají vzhledem k malému počtu obyvatel jen omezené rozpočtové zdroje, velmi často nemají profesionálně vedený obecní úřad a v některých z takto vymezených obcí není ani uvolněný starosta. Tedy starosta v aktivním věku vykonávající funkci starosty na plný úvazek.

Za střední kategorii považujeme obce ve velikosti 301 až 1 000 obyvatel. Tyto obce bez ohledu na to, na kolik místních částí se dále dělí, mají již uvolněného starostu a několik dalších zaměstnanců obecního úřadu a mohou plně profesionálně vykonávat veřejnou správu na svém správním území, tedy zajišťovat pro občany obce ve všech sídlech kvalitní a dostupné služby, nebo se alespoň pokoušet řešit dlouhodobé strukturální problémy, které mohou obyvatele obcí ohrožovat nebo snižovat jejich kvalitu života.

Do třetí kategorie řadíme velké obce nad 1 000 obyvatel mající nejen profesionální, tedy uvolněné, hlavní volené funkcionáře obce (starosta, místostarostové), ale mají také plně

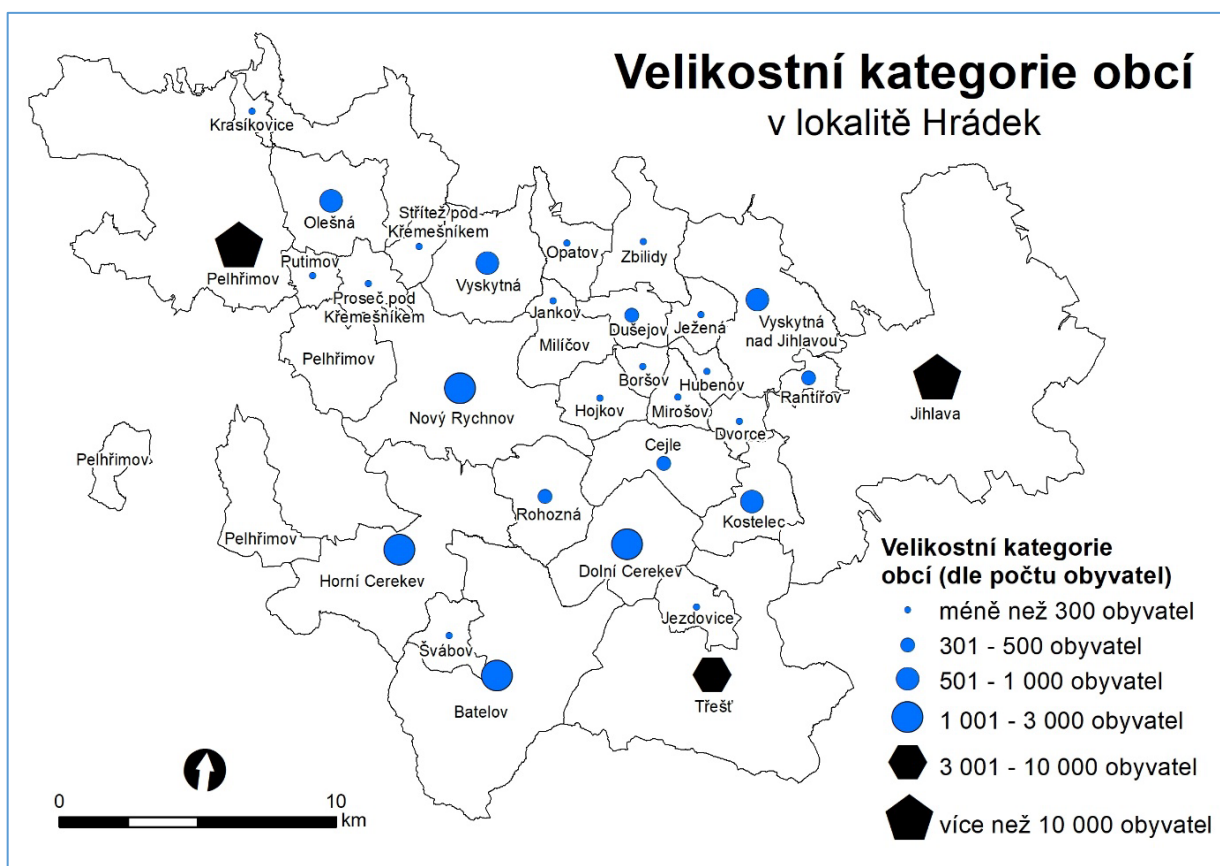
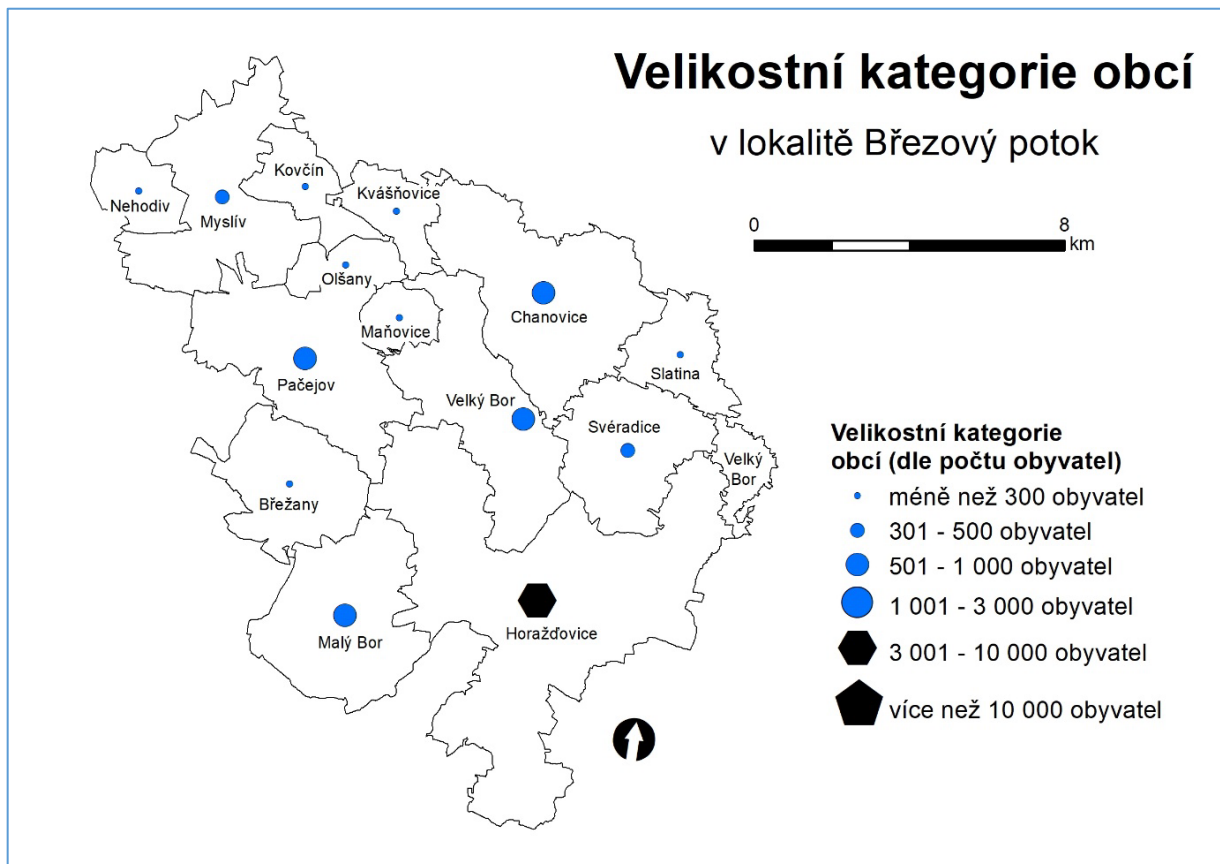
profesionální úřad, který je schopen vykonávat podle velikosti úřadu i přenesený výkon státní správy nebo vytvářet odborné zázemí pro rozhodování zastupitelstva.

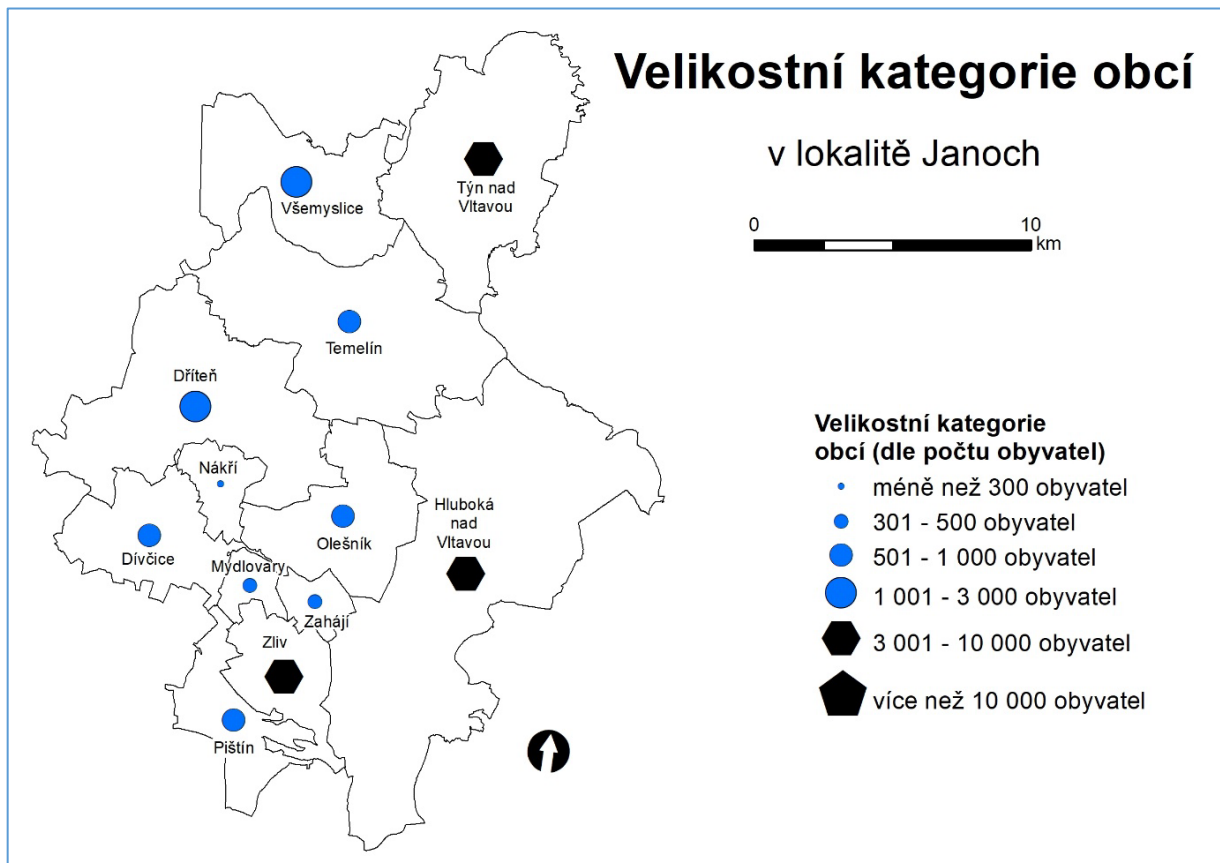
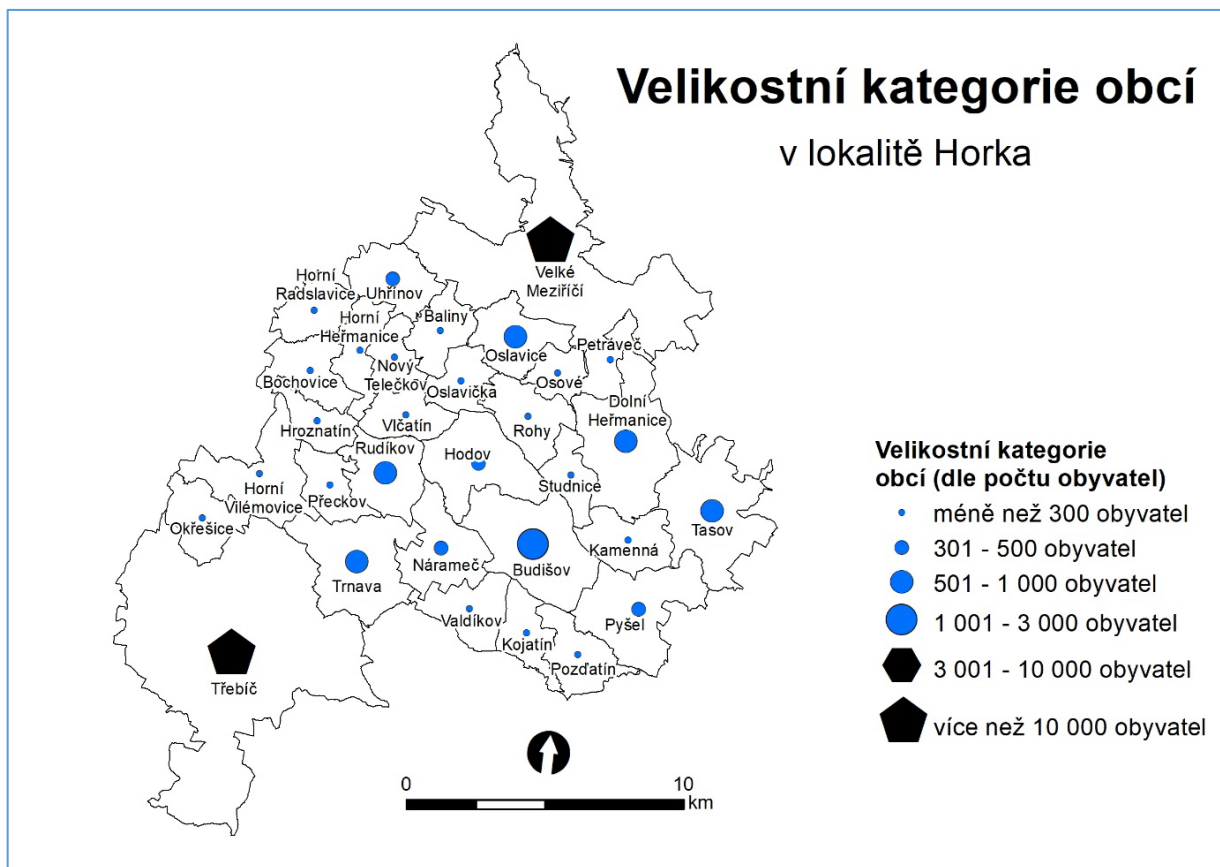
Tab. 3 Počet obcí a počet obyvatel podle velikostních kategorií

Lokality HÚ	Velikostní kategorie obcí	Počet obcí		Počet obyvatel	
		abs.	v %	abs.	v %
Březový potok	celkem	14	100	8 872	100
	malé	8	57,1	1 065	12,0
	střední	5	35,7	2 820	31,8
	velké	1	7,1	4 987	56,2
Horka	celkem	31	100	54 147	100
	malé	19	61,3	2 511	4,6
	střední	9	29,0	4 653	8,6
	velké	3	9,7	46 983	86,8
Hrádek	celkem	31	100	85 031	100
	malé	16	51,6	2 373	2,8
	střední	9	29,0	5 882	6,9
	velké	6	19,4	76 776	90,3
Janoch	celkem	12	100	22 749	100
	malé	2	16,7	507	2,2
	střední	5	41,7	3 174	14,0
	velké	5	41,7	19 068	83,8
Celkem		88		170 799	

Zdroj: Územně analytické podklady, Sčítání lidu domů a bytů 2021, ČSÚ

Obr. 3. Velikostní kategorie obcí

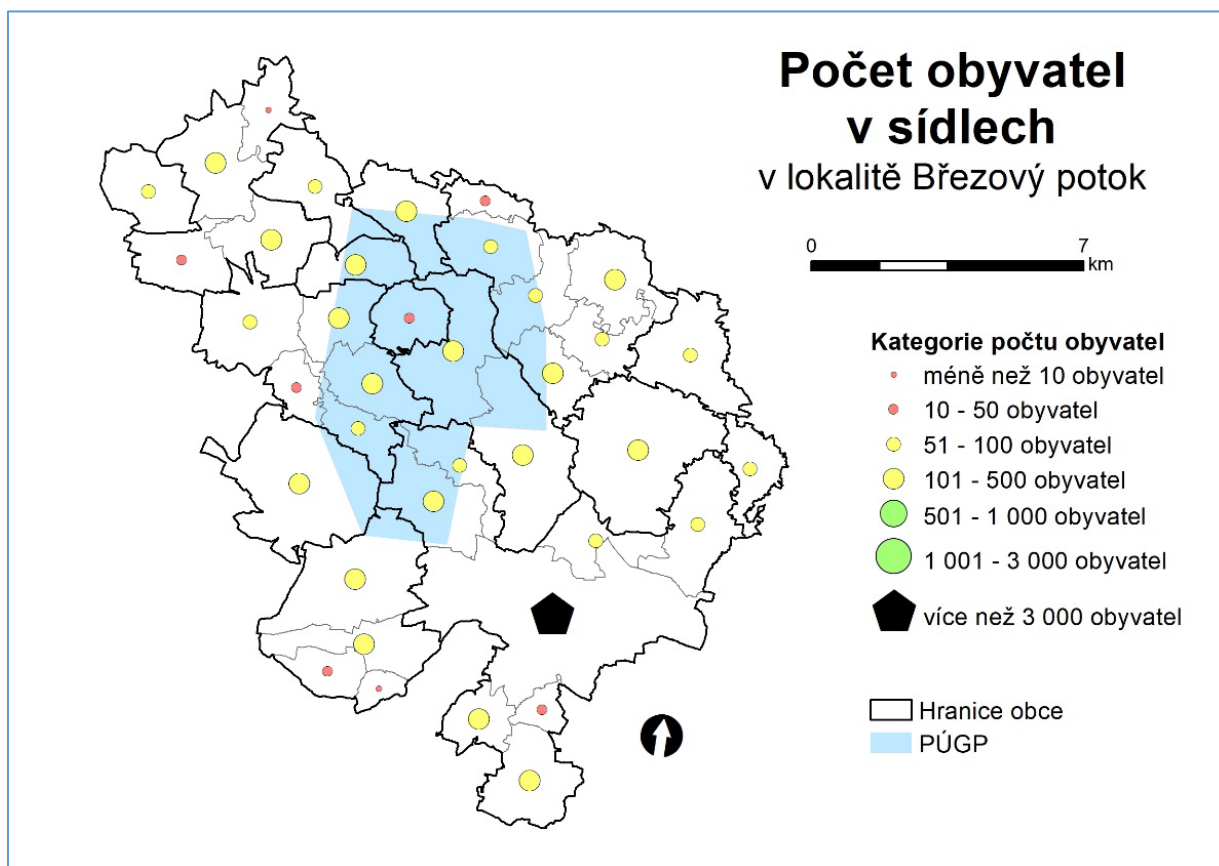
Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

6 Lokalita Březový potok

6.1 Hodnocení částí obcí

6.1.1 Počet obyvatel

Obr. 4 Počet obyvatel v sídlech

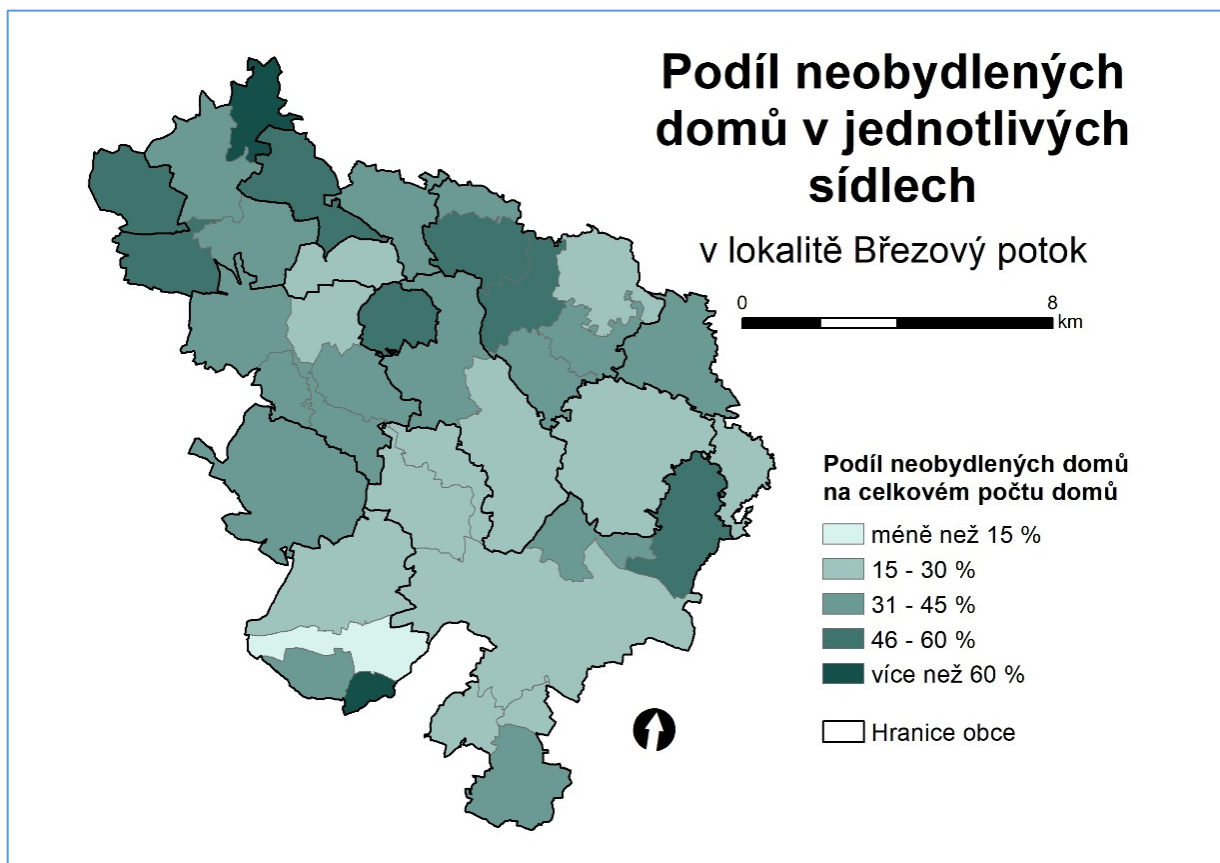
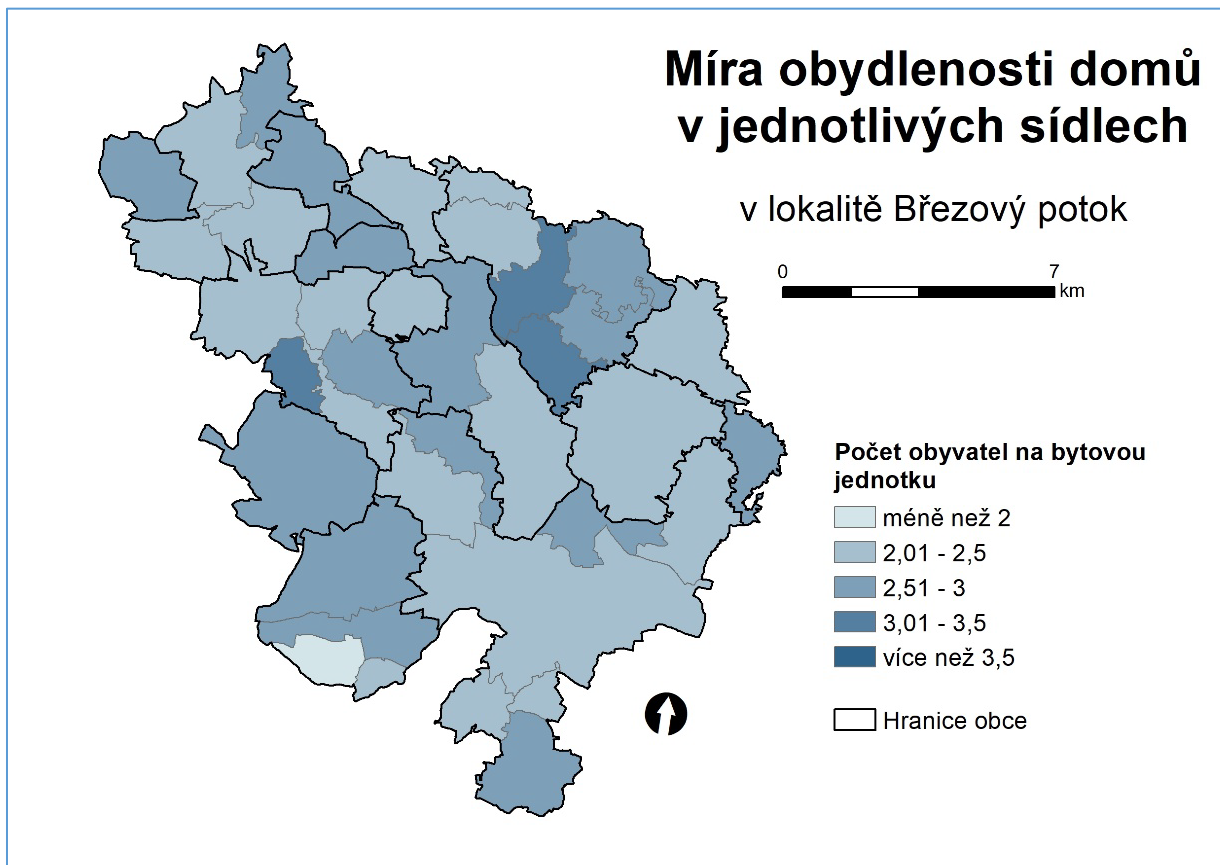

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Při hodnocení sídelní rozdrobenosti v mikroregionu Březový potok je zřetelná polarita ve velikosti mezi jednotlivými sídly v rámci mikroregionu. Na jedné straně je možné hodnotit dominantní Horažďovice jako jediné velké sídlo. Ostatní sídla spadají do kategorie malé (20 sídel), nebo střední velikosti (17 sídel). V mikroregionu Březový potok mají pouze 3 sídla počet obvyklých obyvatel vyšší než 300. Jedná se o pouze sídla Holkovice (397 obyv.), Pačejev (347 obyv.) a Velký Bor (340 obyv.). Hranici (300 obyvatel) se dále blíží sídlo Svěradice (286 obyv.). Jako nejmenší sídla v celém mikroregionu je možné identifikovat Hliněný Újezd a Nový Dvůr, které mají obě pouhých 9 obyvatel. Malá sídla reprezentují více než 50 % všech sídel v mikroregionu, ale žije v nich pouze 12 % populace v regionu. Naproti tomu v sídle Horažďovice žije téměř 50 % populace celého regionu.

6.1.2 Domovní fond

Obr. 5 Obydlenost domovního fondu

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Při hodnocení domovního fondu podle jednotlivých sídel je zřetelné, že v mikroregionu Březový potok je možné sledovat celou řadu sídel s obydleností domů menší než 2 osoby (nejmenší hodnotu vykazuje Hliněný Újezd – 1,75 osoby). To znamená, že ve velkém počtu rodinných domů, respektive venkovských domů, obvykle bydlí pouze jedna osoba, zpravidla vdova či vdovec. Naopak počet sídel, kde v domech převažují více než 3 osoby, tedy rodina s dětmi, je poměrně malý (celkem 5 sídel).

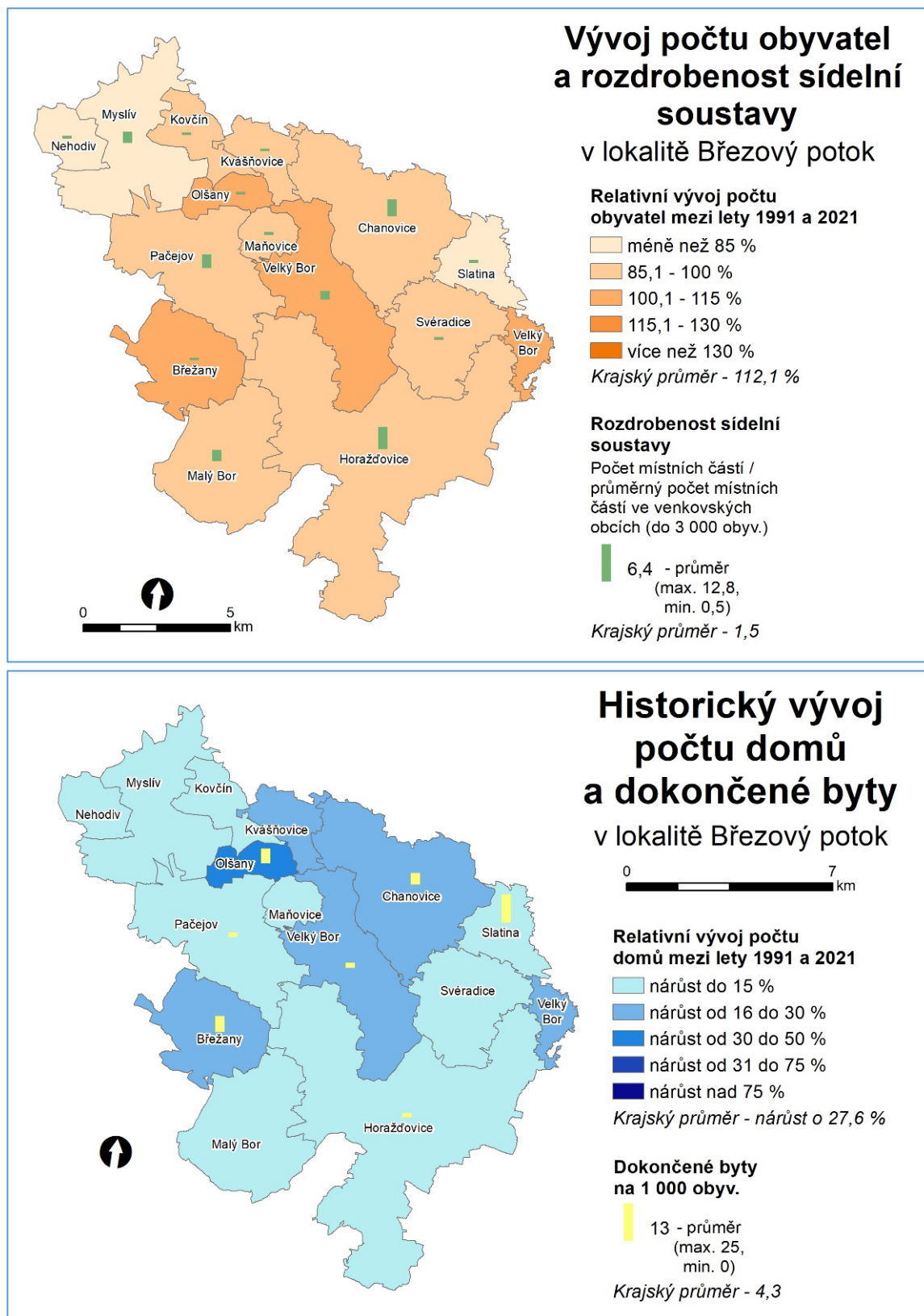
Při hodnocení míry neobydlenosti jednotlivých domů dosahují extrémních hodnot velmi malé části obcí. Jako příklad může sloužit sídlo Malé Hydčice, kde obvykle žije celkem 9 obyvatel a z devíti domů jen tři slouží pro trvalé bydlení.

Sídla, která mají dlouhodobě méně než 20 obyvatel a kde je velmi nízký podíl, popř. zcela chybí, věková kategorie do 15 let, jsou potenciálně ohroženy depopulací, tedy ztrátou obvykle bydlících obyvatel.

6.2 Hodnocení obcí

6.2.1 Sídelní struktura

Obr. 6 Březový potok Vývoj počtu obyvatel a počtu domů 1991-2021

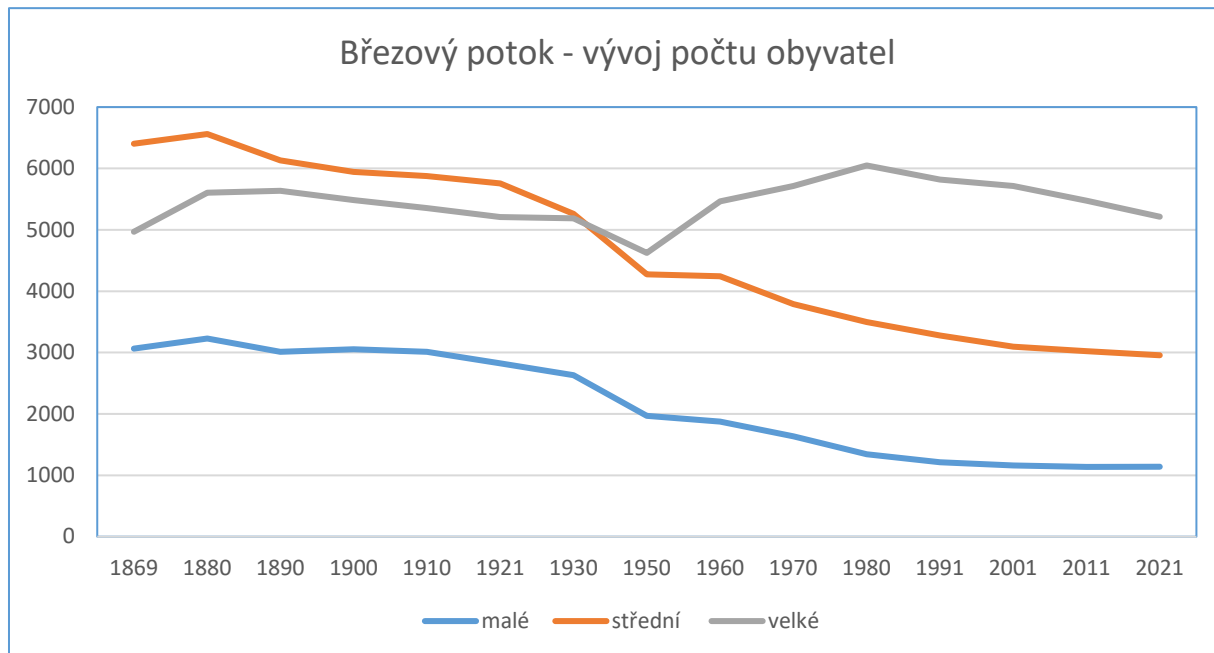
Zdroj: Historický lexikon obcí, Sčítání lidu domů a bytů 2021

Při hodnocení vývoje počtu obyvatel a počtu domů v mikroregionu Březový potok je možné jako pozitivní hodnotit dlouhodobý nárůst počtu domů a dokončených bytů v obcích v celém mikroregionu. Naopak z hlediska vývoje počtu obyvatel většina obcí ztrácí v horizontu posledních 30 let své obyvatele, a to v rozmezí 10 až 25 % stavu v roce 1991.

Mírný nárůst počtu obyvatel, respektive stabilitu počtu obyvatel, je možné sledovat v obcích Břežany (102,2 %), Olšany (103,3 %) a Velký Bor (100,7 %). K největšímu poklesu počtu obyvatel došlo v obci Myslív, kde počet obyvatel poklesl na 76,9 % původního stavu. Změna počtu obyvatel není z hlediska velikostních kategorií signifikantní, nedochází tedy k poklesu počtu obyvatel v malých obcích, ale rovnoměrně napříč všemi kategoriemi podle velikosti. Pokles počtu obyvatel v obcích v nerozvojeném venkovském prostoru je ovšem typický pro celou řadu dalších venkovských regionů v Česku, a není proto výjimkou ani v mikroregionu Březový potok.

Při hodnocení změny počtu domů určených pro bydlení považujeme za velmi pozitivní postupný nárůst počtu nově vystavěných domů, který je patrný prakticky ve všech obcích regionu. Prakticky ve všech obcích se jedná o nárůst okolo 15 % nově postavených domů, v obci Kvášňovice (129 %) je zaznamenán nejvyšší nárůst, naproti tomu v obcích Maňovice (102,8 %) a Nehodiv (104,8 %) je zaznamenán nárůst počtu domů pouze v jednotkách domů za celé území obce. Přesto ale lze považovat vývoj v celém území mikroregionu Březový potok za pozitivní.

Graf 2 Březový potok – vývoj počtu obyvatel

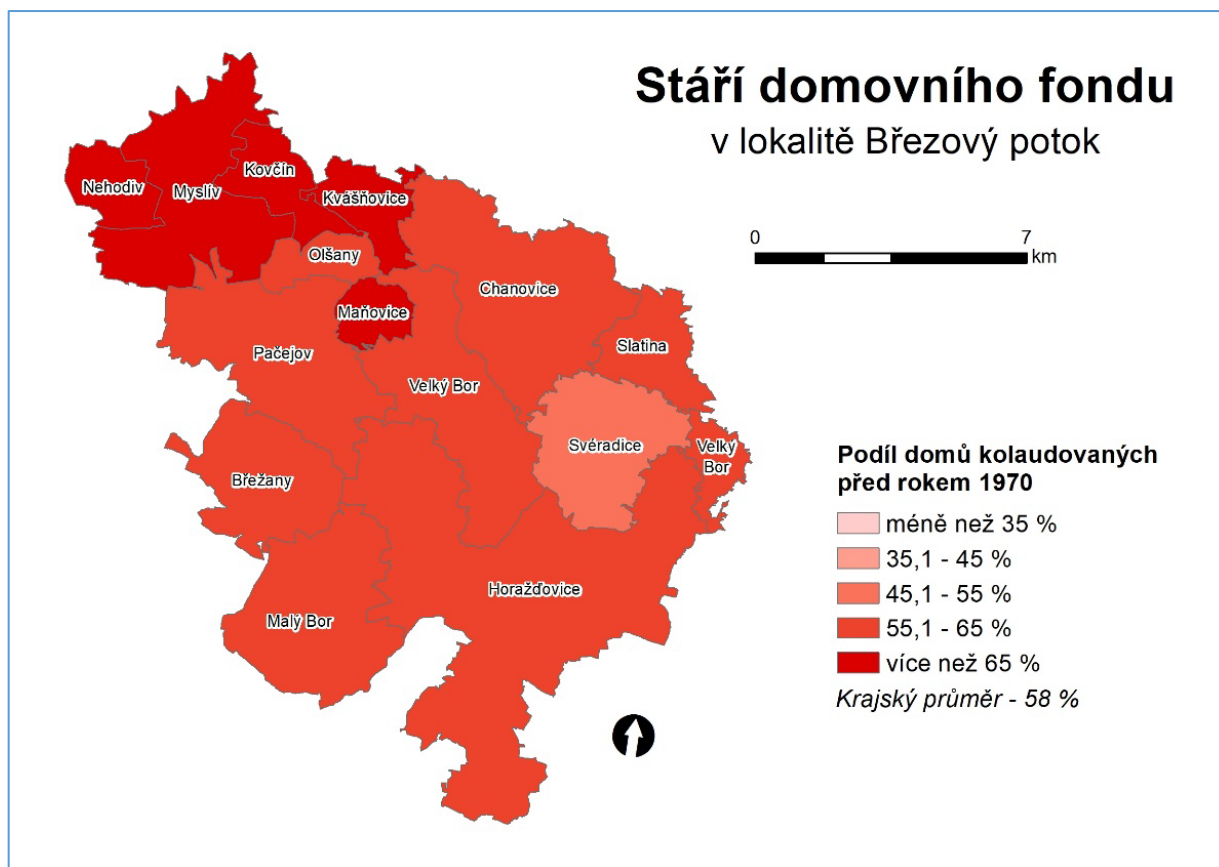
Zdroj: Historický lexikon obcí, ČSÚ

Dlouhodobé sledování vývoje počtu obyvatel v mikroregionu Březový potok dokládá postupnou ztrátu venkovské populace v malých a středních obcích a stabilitu největšího města v regionu – Horažďovic. Za pozitivní lze považovat především zastavení poklesu počtu obyvatel v nejmenších obcích po roce 1991 a zpomalení ztráty populace v obcích střední velikosti, tedy ve velikostní kategorii 301-1 000 obyvatel. Tento vývoj populace plně odpovídá vývoji počtu

obyvatel v okrajových regionech na pomezí krajů a je pro venkovské obyvatelstvo Čech a Vysočiny (nikoliv Moravy) typický.

6.2.2 Bytový a domovní fond

Obr. 7 Březový potok Stáří domovního fondu

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

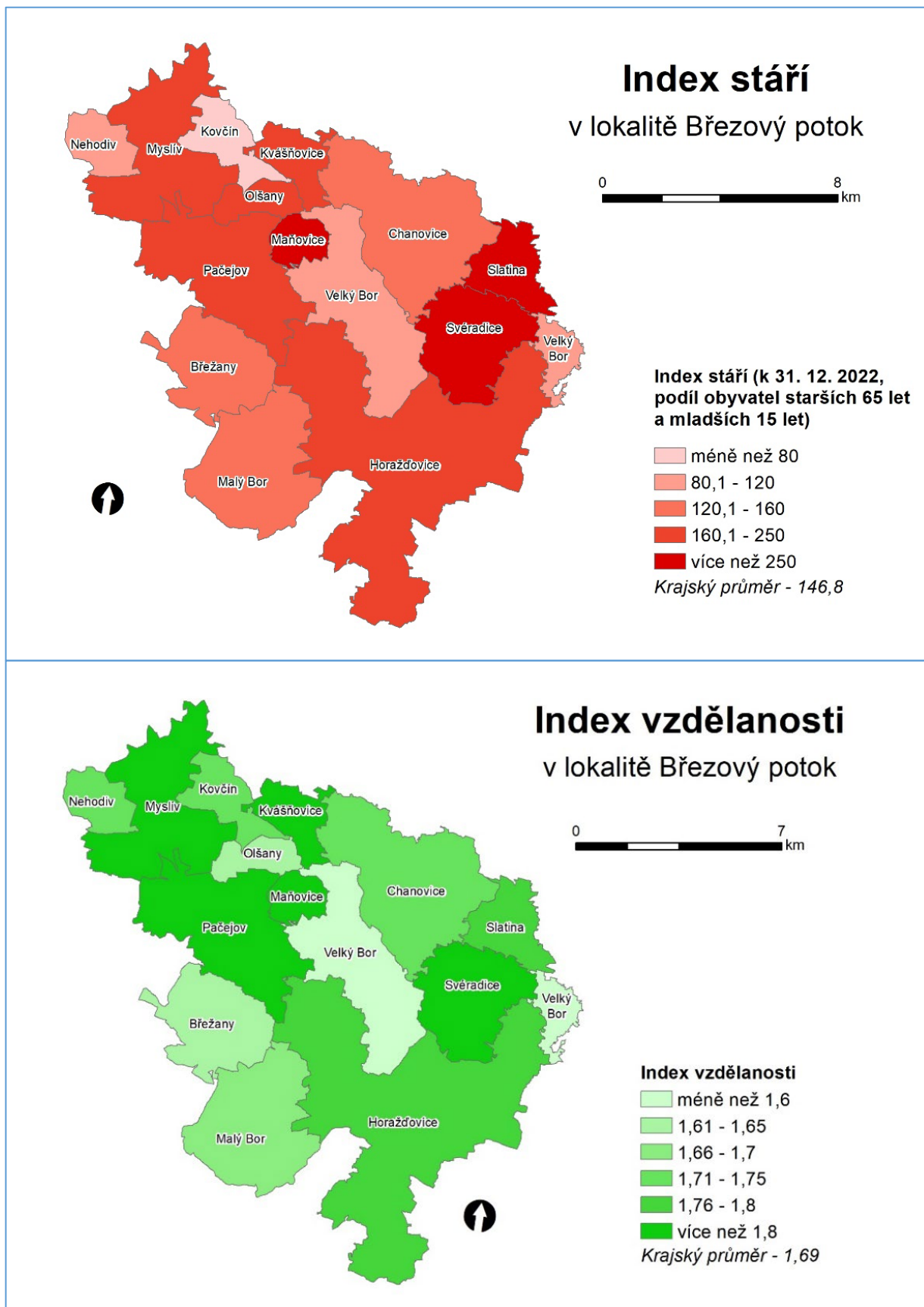
Při hodnocení stáří bytového fondu, respektive podílu domů postavených před rokem 1970, je zřetelné, že celkově bytový a domovní fond v tomto regionu je relativně starý a bude vyžadovat průběžnou modernizaci a údržbu. Ve většině obcí v mikroregionu převažují domy postavené před rokem 1970, ale hodnoty v mikroregionu Březový potok se nijak výrazně neliší od celokrajského průměru (58 % domů postavených před rokem 1970).

Při pohledu na jednotlivé obce lze konstatovat, že nejstarší domovní fond je v obci Maňovice (89,2 % domů postavených před 1970) a dále v obcích Kovčín (78,9 %) a Nehodiv (74,4 %), naopak nejmladší domovní fond je možné najít v obcích Svěradice (47,7 % starších domů) a dále v obcích Chanovice a Malý Bor, kde je počet starších domů pouze nevýznamně nad 50 % ze všech domů v obci.

Je nutné zdůraznit, že databáze umožňují sledovat pouze rekonstrukce, které podléhají vydanému stavebnímu povolení. Pokud majitelé průběžně provádějí modernizace domu bez nutnosti žádat o stavební povolení (výměna střechy, topení, oken, nové fasády, rozvody apod.), nejsou v této statistice tyto dílčí modernizace zachyceny.

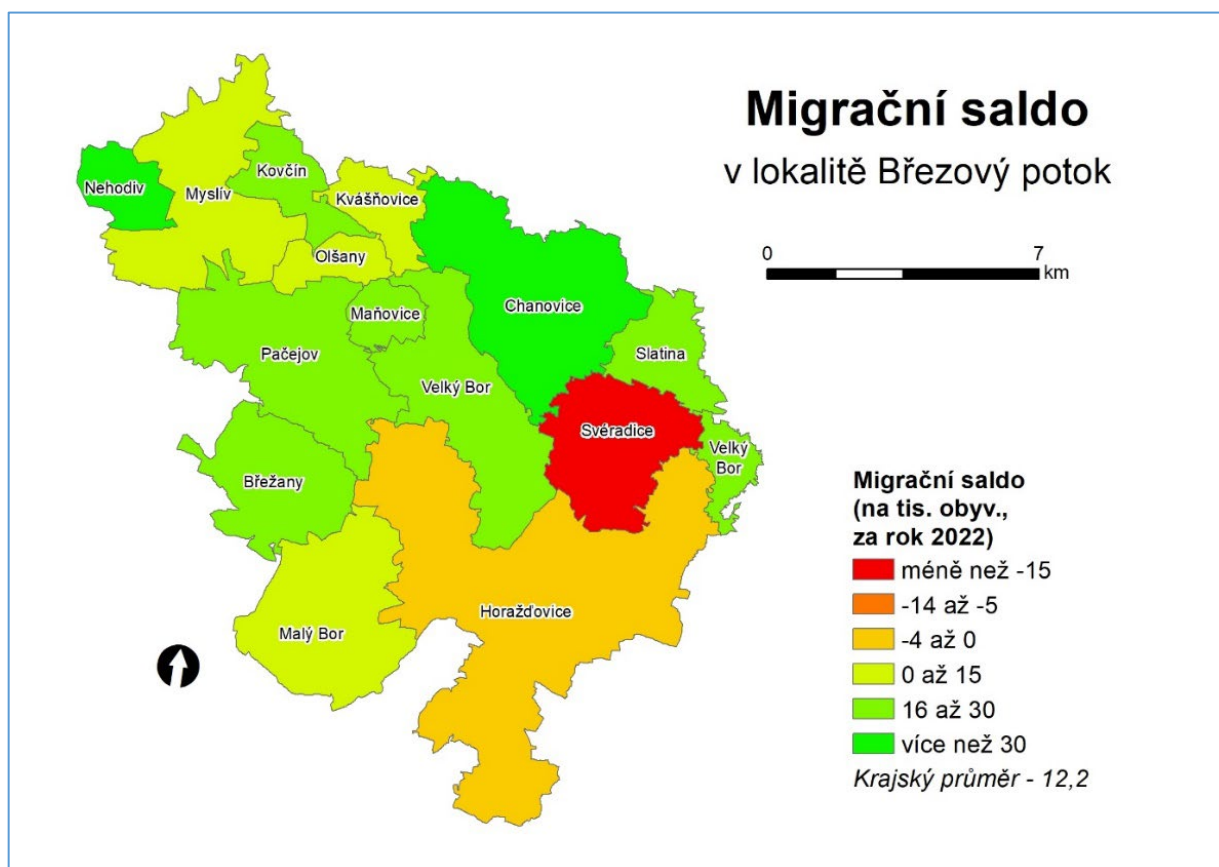
6.2.3 Sociální struktura

Obr. 8 Březový potok Index stáří a index vzdělanosti

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Obr. 9 Březový potok Migrační saldo

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021, Územně analytické podklady 2022

Hodnoty Indexu stáří, tedy podílu obyvatel ve věku 65 a více let vůči obyvatelům ve věku 0 až 15 let, dokumentuje postupné stárnutí populace nejen v tomto regionu. Obdobné hodnoty, kdy počet obyvatel v seniorním věku 2x, anebo dokonce 2,5x, převyšuje podíl dětské populace, není v současnosti nijak výjimečný. V mikroregionu Březový potok dosahují obce Maňovice (433,7), Slatina (337,5) a Svěradice (260,6) velmi vysokých hodnot tohoto ukazatele. Na druhé straně v obci Kovčín dokonce dominuje mladá generace a tento ukazatel je v roce 2021 na hodnotě 78,9. Podobně i ve Velkém Boru je podíl generace 0-15 let a generace 65 a více let vyrovnaný.

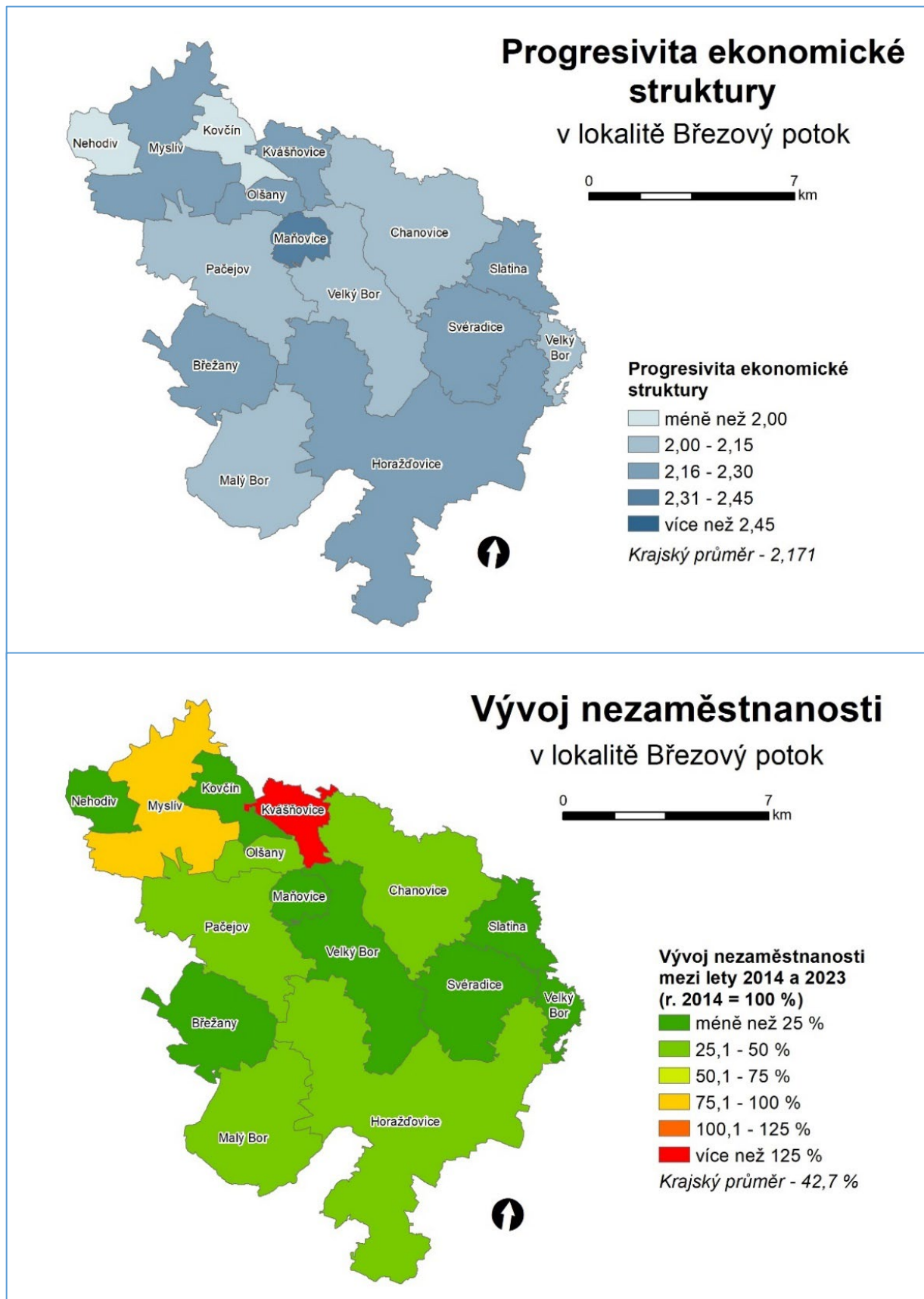
Index vzdělanosti vyjadřuje vážený podíl populace podle dosaženého vzdělání, vyšší hodnoty naznačují vyšší podíl osob s vysokoškolským nebo středoškolským vzděláním. V mikroregionu Březový potok dosahují nejvyšších hodnot indexu vzdělanosti v obci Kvášňovice (1,97) a obci Maňovice (1,95), na druhé straně nejnižších hodnot dosahují obce Velký Bor (1,55) a Břežany (1,64). Rozdíly mezi hodnotami tohoto indexu jsou relativně malé, většina obcí se pohybuje nad krajským průměrem. Hodnoty obou sledovaných indexů nepotvrzují významné centrální postavení Horažďovic.

Při hodnocení migračního salda, tedy rozdílu mezi přistěhovalými a vystěhovalými na 1000 obyvatel, je většina obcí migračně aktivní s nárůstem počtu obyvatel. Výjimku představuje obec Svěradice, kde v roce 2022 dominovala emigrace z obce. Všechny další obce mají kladné hodnoty migračního salda, tedy počet přistěhovalých převažuje nad počtem vystěhovalých. Nejvyšších kladných hodnot migračního salda v roce 2022 dosahují obce Chanovice a Nehodiv (obě obce dosahují hodnoty 59, resp. 55 osob na 1000 obyvatel). Vzhledem k velmi malé

velikosti obcí je nutné vždy pohlížet na uvedené relativní hodnoty se zvýšenou pozorností. Při velmi malých absolutních hodnotách lze snadno dosáhnout vysoké relativní hodnoty.

6.2.4 Struktura zaměstnanosti a rekreace

Obr. 10 Březový potok Progresivita ekonomické struktury a nezaměstnanost

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021 a interní databáze MPSV

Progresivita ekonomické struktury, tedy ukazatel podílu jednotlivých typů ekonomických odvětví, je vážena tak, aby docházelo v rámci ukazatele k relativnímu posilování progresivnějších typů činností. Proto vyšší hodnoty ukazatele znamenají vyšší podíl obyvatel pracujících v odvětvích s vyšší přidanou hodnotou. Výrazně nejnižší hodnoty dosahuje obec Kovčín (1,65), naopak nejvyšší hodnoty dosahuje obec Maňovice (2,35). Další obce se pohybují velmi blízko krajskému průměru. Hodnoty jsou ovšem stejně jako u dalších ukazatelů výrazně ovlivněny velmi malými základními absolutními hodnotami, tedy počtu osob, které tvoří pracovní sílu.

Tab. 4: Březový potok - Vývoj struktury zaměstnanosti podle sektorů

Cenzus	zaměstnaní - celkem	primér	sekundér	terciér	kvartér
	Abs				
2001	4936	497	2460	1806	173
2011	3952	273	1676	1802	201
2021	4208	402	1746	1889	171
	v %				
2001	100	10,1	49,8	36,6	3,5
2011	100	6,9	42,4	45,6	5,1
2021	100	9,6	41,5	44,9	4,1

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2001, 2011 a 2021

Při sledování vývoje struktury zaměstnanosti podle výsledků Cenzů za roky 2001, 2011 a 2021 je především v relativních číslech velmi dobře patrný relativní pokles počtu ekonomicky aktivních v primárním a sekundárním sektoru, i když ve venkovském regionu a v relativně členitém terénu, tedy v území, kde se může dobře rozvíjet i živočišná výroba vyžadující vyšší počet zaměstnanců, není tento pokles tak hluboký jako v jiných venkovských regionech Česka. Významněji se promítla změna ekonomické struktury do podílu ekonomicky aktivních v sekundéru, tedy ve stavebnictví a dopravě. V mikroregionu Březové Hory poklesl podíl ekonomicky aktivních v tomto sektoru z téměř 50 % zaměstnanosti na současných 41,5 % a tento přesun zaměstnanosti se projevil v nárůstu zaměstnanosti v terciérním sektoru (služby, veřejná správa, sociální péče, zdravotnictví, školství apod.). Podíl zaměstnanosti v progresivním kvartérním sektoru ve sledovaném období 2001–2021 narostl a stále představuje velmi malý podíl zaměstnanosti v tomto sektoru. Absolutně se jedná přibližně o polovinu zaměstnanců primárního sektoru. V mikroregionu Březový potok jsou velmi podobné hodnoty zaměstnanosti podle sektorů jako v celém Plzeňském kraji s tím, že ve sledovaném území je vyšší podíl ekonomicky aktivních v primárním a sekundárním sektoru zhruba o 2-3 procentní body a adekvátně menší podíl především terciérního sektoru (o 2 procentní body) a kvartérního sektoru (o 1 procentní bod). Při velmi malých počtech ekonomicky aktivních v malých obcích se relativní změny podílu ekonomicky aktivních podle sektorů ve sledovaných obdobích mění relativně velmi významně, ale ve všech obcích mikroregionu vývoj sleduje celkové trendy v mikroregionu i v celé společnosti.

Při sledování míry nezaměstnanosti jsme se při vědomí velmi nízkých hodnot nezaměstnanosti v Česku, a to ve velmi dlouhém časovém úseku, zaměřili především na změnu podílu

nezaměstnaných mezi rokem 2014 a rokem 2023. Sledujeme tedy rozdíly v podílu nezaměstnaných mezi rokem relativně stabilního ekonomického růstu (2014) a rokem v postcovidové a energetické krizi s vysokou mírou inflace (2023). Hodnoty míry nezaměstnanosti jsou v mikroregionu Březový potok ve srovnání s rokem 2014 v drtivé většině obcí nižší než v roce 2014, a to v rozmezí poklesu o 20 až 70procentních bodů. Je ale nutné velmi výrazně zdůraznit, že samostatné velmi nízké počty nezaměstnaných v jednotlivých obcích nutně vedou k tomu, že změna jejich absolutního počtu o jednotky osob znamená výrazné změny relativních hodnot. Jediná obec s nárůstem počtu nezaměstnaných jsou Kvášňovice s nárůstem o 35procentních bodů.

Tab. 5 Březový potok - Počet zaměstnanců

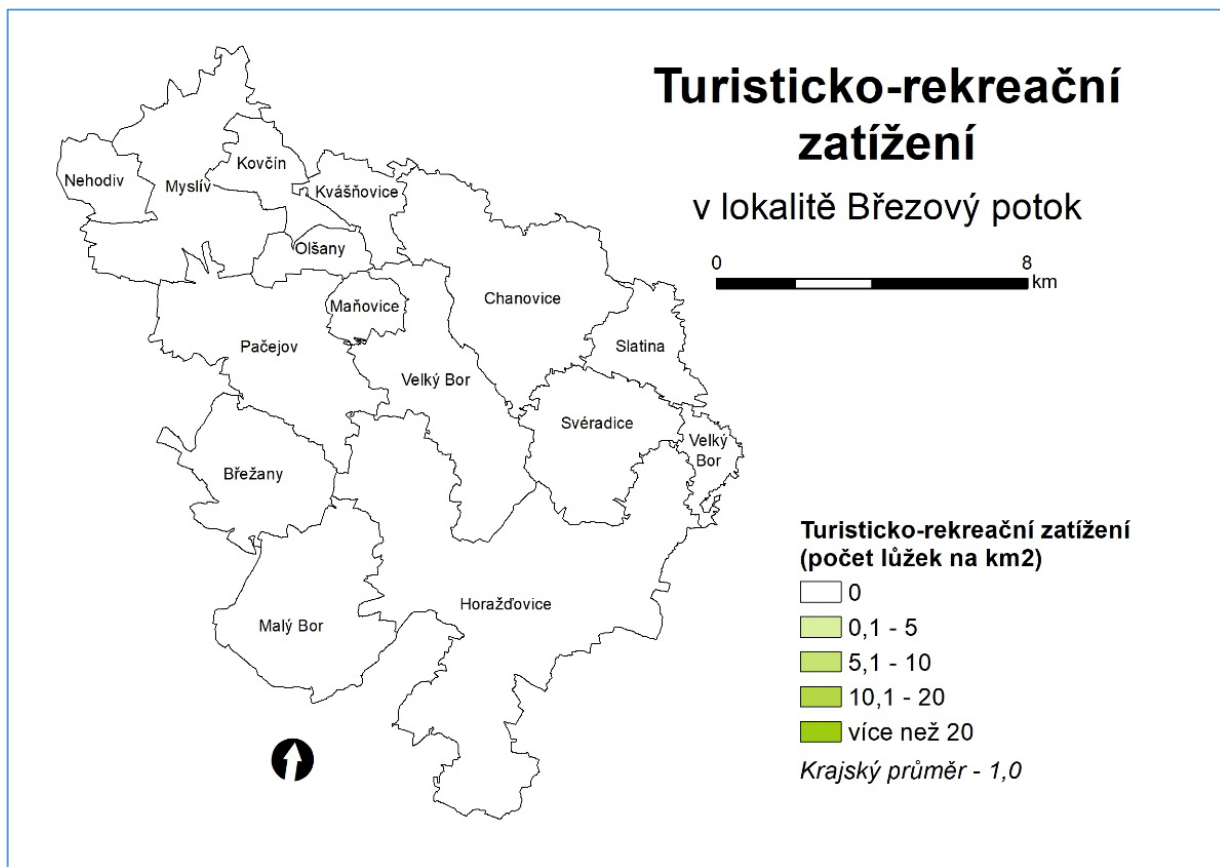
	Počet zaměstnanců v obcích k 1.12.									
Březový potok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
abs.	3236	3216	3436	3474	3581	3541	3860	3783	3632	3628
v %	100,0	99,4	106,2	107,4	110,7	109,4	119,3	116,9	112,2	112,1

Zdroj Vyhláška MF ČR K rozpočtovému určení daní

Při hodnocení vývoje počtu zaměstnanců v obci nebo v celém mikroregionu sledujeme do roku 2018 postupný nárůst zaměstnanců v obcích mikroregionu. V letech 2020 a 2021 se do tohoto vývoje promítla ekonomická krize a došlo opět k mírnému poklesu počtu zaměstnanců v obcích v mikroregionu. Za celé sledované desetileté období počet zaměstnanců v obcích stoupl o přibližně 10 %, to je v absolutních hodnotách z 3 200 zaměstnanců, tedy obsazených pracovních míst, na 3 600 obsazených pracovních míst v obcích mikroregionu.

Nárůst počtu zaměstnanců je přirozeně velmi pozitivní zpráva pro celý mikroregion, protože obsazené pracovní místo v mikroregionu jednak přirozeně omezuje vyjíždku za prací z mikroregionu, dále posiluje kupní sílu obyvatel v mikroregionu a v nepolední řadě má samozřejmě i pozitivní sociální dopady a dopady do kvality života v regionu.

Obr. 11. Březový potok Turisticko-rekreační zatížení

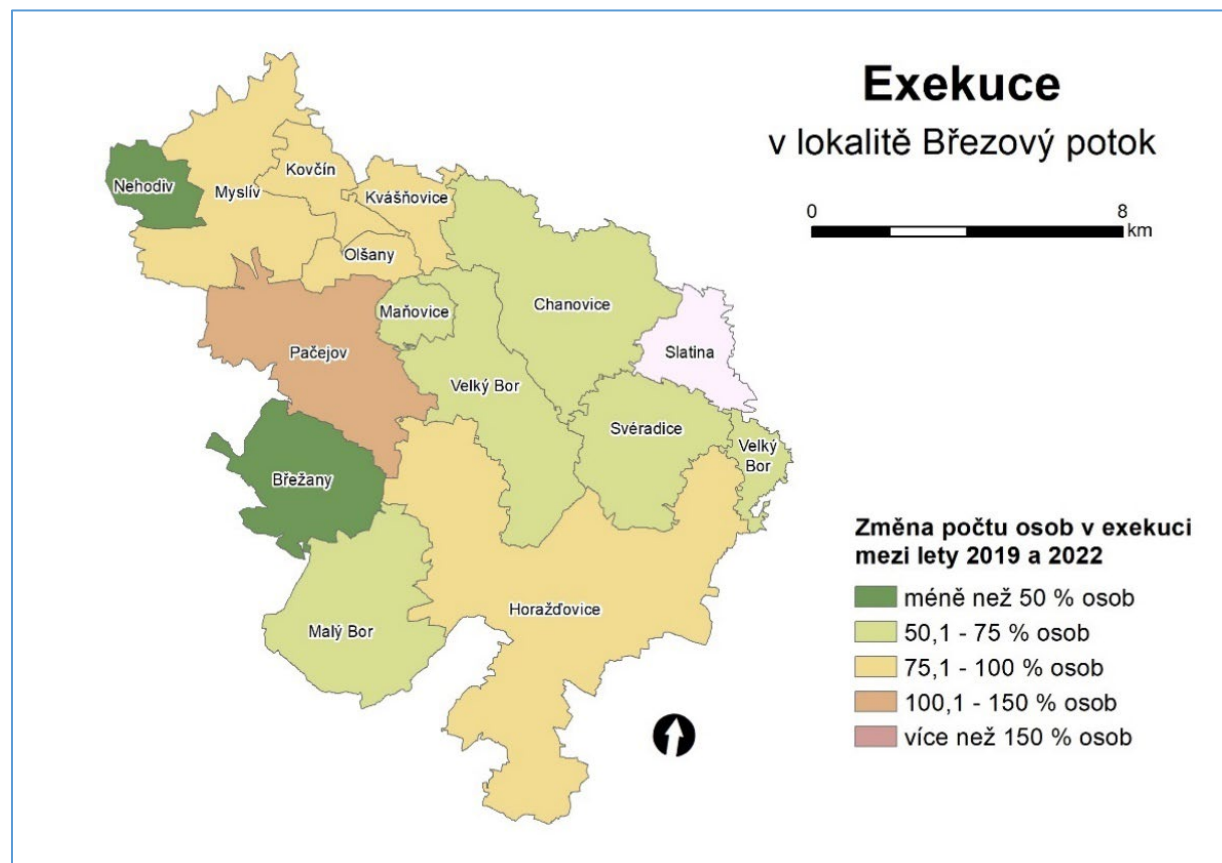
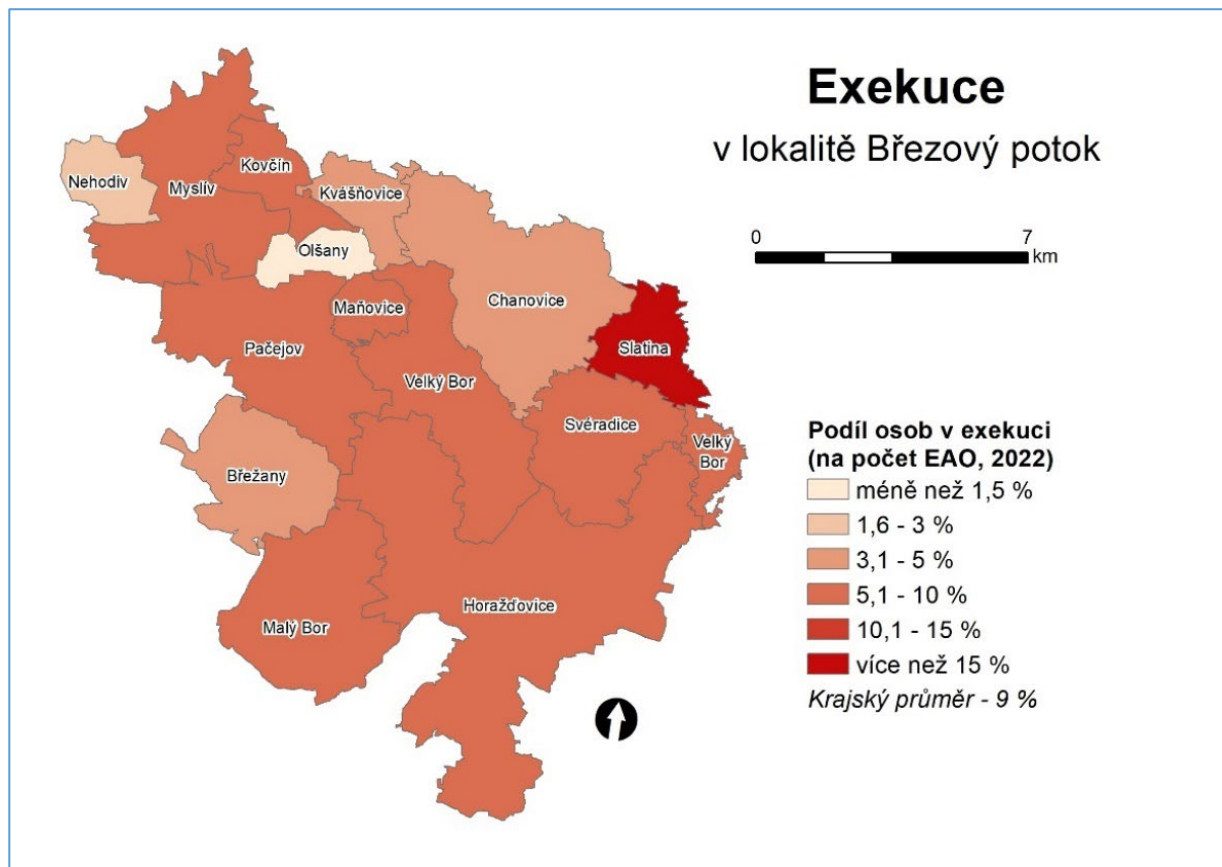

Zdroj: Databáze Přírodovědecké fakulty UK

Ukazatel turisticko-rekreační zatížení dokumentuje absenci hromadných ubytovacích zařízení v mikroregionu Březový potok. V celém regionu se ale nachází vyšší počet objektů individuální rekreace.

6.2.5 Sociálně patologické jevy

Obr. 12 Březový potok Počet a vývoj exekučních řízení

Zdroj: Databáze Exekutorské komory ČR

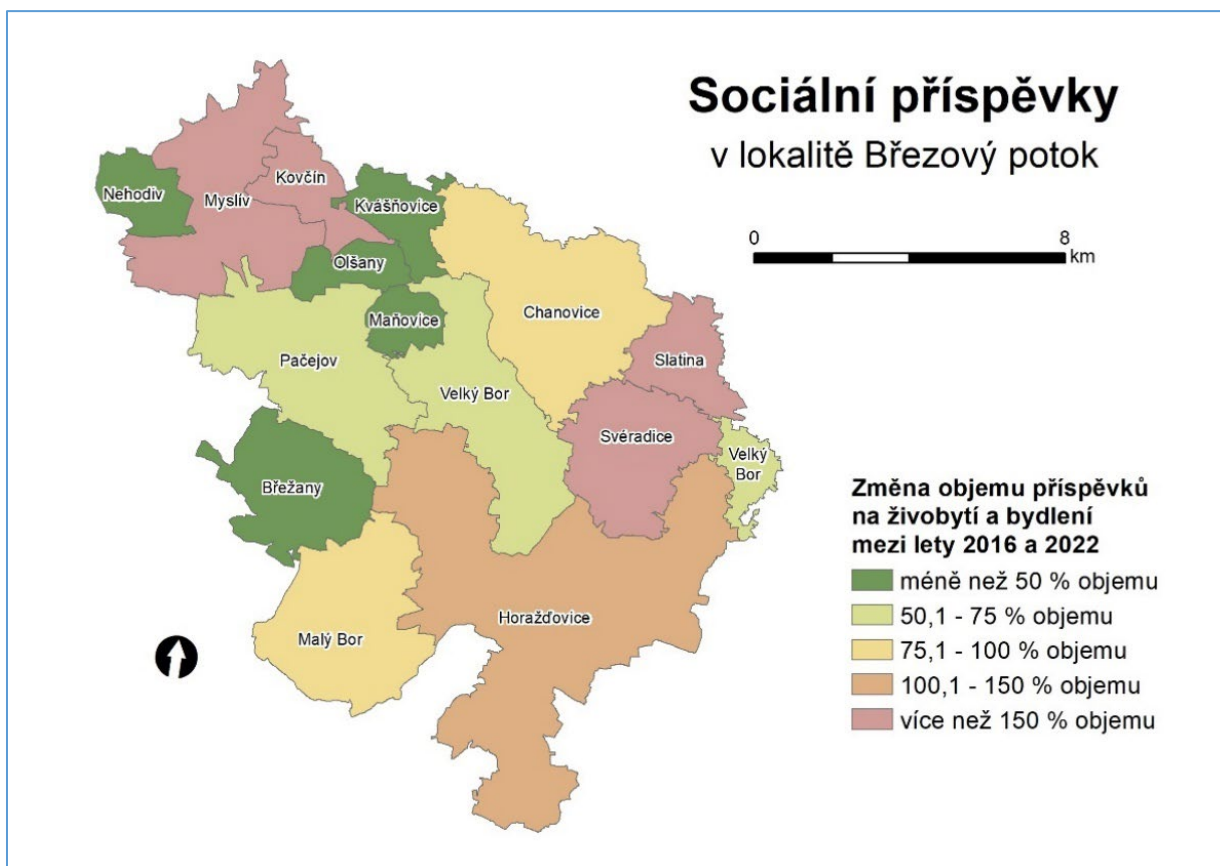
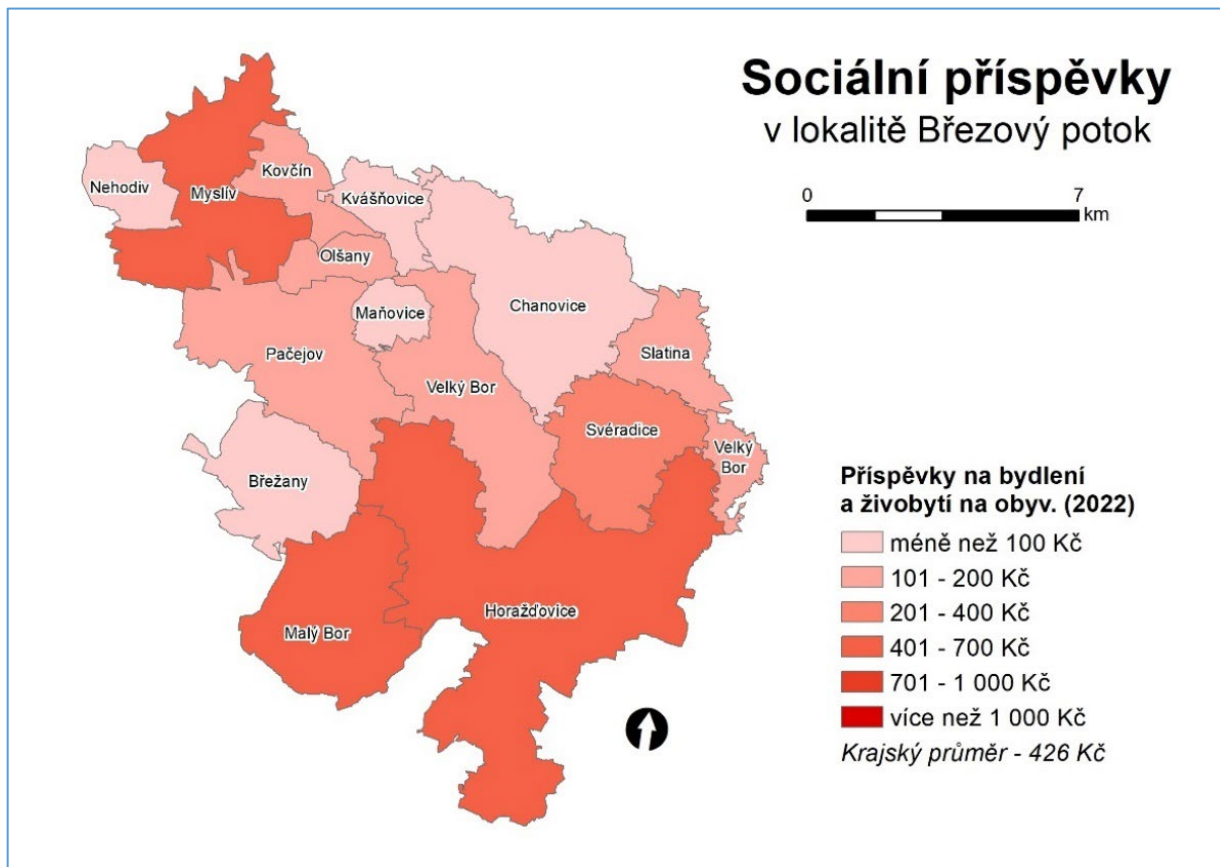
Při hodnocení počtu a vývoje exekučních řízení v mikroregionu Březový potok jsme se zaměřili na podíl osob ve věku 15 a více let, které jsou zatíženy exekučním řízením. Jedná se překvapivě o relativně velké podíly v rozsahu více než 10 % populace u starších 15 let. V obci Slatina (15,71 %), Malý Bor (9,01 %) a Velký Bor (9,68 %) jsou podle Exekutorské komory evidovány nejvyšší podíly exekuoovaných osob. Hodnoty 15 % znamenají, že v obci je každý sedmý obyvatel straší 15 let pod hrozbou exekuce, hodnoty okolo 10 % exekuoovaných znamenají, že v obcích je každý desátý občan starší 15 let pod touto hrozbou, a to bez ohledu, zda se jedná o drobné částky vymáhané třeba obecním úřadem za nezaplacené ukládání komunálního odpadu, nebo zda se jedná o existenci ohrožující exekuce poskytovatelů rychlých úvěrů nebo jiných nebankovních služeb. Nejmenší zatížení potenciálními problémy s exekucemi je možné sledovat v obci Olšany (1,71 %) nebo Nehodiv (2,27 %), kde podíl exekuoovaných osob je velmi nízký. V každé obci v regionu najdeme alespoň jednu osobu, která je zatížena exekucí.

Při hodnocení vývoje exekučního zatížení za období let 2019-2022, tedy za období vysokých nároků na finanční odpovědnost v době pandemické krize a následně ekonomické krize způsobené nárůstem cen energií, je ovšem velmi pozitivní sledovat pokles podílu exekuoovaných osob. V obcích mikroregionu Březový potok docházelo k významnému poklesu podílu osob v exekuci, přičemž největší pokles byl zaznamenán v obci Nehodiv (pokles na 25 %), resp. v obci Břežany, kde došlo k poklesu na hodnotu 31,6 % původně sledovaného počtu osob v exekuci. Jedná se obce, kde je i nejmenší relativní podíl takto zatížených obyvatel. Pokles počtu exekuoovaných osob lze pravděpodobně přičítat nabídce tzv. milostivého léta, kdy stát umožnil zbavit se exekucí, které vedly orgány státu vůči občanům a některé další soukromoprávní instituce se také k této nabídce připojily.

Na druhé straně pomyslného žebříčku pak stojí obce Slatina, kde došlo k nárůstu počtu exekuoovaných osob v období let 2019-2022, a to celkem 3,66krát. Mírný nárůst počtu exekuoovaných osob je také možné sledovat v obci Pačejov, kde se jejich počet zvýšil 1,31krát. Vzhledem k tomu, že se v absolutních hodnotách jedná o jednotky osob, nelze dramatické relativní změny dosažených hodnot přeceňovat.

Je ovšem nutné zdůraznit, že v české společnosti stále existuje nezanedbatelný podíl osob, kteří bez ohledu na společenské a morální dopady opakovaně čerpají půjčky, které nesplácejí, a vzápětí propadají do exekuční spirály. Dílem z důvodu, že nejsou schopni si uvědomit dosah svého jednání, a dílem také z toho důvodu, že nemají v rámci exekucí o co přijít a takto si zajišťují naplňování individuálních cílů a přání.

Obr. 13 Březový potok Objem a vývoj sociálních příspěvků

Zdroj: Interní databáze MPSV

Při hodnocení objemu čerpaných sociálních podpor z prostředků MPSV jsou do sledování zařazeny dvě hlavní sociální dávky, a to příspěvek na bydlení a příspěvek na živobytí, které se dlouhodobě uplatňují v systému české sociální podpory jako klíčové nástroje státu, které poskytuje potřebným na překonání tíživé životní situace. Především v případě příspěvku na bydlení došlo v období let 2021-2022 v důsledku skokového nárůstu nákladů na bydlení spojených se zvýšením cen energií a jeho čerpání je především spojeno s lokalitami, kde dominuje nájemní bydlení, tedy v obcích, kde významný podíl bytového fondu tvoří bytové nebo činžovní domy a v nich byty k pronájmu. Ve venkovských obcích, ve kterých dominuje vlastnické bydlení, je naopak tato forma sociálního příspěvku méně významná. Proto celková výše čerpaného příspěvku na živobytí a na bydlení na osobu je vyšší ve městě Horažďovice (577 Kč/obyv.), Malý Bor (610 Kč/obyv.) a Myslív (611 Kč na obyv.). Uvedené obce patří podle velikosti do kategorie mezi velké nebo střední obce.

Při srovnání s krajským průměrem vyplácených sociálních dávek, který dosahuje hodnoty 426 Kč/obyv., je celkem 11 obcí v mikroregionu pod touto srovnávací hodnotou a pouze 3 obce krajský průměr významně převyšují.

V mikroregionu Březový potok ale také existují venkovské obce, kde nikdo není příjemcem sociální podpory. Jedná se především o obce Břežany, Kvášňovice, Nehodiv a Maňovice.

Vyšší částky čerpaných prostředků mohou podobně jako u vyššího počtu exekurovaných osob znamenat, že v obci některým osobám hrozí, nikoliv nutně právě nastává, sociální problém rychlého propadu do výrazné chudoby nebo nedostatku prostředků.

Při hodnocení vývoje objemu finančních prostředků čerpaných na sociální dávky došlo ve sledovaném období let 2016-2022 k nárůstu čerpaných prostředků u obcí Kovčín, Svěradice a Slatina na více než dvojnásobek vyplácených v roce 2016. Jako protiklad stojí obce Velký Bor a Pačejov, kde došlo k poklesu vyplácených podpor na cca 2/3 stavu v roce 2016. Je ale nutné opět zdůraznit, že podíl osob, které čerpají tyto prostředky, je relativně malý a pak při odstěhování nebo naopak přistěhování několika osob, které čerpají finanční podpory v sociální nouzi, může dojít k relativně rychlému a velmi výraznému posunu relativních hodnot.

Při hodnocení míry kriminality v mikroregionu Březový potok došlo v letech 2021 k nahlášení 122 a v roce 2022 k 116 trestných činů. Drtivá většina trestných činů byla registrována v Horažďovicích jako přirozeném mikroregionálním centru, v ostatních obcích mikroregionu jsou v obou letech evidovány pouze jednotky trestných činů.

Při hodnocení násilných trestných činů jsou v regionu zaznamenány pouze jednotky této nejzávažnější trestné činnosti, a to bez jakékoliv územní preference.

Tab. 6. Březový potok Počet trestných činů

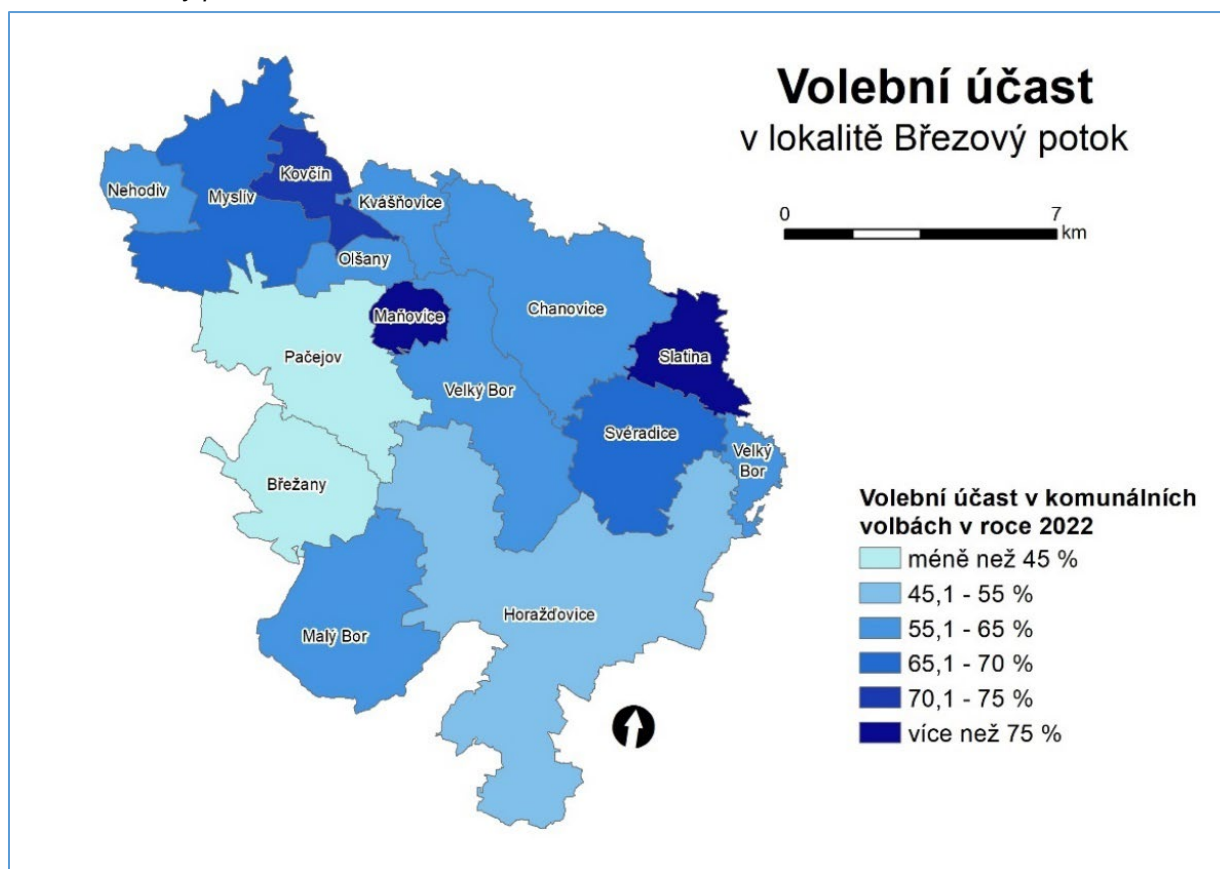
Název obce	celkem trestné činy 2021	z toho násilné 2021	celkem trestné činy 2022	z toho násilné 2022
Břežany	1			
Kvášňovice			3	
Olšany	1		2	
Horažďovice	94	5	81	8
Chanovice	4		1	
Malý Bor	4	1	2	
Myslív	5		7	
Pačejov	8		13	1
Svéradice	2		2	1
Velký Bor	1		2	
Kovčín	1			
Nehodiv	1		2	1
Maňovice				
Slatina			1	
celkem	122	6	116	11

Zdroj: Databáze kriminality MV ČR, Policejní prezidium

V mikroregionu není evidována žádná vyloučená lokalita podle vymezení společnosti GAC. (Analýza sociálně vyloučených lokalit, MPSV, 2015), respektive podle Agentury pro sociální začleňování MMR ČR.

6.2.6 Veřejná správa a sociální prostředí

Obr. 14 Březový potok Volební účast

Zdroj: Český statistický úřad

Volební účast v posledních komunálních volbách v roce 2022 vyjadřuje ochotu a míru zapojení místních obyvatel (voličů) do života v obci. Volební účast se pohybuje při znalosti krajského průměru 46,36 % mírně nebo výrazně nad tímto průměrem. Obecně v Česku platí, že menší obce mají zpravidla vyšší volební účast než velká města, takže vyšší volební účast je přirozeně sledovatelná i v mikroregionu Březový potok. Nejvyšší volební účast byla dosažena v obcích Maňovice a Kovčín, kde přesáhla 80 %, resp. 70 % všech oprávněných voličů. Nejmenší volební účast v komunálních volbách jsme sledovali v obci Pačejev, kde ale i tak dosahovala téměř krajských průměrných hodnot.

Při hodnocení počtu kandidujících subjektů je nutné ale zdůraznit, že z celkem 14 obcí v mikroregionu neprobíhala v 9 z nich žádná reálná politická soutěž, protože na zvolená místa kandidovala pouze jedna kandidátní listina, nebo individuální kandidáti v počtu volených míst. Pouze v Chanovicích kandidovalo celkem 5 volebních uskupení, dále v Horažďovicích kandidovaly ve volbách tři subjekty. S výjimkou města Horažďovice nekandidovali v žádné další obci kandidáti za politické strany, ale vždy za účelová nepolitická sdružení typu sdružení nezávislých kandidátů.

Ani v jedné ze sledovaných obcí v mikroregionu nevznikla kandidátní listina, která by se názvem vztahovala k potenciálnímu úložišti radioaktivního odpadu v lokalitě Březový potok. To ale na druhou stranu neznamená, že různá politická sdružení nemohou mít mezi svými tématy také jako jedno z témat i umístění HÚ.

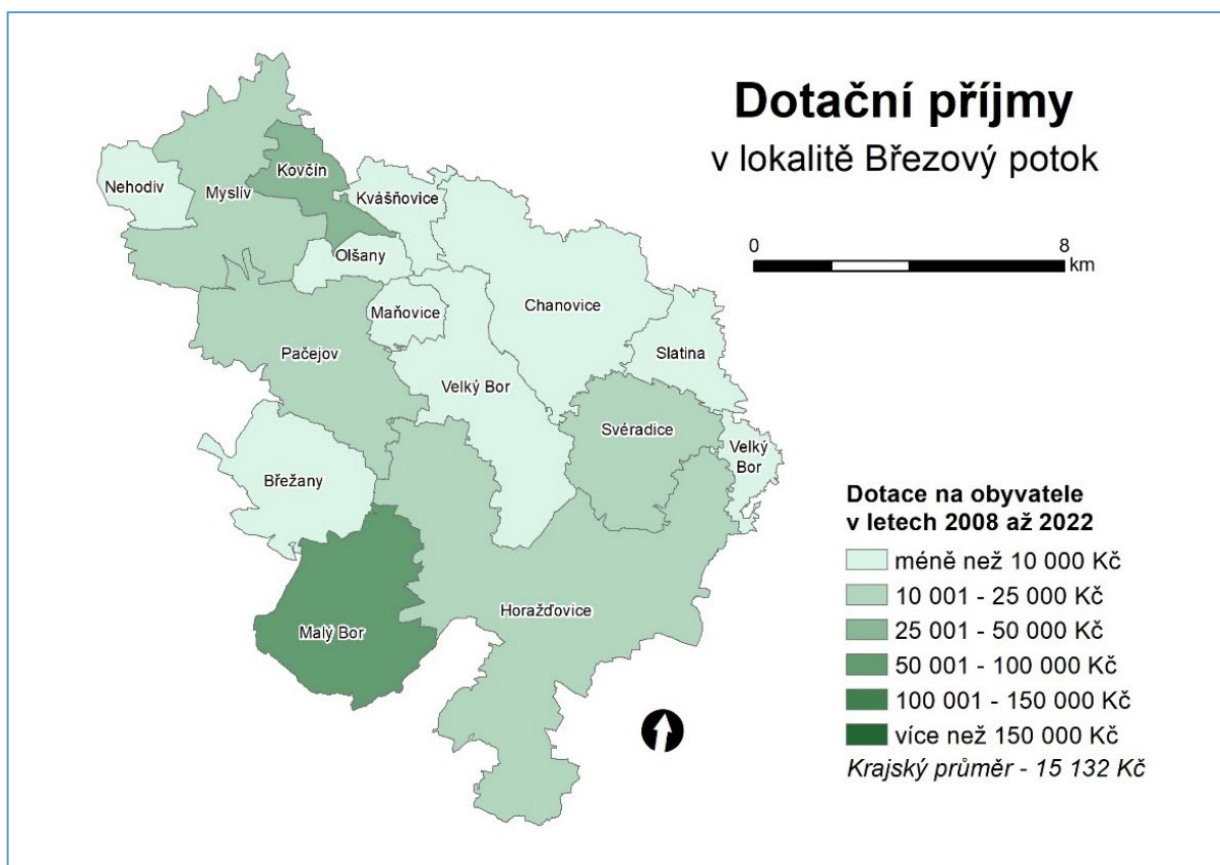
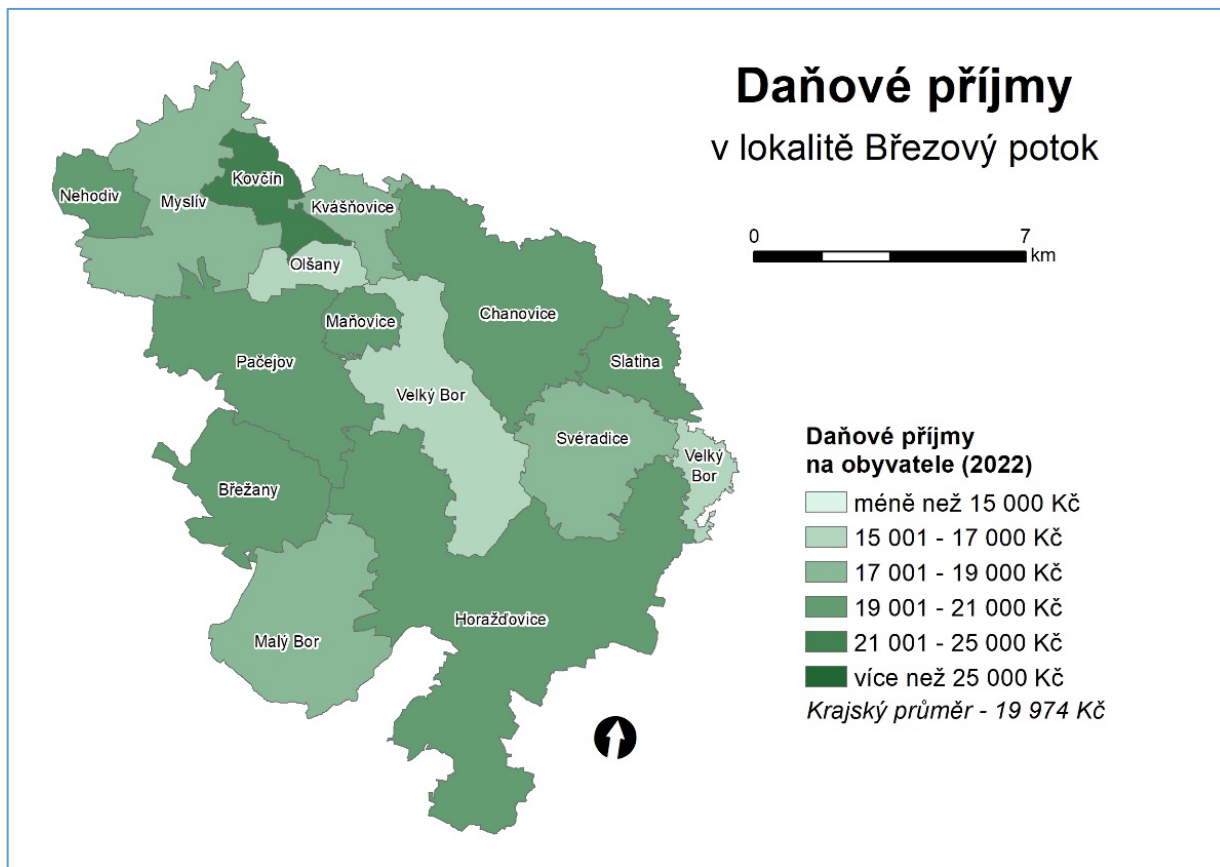
Tab. 7 Březový potok Komunální volby

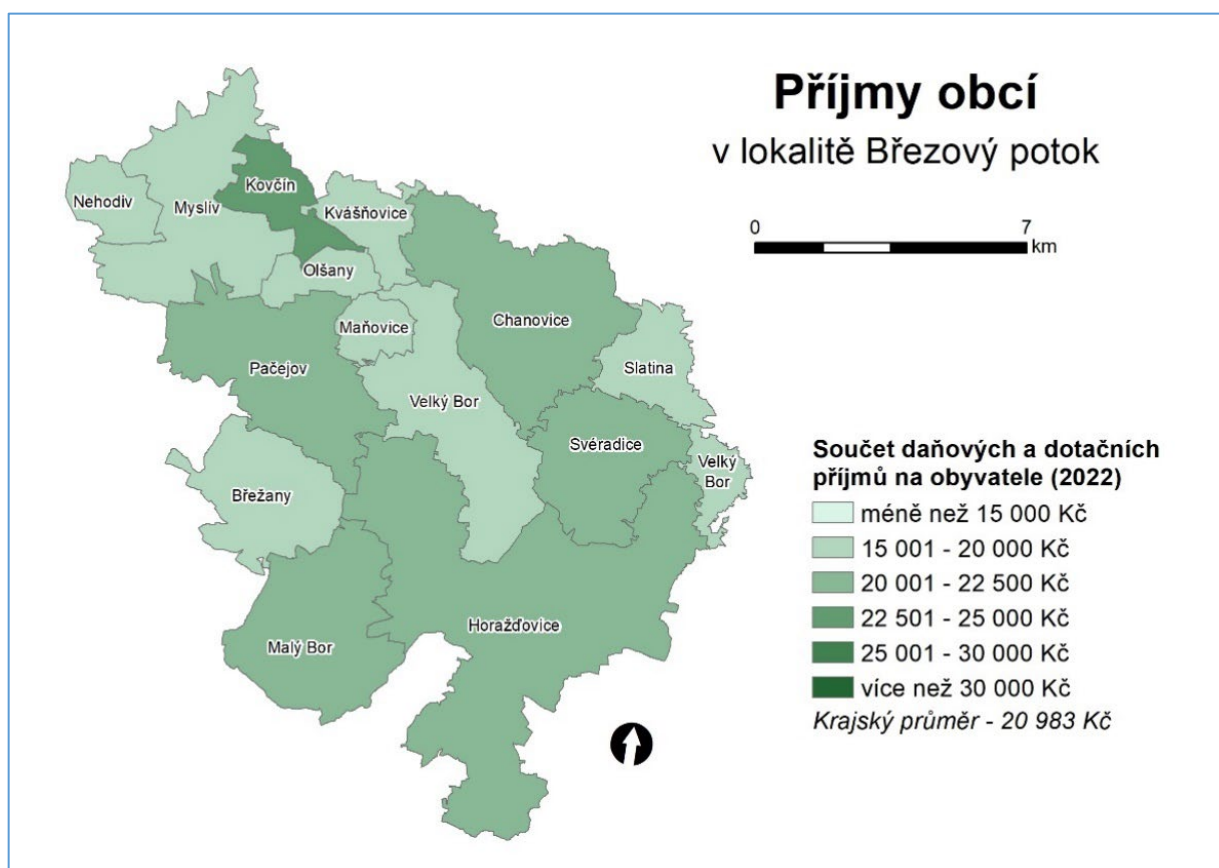
Obec	Volební účast	Počet zastupitelů	Počet kandidujících subjektů
Břežany	43,29	7	1
Horažďovice	46,71	17	3
Chanovice	63,18	15	5
Kovčín	70,59	7	1
Kvášňovice	57,76	7	1
Malý Bor	58,02	9	2
Maňovice	89,58	7	2
Myslív	68,89	9	2
Nehodiv	57,89	7	Individuální
Olšany	60,23	7	Individuální
Pačejov	40,07	15	1
Slatina	76,4	7	Individuální
Svéradice	68,82	9	Individuální
Velký Bor	56,14	9	1

Zdroj: Český statistický úřad, volby.cz

Pozn: Individuální – individuální kandidáti

Obr. 15 Březový potok Daňové dotační příjmy obcí

Zdroj: Vyhláška MF ČR pro rozpočtové určení daní a interní databáze MF ČR

Při hodnocení daňových příjmů jsou hodnoceny daňové příjmy podle pravidel upravených v Zákoně o rozpočtovém určení daní (243/2000 Sb. v platném znění) a jednotlivé koeficienty jsou každoročně přepočteny podle aktuálních hodnot v každé obci. Tyto přepočtené koeficienty vydává jako každoroční vyhlášku MF, proto příjmy obcí pouze na základě platného zákona jsou standardizovány na celém území Česka a liší se pouze podle stanovených kritérií pro tvorbu koeficientů (počet obyvatel, velikost správního území, škola, počet pracovních míst). Daňové příjmy na obyvatele se v mikroregionu pohybují podle stanovených kritérií v rozmezí 17 000 - 21 000 Kč.

Při sledování dotační podpory jsou znázorněny celkové dotační příjmy prostřednictvím státního rozpočtu za roky 2008-2022 přepočtené na 1000 obyvatel. Kartogram znázorňuje míru dotační aktivity (a štěstí) jednotlivých obcí. V ukazateli nejsou zobrazeny dotace do podnikatelského sektoru, dotace z krajské úrovně a vlastní příjmy a výnosy obcí.

Výrazně nejvyšší objem dotace ze státního rozpočtu ve sledovaném období získaly obce Kovčín (45 441 Kč/obyv.) a Nový Bor (51 288 Kč/obyv.), na druhé straně jsou obce Maňovice, Nehodiv, Kvášňovice, Olšany a Břežany. Podle databáze MF dosud nečerpaly dotaci poskytovanou ústředními orgány veřejné správy. Rozdíly mezi jednotlivými obcemi mohou být způsobeny především velkými rozdíly při poskytnutí dotace na velké a finančně náročné investiční stavby (např. kanalizace, vodovodní řad).

Kartogram Příjmy obcí kombinuje oba předchozí kartogramy a přepočítává daňové příjmy podle rozpočtového určení daní a průměrné roční čerpání dotace v celém patnáctiletém sledovaném období. Obce, které zaznamenaly největší průměrný příjem na obyvatele a rok jsou Nový Bor

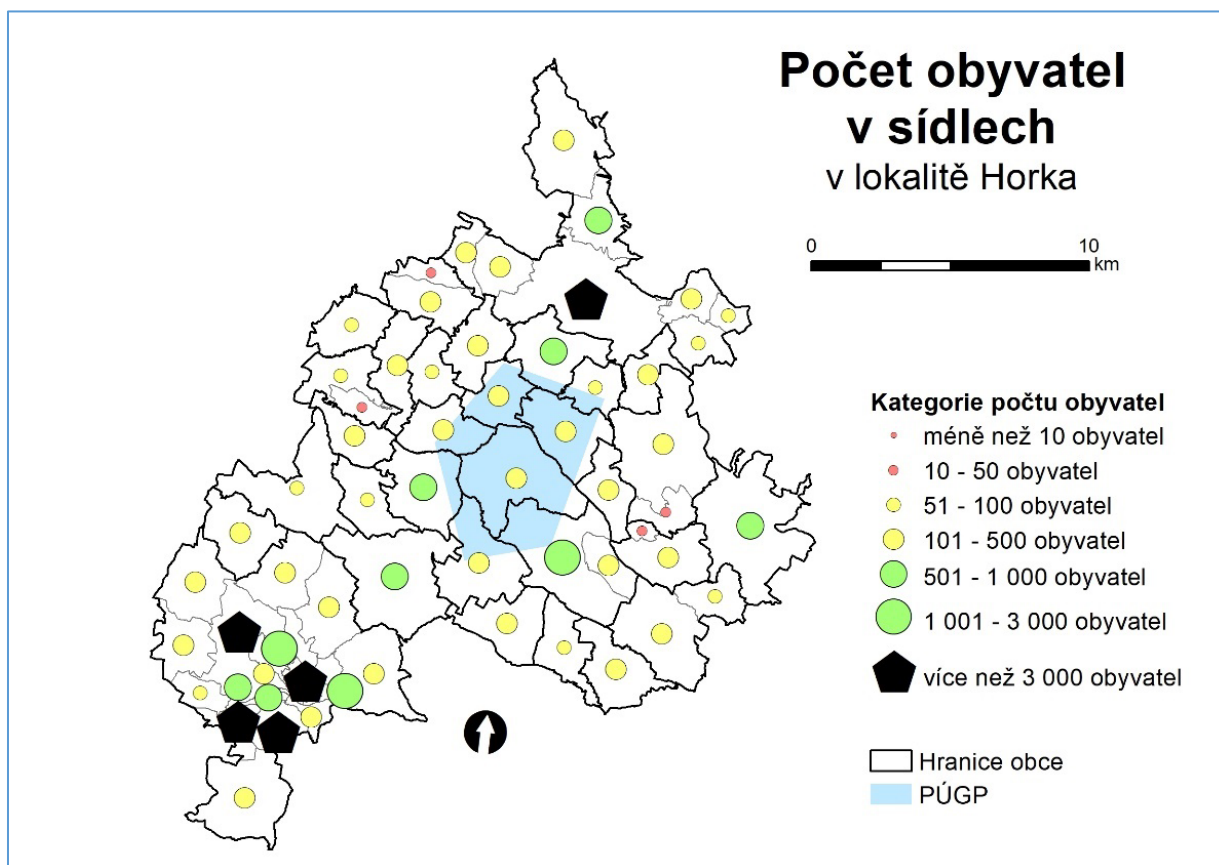
(68 489 Kč/obyv. a rok) a Kovčín 66 935 (Kč/obyv. a rok). Obce, které nečerpaly v uvedeném období dotace, hospodařily s ročními prostředky ve výši okolo 20 000 Kč/obyv. a rok.

7 Lokalita Horka

7.1 Hodnocení částí obcí

7.1.1 Počet obyvatel

Obr. 16 Horka Počet obyvatel v sídlech

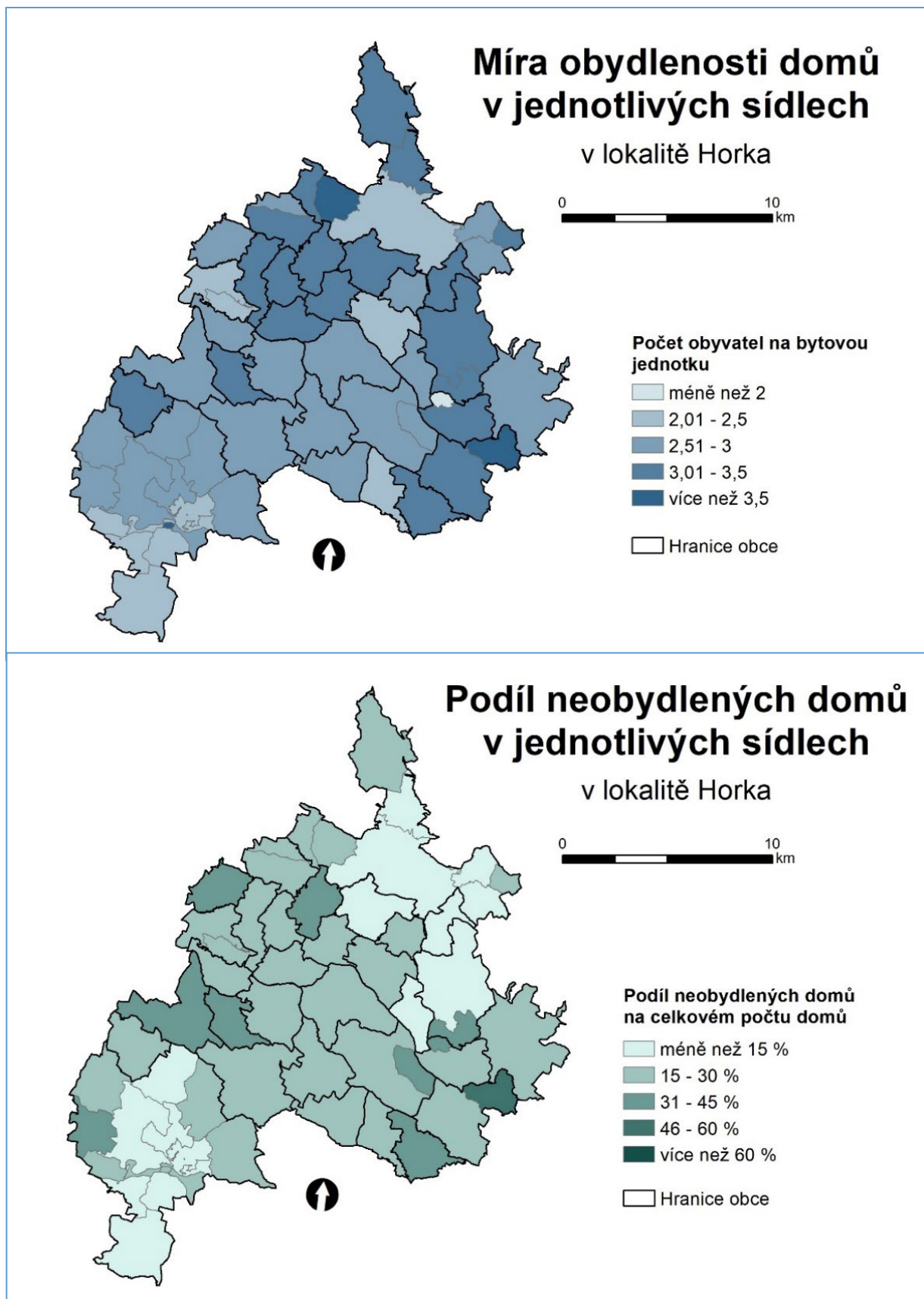

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Při hodnocení sídel v mikroregionu Horka je velmi dobře patrná diferenciací sídelní struktury, kdy dvě jádra v regionu (Velké Meziříčí na severu a Třebíč na jihu) jsou zcela dominantní. Ve střední části regionu se nacházejí z hlediska populační velikosti střední a velmi malá sídla. V celém regionu se pak nachází celkem 15 malých (do 100 obyvatel) místních částí, z nichž nejmenší jsou Klementice (22 obyvatel), Šeborov (32 obyvatel) a Oslava (36 obyvatel), dále celkem 30 místních částí střední populační velikosti a 15 místních částí, které je možné označit jako velké místní části (s více než 500 obyvateli). Velké místní části tvoří především části města Třebíč, a dále sídla Budišov, Rudíkov, Tasov, Trnava, Oslavice nebo centrální část Velkého Meziříčí.

7.1.2 Domovní fond

Obr. 17 Horka Obydlenost domovního fondu

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021 sídla

Při hodnocení obydlivosti bytového fondu se ve všech sídlech s výjimkou sídla Klementice pohybuje obydlivost domů v hodnotách nad dvěma obyvateli na jeden byt, a to bez ohledu na velikostní kategorie sídel. Ve zmíněné Klementici je tato hodnota pouze 1,88 obyvatel na byt, přičemž současně toto sídlo patří mezi nejmenší sídla regionu. Je proto možné předpokládat, že v tomto sídle převažují obyvatelé v seniorním věku. Vyšší míra obydlivosti prakticky v celém mikroregionu naznačuje, že v žádném sídle nepřevažují jednočlenné domácnosti. V celkem 22 sídlech mikroregionu Horka je průměrný počet obyvatel na jeden dům větší než 3 obyvatelé na jeden byt, což znamená, že v těchto sídlech je větší počet vícečetných rodin s dětmi. To je možné hodnotit jako velmi pozitivní ukazatel.

Při hodnocení podílu neobydlených domů ze všech domů je nejmenší podíl v částech města Třebíč (pod 10 %), dále ve Velkém Meziříčí a ve Studnici. Na druhé straně nejvyšší podíl neobydlených domů (nad 35 % domovního fondu) je v sídlech patřících mezi nejmenší – Horní Vilémovice, Klementice, Pozďatín, Přeckov, Vaneč a Oslava. Kromě Pozďatína ve všech sídlech žije méně než 100 trvale bydlících obyvatel.

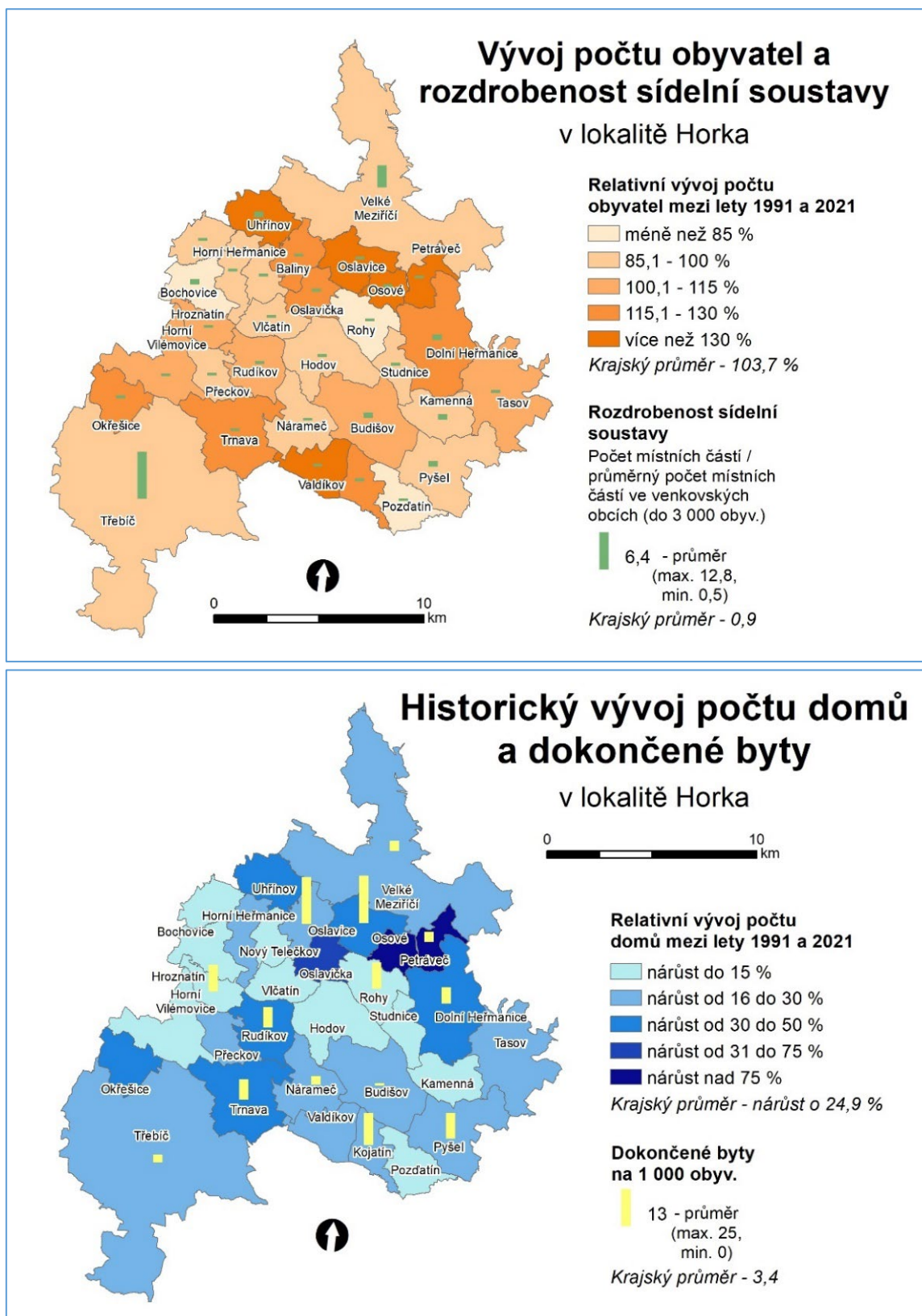
Vyšší podíl neobydlených domů naznačuje, že část domovního fondu slouží k rekreaci a může teoreticky znamenat částečný potenciál pro zvýšení podílu trvalého bydlení nebo dlouhodobého bydlení především v letním období, a tím i zvýšení populační velikosti sídla.

I přes relativně roztržitou sídelní strukturu v mikroregionu Horka nejsou, až na výjimky, sídla ohrožena ztrátou bytové funkce a přeměnou na pouhá rekreační sídla. To je možné nepochybně označit za velmi pozitivní.

7.2 Hodnocení obcí

7.2.1 Sídelní struktura

Obr. 18 Horka Vývoj počtu obyvatel a počtu domů 1991-2021

Zdroj: Historický lexikon obcí, Sčítání lidu domů a bytů 2021

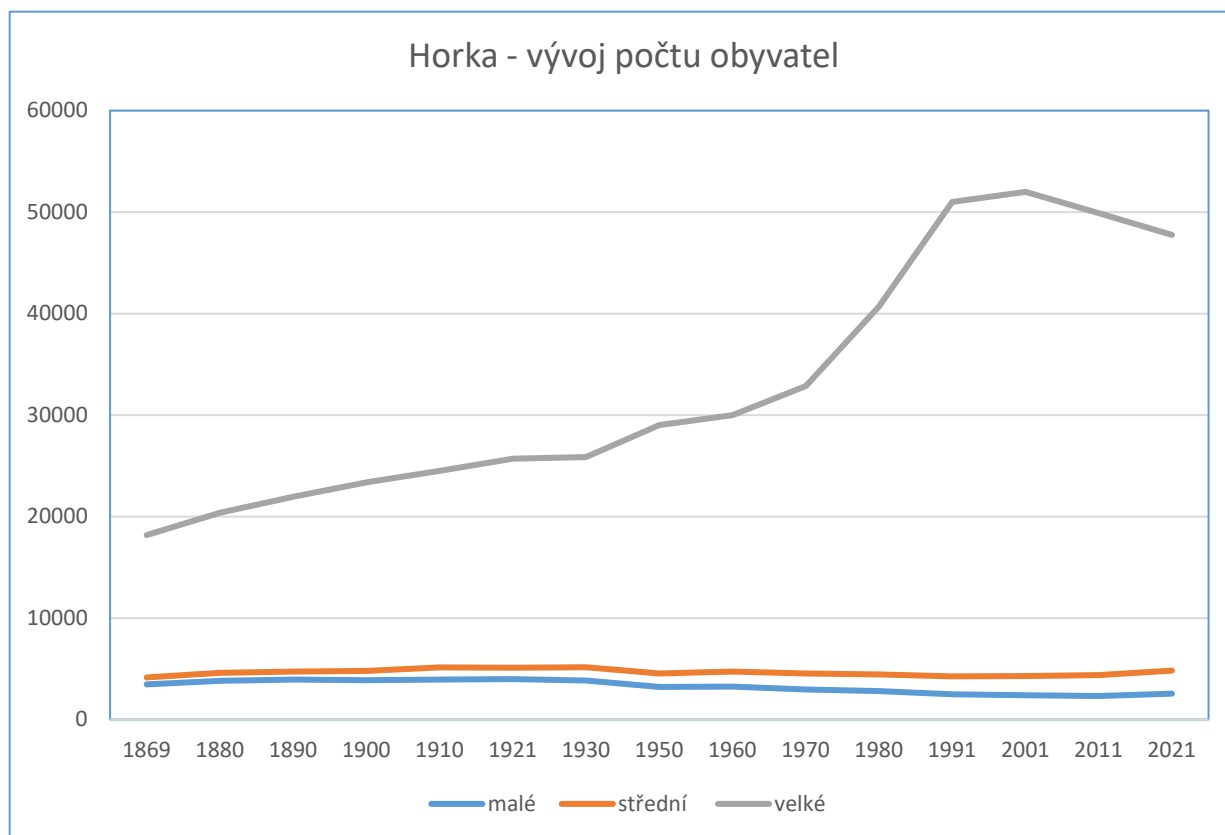
Při hodnocení vývoje počtu obyvatel za posledních 30 let je v celém mikroregionu Horka velmi dobře patrný postupný nárůst počtu trvale bydlícího obyvatelstva. Zatímco v celém kraji Vysočina rostl počet obyvatel v uvedeném období pouze o 3,7 %, v hodnoceném území počet obyvatel v obcích vzrostl o 9,4 %. V relativně významném počtu obcí tohoto regionu se zvýšil počet obyvatel o více než 10 %, přičemž největší nárůst zaznamenala velmi malá obec Osička, kde se počet obyvatel mezi rokem 1991 a rokem 2021 zdvojnásobil.

V řešeném území se také ale nacházejí obce s poklesem počtu obyvatel, kde se mezi roky 1991 a rokem 2021 snížil počet obyvatel o více než 10 %. Jedná se o obce Bochovice, Horní Heřmanice, Pozďatín, Rohy, Studnice, Vlčatín a Horní Radslavice. K největšímu poklesu počtu obyvatel došlo v obci Rohy, kde se počet obyvatel za 30 let snížil o celou třetinu. Jedná se vesměs o velmi malé obce, kde nyní žije méně než 150 obyvatel. Největší počet obyvatel v obci s výrazným poklesem je v Pozďatíně, kde žije celkem 157 trvale bydlících obyvatel.

Zvyšování počtu obyvatel v regionu ve většině obcích je z hlediska budoucího vývoje možné interpretovat jako velmi pozitivní a svědčí o dobrém stavu a dobrých rozvojových předpokladech této části kraje Vysočina.

Při hodnocení domovního fondu je možné v celém regionu sledovat nárůst počtu domů. Zatímco v celém kraji rostl počet domů o 24,7 %, ve vymezeném mikroregionu za stejné období narostl počet domů o 26,8 %, a to i přesto, že se nejedná o exponované území v blízkosti regionálního centra nebo území výrazně zasažené procesem suburbanizace. V regionu se nenachází žádná obec, ve které by došlo k poklesu počtu domů. Největší nárůst domů zaznamenaly obce Oslavička (nárůst o 66 %) a obce Osové a Petráveč, kde se počet domů v letech 1991 až 2021 více než zdvojnásobil. Jedná se ovšem o malé obce.

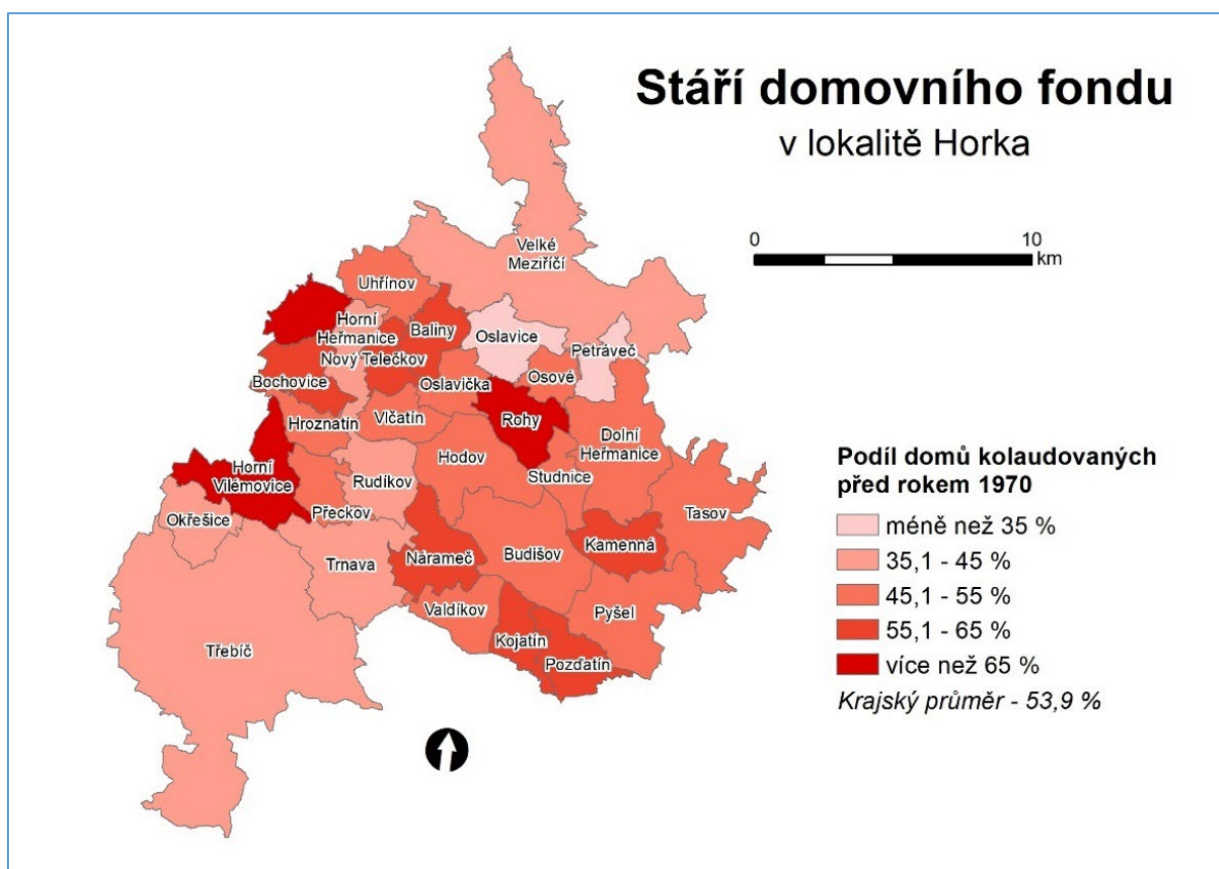
Graf 3 Horka - vývoj počtu obyvatel

Zdroj: Historický lexikon obcí, ČSÚ

Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel v mikroregionu Horka dokumentuje dlouhodobé a velmi významné posilování regionálních center – Třebíče a částečně také Velkého Meziříčí. Celkový nárůst populace v regionu je veden právě nárůstem velkých měst. Ostatní kategorie, tedy obce střední velikosti (301-1 000 obyv.) a malé obce do 300 obyvatel, v regionu dlouhodobě z hlediska změny počtu obyvatel stagnují a obě kategorie mají podobný počet obyvatel. Nejmenší počet obyvatel obě velikostní kategorie dosáhly při cenzu 1991 a od té doby, tedy posledních 30 let, obě postupně zvyšují počet trvale bydlícího obyvatelstva. To je z hlediska dlouhodobého vývoje osídlení ve venkovském prostoru velmi pozitivní, protože v jiných regionech právě nejmenší obce v období po roce 1991 velmi rychle ztrácely obyvatelstvo, které migrovalo do metropolitních prostorů nebo do regionálních center.

7.2.2 Bytový a domovní fond

Obr. 19 Horka Stáří domovního fondu

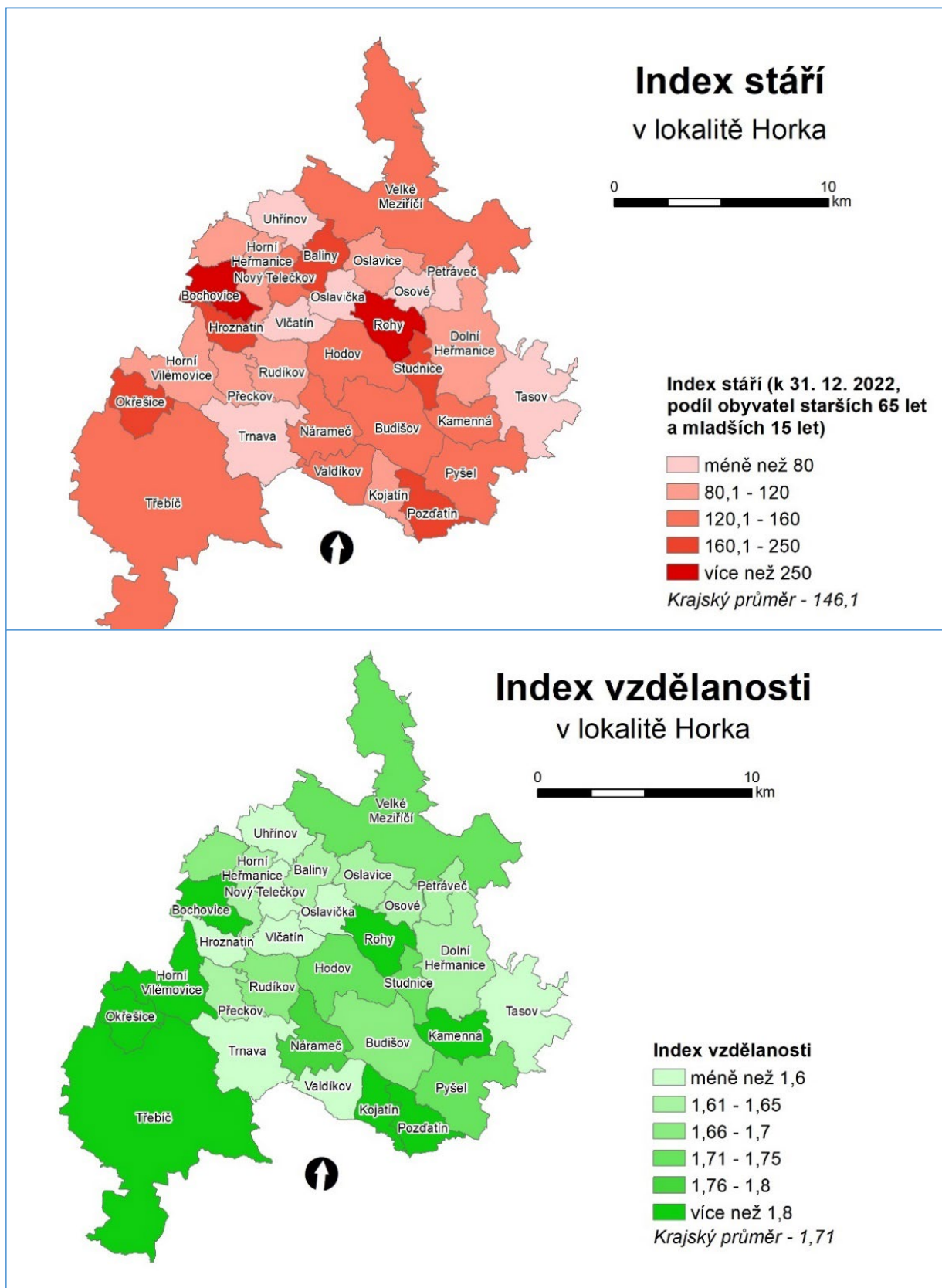
Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Ukazatel stáří domovního fondu naznačuje možné potřebné budoucí investice do udržení domovního a bytového fondu. Ukazatel sleduje domy postavené, a tedy i kolaudované, před rokem 1970. Pokud u těchto domů v průběhu tohoto padesátiletého období nedocházelo k průběžné obnově, budou majitelé nuceni významně investovat do obnovy a údržby domovního a bytového fondu.

V kraji Vysočina je celkem 53 % domů starších 50 let, v hodnoceném mikroregionu Horka je tento podíl 50,7 % staršího domovního fondu. Krajské hodnoty jsou zcela srovnatelné s hodnotami v mikroregionu. Nejmladší domovní fond je v obcích Okřešice, Horní Heřmanice, Rudíkov, Oslavice, Petráveč, kde podíl domů postavených před rokem 1970 nepřesahuje 40 %. Na druhé straně nejstarší domovní fond je v obcích Horní Vilémovice, Rohy, Horní Radslavice, kde podíl domů starších 50 let je vyšší než dvě třetiny. V obci Horní Vilémovice je dokonce tento podíl vyšší než tři čtvrtiny domovního fondu. To dokládá nízkou stavební aktivitu v těchto obcích v celém sledovaném období let 1970 až 2021.

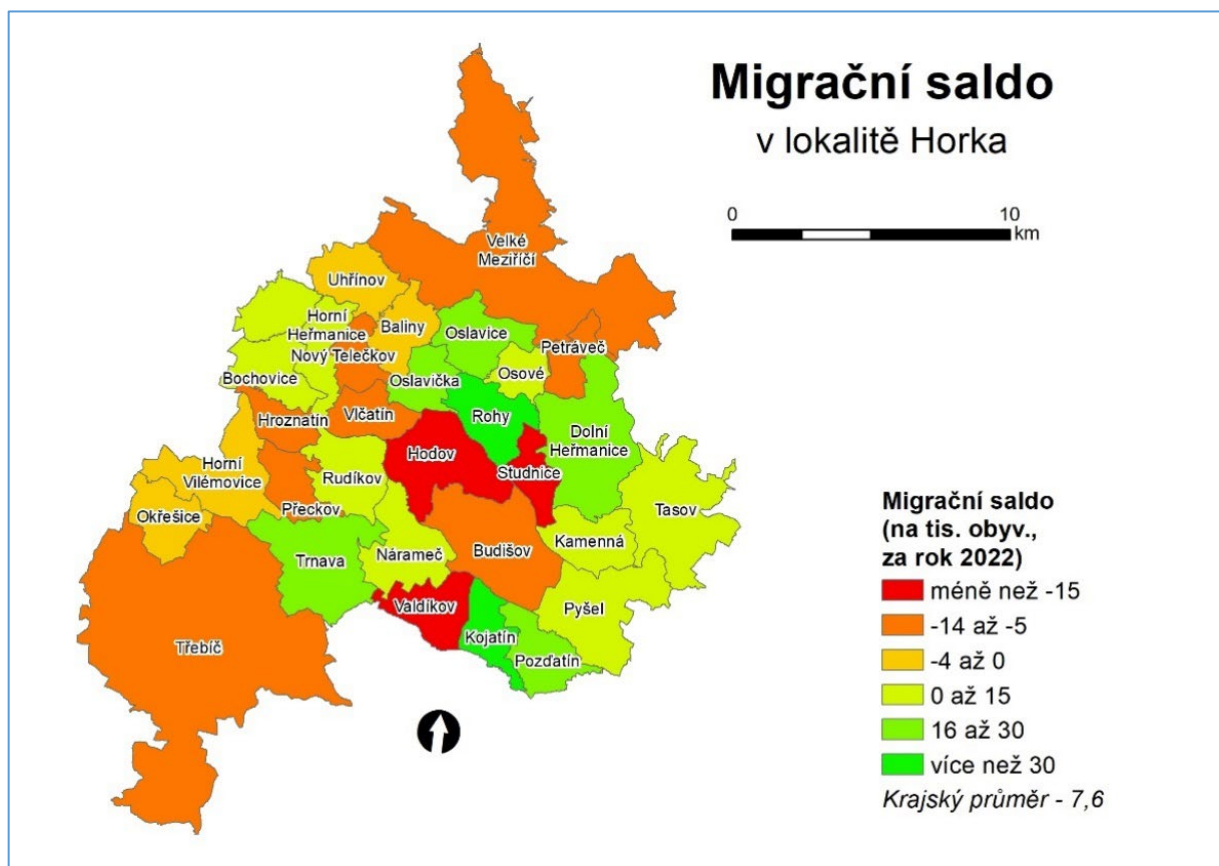
7.2.3 Sociální struktura

Obr. 20 Horka Index stáří a index vzdělanosti

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Obr. 21 Horka Migrační saldo

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021, Územně analytické podklady 2022

Ukazatel index stáří naznačuje vztah mezi nejmladší generací do 15 let a populací v seniorním věku s více než 65 lety věku.

V optimální věkové pyramidě by tento ukazatel měl teoreticky dosahovat hodnoty 100, tedy podíl populace do 15 let by měl být shodný s podílem populace v seniorním věku. Vzhledem ke stárnutí populace a vyšší naději na dožití se tento index postupně zvyšuje. V kraji Vysočina dosahuje ukazatel indexu stáří hodnoty 146,1, v řešeném území pouze hodnoty 129,2. Tato hodnota dokládá, že v mikroregionu Horka je ve srovnání s celým krajem Vysočina výrazně mladší populace. Dokonce v celkem 12 obcích je vyšší počet obyvatel v dětské populaci než v seniorské populaci a v obcích Oslavička, Vičatín, Osové, Petráveč žije o třetinu více zástupců mladší generace než generace seniorů. V obci Uhřínov žije dokonce dvojnásobek dětí oproti seniorům. Na druhé straně pomyslného spektra se nacházejí obce Bochovice, Studnice a Baliny, kde počet seniorů dvojnásobně převyšuje počet dětí ve věku do 15 let, a dokonce v obci Rohy je podíl seniorů více než trojnásobný. Jedná se ovšem o velmi malé obce, a tedy o relativní počty konstruované na základě nízkých absolutních hodnot.

Nízké hodnoty indexu stáří je možné z hlediska budoucího populačního vývoje hodnotit jako velmi pozitivní, vysoké hodnoty pak mohou naznačovat potenciální budoucí problémy se zajištěním sociálních služeb pro starší obyvatele.

Hodnocení indexu vzdělanosti je založeno na hodnocení dosaženého vzdělání, přičemž vyšší stupně vzdělání mají vyšší váhu, tedy jsou silněji v ukazateli zastoupeny. V kraji Vysočina dosahuje tento index hodnoty 1,71, v řešeném území pak 1,70. Hodnoty menší než 1,6 byly

zaznamenány v celkem 8 obcích, z nichž většina patří mezi nejmenší obce. Nejvyšších hodnot přirozeně dosahují města. V celkem devíti obcích jsou tyto hodnoty nad velmi pozitivní hodnotou 1,8. Celkově lze konstatovat, že míra vzdělanosti v mikroregionu Horka je na zcela srovnatelné úrovni jako v dalších regionech kraje Vysočina a rozdíly mezi jednotlivými obcemi jsou velmi malé.

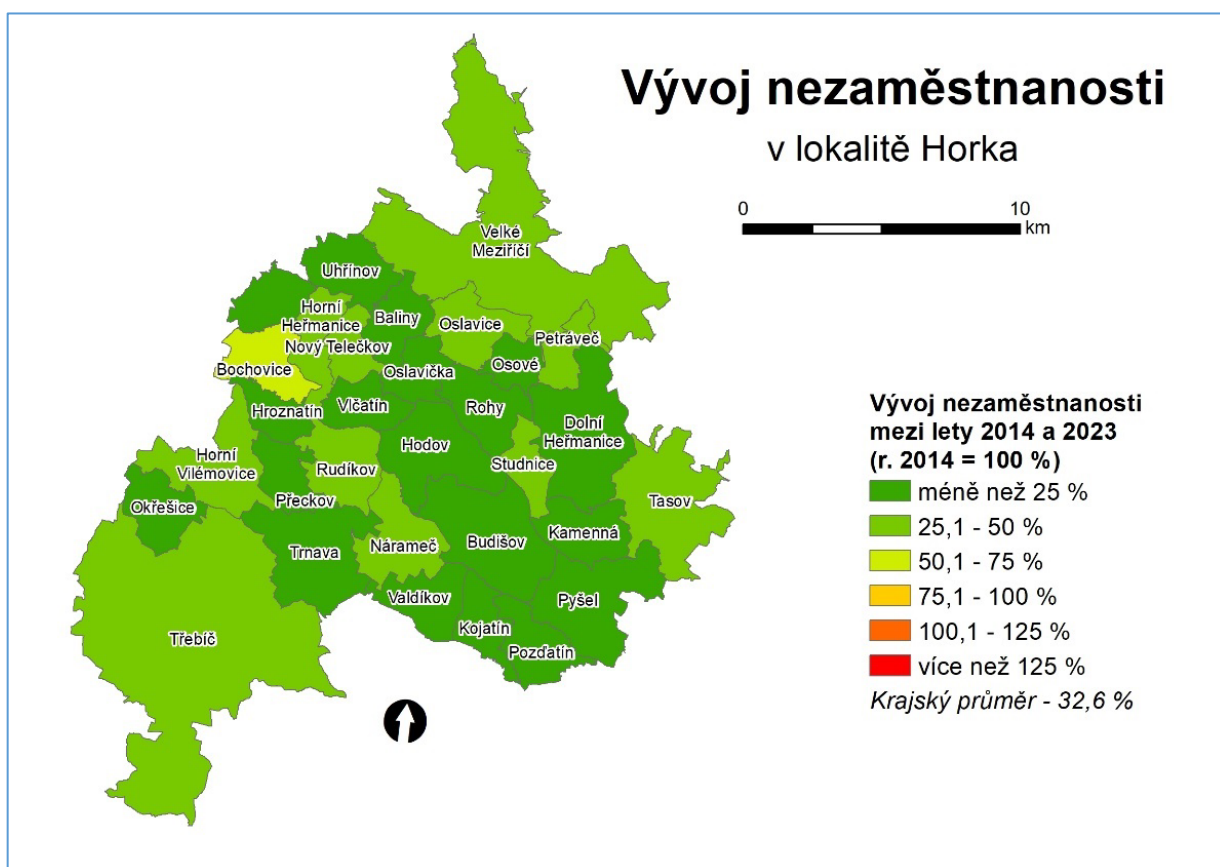
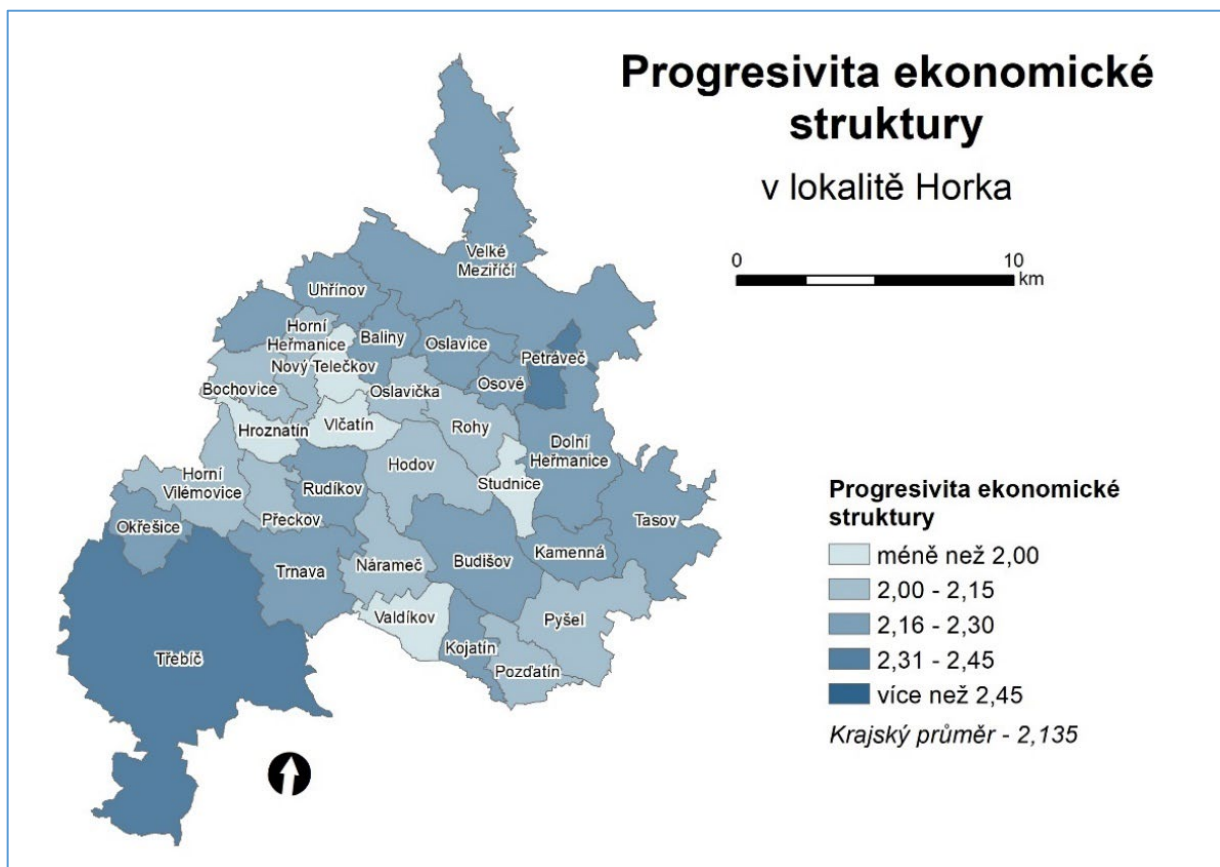
Je nutné také zdůraznit, že index vzdělanosti vyjadřuje pouze formální dosažené vzdělání a není vyjádřením zkušeností, dovedností, a tím méně přirozené autority konkrétních obyvatel v obci.

V rámci hodnocení migračního salda za rok 2022 je naznačen pohyb obyvatel v posledním sledovaném roce v řešeném území. Zatímco v kraji Vysočina je migrační saldo záporné a dosahuje hodnoty 7,6 osob na 1000 obyv., v řešeném mikroregionu Horka je tato hodnota kladná a dosahuje pozitivních 3,5 osob na 1000 obyv. Region tedy v roce 2022 byl drobně migračně atraktivní. V obcích Valdíkov, Budišov, Hodov, Přeckov, Studnice, Vlčatín a Petráveč převýšil počet vystěhovalých osob počet přistěhovalých o více než 10 osob na 1000 obyvatel. Tyto obce byly populačně ztrátové. Naopak v obcích Kojatín, Pozdatín, Rohy a Trnava výrazně převyšoval počet přistěhovalých nad počtem vystěhovalých. Hodnoty imigračního salda na 1000 obyvatel dosahují hodnot 20 a více.

Celkové kladné migrační saldo lze téměř ve všech obcích v mikroregionu Hrádek obecně hodnotit jako velmi pozitivní.

7.2.4 Struktura zaměstnanosti a rekreace

Obr. 22 Horka Progresivita ekonomické struktury a nezaměstnanost

Zdroj: Interní databáze MPSV

Při hodnocení ekonomické struktury obcí v mikroregionu Horka odpovídá rozložení ekonomicky aktivních obyvatel, resp. pracovní síly, obvyklému rozdělení podle typu sídelní struktury. Zatímco ve velkých městech, tedy zejména v Třebíči a Velkém Meziříčí, bydlí více pracovníků zaměstnaných v progresivních sektorech s vyšší přidanou hodnotou, ve venkovských obcích se pak více prosazuje zaměstnanost v průmyslu. Zaměstnanost v zemědělství, tedy v primárním sektoru, je ve všech obcích regionu nevýznamná. Při srovnání krajské hodnoty ukazatele ekonomické progresivity (2,135) a hodnoty dosažené v mikroregionu (2,1) jsou rozdíly zcela zanedbatelné. Nejmenších hodnot tohoto ukazatele dosahují obce Hrozatín, Valdíkov, Nový Telečkov, Studnice a Vlčatín, kde se pohybuje hodnota ukazatele pod hodnotou 2. Jedná se ovšem o obce zařazené ve velikostní kategorii malých obcí a počet hodnocených osob, kteří tvoří pracovní sílu, je tedy relativně malý.

Nejvyšších hodnot tohoto ukazatele dosahují města a obce Třebíč, Kamenná, Rudíkov, Baliny, Petráveč a Velké Meziříčí, kde se tento ukazatel pohybuje nad hodnotou 2,25. Nejvyšší hodnoty jsou dosaženy v Třebíči a ve Velkém Meziříčí, ale významně se neliší od hodnot v dalších obcích. Z hlediska územního rozložení obcí podle ukazatele ekonomické progresivity je zcela zřetelné, že nejvyšších hodnot dosahují obce na jihu a severu regionu, tedy v zázemí Třebíče a Velkého Meziříčí.

Tab. 8: Horka – Vývoj struktury zaměstnanosti podle sektorů

Cenzus	zaměstnaní - celkem	primér	sekundér	terciér	kvartér
Abs.					
2001	29 898	1 288	13 226	13 563	1 821
2011	24 320	726	9 871	11 716	2 007
2021	26 921	1 052	10 593	13 631	1 645
v %					
2001	100	4,3	44,2	45,4	6,1
2011	100	3,0	40,6	48,2	8,3
2021	100	3,9	39,3	50,6	6,1

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2001, 2011 a 2021

Při sledování změn ve vývoji struktury zaměstnanosti, podle hlavních sektorů ekonomiky, nedochází v mikroregionu Horka k žádným dramatickým změnám. Po období relativně rychlých změn v 90. letech se v regionu stabilizoval podíl ekonomicky aktivních v zemědělství a lesnictví na hodnotách blízkých regionálním i celorepublikovým, a to na výši 3,5 – 4,5 % ekonomicky aktivních. Ve vývoji zaměstnanosti v sekundéru (průmysl a stavebnictví) postupně mezi lety 2001 a 2021 došlo k poklesu zaměstnanosti o zhruba 3 000 osob, což odpovídá poklesu relativního podílu ze 45 % na 39 % ekonomicky aktivní populace. Tito uvolnění pracovníci našli místo v terciérním sektoru, který ve stejném období o podobné podíly ekonomicky aktivních posílil. Podíl zaměstnanců v bankovníctví, finančních nebo nemovitostních službách již v regionu Horka narostl a významně převyšuje podíl osob zaměstnaných v priméru.

Při srovnání vývoje strukturální zaměstnanosti podle sektorů ekonomiky s vývojem v kraji Vysočina, mikroregion Horka dosahuje mírně lepší charakteristiky, nižší podíl ekonomicky aktivních v priméru (o 3%), srovnatelné hodnoty v sekundéru a terciéru, a naopak mírně vyšší podíl ekonomicky aktivních v kvartérním sektoru.

Při hodnocení vývoje nezaměstnanosti v obcích mikroregionu je nutné zdůraznit především velmi malé hodnoty nezaměstnanosti v celém území, a to v dlouhodobém pohledu. Proto i vývoj nezaměstnanosti ve sledovaném období let 2014 až 2022 je nutné hodnotit optikou toho, že se jedná o změny vycházející z velmi malých absolutních hodnot. Změna v počtu jednotek nezaměstnaných v obci tak může znamenat i velké změny relativních hodnot. V celém regionu dochází mezi lety 2014 a 2022 k významnému poklesu míry nezaměstnanosti, a to i navzdory ekonomické krizi a protiepidemickým opatřením v období let 2020 a 2021. V celém kraji Vysočina poklesl podíl nezaměstnaných osob o 32,6 procentních bodů, v řešeném území mikroregionu Hrádek pak poklesl tento ukazatel o 24,6 procentních bodů. V celkem 12 obcích nejsou evidováni žádní registrovaní uchazeči o zaměstnání a pouze ve dvou obcích míra nezaměstnanosti v řešeném území v období let 2014 až 2022 vzrostla (v Kvášňovicích a Stříteži pod Křemešníkem).

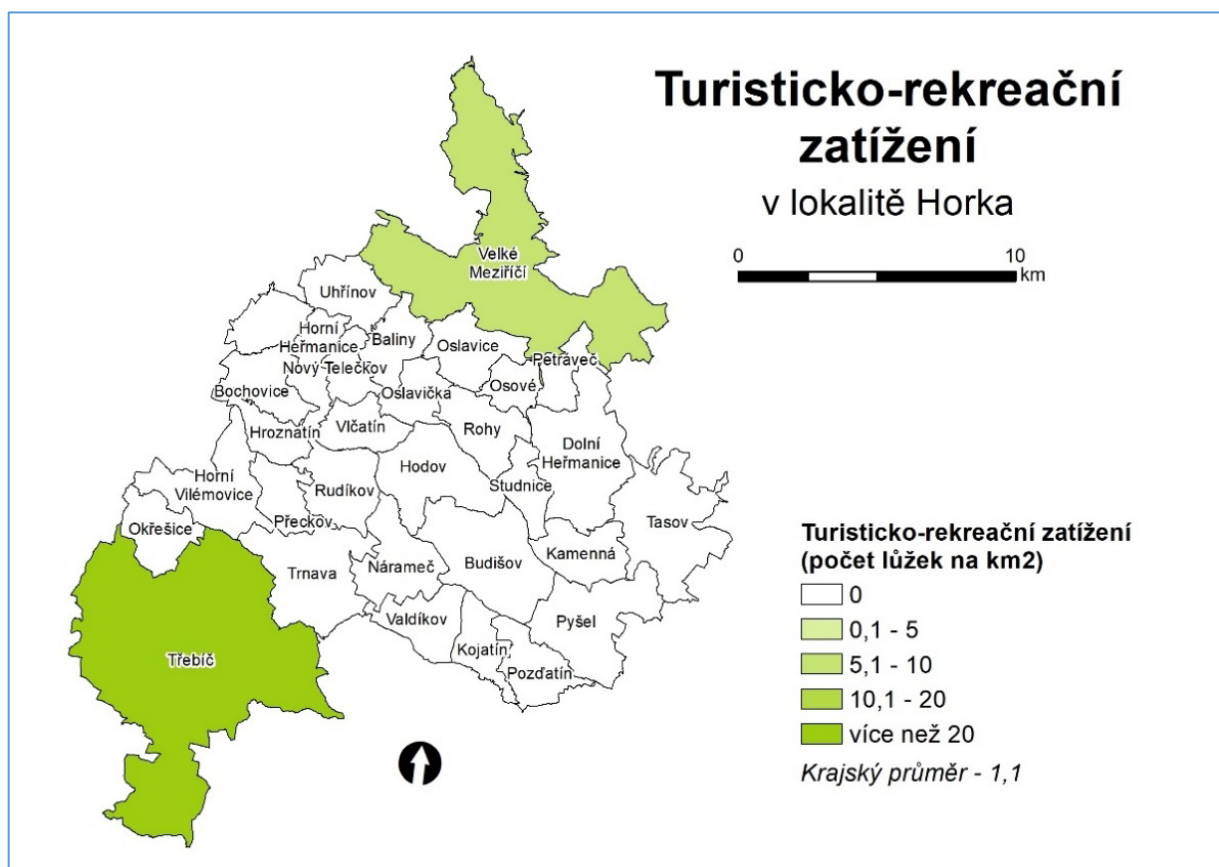
Tab. 9 Horka - Počet zaměstnanců

	Počet zaměstnanců v obcích k 1.12.									
Horka	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
abs.	24 171	24 578	25 767	25 740	27 402	28 283	28 253	27 510	27 077	28 053
v %	100,0	101,7	106,6	106,5	113,4	117,0	116,9	113,8	112,0	116,1

Zdroj Vyhláška MF ČR K rozpočtovému určení daní

Při hodnocení pracovních míst v mikroregionu Horka můžeme sledovat postupný nárůst počtu obsazených pracovních míst v období ekonomického růstu až do roku 2018. Data k 1. 12. 2019 a 1. 12. 2020 naznačují pokles počtu obsazených míst, a tedy jistou zaměstnaneckou krizi, ale zdá se, že v regionu Horka se podařilo relativně rychle obnovit pracovní místa, takže k 1. 12. 2021 jsme již opět téměř na nejvyšších hodnotách pracovních míst v celém regionu. Změny počtu pracovních míst v absolutních hodnotách znamenají nárůst zhruba o 4 tisíce mezi lety 2012 a 2021. Je přirozené, že velká regionální centra jsou hlavními zaměstnavateli a je v nich také největší počet pracovních míst. Ve městě Třebíči je více než 18 000 pracovních míst a ve Velkém Meziříčí je evidováno dalších více než 6 000 pracovních míst. V obou městech v regionu se tak koncentruje více než 95 % všech pracovních příležitostí v mikroregionu Horka.

Obr. 23. Horka Turisticko-rekreační zatížení

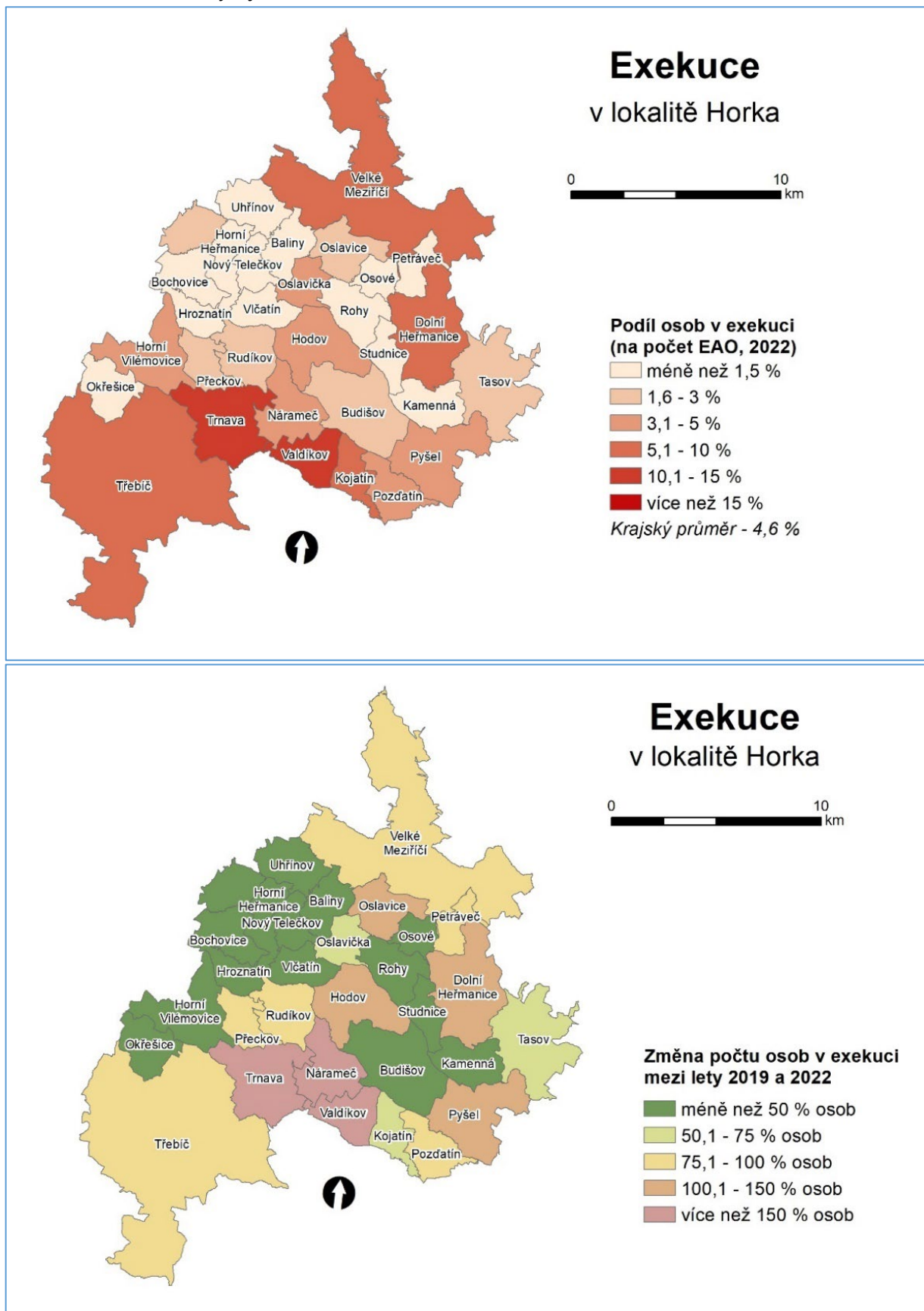

Zdroj: Databáze Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy

Hodnocení turisticko-rekreačního zatížení dokládá zcela marginální význam hromadné rekreace v mikroregionu Horka. Hromadná ubytovací zařízení jsou evidována pouze v obou mikroregionálních centrech Třebíč a Velké Meziříčí. V ostatních obcích regionu nejsou registrovány žádné penziony, hotely, kempy, turistické ubytovny a další podobná hromadná zařízení. Je ale nutné zdůraznit, že vysoký podíl neobydlených domů (s největší pravděpodobností chalup) dává předpoklady pro intenzivní individuální rekreaci, a to především v malých venkovských obcích. Tento typ využití území pro rekreaci ovšem nevede k významnému rekreačnímu zatížení území.

7.2.5 Sociálně patologické jevy

Obr. 24 Horka Počet a vývoj exekčních řízení

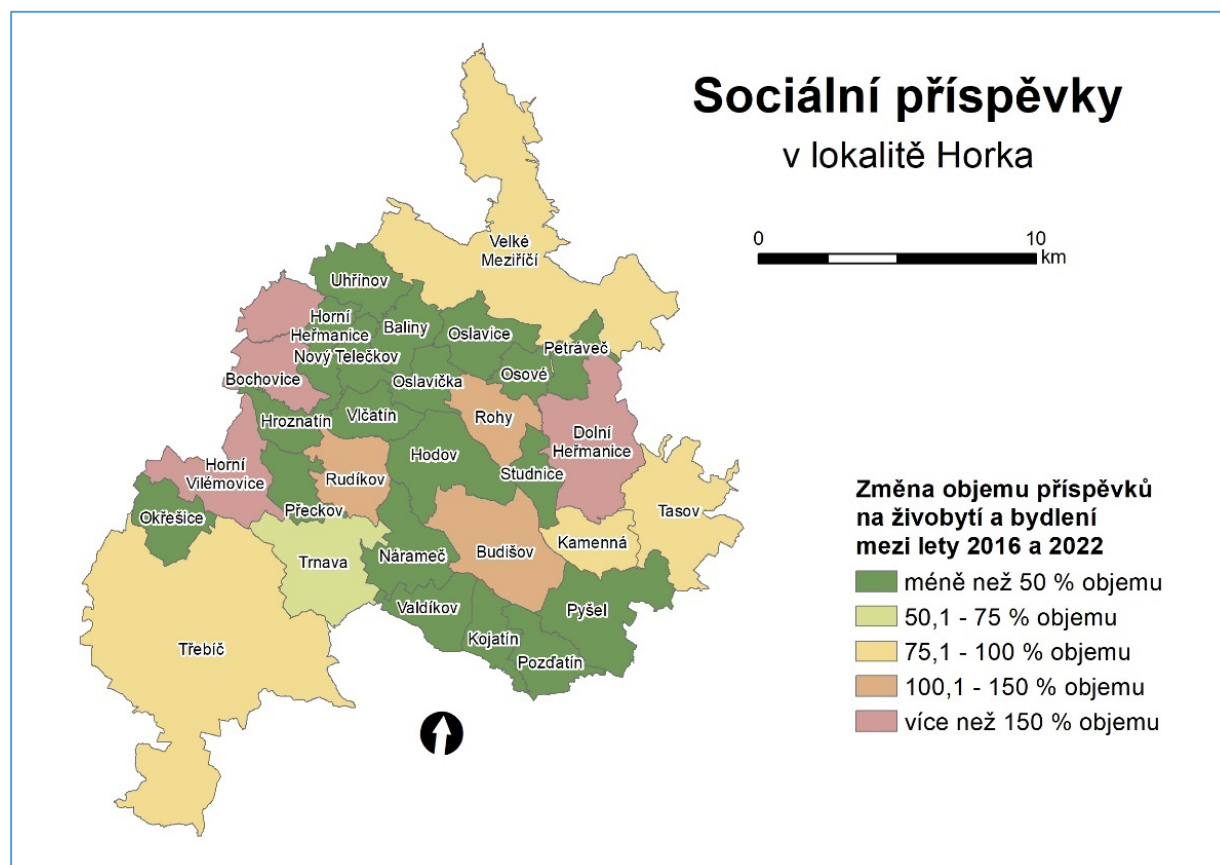
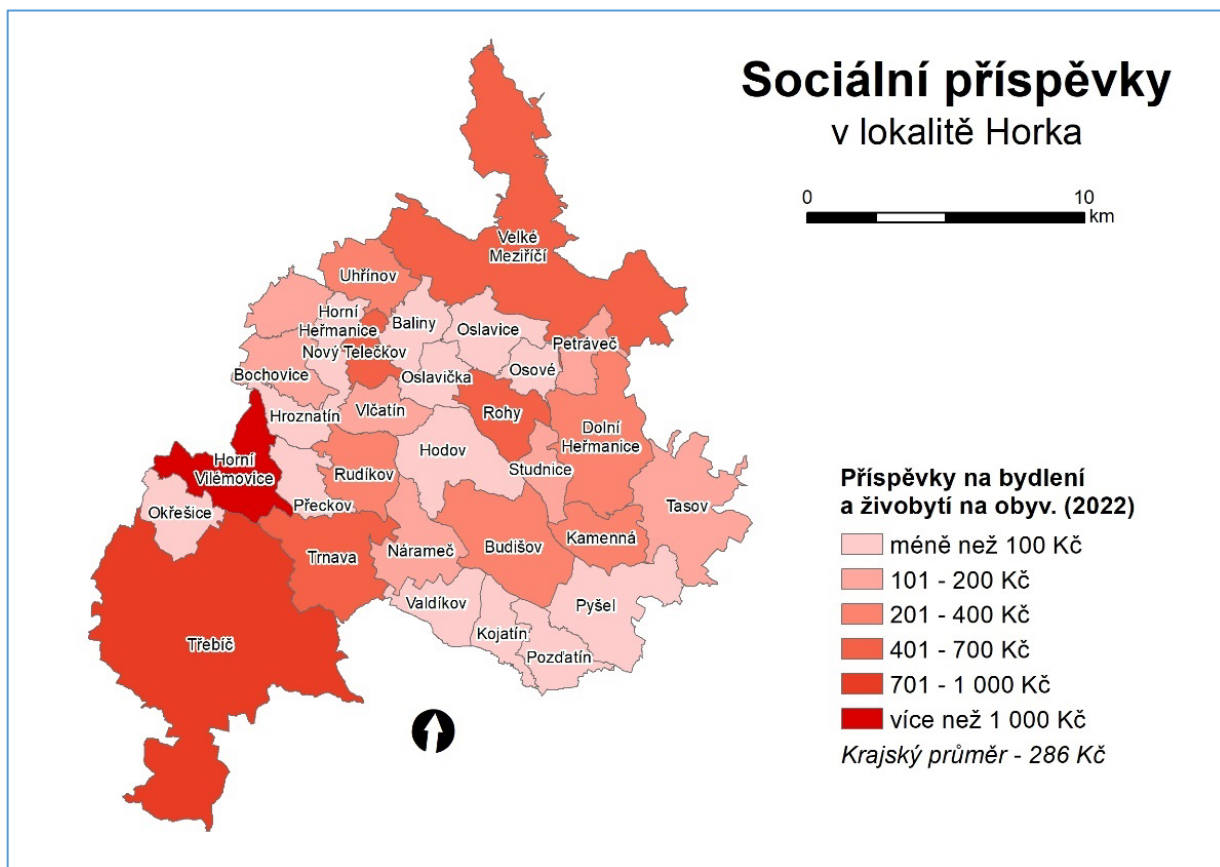

Zdroj: Databáze Exekutorské komory ČR

Hodnocení podílu osob v exekuci naznačuje potenciální sociální problémy a potenciální krize, které se mohou dotknout obyvatel v obcích a následně i celých regionech při vysoké koncentraci osob s výraznými sociálními problémy. Při hodnocení podílu obyvatel zatížených exekucí je zřetelné, že situace je v jednotlivých obcích velmi rozdílná. Zatímco v kraji Vysočina je zatíženo exekucí průměrně 4,8 % obyvatel starších 15 let, v mikroregionu Horka je tento údaj na hodnotě 3 %. Znamená to tedy, že v mikroregionu je menší zatížení exekucí než v celém kraji Vysočina. Pouze v obcích Okřešice, Rohy, Vlčatín, Osové a Baliny není evidován žádný obyvatel, se kterým by bylo vedeno exekuční řízení. Naproti tomu v obcích Valdíkov a Trnava je podíl exekuoovaných osob vyšší než 10 % (obyvatel starších 15 let). To znamená, že každý desátý občan obce starší 15 let je zatížen exekucí bez ohledu na její výši.

Ve věci hodnocení vývoje počtu exekuoovaných osob jsou hodnoty v mikroregionu Horka příznivější. V celém mikroregionu došlo k poklesu podílu exekuoovaných osob v období mezi lety 2019 a 2022 o celých 17 %, přičemž k největšímu poklesu došlo v obcích Okřešice, Budišov, Horní Heřmanice, Rohy, Studnice, Vlčatín, Horní Radslavice, Osové a Uhřínov, kde došlo ke snížení počtu exekuoovaných osob o více než polovinu oproti stavu v roce 2019. V obcích Valdíkov, Hodov, Nárameč, Pyšel, Trnava, Dolní Heřmanice a Oslavice došlo naopak k nárůstu počtu exekuoovaných osob, přičemž v obcích Trnava se podíl exekucí více než zdvojnásobil a v obci Nárameč se podíl exekuoovaných osob dokonce ztrojnásobil.

Obr. 25 Horka Objem a vývoj sociálních příspěvků

Zdroj: Interní databáze MPSV

Při hodnocení objemu vyplácených sociálních dávek na obyvatele (příspěvek na živobytí a příspěvek na bydlení) je možné v obcích mikroregionu Horka hodnotit významné rozdíly. Zatímco v kraji Vysočina jsou průměrné uvedené vyplácené sociální dávky na obyvatele na výši 286 Kč na jednoho obyvatele, v řešeném mikroregionu je tato hodnota nižší – 231 Kč na obyvatele. Region tedy není takovou měrou zatížen sociálními problémy jako celý kraj Vysočina.

Obyvatelé v celkem 7 obcích (Kojatín, Oslavička, Hroznatín, Valdíkov, Přeckov, Pyšel, Baliny) nečerpají žádné sociální dávky. Dále jsou čerpány nízké sociální dávky (do 100 Kč na obyvatele) v dalších 6 obcích. Zdá se tedy, že v těchto obcích je sociální stabilita obyvatel na velmi dobré úrovni. Jedná se ale opět především o populačně malé nebo střední obce, kde prakticky neexistuje nájemní bydlení, a tedy jsou zde velmi omezené možnosti čerpat příspěvek na bydlení. Na druhé straně v obcích Třebíč, Nový Telečkov a Rohy čerpají obyvatelé obce sociální příspěvek na bydlení či živobytí průměrně ve výši přesahující 500 Kč na obyvatele. V obci Horní Vilémovice pak došlo k extrémnímu navýšení čerpání těchto sociálních dávek až na hodnotu 1 831 Kč/obyv. V obci navíc není umístěno žádné zařízení sociální péče, které by mohlo vyvolat takto vysoké čerpání.

Z územního rozložení je patrné, že vyšší hodnoty čerpání jsou na severním a jižním okraji regionu v okolí měst Velké Meziříčí a Třebíč, zatímco v jádrové oblasti mikroregionu, kde se nacházejí především malé obce, jsou hodnoty čerpání sociálních příspěvků menší.

Při hodnocení vývoje čerpání příspěvku na živobytí a příspěvku na bydlení pracujeme s nestejnou základnou obcí. Některé obce v roce 2022 tento příspěvek nečerpaly, další obce jej nečerpaly v roce 2016. Z těchto důvodů není možné u nich matematicky dopočítat relativní změny výše příspěvku. Jedná se o poměrně významné množství celkem 15 obcí.

Celkem u 7 obcí (Bochovice, Budišov, Horní Vilémovice, Rohy, Rudíkov, Dolní Heřmanice, Horní Radslavice) došlo mezi roky 2016 a 2022 k nárůstu objemu vyplácených dávek na obyvatele. Především v obcích Bochovice s pětinasobným zvýšením a u obce Dolní Heřmanice s více než šestinasobným zvýšením objemu vyplácených příspěvků se jedná o překvapivě vysoké hodnoty, které mohou signalizovat potenciální problémy pro rozvoj obcí.

Při hodnocení úrovně kriminality došlo v mikroregionu Horka k nárůstu počtu trestných činů mezi lety 2021 a 2022 a stejně tak i narostl počet násilných trestných činů. Tento nárůst velmi pravděpodobně souvisí s postupným uvolňováním omezení v souvislosti s pandemií Covid-19. Při pohledu na absolutní hodnoty se trestná činnost páchaná v mikroregionu Horka přirozeně koncentruje do regionálních center. V Třebíči bylo evidováno celkem 249 trestných činů v roce 2021 a 348 v roce 2022. Ve Velkém Meziříčí bylo v roce 2021 evidováno celkem 90 trestných činů a v roce 2022 celkem 101, to je téměř 93 % všech trestných činů, které byly ročně evidovány v celém mikroregionu Horka. Stejně tak je i absolutně malý počet násilných trestných činů prakticky kompletně koncentrován do těchto dvou největších měst v regionu.

V mikroregionu není zaznamenána žádná vyloučená lokalita podle vymezení společnosti GAC. (Analýza sociálně vyloučených lokalit, MPSV, 2015), respektive podle Agentury pro sociální začleňování MMR ČR.

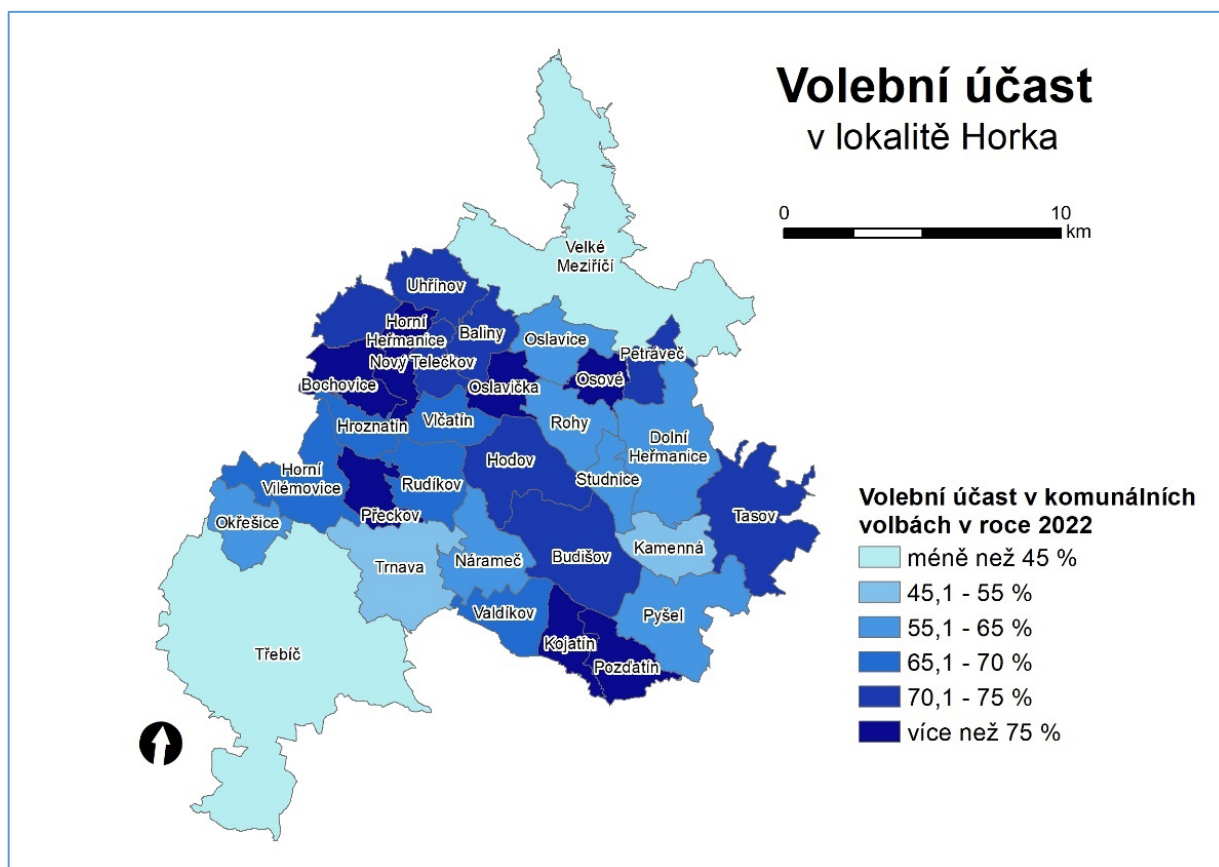
Tab. 10. Horka Počet trestných činů

Název obce	celkem trestné činy 2021	z toho násilné 2021	celkem trestné činy 2022	z toho násilné 2022
Kojatín				
Oslavička	1			
Okřešice	1	1		
Hroznatín				
Valdík				
Třebíč	249	40	348	43
Bochovice				
Budišov	1		2	
Hodov			1	
Horní Heřmanice	4		3	
Horní Vilémovice				
Kamenná			2	
Nárameč	2		2	
Nový Telečkov				
Pozdatín			2	
Přeckov			1	
Pyšel	4		1	
Rohy			1	
Rudíkov	1		3	2
Studnice				
Tasov				
Trnava	4		6	
Vlčatín	2			
Baliny	1		3	2
Dolní Heřmanice				
Horní Radslavice				
Oslavice	1		1	
Osové			1	
Petráveč	3	1	4	
Uhřínov	1	1	2	
Velké Meziříčí	90	6	101	10
Celkem	365	49	484	57

Zdroj: Databáze kriminality MV ČR, Policejní prezidium

7.2.6 Veřejná správa a sociální prostředí

Obr. 26 Horka Volební účast

Zdroj: Český statistický úřad

Volební účast v komunálních volbách 2022 vyjadřuje ochotu obyvatel zapojovat se do veřejné diskuze a vyjádřit tak svůj názor na budoucí směřování obce. Volební účast je tak indikátorem míry zapojení veřejnosti do rozhodování v obci. Krajská hodnota volební účasti v kraji Vysočina dosáhla hodnoty 52,73 %. V celém regionu se volební účast pohybuje v hodnotách nad 67 %, přičemž v menších obcích je přirozeně vyšší, protože obyvatelé vidí důsledky své volby zcela bezprostředně a také mohou mnohem snadněji ovlivnit rozhodování zastupitelů nebo starosty v obci. Nejnižší volební účast (pod 50 %) oprávněných voličů byla v největších městech Třebíč a Velké Meziříčí a také v obci Trnava, kde ovšem kandidovalo pouze jedno volební uskupení. V obci se tedy o volbu jako o rozhodování mezi více subjekty nejednalo, což může způsobit menší ochotu voličů zúčastnit se voleb, protože navržení kandidáti budou všichni zvoleni bez ohledu na počet odevzdaných hlasů. V dalších obcích, kde také kandidovala pouze jedna kandidátka, nebo v obcích, kde na individuálních kandidátních listinách kandidoval stejný počet kandidátů jako je volených míst, nebyl tento trend zřetelný. Nejvyšší volební účast (nad 80 % oprávněných voličů) dosáhly obce Horní Heřmanice, Oslavička, Osové a Přeckov.

V jednotlivých venkovských obcích prakticky téměř výhradně kandidují nezávislí kandidáti, buď na individuálních kandidátních listinách, nebo na jedné kandidátce. Ve větších městech se uplatňují kandidátní listiny politických stran. V žádné obci se nevyskytla kandidátka, která by se svým názvem, jakkoliv vztahovala k potenciálnímu umístění hlubinného úložiště. To ovšem

neznamená, že některé kandidátky, například sdružení nezávislých kandidátů, nemohly mít potenciální úložiště jako jedno z témat komunální volební kampaně.

V celkem 15 obcích v regionu kandidovaly pouze individuální kandidáti. Zpravidla kandidoval vyšší počet kandidátů, než bylo volitelných míst. Pouze ve dvou obcích byl uveden stejný počet kandidátů jako je volených míst. V dalších třech obcích kandidovali kandidáti pouze na jedné kandidátní listině a v obci Horní Radslavice, kde je volen nejmenší přípustný počet pěti zastupitelů, kandidovalo celkem 8 kandidátů. V případě odstoupení jednoho ze zvolených a neochoty přijmout mandát u dalších tří kandidátů, kteří ve volbách neuspěli, tedy v případě poklesu počtu zvolených zastupitelů pod pět, je nutné vypsat nové komunální volby v náhradním termínu. To zpravidla signalizuje pasivitu v obci, popř. neochotu zapojovat se do veřejného života v obci.

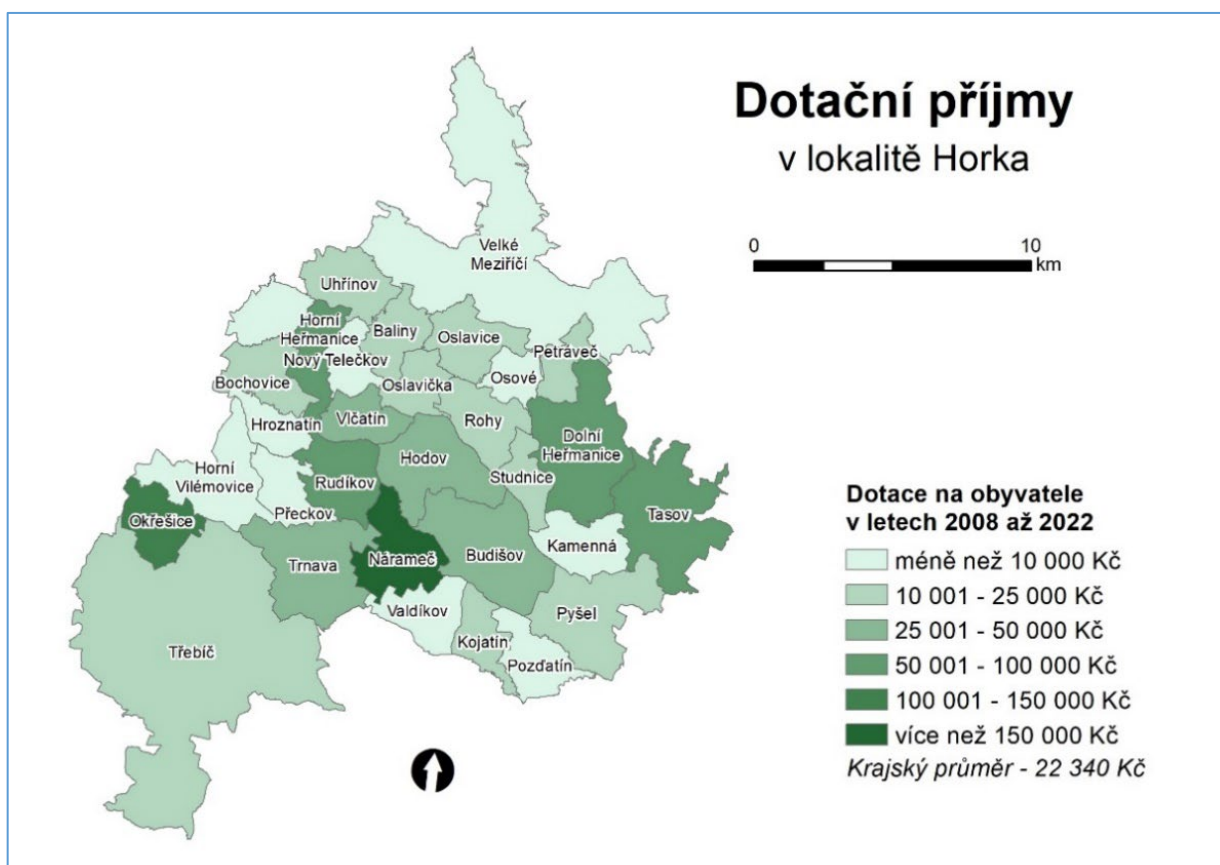
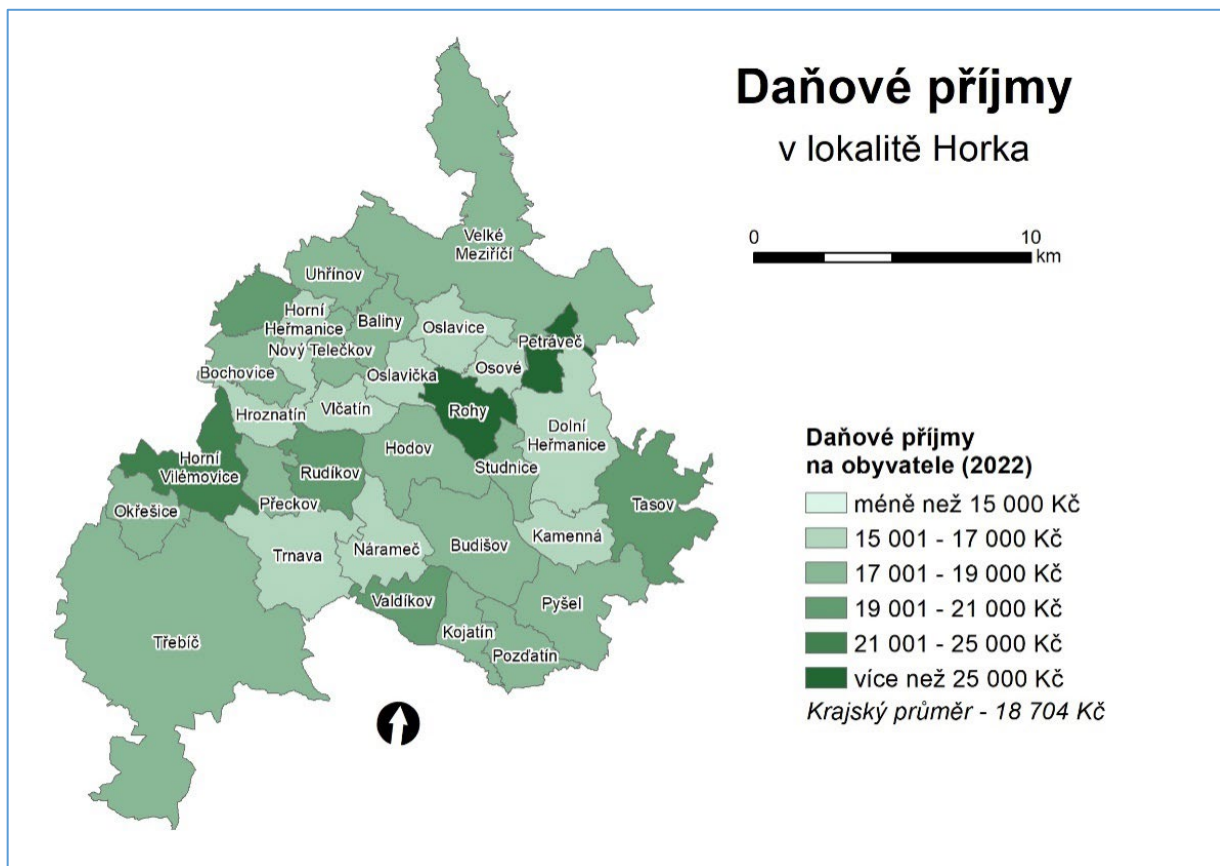
Tab. 11 Horka Komunální volby

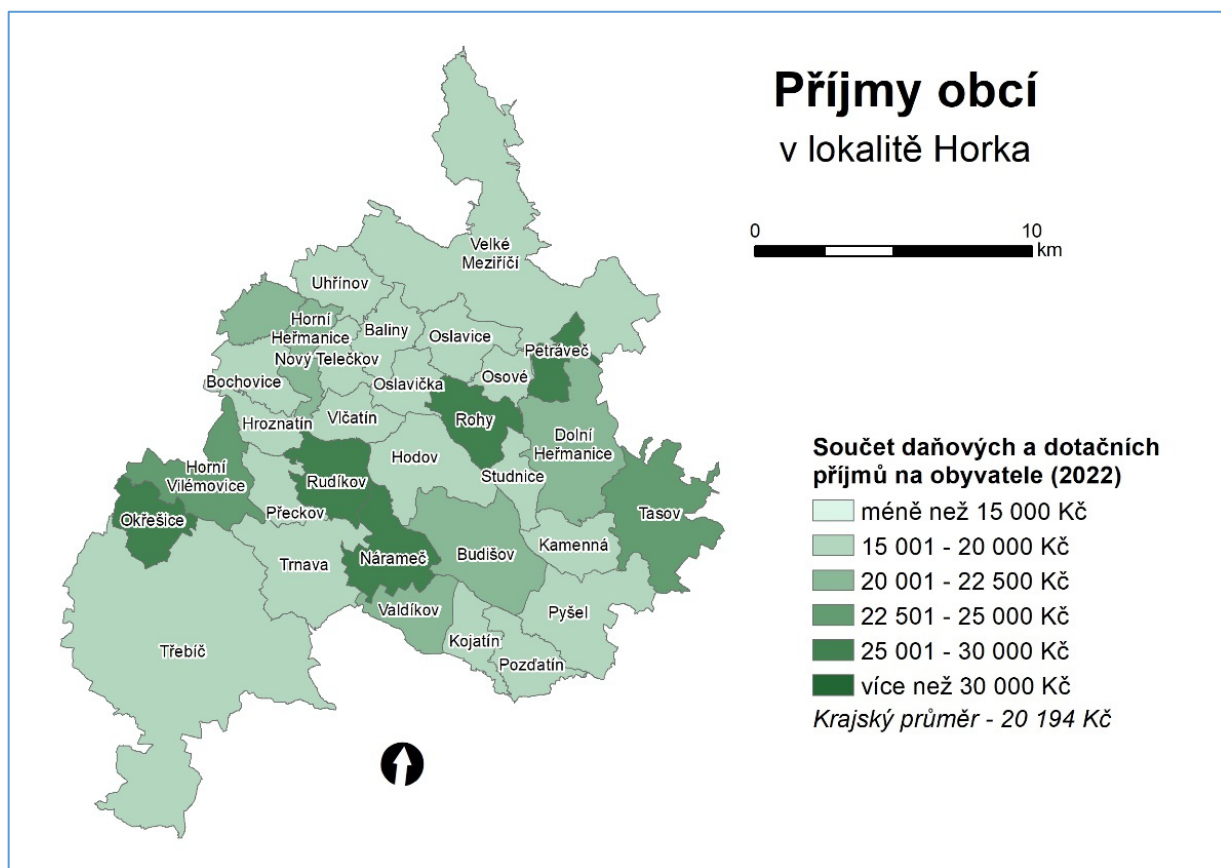
Obec	volební účast	počet zastupitelů	počet kandidujících subjektů
Baliny	75	7	2
Bochovice	79,55	7	individuální
Budišov	73,62	15	7
Dolní Heřmanice	61,5	9	2
Hodov	73,9	7	2
Horní Heřmanice	87,74	7	individuální
Horní Radslavice	74,29	5	individuální
Horní Vilémovice	68,75	7	individuální
Hroznaťín	68,89	7	individuální
Kamenná	51,4	7	individuální
Kojatín	77,46	7	individuální
Nárameč	61,03	7	2
Nový Telečkov	73,86	7	individuální
Okřešice	56,77	7	individuální
Oslavice	60,44	9	2
Oslavička	81,63	7	individuální
Osové	80,28	7	1
Petráveč	73,09	9	2
Pozďatín	76,69	9	2
Přeckov	81,67	7	individuální
Pyšel	64,95	7	individuální
Rohy	61,62	7	1
Rudíkov	67,02	9	4
Studnice	55,14	7	individuální
Tasov	73,85	9	3
Trnava	46,63	7	1
Třebíč	42,25	27	14
Uhřínov	72,49	7	2
Valdík	69,41	7	individuální
Velké Meziříčí	43,26	23	4
Vlčatín	66,36	7	individuální

Pozn: Individuální – individuální kandidáti

Zdroj: Český statistický úřad, volby.cz

Obr. 27 Horka Daňové a dotační příjmy obcí

Zdroj: Vyhláška MF ČR pro rozpočtové určení daní a interní databáze MF ČR

Daňové příjmy obcí v mikroregionu Horka lze rozdělit na dvě skupiny. Jednak jsou hodnoceny pravidelné příjmy obcí vyplývající z pravidel stanovených Zákonem o rozpočtovém určení daní. Tyto příjmy vycházejí z počtu obyvatel obce se zohledněním velikosti správního území obce, přítomnosti školy nebo počtu pracovních míst. Zákonem stanovená pravidla jsou na celém území státu stejné, proto rozdíly v příjmech na obyvatele se vztahují pouze k rozdílu v zadaných ukazatelích, které se využívají k přepočtení koeficientů pro rozdělení daňových prostředků mezi obce. Průměrné daňové příjmy na jednoho obyvatele jsou v řešeném regionu ve výši 18 540 Kč/obyv., zatímco krajská průměrná hodnota ukazatele je 18 704 Kč. V hodnocení nejsou zahrnuty vlastní příjmy vyplývající z majetku obce (nájmy, prodeje) nebo z příspěvku jiných subjektů.

Při hodnocení dotačních příjmů z externích dotací získaných prostřednictvím ústředních orgánů státní správy ze státního rozpočtu, tedy hodnocení dotací z ministerstev evidovaných v databázi ISPROFIN se již úroveň příjmů, tedy úspěšnost obcí, liší. Ve sledovaném období let 2008 až 2022 se rozdíly dotačních příjmů na obyvatele pohybují v rozmezí od 0 Kč až po hodnoty více než 150 000 Kč na obyvatele. Průměrná hodnota dotační podpory na obyvatele v regionu Horka je 30 454 Kč, v celém kraji Vysočina je pak tato průměrná hodnota 22 230 Kč na jednoho obyvatele.

V mikroregionu Horka celkem 5 obcí v období posledních 15 let (zmiňovaná léta 2008 až 2022) nečerpalo žádnou dotaci, naopak celkem 6 obcí čerpalo dotace ve výši více než 60 000 Kč na obyvatele, z nichž výrazně nejvyšší dotaci získaly obce Okřešice (147 000 Kč/obyv.) a Nárámeč (152 000 Kč/obyv.). S vysokou mírou pravděpodobnosti se jedná o dotace na významné investiční celky jako je budování kanalizace, plynovodu, výstavba mostu apod., tedy o

jednorázové finančně náročné investiční dotace. Při hodnocení dotačních příjmů nejsou v souboru zahrnuty dotace, které získaly soukromoprávní subjekty a dotace poskytnuté prostřednictvím krajských úřadů.

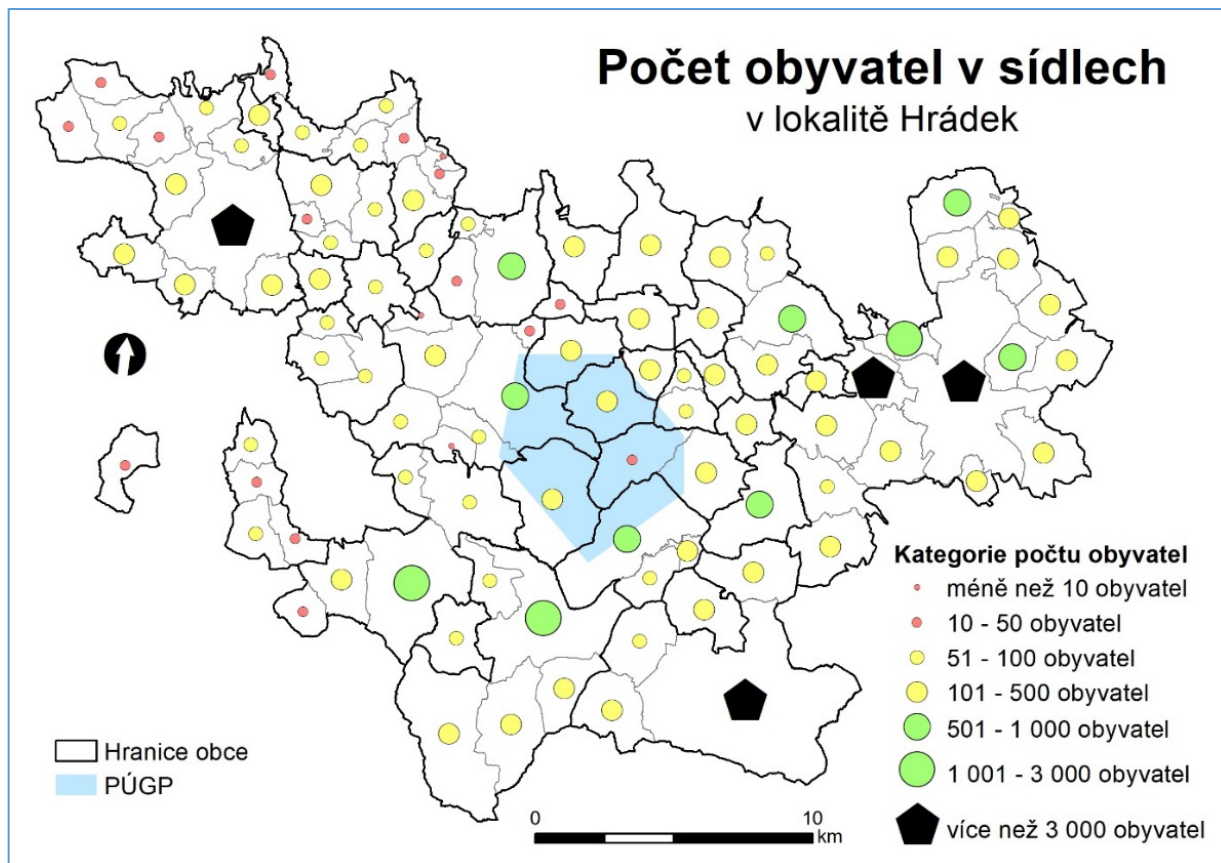
Při hodnocení celkového příjmu na obyvatele, tedy součtu příjmů vyplývajících z daňových pravidel rozpočtového určení daní a ročního průměru dotačních příjmů, je zcela zřetelné, že právě dotační příjmy mohou výrazně proměnit celkovou příjmovou situaci obcí. Krajská průměrná hodnota tohoto ukazatele v kraji Vysočina je na výši 20 194 Kč/obyv., v mikroregionu Horka je pak tato hodnota o mnoho vyšší – 49 994 Kč na obyvatele. Obce v mikroregionu jsou tedy ve srovnání s celým území kraje výrazně aktivnější a úspěšnější v čerpání dotací i v celkovém přepočteném daňovém a dotačním příjmu na obyvatele. Rozdíly v celkovém příjmu jsou tvořeny především dotačními příjmy.

8 Lokalita Hrádek

8.1 Hodnocení částí obcí

8.1.1 Počet obyvatel

Obr. 28 Hrádek Počet obyvatel v sídlech

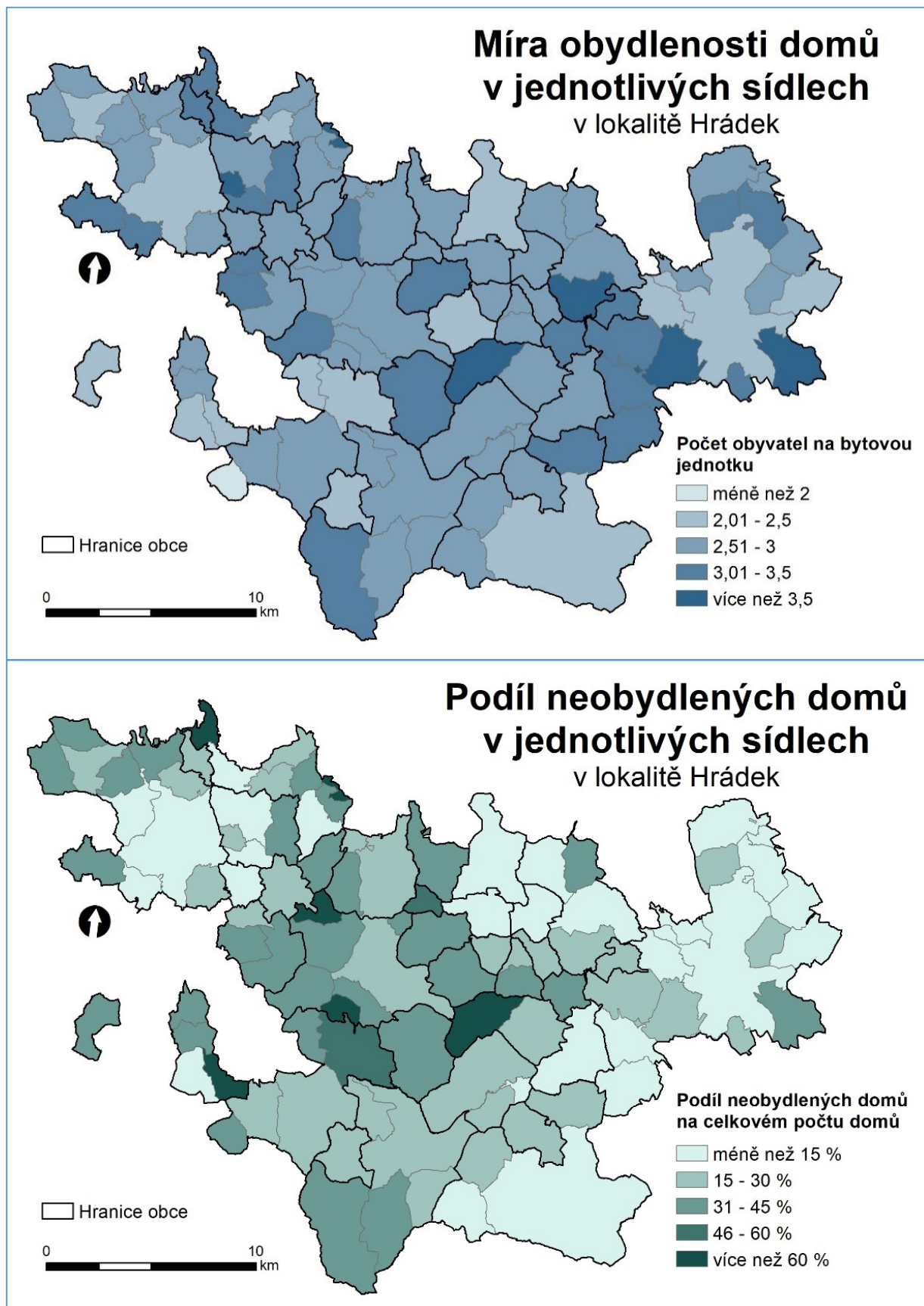
Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

V mikroregionu Hrádek je sídelní struktura roztříštěná s dominancí velmi malých a malých sídel do 100 obyvatel. To jsou zpravidla sídla, která mají tak malý počet obyvatel, že je prakticky nemožné v nich provozovat základní nebo jiné komerční služby pro obyvatele. Malých sídel (do 100 obyvatel) je v celém regionu celkem 66, z nich 18 sídel má méně než 50 obyvatel. Jelcovy Lhotky, Kocourovy Lhotky, Ostrovec, Pobistrýce (obec Pelhřimov), Trsov a Křemešník (obec Nový Rychnov) mají dokonce méně než 20 obyvatel. Velká sídla jsou přirozeně na východní, západní a jižní hranici regionu (Jihlava, Pelhřimov a Třešť v těchto místech rámuje celý region). Více než 1 000 obyvatel žije v celkem šesti místních částech, a to v Pelhřimově, Horní Cerekvi, Jihlavě, Batelově a Třešti, které mají současně i funkci obce. Více než 1 000 obyvatel dále žije v částech Horní Kosov a Staré Hory, které jsou ovšem integrální součástí zastavěného území Jihlavy (na jejím západním okraji).

V regionu dominují obce Pelhřimov s celkem 27 místními částmi, dále Jihlava s 16 místními částmi, Nový Rychnov (7 místní částí) a Batelov s Horní Cerkvi vždy s pěti místními částmi.

8.1.2 Domovní fond

Obr. 29 Hrádek Obydlenost domovního fondu

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Ve všech místních částech žijí průměrně více než 2 obyvatelé/byt. Výjimku tvoří sídla Turovka (součást obce Nová Cerekev), kde v celkem 12 bytech žije 20 obyvatel, a tento ukazatel tak dosahuje hodnoty pouze 1,66 obyvatel na byt. Naopak vyšší podíl obyvatel (nad 4 osoby na jednu bytovou jednotku) je v sídlech Kocourovy Lhotky (obec Pelhřimov) a Hutě (obec Cejle), kde je ovšem velmi malý počet bytů i obyvatel a jedná se tak prakticky o individuální hodnoty, které tvoří jen několik rodin. V části obce Rounek (obec Vyskytná nad Jihlavou) žije ve 33 bytech celkem 161 obyvatel, a tedy tento ukazatel dosahuje relativně vysoké průměrné hodnoty 4,88 osob na byt. Z územního hlediska jsou hodnoty ukazatele rozděleny téměř rovnoměrně bez výraznějších disproporcí, což platí i pro hledisko velikostní struktury částí obcí.

Při hodnocení podílu neobydlených bytů, tedy bytů, které obvykle neslouží k bydlení, do ukazatele vstupují jednak chalupy, dále případně prázdné domy, které původně měly bytovou funkci, ale nyní jsou neobyvatelné. V předmětném regionu se ovšem jedná výrazně o domy plnící funkci rekreačních objektů (chalup) užívaných o víkendech, popř. v průběhu letní sezóny. Nejmenší podíl neobydlených domů (do 10 % domovního fondu) je celkem ve 13 sídlech, která jsou mnohdy součástí měst Pelhřimov a Jihlava, kde se s přítomností rekreačních objektů setkáme jen výjimečně. Naopak největší podíl neobydlených domů (nad 50 % domů), které obvykle neslouží k bydlení, je v nejmenších sídlech Ostrovec, Pobistrýce, Těšenov, Křemešník a Jankov. V sídlech Kocourovy Lhotky, Trsov a Hutě dokonce podíl neobydlených domů převyšuje 75 % domovního fondu. V těchto sídlech ovšem žijí jen jednotky trvale bydlících obyvatel.

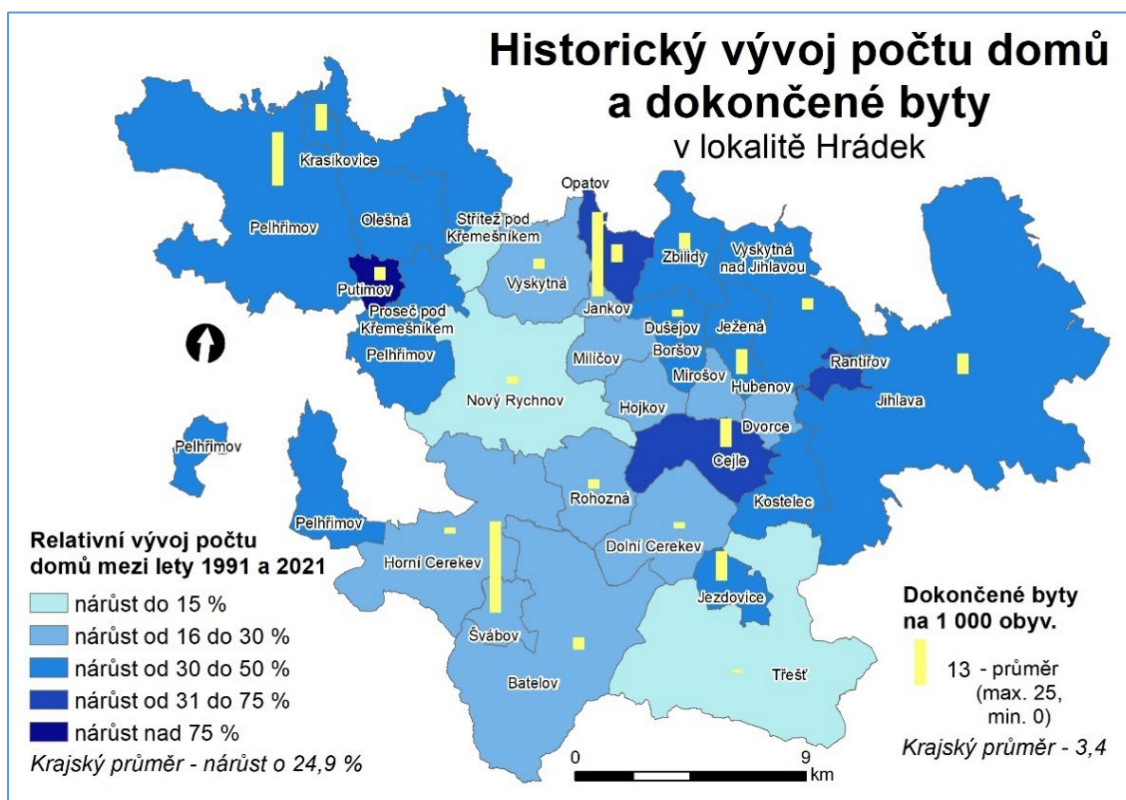
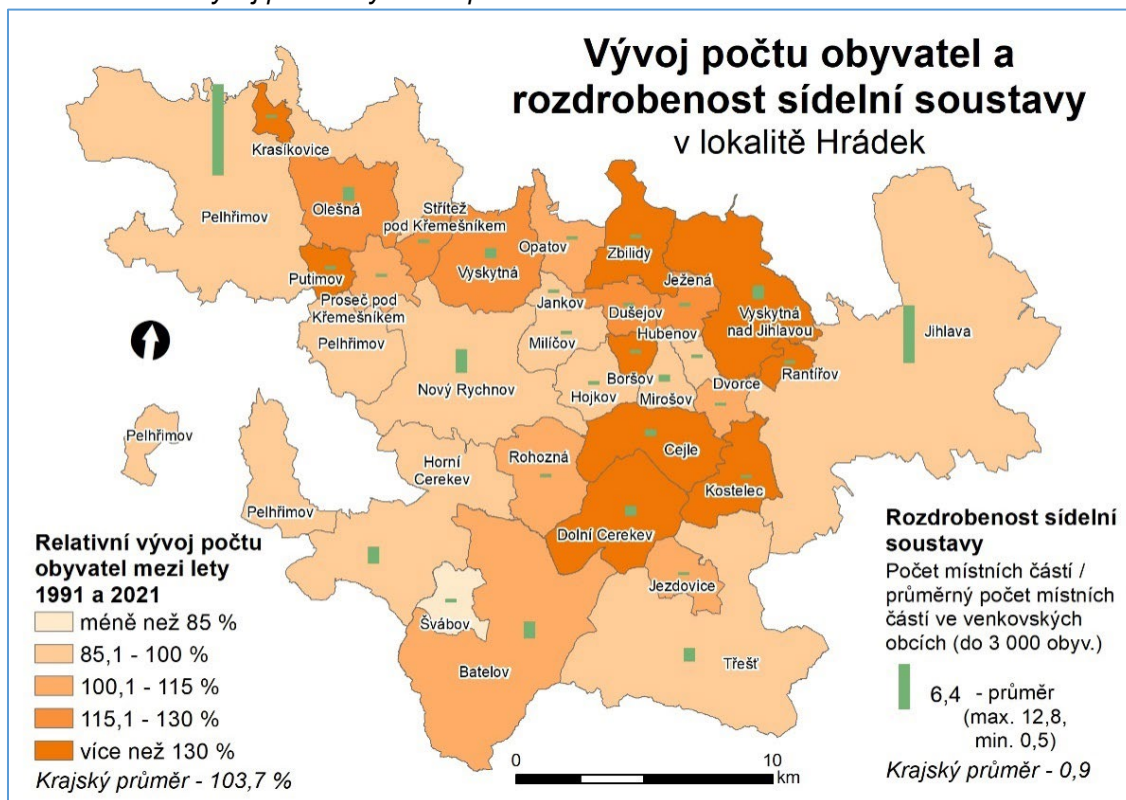
Hodnocení neobydlených domů může na jednu stranu naznačovat potenciál pro bydlení a využití nevyužívaného domovního fondu pro dlouhodobé nebo trvalé bydlení, na druhou stranu stejný ukazatel může naznačovat potenciální hrozbu opuštění rekreačních objektů, kde dosavadní majitelé ztratí zájem dům využívat pro rekreaci například jako výsledek složitého a konfliktního dědického řízení po zemřelých majitelích.

Hodnoty ukazatele obydlenosti bytového fondu a ukazatele podílu neobydlených domů jsou naprosto srovnatelné s jinými regiony v Česku s roztržštěnou sídlení strukturou a s velkým počtem populačně malých obcí.

8.2 Hodnocení obcí

8.2.1 Sídelní struktura

Obr. 30 Hrádek Vývoj počtu obyvatel a počtu domů 1991-2021

Zdroj: Historický lexikon obcí, Sčítání lidu domů a bytů 2021

V období let 1991 až 2021 vzrostl počet obyvatel v celém mikroregionu o 15 %, což je ve srovnání s relativním nárůstem celého kraje Vysočina (+3,7 %) více než čtyřnásobný růst. Největší nárůst počtu obyvatel je v obcích Krasíkovice, Boršov, Vyskytná nad Jihlavou, Zbilidy a Putimov, patřících z hlediska populační velikosti mezi střední obce. V uvedených obcích se počet obyvatel zvýšil o 40 %. Naopak mezi obce s největším poklesem počtu obyvatel patří obce Švábov (pokles o 29 %) a Mirošov (pokles o 11 %). Jedná se však o velmi malé obce.

K poklesu počtu obyvatel došlo v 10 obcích, mezi nimiž jsou zařazena i mikroregionální centra Jihlava a Pelhřimov a dále velká obec Třešť. Tento proces je důsledkem lokální suburbanizace, kdy obyvatelé velkých center postupně budují nové domy v nejbližším okolí větších jader.

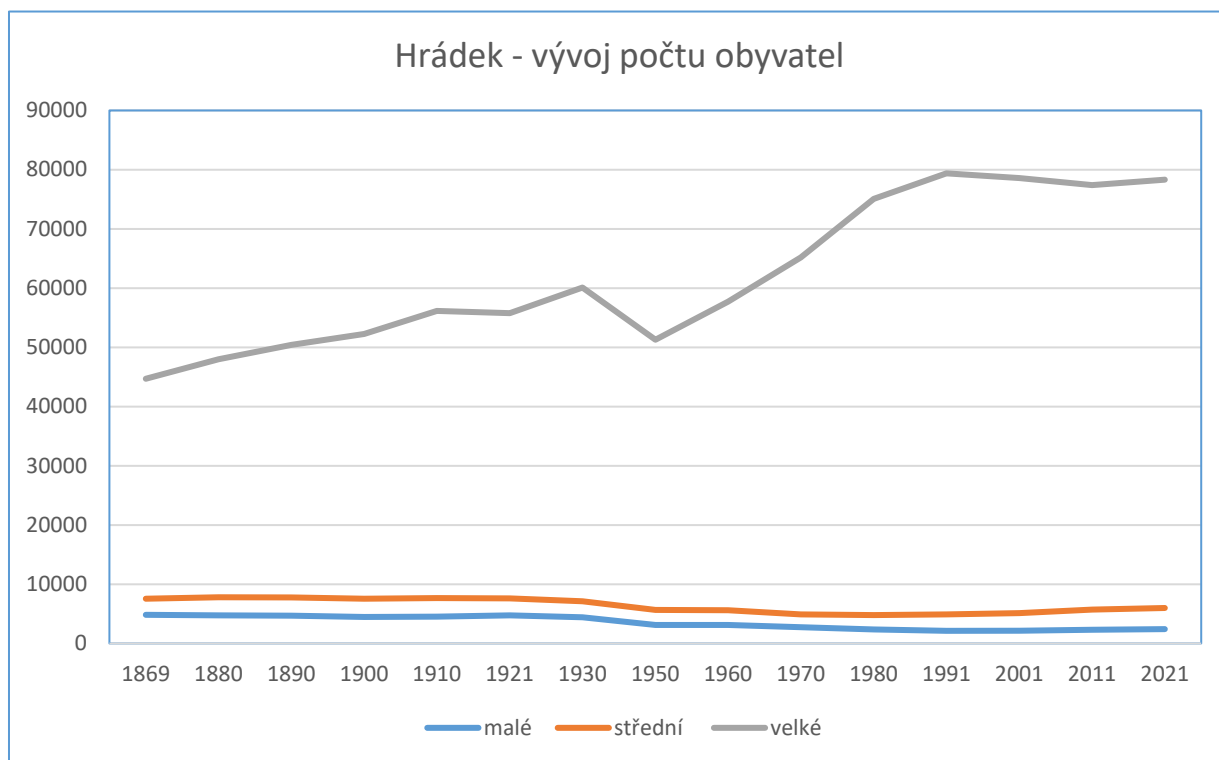
V období let 1991 až 2021 narostl počet domů v celém kraji o 24,9 %. V řešeném mikroregionu pak došlo ve stejném období k nárůstu počtu domů o 34,1 %. Počet domů v mikroregionu Hrádek rostl o více než 10 % rychleji než v kraji Vysočina.

Ve všech obcích mikroregionu Hrádek došlo k nárůstu počtu domů. K největšímu relativnímu nárůstu počtu domů došlo v obcích Boršov, Cejle, Opatov, Rantířov a Putimov, ve kterých počet domů narostl o více než 50 %. Kromě obcí Cejle a Rantířov se jedná opět o populačně malé obce, tedy relativně malé hodnoty mohou i zde znamenat větší relativní změnu. K nejmenšímu nárůstu počtu domů došlo v obcích Horní Cerekev, Nový Rychnov, Střítež pod Křemešníkem, Batelov a Třešť, kde počet domů ve sledovaném období vzrostl pouze o 20 %, tedy téměř srovnatelně jako v celém kraji Vysočina.

Z územního hlediska nárůst počtu obyvatel i počtu domů dokumentuje procesy suburbanizace, které se rozvíjejí v zázemí rostoucí regionální metropole Jihlava i dalšího významného regionální centra Pelhřimov. Naopak nejmenší nárůst počtu domů, popř. ke stagnaci či dokonce k poklesu počtu obyvatel docházelo v centrální části vymezeného mikroregionu (obec Nový Rychnov a jeho blízké okolí) a dále v jižní části řešeného území.

Při srovnání ukazatele podílu nově postavených domů a ukazatele stáří bytového fondu je zcela zřejmé, že se jedná o inverzní hodnoty. V obcích, kde došlo k výstavbě nových domů pro bydlení, se snížil podíl nejstarších domů. V obcích, které nebyly zasaženy suburbanizací Jihlavy, naopak podíl starších domů roste.

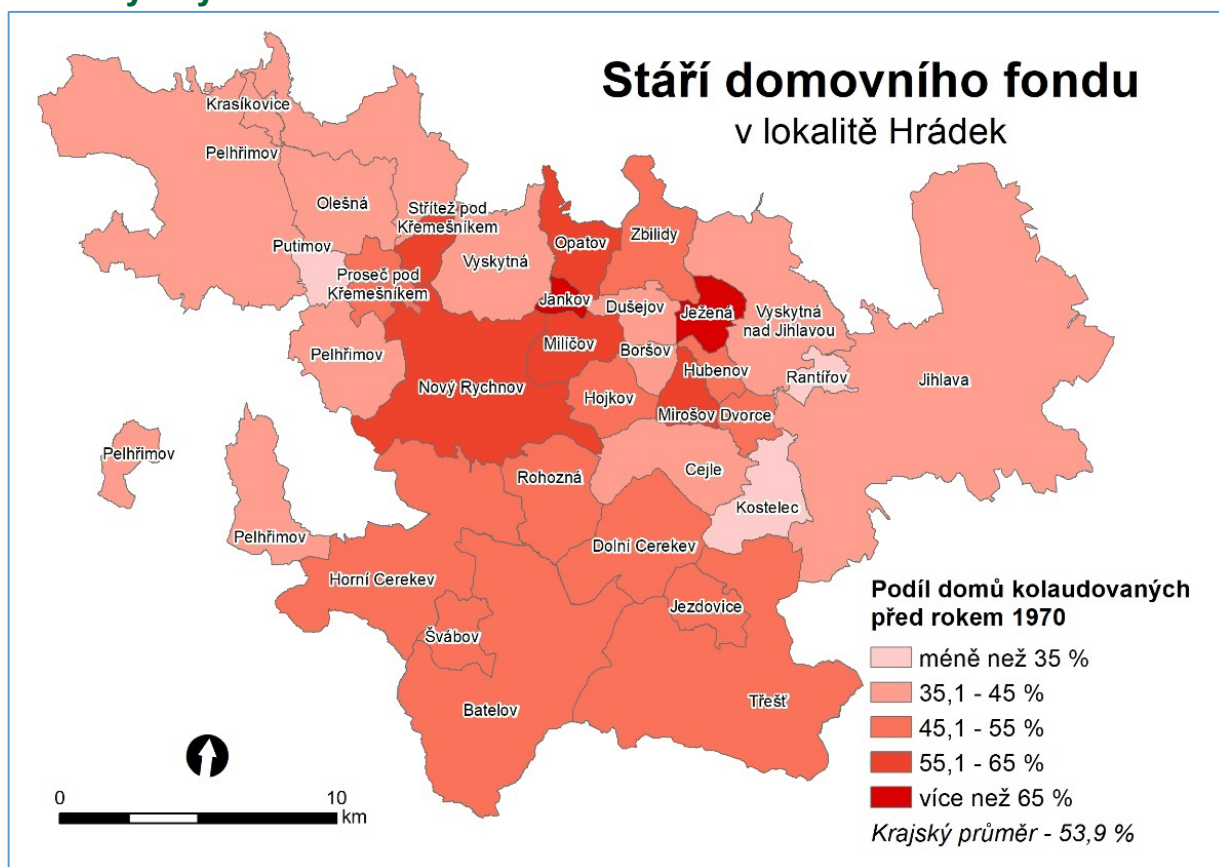
Graf 4 Hrádek - vývoj počtu obyvatel

Zdroj: Historický lexikon obcí, ČSÚ

Podobně jako v mikroregionu Horka, tak také v mikroregionu Hrádek je dlouhodobý růst počtu obyvatel v mikroregionu veden nárůstem počtu obyvatel především ve městech s regionální funkcí – Pelhřimov, nebo dokonce s krajskou funkcí – Jihlava. Ostatní střední a malé obce mají jednak dlouhodobě velmi podobný počet obyvatel a dále z hlediska vývoje se počet obyvatel v obcích do 300 obyvatel, resp. v obcích do 1 000 obyvatel nemění, ba dokonce v posledních 30 letech roste. V těchto typech obcí byl nejmenší počet obyvatel zaznamenán v cenzu roku 1980 u střední kategorie a v cenzu v roce 1991 u kategorie malé obce. V obou typech v posledních 30 letech postupně roste počet obyvatel. To je nutné hodnotit nepochybně jako velmi příznivý trend, který vede ke stabilizaci nebo posilování těchto obcí v rámci celé sídelní struktury.

8.2.2 Bytový a domovní fond

Obr. 31 Hrádek Stáří domovního fondu

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Při hodnocení stáří bytového fondu v mikroregionu Hrádek, tedy hodnocení počtu domů postavených před rokem 1970, sledujeme vysoký podíl domů vyžadujících zásadní modernizaci a rekonstrukci základních sítí v domě/bytě nebo zásadní stavebně technické opravy nemovitosti. To bude znamenat relativně velké investiční náklady pro majitele nemovitostí a v případě, že majitelé nebudou schopni takové investice zajistit, může docházet k poklesu kvality bydlení, respektive v některých případech i k postupné ztrátě obytných funkcí domu/bytu.

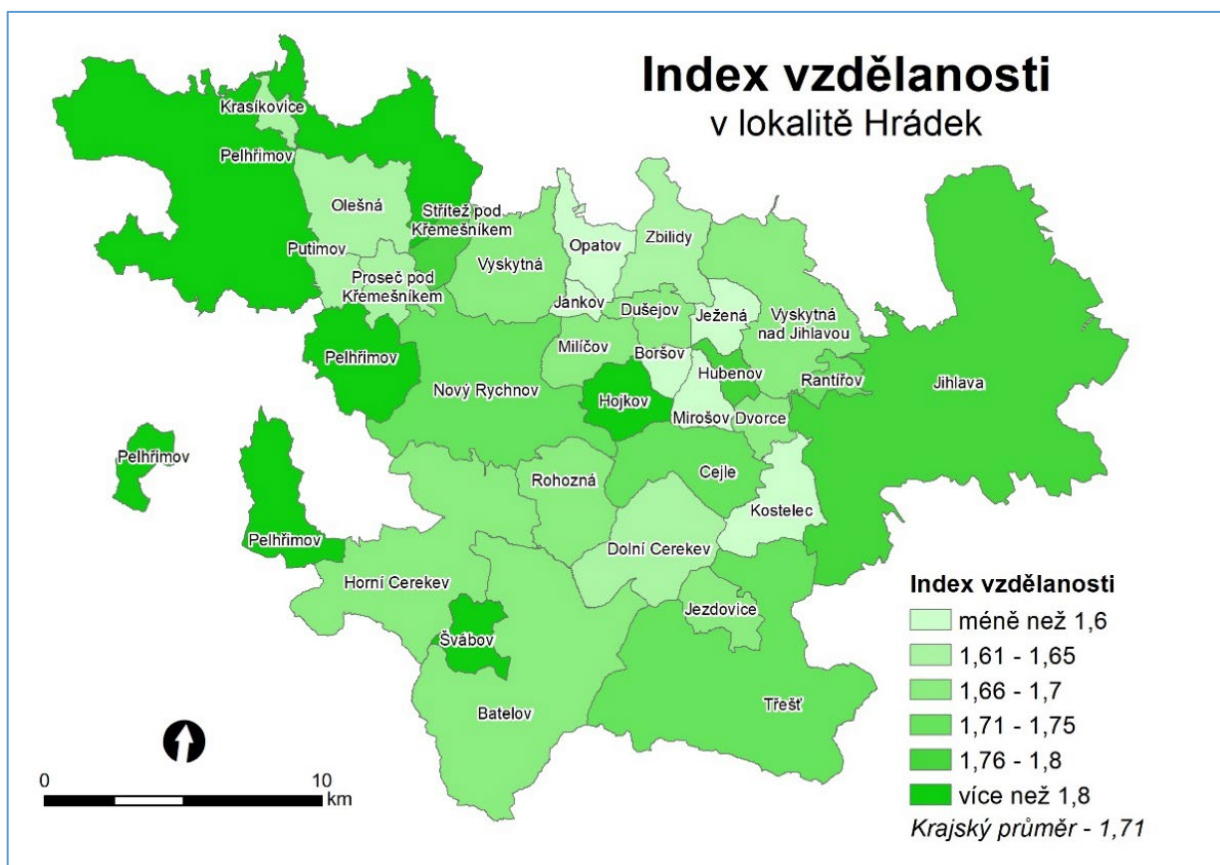
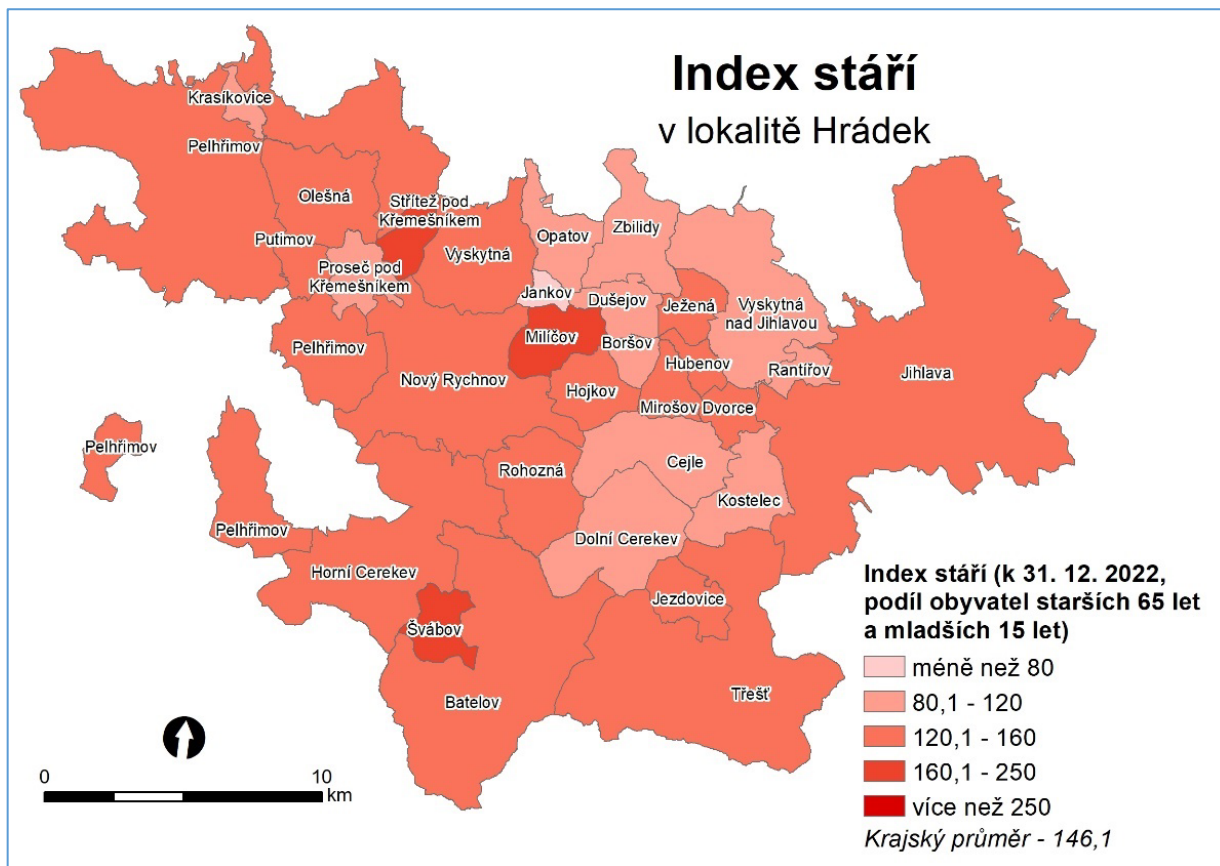
V kraji Vysočina dosahuje průměrný podíl domů postavených před rokem 1970 hodnoty 53,9 %, v mikroregionu Hrádek je tento ukazatel na hodnotě 47,6 %. Domovní fond v tomto mikroregionu je tedy částečně mladší než v celém kraji Vysočina.

Nejmladší domovní fond existuje v obcích Krasíkovice, Olešná, Jihlava, Dušejov, Kostelec, Putimov, Rantířov a Vyskytná nad Jihlavou, přičemž nejnižších hodnot stáří domovního fondu dosahují obce Rantířov a Putimov, ve kterých je v kategorii domů postavených před rokem 1970 pouze méně než 30 % všech domů. Nejstarší domovní fond je pak v obcích Jankov, Střítež pod Křemešníkem a Ježená. Podíl starších domů zde dosahuje hodnot více než 60 % domovního fondu.

Ukazatele stáří bytového fondu vychází z data kolaudace, respektive rekolaudace po zásadních přestavbách domovního fondu. V ukazateli tedy nejsou a ani nemohou být zaznamenány průběžné opravy a průběžné modernizace domovního fondu, ke kterým majitelé nemovitostí mohli přistoupit.

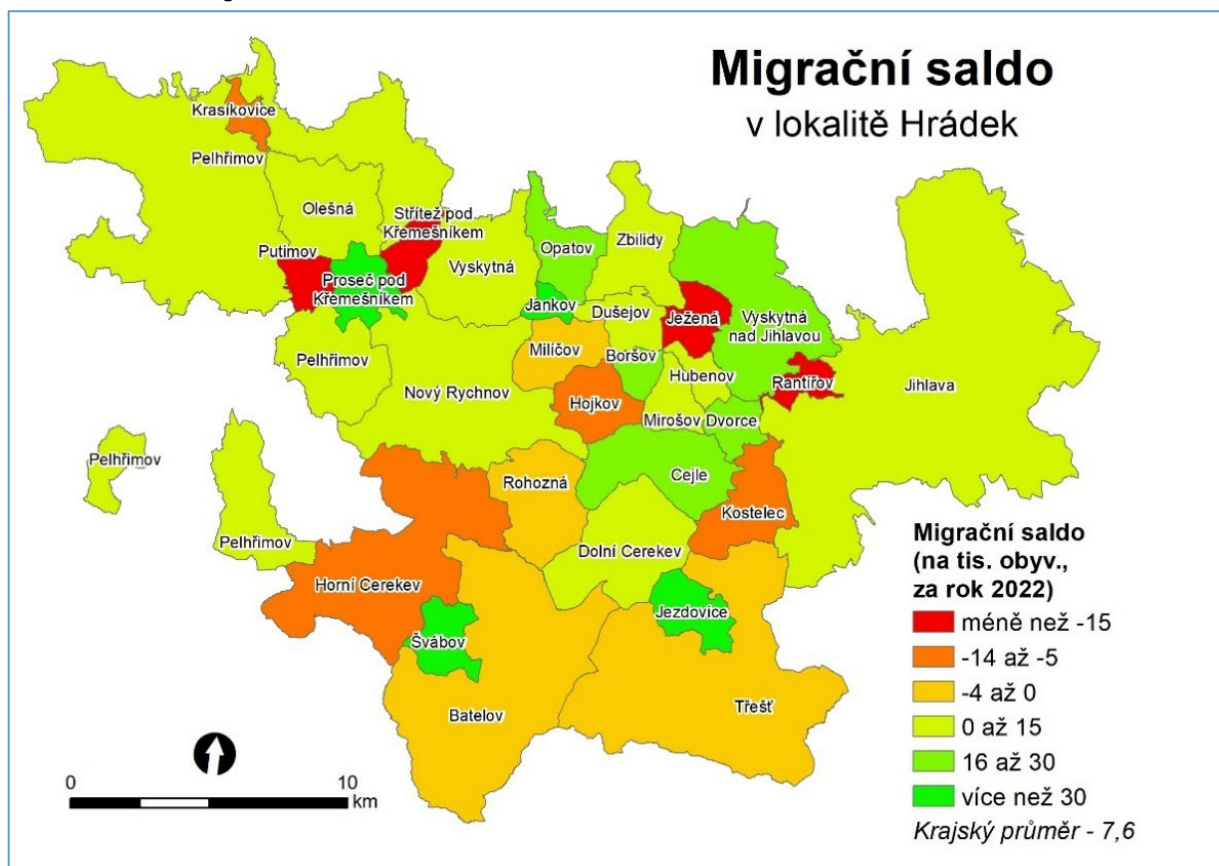
8.2.3 Sociální struktura

Obr. 32 Hrádek Index stáří a index vzdělanosti

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Obr. 33 Hrádek Migrační saldo

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021, Územně analytické podklady 2022

Hodnocení indexu stáří, tedy podílu osob v seniorním věku vůči populaci ve věku 0-14 let, ukazuje rozdělení obyvatel podle základních věkových skupin. Index stáří dosahuje v kraji Vysočina hodnoty 146,1, tedy zcela významně převažuje podíl osob v seniorním věku nad dětskou populací. V celém mikroregionu Hrádek je hodnota indexu stáří na úrovni 128,1, tedy populace ve vymezeném regionu je výrazně mladší než populace v celém kraji.

V celkem sedmi obcích – Krasíkovice, Jankov, Boršov, Dušejov, Kostelec, Vyskytná nad Jihlavou a Zbilidy – převažuje podíl obyvatel ve věku 0-14 let nad populací starší 65 let, přičemž zcela nejmladší obyvatelstvo je v obci Jankov (62,5), kde o více než třetinu převažuje podíl dětské populace nad seniory. Jedná se ovšem o velmi malou obec, kdy malé změny absolutních hodnot znamenají velké změny hodnot relativních. Mladší obyvatelstvo najdeme v obcích, kde došlo v nedávné minulosti k výstavbě nových domů a kde ruku v ruce s touto aktivitou roste i počet obyvatel. Naopak v obcích Švábov, Pelhřimov, Horní Cerekev, Střítež pod Křemešníkem a Milíčov je podíl obyvatel ve věku více než 65 let o polovinu vyšší, než je podíl obyvatel ve věkové kategorii 0-14 let. Především pro města Pelhřimov a Horní Cerekev, kde počet seniorů je i v absolutním vyjádření velmi vysoký, mohou tyto hodnoty naznačovat potenciální budoucí problémy se zajištěním základních sociálních služeb pro postupně stárnoucí obyvatelstvo. Vůbec nejstarší obyvatelstvo je v obcích Střítež pod Křemešníkem a Milíčov, kde počet seniorů více než dvakrát převyšuje počet dětí.

Vzhledem k postupnému stárnutí populace a zvyšování naděje na dožití roste podíl populace starší 65 let v celém Česku, proto hodnoty indexu stáří do hodnoty 150 mohou být považovány

za vcelku běžné. Pouze v nejmenších obcích, kde buď zcela chybí, nebo je zanedbatelný podíl dětské populace a vysoký podíl starších osob, mohou tyto hodnoty naznačovat potenciální budoucí sociální problémy, problémy se zajištěním kvality života pro obyvatele ve starším seniorním věku a nepochybně také zvýšené nároky na zajištění zdravotní péče.

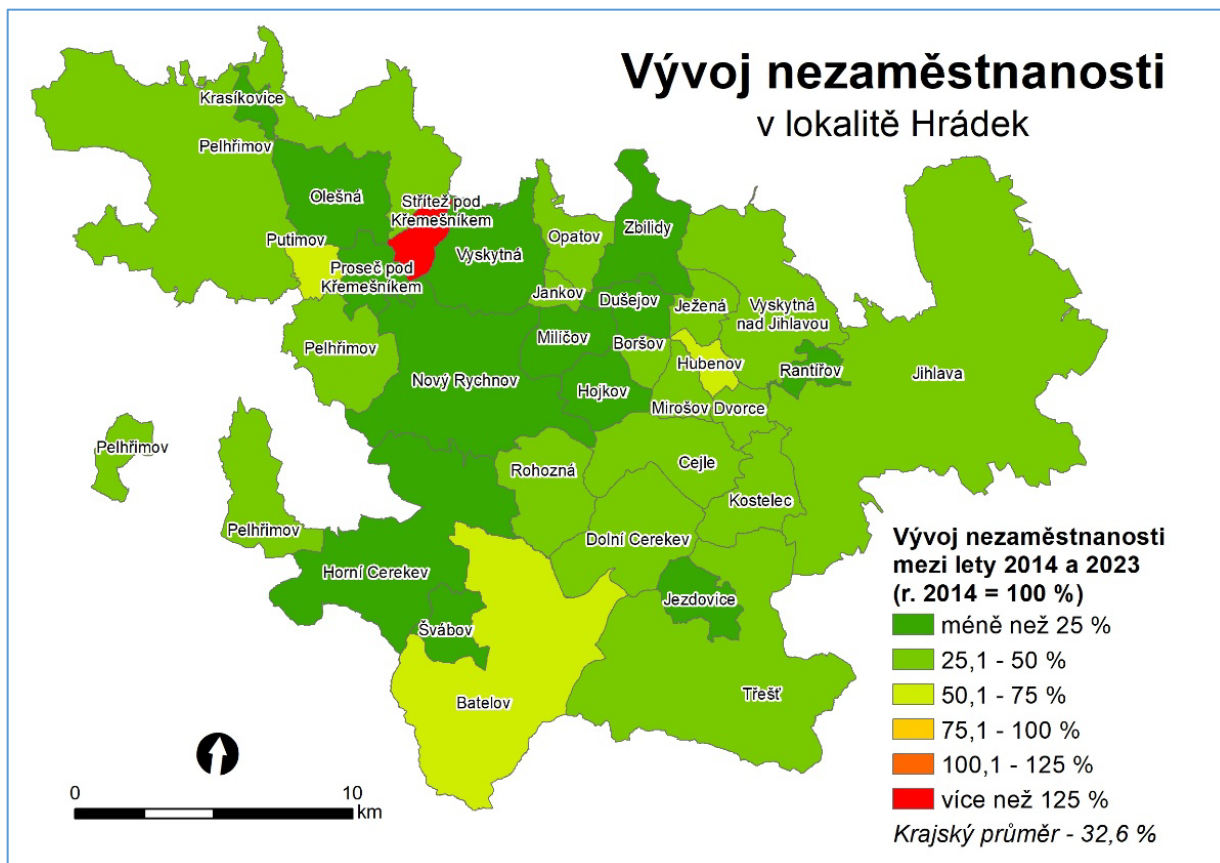
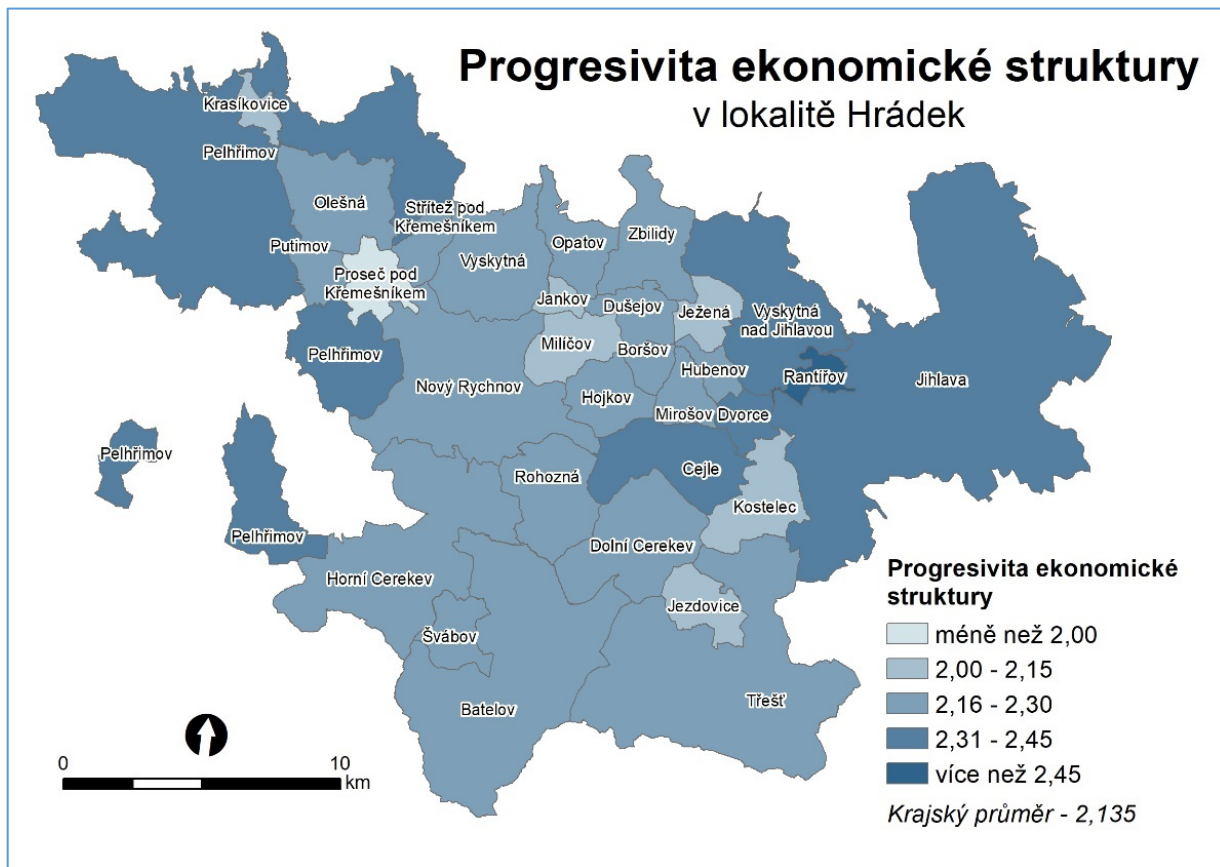
Při hodnocení indexu vzdělanosti, tedy váženého podílu osob podle jejich dosaženého formálního vzdělání, se hodnoty indexu mohou teoreticky pohybovat v rozmezí 1-4. Zatímco v kraji Vysočina je hodnota tohoto indexu na úrovni 1,71, v řešeném mikroregionu Hrádek je tato hodnota na úrovni 1,68, což odpovídá více tradiční zemědělské oblasti s menším podílem progresivních ekonomických činností, a tedy i potřeby vyššího formálního vzdělání. Nejmenších hodnot dosahuje tento index v obcích Jankov, Boršov, Ježená, Kostelec a Opatov, kde je hodnota tohoto indexu nižší než 1,6. Naopak v obcích Švábov, Pelhřimov, Střítež pod Křemešníkem a Hojkov jsou hodnoty tohoto indexu na úrovni 1,80. Rozdíly mezi obcemi v dosažení míry formálního vzdělání jsou relativně nízké, vyšších hodnot dosahují kromě obou regionálních center Jihlava a Pelhřimov i některé další obce. Hodnoty tohoto indexu zobrazují pouze formální dosažené vzdělání, které je především u populace starší 50 let odrazem vzdělávací politiky v období normalizace.

Migrační saldo vyjadřuje atraktivitu dané obce a je rozdílem mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých přepočteným na 1000 obyvatel. Obce migračně aktivní rostou, v obcích migračně ztrácejících naopak klesá počet obyvatel. Zatímco v kraji Vysočina je krajský průměr -7,6 osob na 1000 obyvatel, v řešeném území je tato hodnota na úrovni +8,12 osob na 1000 obyvatel, tedy v obcích mikroregionu obecně dochází k nárůstu počtu obyvatel.

Při hodnocení migračního salda jsou rozdíly mezi obcemi mikroregionu Hrádek relativně významné. Na jedné straně existují ztrátové obce. Celkem 8 obcí má zápornou hodnotu migračního salda, mezi obce s nejméně významnou mírou emigrace v roce 2022 patřily Střítež pod Křemešníkem (-31,25 osob na 1 000 obyv.) a Ježená (-16,95 obyv. na 1 000 obyv.), Rantířov (-17,62 obyv. na 1 000 obyv.) a Putimov (-21,98 osob na 1 000 obyv.). Na druhé straně pomyslného spektra jsou obce migračně atraktivní, kde počet přistěhovalých výrazně převýšil počet těch vystěhovalých. V celkem osmi obcích se zvýšil počet obyvatel migrací v roce 2022 o více než 20 osob na 1000 obyvatel. Nejvyšší kladné hodnoty migrace do obce v roce 2022 dosáhla obec Švábov, kde je zaznamenáno kladné saldo 82,6 osob na 1000 obyvatel. Mezi obcemi s vyššími kladnými nebo zápornými hodnotami salda migrace na 1000 obyvatel se řadí především malé nebo střední obce s nízkými absolutními hodnotami migrace, kde relativní změny nemusí nutně znamenat vysoké změny absolutní.

8.2.4 Struktura zaměstnanosti a rekreace

Obr. 34 Hrádek Progresivita ekonomické struktury a nezaměstnanost

Zdroj: Interní databáze MPSV

Progresivita ekonomické struktury je ukazatel sledující relativní podíly ekonomicky aktivního obyvatelstva podle sektorů ekonomiky. V primárním sektoru je zařazeno zemědělství, v sekundárním sektoru je pak zařazena výroba a doprava, v terciéru se nachází zejména služby pro obyvatele a v kvartérním sektoru nalezneme velmi progresivní služby jako je věda, výzkum, bankovníctví, finanční služby aj. Při srovnání hodnoty ukazatele ekonomické progresivity v kraji Vysočina (2,135) a hodnoty v mikroregionu Hrádek (2,22) je zřejmé, že v regionu je i díky zařazení regionální centra Jihlavy tento ukazatel na (zanedbatelně) vyšší hodnotě. Mezi obce s nejvyšší hodnotou tohoto ukazatele (nad 2,3) se řadí celkem osm obcí a to Dvorce, Pelhřimov, Jihlava, Boršov, Cejle, Hojkov, Rantířov a Vyskytná nad Jihlavou, přičemž nejvyšších hodnot dosahují obce Rantířov (2,48) a Dvorce (2,43). Vyšší podíl ekonomicky aktivních v terciérním a kvartérním sektoru, tedy v odvětvích, které jsou náročnější na duševní práci, nebo mohou přinášet vyšší přidanou hodnotu, se přirozeně koncentrují do největších center v regionu a do jejich zázemí. Nejnížší hodnoty tohoto ukazatele (menší než 2,10) najdeme v obcích Jankov, Ježená a Kostelec. Nejmenší hodnotu tohoto ukazatele má Proseč pod Křemešníkem, kde index ekonomické progresivity má hodnotu 2,0. S výjimkou obce Kostelec se ale jedná o velmi malé obce, kde je pochopitelně i malý počet ekonomicky aktivních a kde i dílčí změny ve struktuře pracovníků podle jejich převažující činnosti mohou znamenat větší posun v tomto indexu.

Mezi roky 2014 a 2022 sledujeme proměnu nezaměstnanosti v období stability a relativního růstu (roky 2014 až 2019), po ekonomické a bankovní krizi (roky 2010 až 2013) a následně období protiepidemických opatření zejména v podobě restrikcí spojených s ekonomickou krizí a vysokou mírou inflace (roky 2020 až 2022). V celém sledovaném období jsou hodnoty míry nezaměstnanosti v obcích mikroregionu Hrádek stejně jako v celém Česku relativně nízké. Hodnota míry nezaměstnanosti v žádné obci regionu nebyla vyšší než 4,5, pouze v obci Střítež pod Křemešníkem byla hodnota (v květnu roku 2023) na úrovni 10,5 % ekonomicky aktivních osob. Celková průměrná míra nezaměstnanosti v celém mikroregionu Hrádek je v květnu 2023 na úrovni 2,09 % ekonomicky aktivní populace. Průměrný pokles míry nezaměstnanosti mezi roky 2014 a 2023 je v celém kraji Vysočina 32,6 %, v řešeném území 31,1 %, tedy prakticky na stejné úrovni.

Tab. 12: Hrádek - Vývoj struktury zaměstnanosti podle sektorů

Cenzus	zaměstnaní - celkem	primér	sekundér	terciér	kvartér
	Abs				
2001	45261	1844	19580	21276	2561
2011	38125	1011	14885	19099	3130
2021	43758	1611	16985	22633	2529
	v %				
2001	100	4,1	43,3	47,0	5,7
2011	100	2,7	39,0	50,1	8,2
2021	100	3,7	38,8	51,7	5,8

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2001, 2011, 2021

V mikroregionu Hrádek je vývoj strukturální zaměstnanosti podle sektoru ekonomiky velmi podobný celostátním trendům typickým pro převážně venkovské regiony. V regionu došlo k poklesu zaměstnanosti v primárním sektoru, ale tento pokles se již zastavil. Dále došlo k mírnému poklesu zaměstnanosti v průmyslu a stavebnictví, a naopak k nárůstu zaměstnanosti ve veřejných nebo soukromých zařízeních, která poskytují služby obyvatelstvu. V regionu také postupně dochází k nárůstu zaměstnanosti v kvartérním sektoru. Počet ekonomicky aktivních v tomto sektoru již prakticky dvojnásobně převyšuje počet ekonomicky aktivních v zemědělství a lesnictví. Hodnoty zaměstnanosti podle sektorů, ve srovnání s krajskými hodnotami, jsou prakticky totožné s tím, že v mikroregionu Hrádek je možné sledovat relativně nižší podíl ekonomicky aktivních v priméru a sekundéru a vyšší podíl ekonomicky aktivních ve službách a kvartérních odvětvích.

Při sledování změny míry nezaměstnanosti mezi lednem 2014 a květnem 2023 došlo u všech obcí k poklesu. Ve třech obcích (Švábov, Krasíkovice a Milíčov) nejsou evidovány žádné nezaměstnané, v obcích Horní Cerekev, Nový Rychnov, Proseč pod Křemešnickem, Olešná, Dušejov, Rantířov a Zbilidy se hodnoty míry nezaměstnanosti dostaly na 20 % původního stavu nezaměstnanosti v roce 2014. Nejmenší pokles míry nezaměstnanosti je v obcích Batelov, Hubenov a Putimov, kde klesla míra nezaměstnanosti na 50 % stavu nezaměstnaných v roce 2014. Pouze v obci Střítež pod Křemešnickem narostla nezaměstnanost o 43 % proti stavu z roku 2014. To je pravděpodobně způsobeno ukončením provozu jedné provozovny v obci těsně před rozhodným okamžikem (tedy na jaře 2023) a lze očekávat, že stejně jako i v jiném území bude tato hodnota v krátkém horizontu relativně rychle klesat.

Tab. 13 Hrádek - Počet zaměstnanců

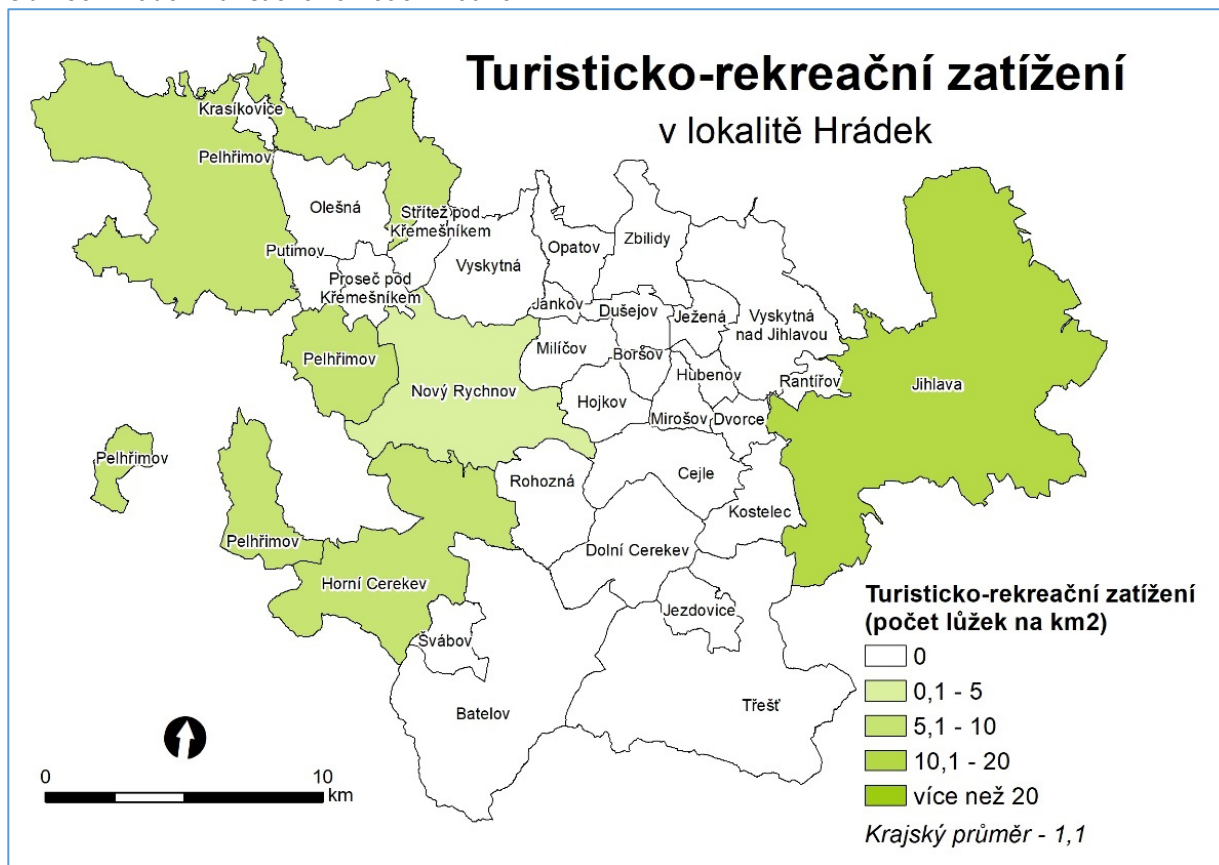
Hrádek	Počet zaměstnanců v obcích k 1.12.									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
abs.	55 253	56 944	59 272	60 473	63 345	65 663	65 355	63 965	62 375	64 860
v %	100,0	103,1	107,3	109,4	114,6	118,8	118,3	115,8	112,9	117,4

Zdroj Vyhláška MF ČR K rozpočtovému určení daní

Při hodnocení vývoje zaměstnanosti, tedy počtu a podílu obsazených pracovních míst v obcích regionu, je možné jako pozitivní hodnotit postupný nárůst zaměstnanosti v celém 10letém období. Až do roku 2018 (data k 1. 12. 2018) rostl počet zaměstnanců v regionu z původních hodnot 55 000 až na 65 000 obsazených pracovních míst. V roce 2019 a následně i v době krize v roce 2020 (k 1.12.) tento počet dosti razantně poklesl. Jako pozitivní je možné hodnotit opětovnou změnu trendu, kterou vidíme na datech z roku 2021, kde se počet zaměstnanců v relativních i absolutních hodnotách dostává téměř zpět na hodnoty dosahované v roce 2018.

Ve dvou dominantních centrech je evidováno více než 92 % všech pracovních míst – v Jihlavě (45 888) a v Pelhřimově (14 039). Významnými regionálními centry zaměstnanosti jsou také přirozené centrum jižní části tohoto mikroregionu – Třešť, kde pracuje 1 721 zaměstnanců, a dále obec Kostelec, kde je zaměstnáno 1 003 zaměstnanců v tamním závodě společnosti Kostecké uzeniny.

Obr. 35. Hrádek Turisticko-rekreační zatížení

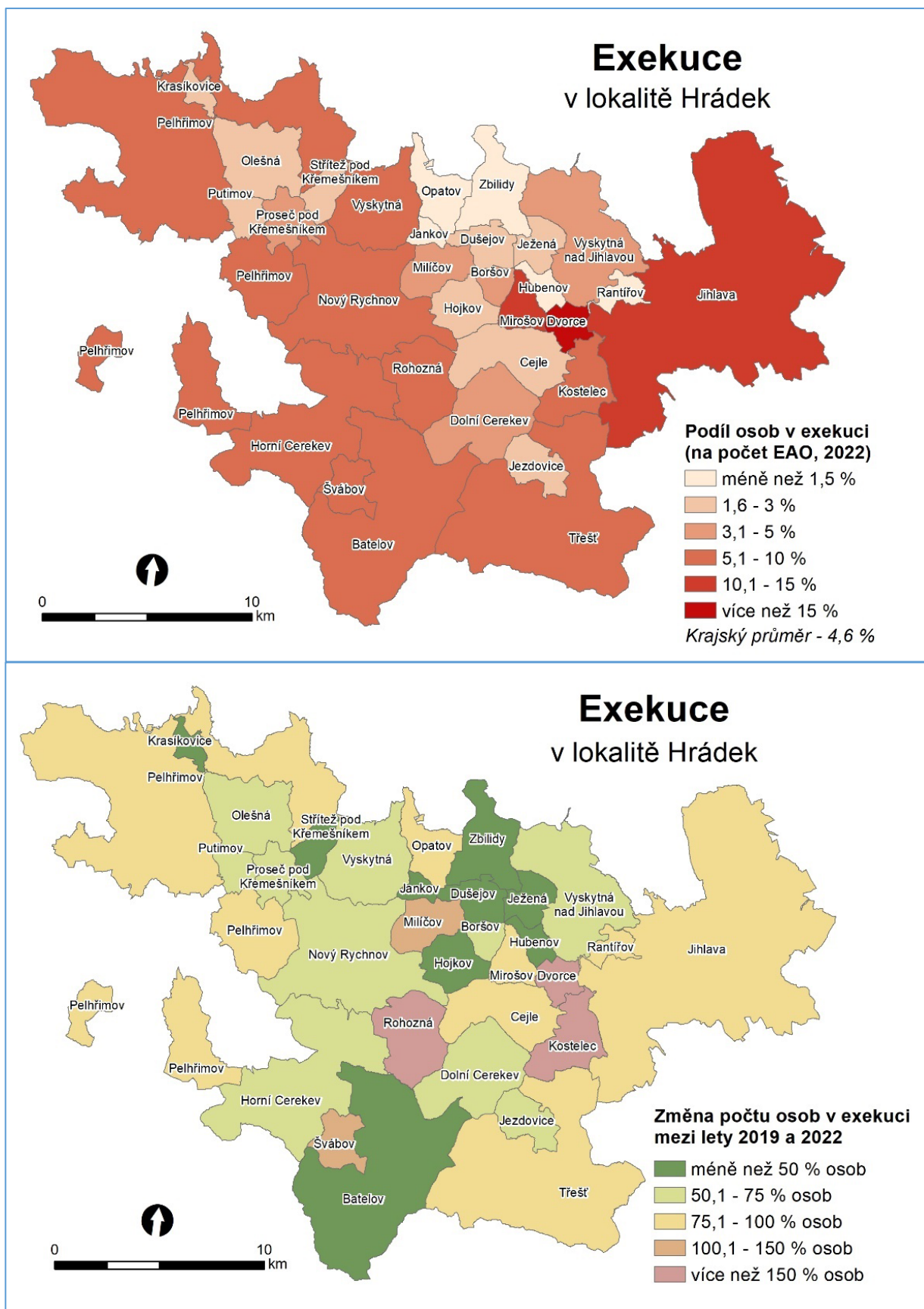

Zdroj: Databáze Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy

Hodnocení turisticko-rekreačního zatížení v mikroregionu Hrádek naznačuje, že kromě Pelhřimova a Jihlavy jsou ubytovací zařízení také v Novém Rychnově a Horní Cerekvi. Zatížení cestovním ruchem, které by vyplývalo z vysokého počtu přenocování v regionu je zcela zanedbatelné. Pokud se rekreanti v regionu pohybují, jedná se buď o krátké jednodenní návštěvy, popř. o individuální rekreaci na vlastních chalupách. Rekreace a na ni napojené funkce a aktivity nehrají v současnosti a nebudou hrát ani v budoucnosti žádnou významnou roli při rozvoji regionu.

8.2.5 Sociálně patologické jevy

Obr. 36 Hrádek Počet a vývoj exekučních řízení

Zdroj: Databáze Exekutorské komory ČR

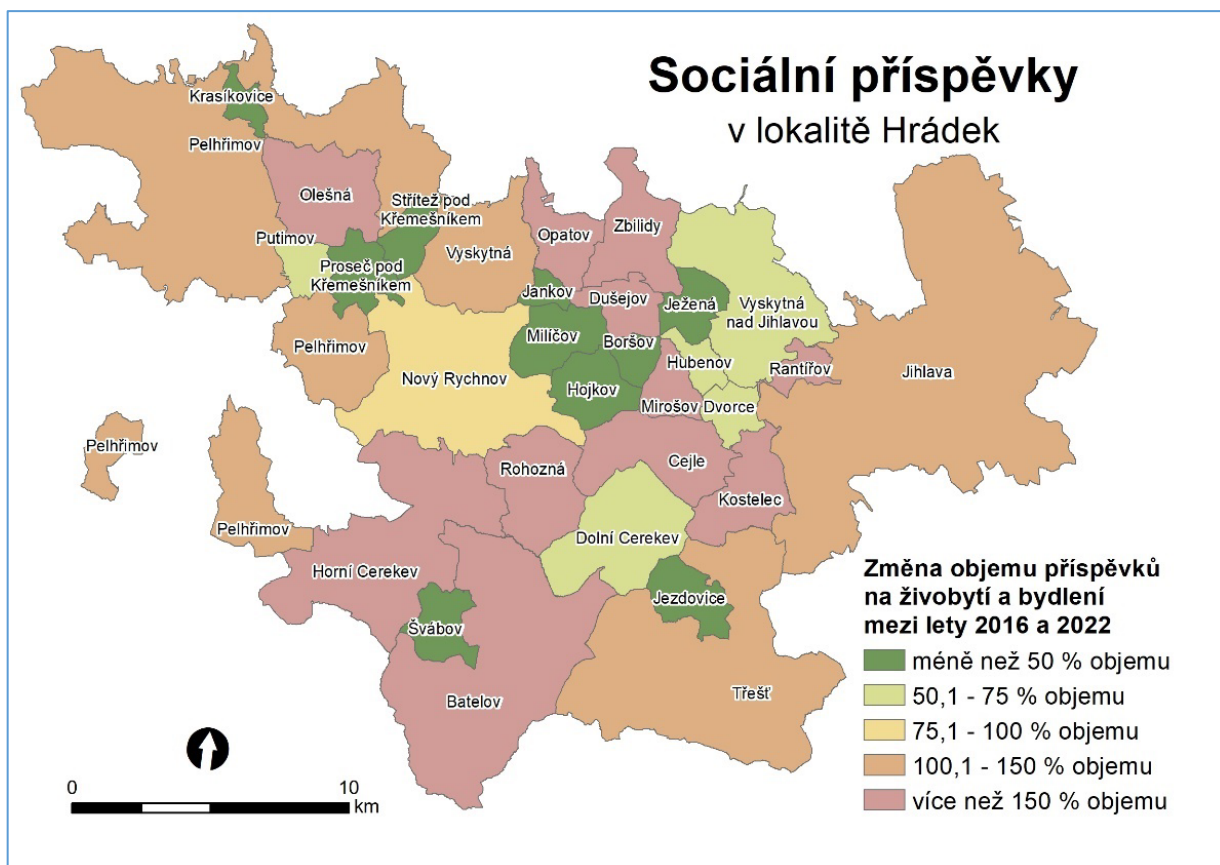
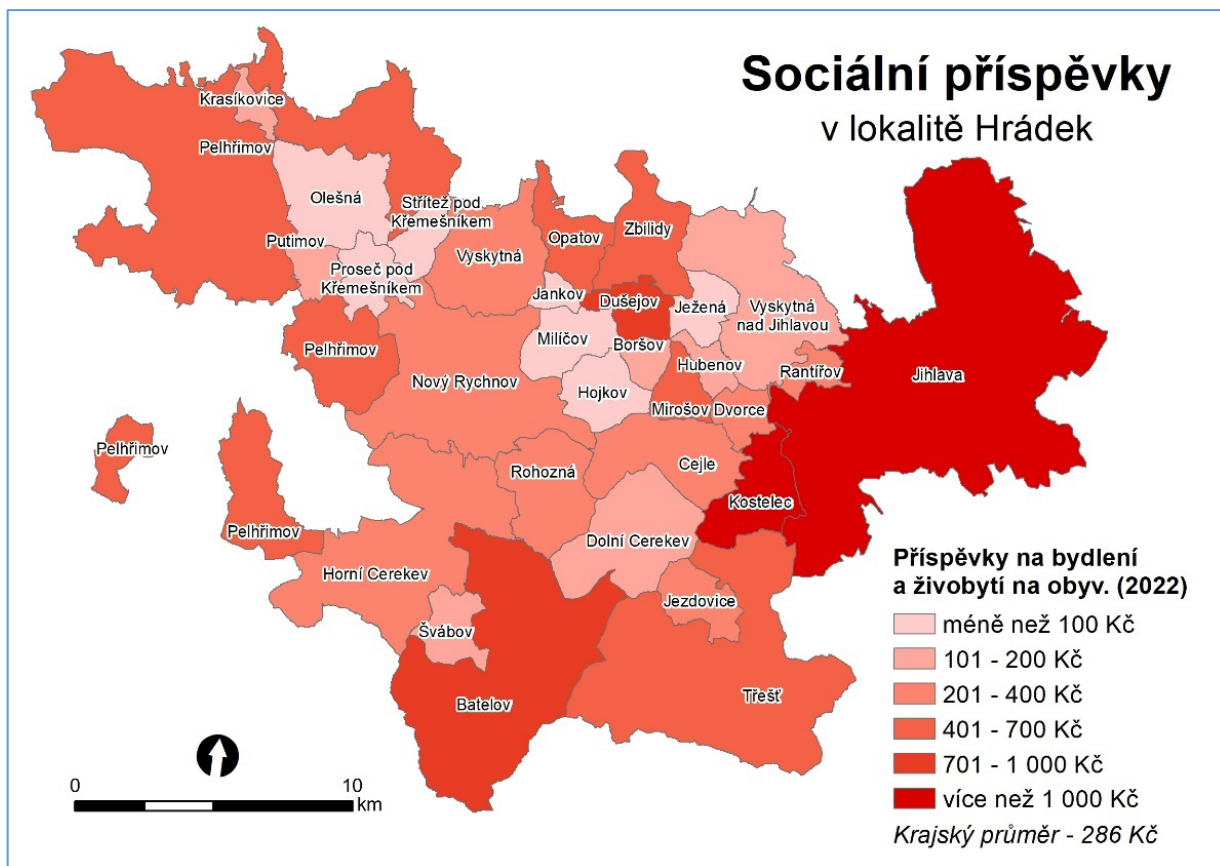
Hodnocení počtu osob v exekuci, a stejně tak i změny exekuoovaných osob, signalizují při vysokém počtu dotčených obyvatel obce potenciální sociální problémy nejen pro osoby v exekuci, ale přeneseně i pro obyvatele obcí a veřejnou správu. Sociálně nestabilní obyvatelstvo může při vyšší koncentraci, znamenat i sociální otřesy pro celou obec.

Byl zaznamenán překvapivě relativně vysoký podíl obyvatel, na které byla uvalena exekuce ve vybraných sledovaných obcích. V kraji Vysočina je průměrný počet exekuoovaných osob z obyvatel ve věkové kategorii starších 16 let (4,6 %), zatímco v mikroregionu Hrádek je tento podíl 5,09 %. To znamená, že každý dvacátý obyvatel starší 15 let čelí problémům s exekucí. Při hodnocení obcí v regionu mají největší zatížení exekucemi obyvatelé v obcích Jihlava a Mirošov, kde podíl osob z populace starší 15 let je vyšší než 10 %, tedy každý desátý dospělý čelí exekuci. V obci Dvorce je tato hodnota dokonce na úrovni 28 %, tedy prakticky každý čtvrtý dospělý obyvatel čelí exekučnímu řízení, a to bez ohledu na výši exekuce. Naopak v obci Jankov není nikdo zatížen exekučním řízením a v obcích Hubenov, Opatov, Rantířov a Zbilidy se jedná jen o jednotlivce.

Z pohledu vývoje podílu osob v exekuci je zcela zřetelný pokles. Mezi rokem 2019 a rokem 2022 počet exekuoovaných osob poklesl v celém regionu o 20 %. Rozdíly mezi jednotlivými obcemi jsou ovšem výrazné. V obcích Krasíkovice, Střítež pod Křemešníkem, Batelov, Dušejov, Hojkov, Hubenov, Ježená a Zbilidy se snížil počet exekuoovaných osob nejméně o polovinu, na druhé straně ovšem v obcích Dvorce, Švábov, Kostelec, Milíčov a Rohozná se počet osob v exekuci zvýšil nejméně o polovinu. Kromě Kostelce se ale jedná o obce, které mají méně než 400 obyvatel a v absolutních hodnotách nemusí nárůst počtu exekuoovaných osob být tak dramatický.

Pokles počtu exekuoovaných osob v době relativně vysoké inflace, z toho vyplývající ekonomické krize a v období po omezení aktivit vyplývajících z řešení pandemie, může být způsoben dopady milostivého léta, které bylo vyhlášeno v roce 2022.

Obr. 37 Hrádek Objem a vývoj sociálních příspěvků

Zdroj: *Interní databáze MPSV*

V rámci hodnocení objemu finančních prostředků poskytovaných na sociální příspěvky obyvatelům, kteří se dostanou do sociální nouze, byly souhrnně hodnoceny příspěvky na bydlení a příspěvky na živobytí. Především příspěvek na bydlení je relativně silně svázán s nájemním bydlením, a proto je jeho čerpání velmi typické pro města, kde je vyšší podíl nájemního bydlení, příspěvek na živobytí má pak více plošný charakter. Při hodnocení objemu vyplacených obou příspěvků na obyvatele je krajská hodnota tohoto ukazatele ve výši 286 Kč na obyvatele. V řešeném území je hodnota vyplacených příspěvků souhrnně na živobytí a bydlení rovna 317 Kč na obyvatele, tedy více než v celém kraji Vysočina. Mezi obce s nejmenšími objemy vyplacených příspěvků, tedy s obyvatele, kteří jsou z hlediska svých příjmů a tím i sociální situace relativně stabilní, patří obce Jankov, Střítež pod Křemešníkem, Proseč pod Křemešníkem, Ježená a Milíčov. Ve všech těchto obcích nikdo nečerpá sociální příspěvky. Dále v obcích Olešná a Hojkov je výše vyplacených příspěvků také relativně malá.

Mezi obce více ohrožené sociální chudobou a vysokým podílem obyvatel, kteří jsou závislí na státní sociální podpoře, patří obce, Batelov a Dušejov, kde výše vyplacených sociálních příspěvků na obyvatele převyšuje 500 Kč. Největší objem finančních prostředků na obyvatele je vyplácen v obcích Jihlava a Kostelec, kde převyšuje 1 100 Kč na jednoho obyvatele. V případě Jihlavy se nepochybně jedná o obyvatele, kteří nejsou schopni uhradit významně zvýšené náklady na energie a zvýšení nájemného v nájemních bytech a čerpají podporu na bydlení, v případě Kostelce se pravděpodobně bude jednat o vyšší počet osob, kteří pracují v tamější výrobně uzenin a nejsou schopni nebo připraveni se adaptovat na nové podmínky.

Vysoký podíl osob, kteří jsou v sociální tísní a jsou tak částečně závislí na státní sociální podpoře, může z dlouhodobého hlediska znamenat snížení míry atraktivnosti obce pro nové obyvatele nebo zhoršení kvality života v obci a může být pro obce velmi obtížné.

Při hodnocení úrovně kriminality je evidence trestných činů koncentrována do velkých měst v regionu, v případě mikroregionu Hrádek do Jihlavy a Pelhřimova. V dalších větších obcích existuje náznak kriminality, když při přepočtu na počet obyvatel se trestná činnost v regionu pohybuje maximálně do 18 trestných činů na 10 000 obyvatel. Relativně vysoký počet násilných trestných činů v Kostelci velmi pravděpodobně souvisí s vyšší koncentrací obyvatel dalších zemí, kteří pracují (a někteří i bydlí) v Kostelci v místním masokombinátu.

Při srovnání dvou sledovaných let je patrný mírný nárůst kriminality v roce 2022, což velmi pravděpodobně souvisí s ukončením omezení v souvislosti s pandemií Covid-19.

V mikroregionu není evidována žádná vyloučená lokalita podle vymezení společnosti GAC. (Analýza sociálně vyloučených lokalit, MPSV, 2015), respektive podle Agentury pro sociální začleňování MMR ČR.

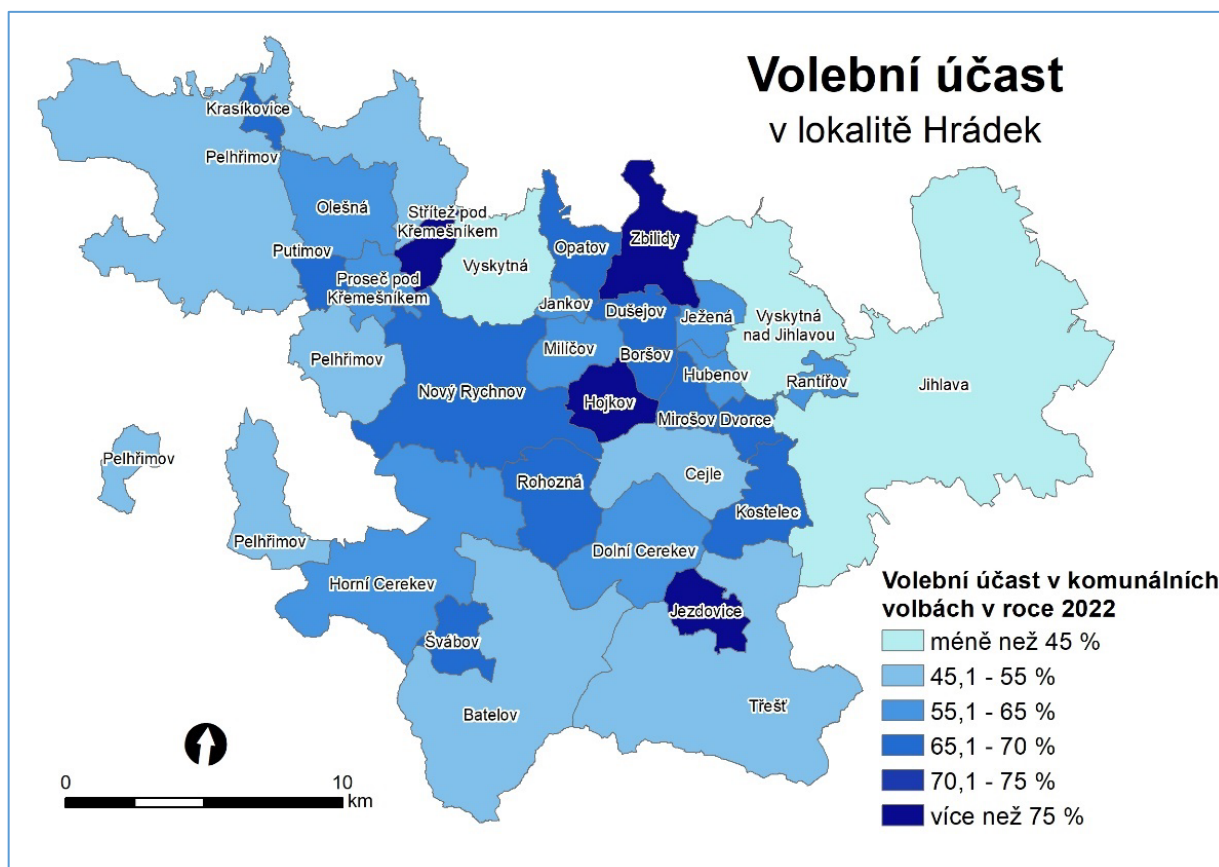
Tab. 14. Hrádek - Počet trestných činů

Název obce	celkem trestné činy 2021	z toho násilné 2021	celkem trestné činy 2022	z toho násilné 2022
Dvorce				
Švábov	6	1	2	
Pelhřimov	179	18	210	18
Horní Cerekev	10		16	
Nový Rychnov	6		3	
Vyskytná	4	1	3	1
Krasíkovice	2		1	
Jankov				
Střítež pod Křemešником			1	
Proseč pod Křemešником			2	
Olešná	2		2	
Jihlava	656	96	919	148
Batelov	5	1	13	3
Boršov				
Cejle	2		2	1
Dolní Cerekev	3	1	5	
Dušejov	2	1	1	
Hojkov				
Hubenov			3	1
Jezdovice	3		5	
Ježená	1			
Kostelec	9	4	8	2
Milíčov	1			
Mirošov				
Opatov			2	
Rantířov			1	
Rohozná	1	1	2	
Třešť	41	6	40	9
Vyskytná nad Jihlavou	5		6	
Zbilidy	3			
Putimov	1		5	
Celkem	942	130	1252	183

Zdroj: Databáze kriminality MV ČR, Policejní prezidium

8.2.6 Veřejná správa a sociální prostředí

Obr. 38 Hrádek Volební účast

Zdroj: Český statistický úřad

Hodnocení volební účasti v komunálních volbách signalizuje ochotu a vůli obyvatel obce zapojovat se do veřejného dění v obci. Nízká volební účast naznačuje spíše pasivitu obyvatel vůči rozhodování v obci, vysoká volební účast je pak typická pro obce, kde občané mají důvod zapojovat se do veřejného dění a považují za důležité spolurozhodovat o tom, kdo obec v dalším období povede. Krajská hodnota volební účasti v kraji Vysočina dosáhla hodnoty 52,73 % přičemž v mikroregionu Hrádek je průměrná volební účast 62,5 % oprávněných voličů. Nejmenší volební účast mají stejně jako v jiných regionech velká města. V mikroregionu Hrádek byla nejnižší volební účast (pod 50 %) oprávněných voličů zaznamenána v obcích Jihlava, Pelhřimov a Vyskytná nad Jihlavou. Nejvyšší volební účast byla dosažena v populačně malých venkovských obcích Hojkov, Jezdovice, Střítež pod Křemešníkem a Zbilidy kde se pohybovala v hodnotách nad 75 % oprávněných voličů.

V obcích Hojkov, Ježená a Milíčov kandidoval pouze na jedné kandidátce nejmenší možný počet pěti kandidátů. Znamená to tedy, že pokud by z jakéhokoliv důvodu jeden z kandidátů pozbyl mandátu (vzdání se mandátu, odstěhování, úmrtí) musí se v obci vypsát mimořádné volby, a tím významně omezit až zcela zastavit rozhodování o obecních tématech do doby nových voleb. V celkem pěti obcích kandidovali jednotliví kandidáti samostatně a komunální volby tak byly referendem o známosti a popularitě kandidátů. V dalších 13 obcích kandidovali kandidáti pouze na jedné společné kandidátce typu sdružení nezávislých kandidátů. V žádné obci v regionu nekandidovalo do zastupitelstva jakákoliv sdružení kandidátů, které by ve svém

názvu deklarovala postoj vůči umístění jaderného úložiště, což ale neznamená, že sdružení kandidátů, popř. individuální kandidáti nemohou mít téma umístění HÚ jako svoji prioritu.

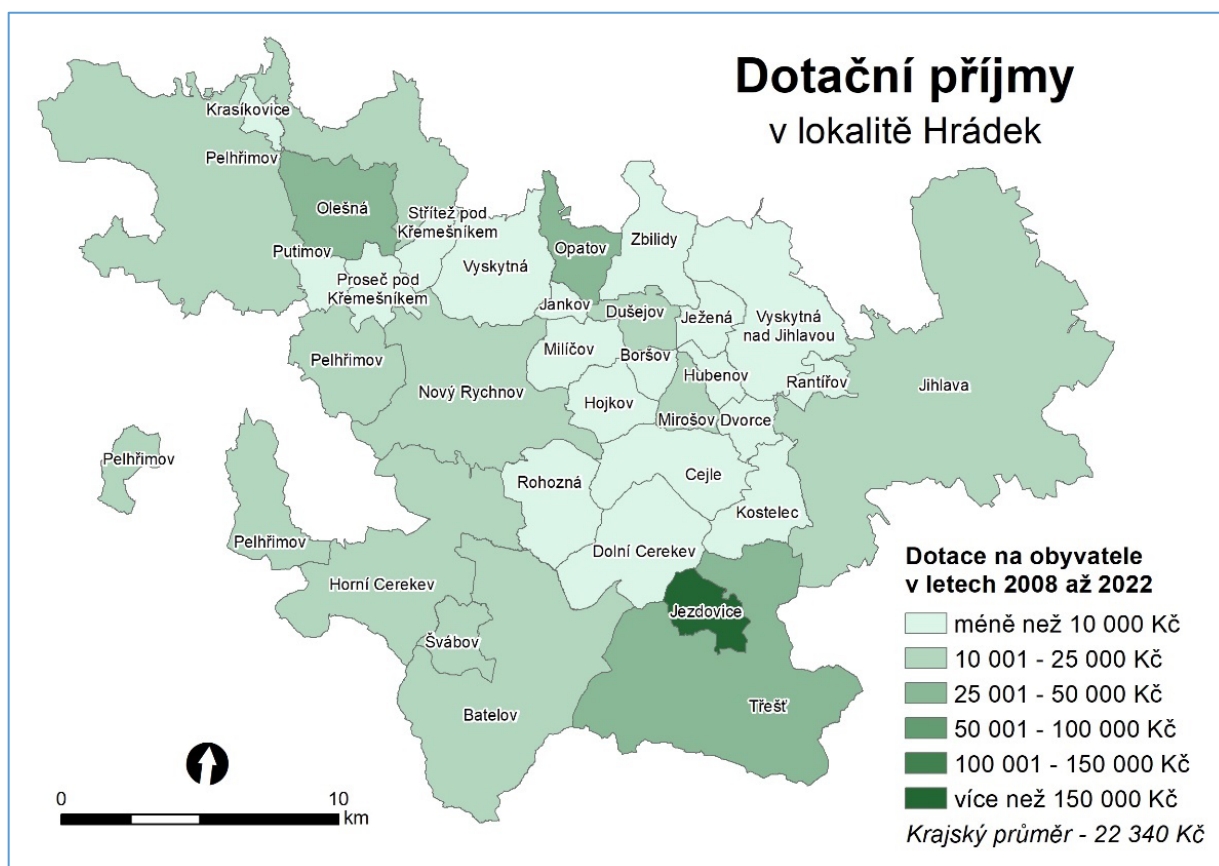
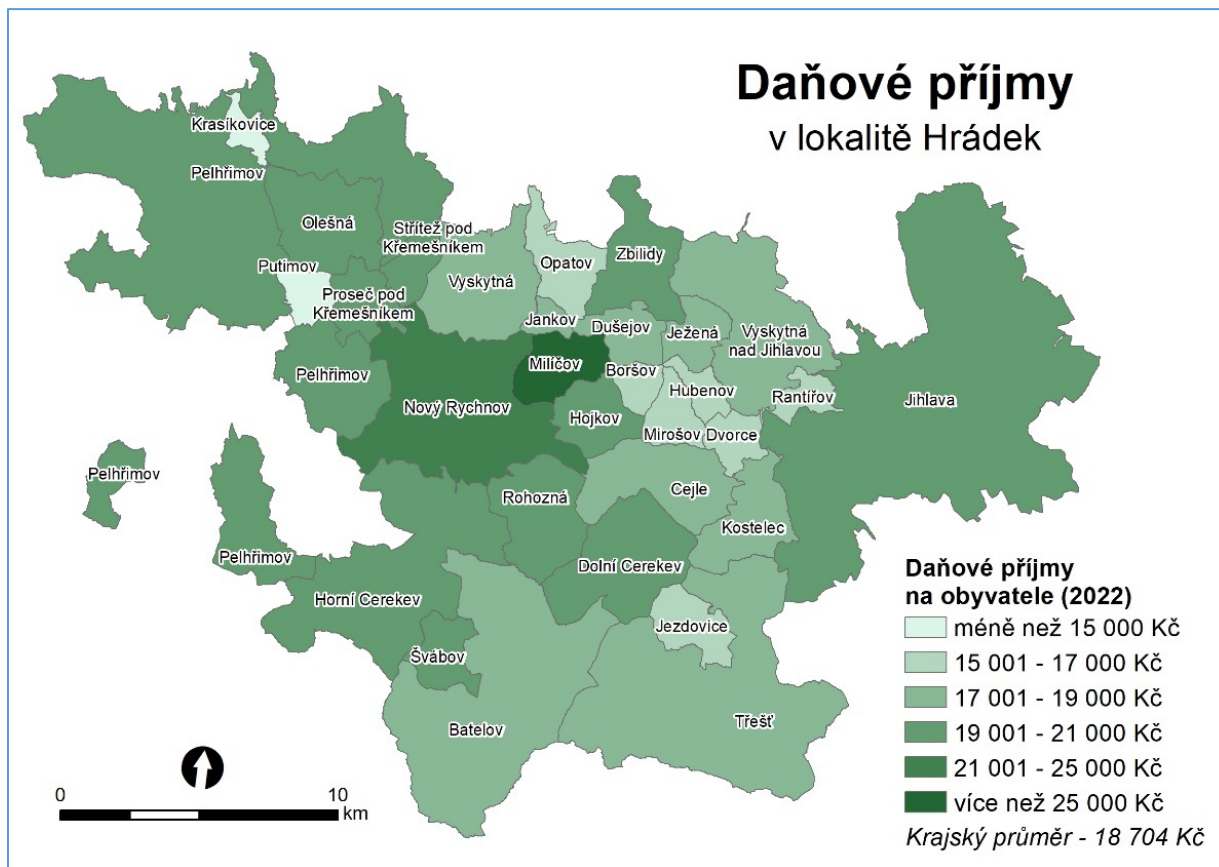
Tab. 15 Hrádek Komunální volby

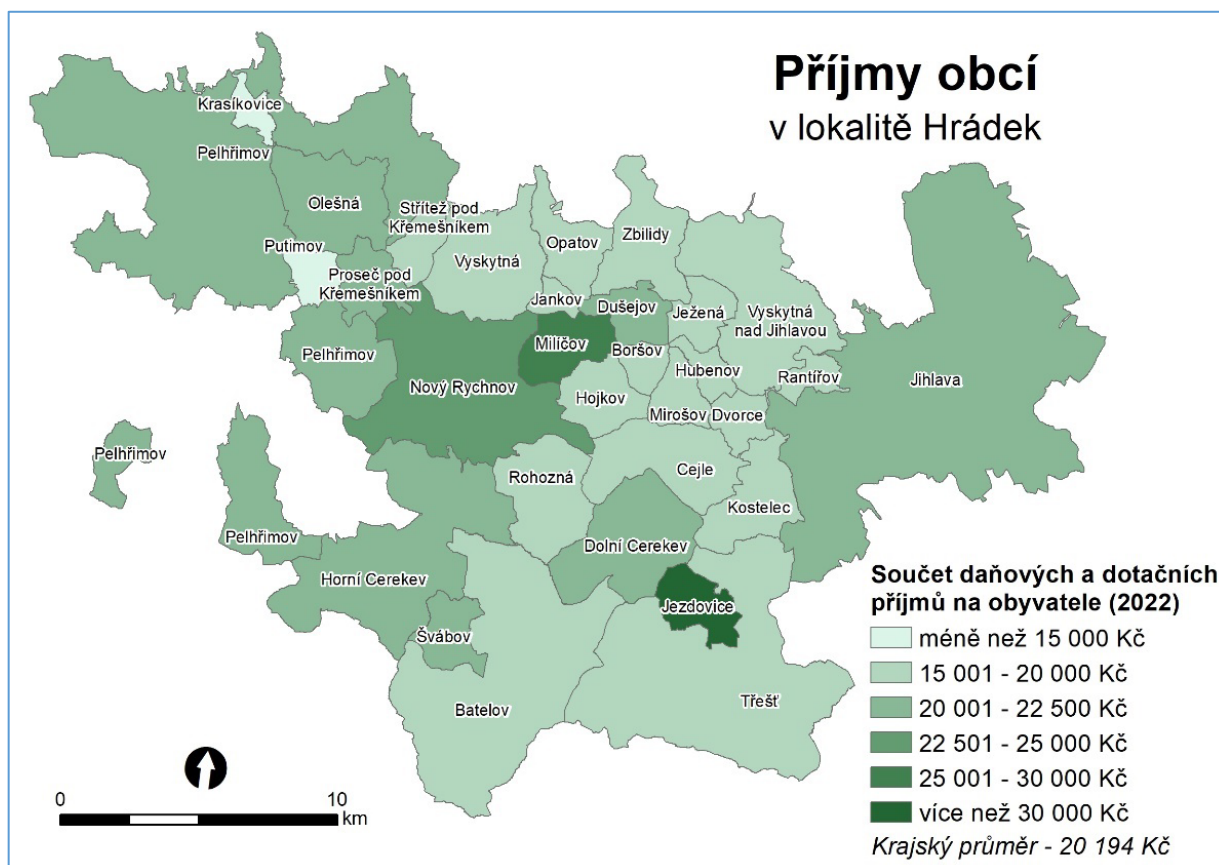
Obec	volební účast	počet zastupitelů	počet kandidujících subjektů
Batelov	54,19	15	4
Boršov	66,67	7	1
Cejle	50,85	9	1
Dolní Cerekev	56,21	11	2
Dušejov	67,2	9	2
Dvorce	69,64	11	individuální
Hojkov	76,38	5	1
Horní Cerekev	63,66	15	2
Hubenov	56,3	7	1
Jankov	61,76	6	1
Jezdovice	79,7	7	2
Ježená	55,67	5	1
Jihlava	44,19	37	12
Kostelec	65,81	9	2
Krasíkovice	65,74	7	individuální
Milíčov	60,83	5	1
Mirošov	67,91	7	individuální
Nový Rychnov	68,56	9	5
Olešná	62,1	9	3
Opatov	66,06	7	1
Pelhřimov	45,83	21	10
Proseč pod Křemešníkem	64,79	7	individuální
Putimov	68,42	7	individuální
Rantířov	62,07	7	1
Rohozná	66,56	7	1
Střítež pod Křemešníkem	78,57	7	individuální
Švábov	66,18	7	1
Třešť	50,62	21	4
Vyskytná	41,96	9	1
Vyskytná nad Jihlavou	42,63	15	1
Zbilidy	89,7	7	2

Pozn: Individuální – individuální kandidáti

Zdroj: Český statistický úřad, volby.cz

Obr. 39 Hrádek Daňové dotační příjmy obcí

Zdroj: Vyhláška MF ČR pro rozpočtové určení daní, interní databáze MF ČR

Daňové příjmy jednotlivých obcí jsou stanovovány na základě Zákona o rozpočtovém určení daní a jejich výše je stanovena na základě koeficientů na celém území Česka stejně. Přepočtené daňové příjmy na obyvatele se proto příliš mezi obcemi neliší a jednotlivé rozdíly jsou závislé na přítomnosti školy, celkové rozloze obce nebo počtu pracovních příležitostí. Daňové příjmy na obyvatele se u všech obcí v regionu pohybují v rozmezí 15 000–20 000 Kč na obyvatele, pouze v obci Milíčov dosahují výše 26 000 Kč.

Dotační příjmy na obyvatele v obci vyjadřují míru aktivity a také štěstí obcí při žádostech o dotační podporu ze zdrojů státního rozpočtu. Do hodnocení jsou vztaheny všechny dotace, které získaly subjekty veřejné správy a jimi zřizované organizace (školy, školní jídelny apod.) v období od roku 2008 do roku 2022, tedy v období posledních 15 let. Průměrná hodnota dotační podpory na obyvatele za uvedené období je téměř 18 000 Kč, tedy stejně jako jsou hodnoty ročních daňových příjmů, ale rozdíly mezi obcemi jsou zcela zásadní. Na jedné straně existují obce, které dosud nečerpaly žádnou dotaci ze státního rozpočtu. V mikroregionu Hrádek se jedná celkem o 10 obcí, které se řadí z hlediska své populační velikosti mezi malé. Na druhé straně obce Olešná, Jezdovice, Opatov a Třešť čerpaly největší objem dotační podpory nad 26 000 Kč na obyvatele. Zcela mimořádná je situace i v obci Jezdovice, která čerpala dotaci téměř 300 tis. na obyvatele. Je zcela zřejmé, že v této malé obci s celkem 236 obyvateli se podařilo zajistit velkou investiční dotaci pravděpodobně na výstavbu některého prvku technické infrastruktury nebo na jiný významný investiční projekt.

Celkové hodnoty příjmů obcí pak představují sumu daňových příjmů a ročního průměru dotačních příjmů za roky 2008 až 2022. Proto obce, které získaly velkou investiční dotaci (zejm.

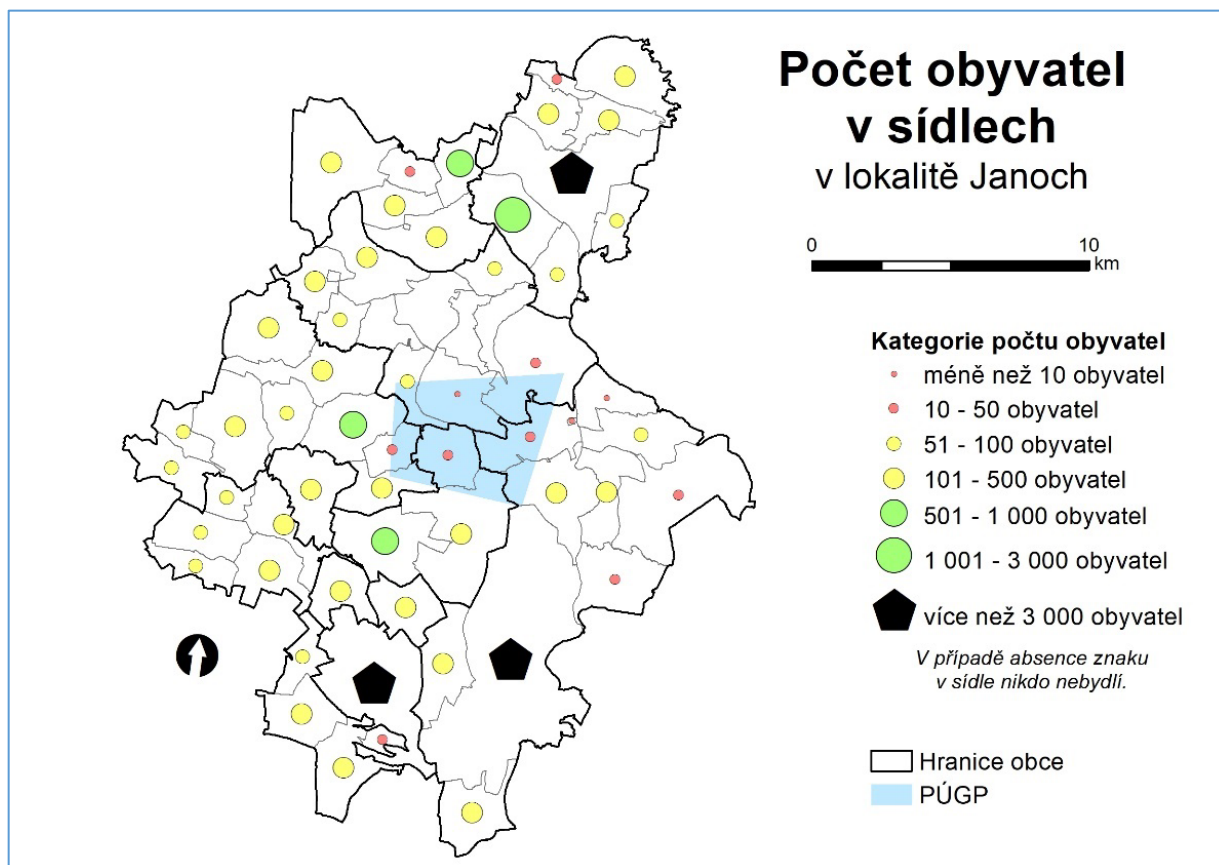
Jezdovice), jsou hodnoceny s vysokým objemem příjmů, zatímco obce, které dotace nezískaly nebo o ně nežádaly, mají stejné hodnoty příjmů jako v kartogramu daňové příjmy.

9 Lokalita Janoch

9.1 Hodnocení částí obcí

9.1.1 Počet obyvatel

Obr. 40 Janoch Počet obyvatel v sídlech

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

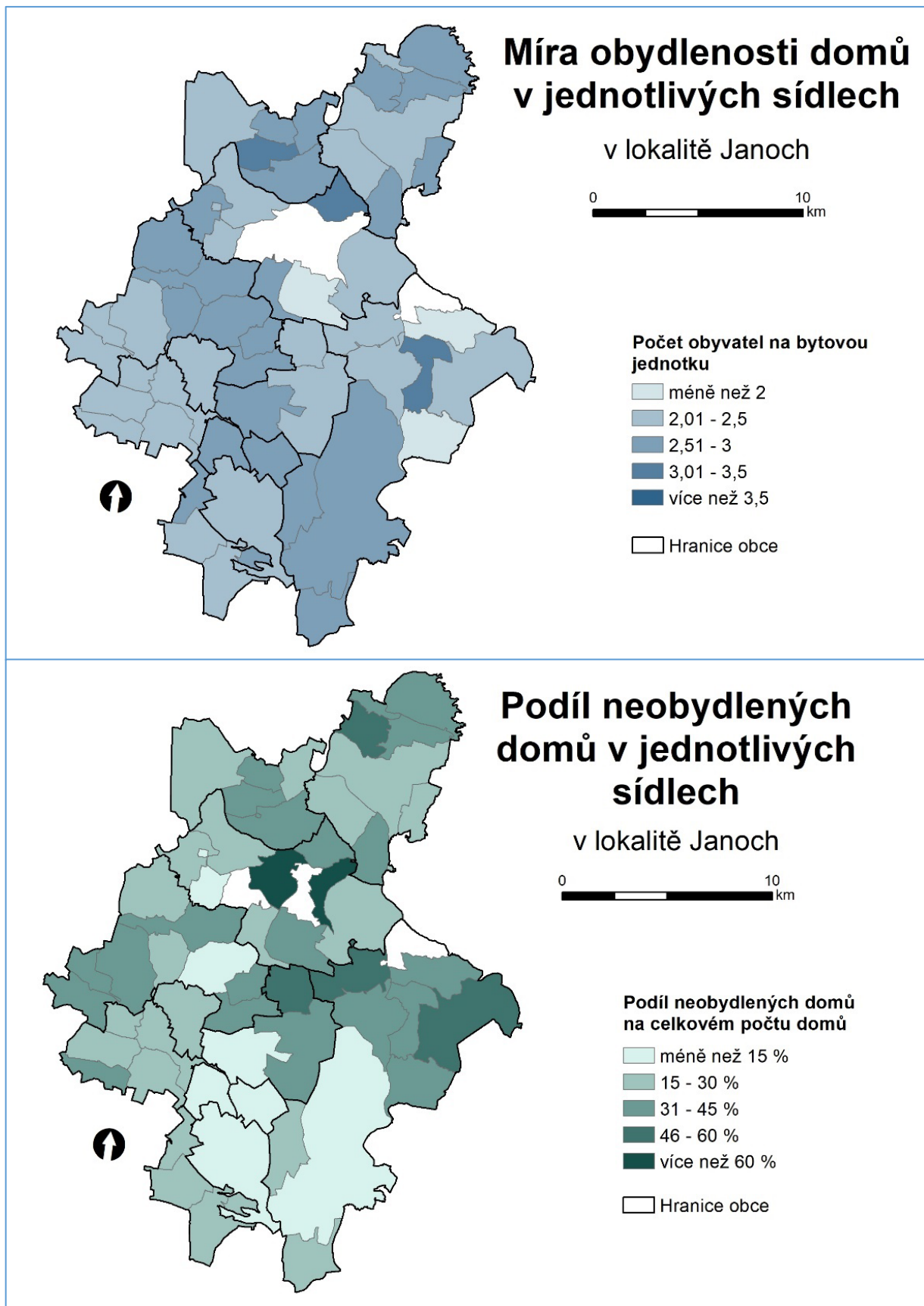
I přes relativně malý počet obcí se v mikroregionu Janoch nachází velké množství sídel, z nichž některá mají velmi malý počet obyvatel. I přes pokračující proces suburbanizace, který je dobře patrný především v městě Hluboká nad Vltavou a v obci Zliv, se metropolizační procesy dosud nedotkly všech sídel. Především nejmenší sídla, včetně sídel patřících pod obec Hluboká nad Vltavou, procesy suburbanizace dotčeny nejsou. To dokládá selektivnost suburbanizačních trendů, obyvatelé výrazně preferují větší sídla s vyšší mírou vybavenosti a hustotou sociálních sítí, nikoliv velmi malá sídla bez občanské vybavenosti.

Počet obyvatel v jednotlivých sídlech v mikroregionu Janoch naznačuje výraznou odlišnost mezi jednotlivými kategoriemi, přičemž největšími sídly jsou Týn nad Vltavou (4 407 obyvatel), Hluboká nad Vltavou (4 359 obyvatel) a Zliv (3 410 obyvatel). Úplně neobydlenými jsou místní části Křtěnov, Podhájí, Březí u Týna nad Vltavou a Temelínem, patřící pod obec Temelín. Nejmenšími obydlenými sídly jsou Jaroslavice s jedním obyvatelem a Buzkov se dvěma obyvateli. Většina sídel v mikroregionu Janoch je menších než 500 obyvatel, nejbližší potenciální

lokality HÚ leží z těchto větších sídel Dříteň a Olešník. V oblasti potenciálního umístění HÚ se nachází pouze sídla z kategorie populačně malých.

9.1.2 Domovní fond

Obr. 41 Janoch Obydlenost domovního fondu

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Hodnocení struktury domovního a bytového fondu v sídlech mikroregionu Janoch v relativní blízkosti významného regionálního centra České Budějovice musí být takto vymezenou geografickou polohou determinováno. Průměrná hodnota obydlivosti je na úrovni 2,53 obyvatele na jeden byt, což je ve srovnání s jinými venkovskými regiony srovnatelná hodnota. V sídlech Hroznějovice, Poněšice a Knín hodnota obydlivosti na byt klesá pod dvě osoby na byt, ale přesto zůstávají stále tyto hodnoty relativně vysoké ačkoli se jedná o velmi malé části obcí. Naopak nejvyšších hodnot obydlivosti na jeden byt dosahují místní části Zálužice, Kostelec, Zvěrkovice a Všemyšlice, kde se tato hodnota dostala na úroveň více než 3 osob na byt v sídle. Podíl obyvatel na byt ve výši 2 obyv./byt a vyšší dokládá, že převažují vícečetné domácnosti, respektive, že v bytech nedominují jednočetné domácnosti, obvykle vdov a vdovců.

Při hodnocení neobydlivosti domovního fondu sledujeme především podíl chalup, tedy objektů, které obvykle neslouží k bydlení, ale mají, popř. mohou mít, bytovou funkci. Hodnota podílu neobydlených domů je v mikroregionu Janoch na úrovni 31 %, což je vzhledem k tomu, že se jedná o zázemí regionálního centra, poměrně překvapivé. To dokládá fakt, že obyvatelé z Českých Budějovic nebo jiných regionů stále využívají svoje domy v mikroregionu pro rekreaci. Současně tyto domy mohou představovat pro jejich majitele potenciální do budoucna využitelný bytový fond, popř. mohou tyto domy využívat nejen v průběhu víkendu, svátků a dovolených, ale v letní sezóně, nebo dokonce dlouhodobě, a uvolnit tak bydlení ve městech, pokud v jejich původním bytě došlo ke zdražení nákladů na bydlení, nebo je byt potřebný pro členy rodiny v další generaci.

Nejvyšší podíl neobydlených domů v mikroregionu Janoch je v místních částech obce Temelín s názvem Krtěnov a Podhájí, kde je jediný, respektive dvojice domů bez obvykle bydlících obyvatel. Tato sídla již úplně ztratila svoji obytnou funkci. Ukazatel podílu neobydlených domů tedy dosahuje hodnoty 100 %, ale fakticky se jedná dohromady o pouhé tři rekreační domy. Vysokých hodnot podílu neobydlených domů (nad 50 %) dosahují i místní části Líšnice a Koloděje nad Lužnicí, kde již dochází z obvyklému mixu mezi obydlivými a neobydlivými domy, tedy mezi místními obyvateli a rekreaanty. Jedná se ale stále o populačně malé místní části.

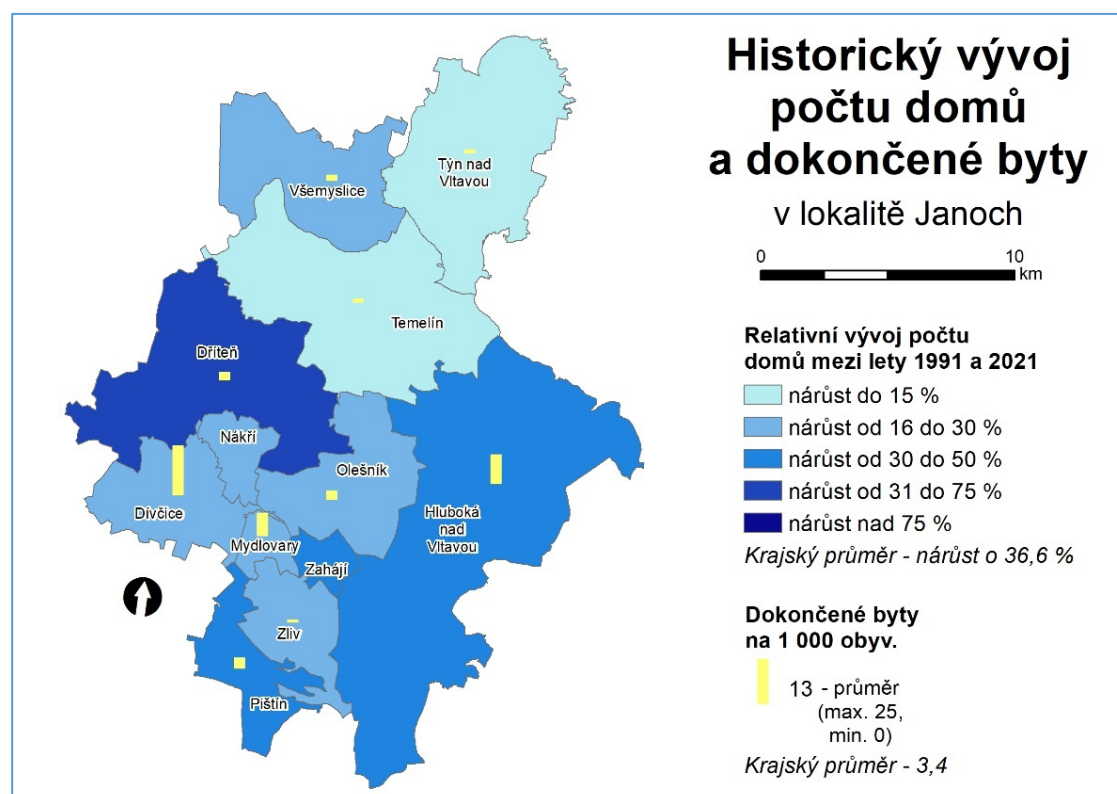
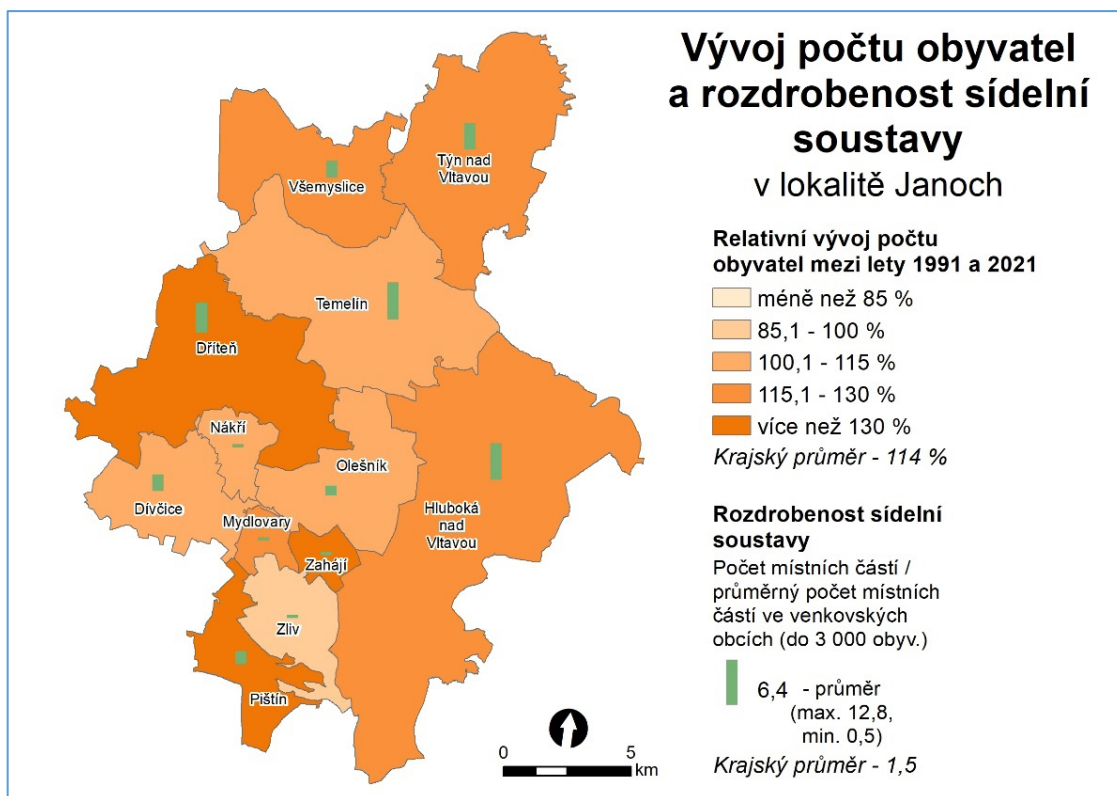
Naopak nejmenší podíl neobydlených domů je možné najít v místních částech Mydlovary, Zahájí, Dříteň, Hluboká nad Vltavou, Olešník, Sedlec a Zliv, kde hodnota podílu obvykle neobydlených domů je nižší než 15 % domovního fondu.

Z územního pohledu je zřetelné, že míra obydlivosti a podíl neobydlených domů mají inverzní polohu. Zatímco na jižním okraji (Zliv, Hluboká nad Vltavou) a na severním okraji (Týn nad Vltavou a okolí) jsou hodnoty obydlivosti vyšší a hodnoty podílu neobydlených domů nižší, v jádru mikroregionu, kde dominují zejména malá sídla, jsou tyto hodnoty opačné.

9.2 Hodnocení obcí

9.2.1 Sídelní struktura

Obr. 42 Janoch Vývoj počtu obyvatel a počtu domů 1991-2021

Zdroj: *Historický lexikon obcí, Sčítání lidu domů a bytů 2021*

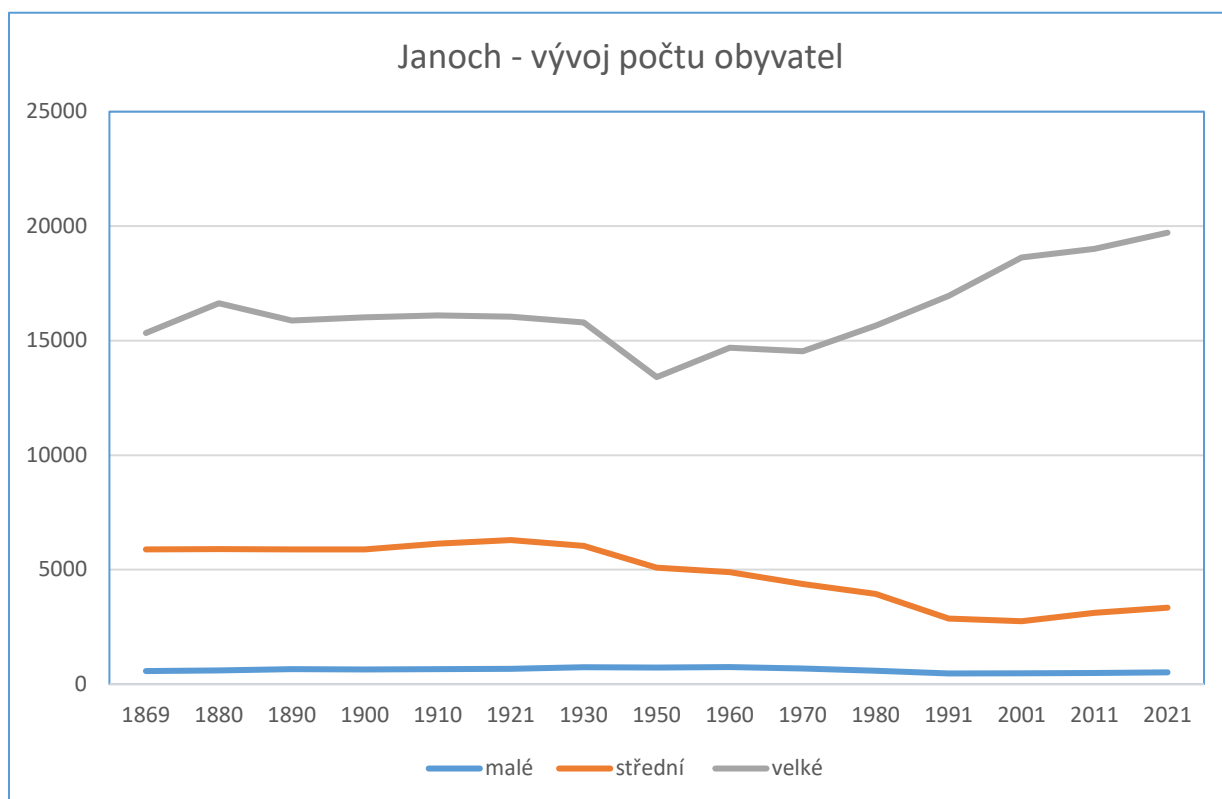
Hodnocení změny počtu obyvatel v mikroregionu Janoch v období po skončení totalitního režimu, tedy od roku 1991 do roku 2021, může velmi dobře dokreslovat dynamiku změn v sídelní soustavě. V celém Jihočeském kraji došlo k nárůstu počtu obyvatel v uvedeném období o 14 %, v mikroregionu Janoch počet obyvatel vzrostl na hodnotu 118 %, tedy o 4procentní body více než je celokrajský průměr. K největšímu nárůstu došlo nepřekvapivě v obcích, které mají dobré dopravní napojení na regionální centrum, dobrou vybavenost území a pochopitelně i dobré image pro potenciální migranty do obce. Největší nárůst o více než 25 % tak mají obce Pištín, Zahájí, Dříteň a Hluboká nad Vltavou. Především u Hluboké je nutné zdůraznit, že se jedná o nárůst z již relativně velkých absolutních čísel. Nárůst počtu obyvatel do obce je v atraktivních lokalitách také velmi významně usměrňován představiteli veřejné správy – starosty obcí – a jejich nástroji jako je například územní plán. Pokud obec nechce podporovat svůj územní rozvoj, může velmi snadno v územním plánu omezit nebo redukovat plochy určené pro výstavbu. Pouze v obci Zliv došlo k malému poklesu počtu obyvatel, nejmenší růst počtu obyvatel měly dále obce Nákří, Dívčice a Olešník, ve kterých počet obyvatel mezi lety 1991 až 2021 vzrostl pouze o 10 %.

Při hodnocení změny počtu domů je dynamika rozvoje celého regionu ještě více zřetelná, byť nedosahuje celokrajských hodnot. Mezi lety 1991 až 2021 se počet domů v Jihočeském kraji zvýšil o 36,6 %, v řešeném území mikroregionu Janoch pak došlo k nárůstu počtu domů o 27,8 %. Mezi obce s největším nárůstem počtu domů patří Dříteň (165 %) a Hluboká nad Vltavou (150 %), kde počet domů vzrostl o více než 50 % oproti stavu v roce 1991.

V žádné obci mikroregionu Janoch jsme nezaznamenali pokles počtu domů. Nejmenší nárůst změny počtu domů je možné sledovat v obcích Dívčice (115 %), Temelín (109 %) a Týn nad Vltavou (113 %), ve kterých se počet domů zvýšil o méně než 15 % původního stavu z roku 1991. Z územního hlediska je patrné, že rychleji rostly obce na jihu a západě řešeného mikroregionu. Obce Temelín a Týn nad Vltavou mají některé parametry růstu méně zřetelné, ale přesto i u těchto obcí dochází k významnému rozvoji.

Jako jisté překvapení pak může sloužit obec Zliv, která i přes dobré vnější podmínky nevyužila plně svůj rozvojový potenciál a roste v ukazateli počtu obyvatel i počtu domů pomaleji, než by bylo možné předpokládat. To ale může být způsobeno například politikou obce, která se nesnaží rozvinout všechny potenciální (developerské) projekty a spíše svůj vlastní rozvoj z obavy nezvladatelného růstu tlumí. Je zde ale možné předpokládat i další objektivní faktory, které mohou vést k pomalejšímu růstu v této obci.

Graf 5 Janoch - vývoj počtu obyvatel

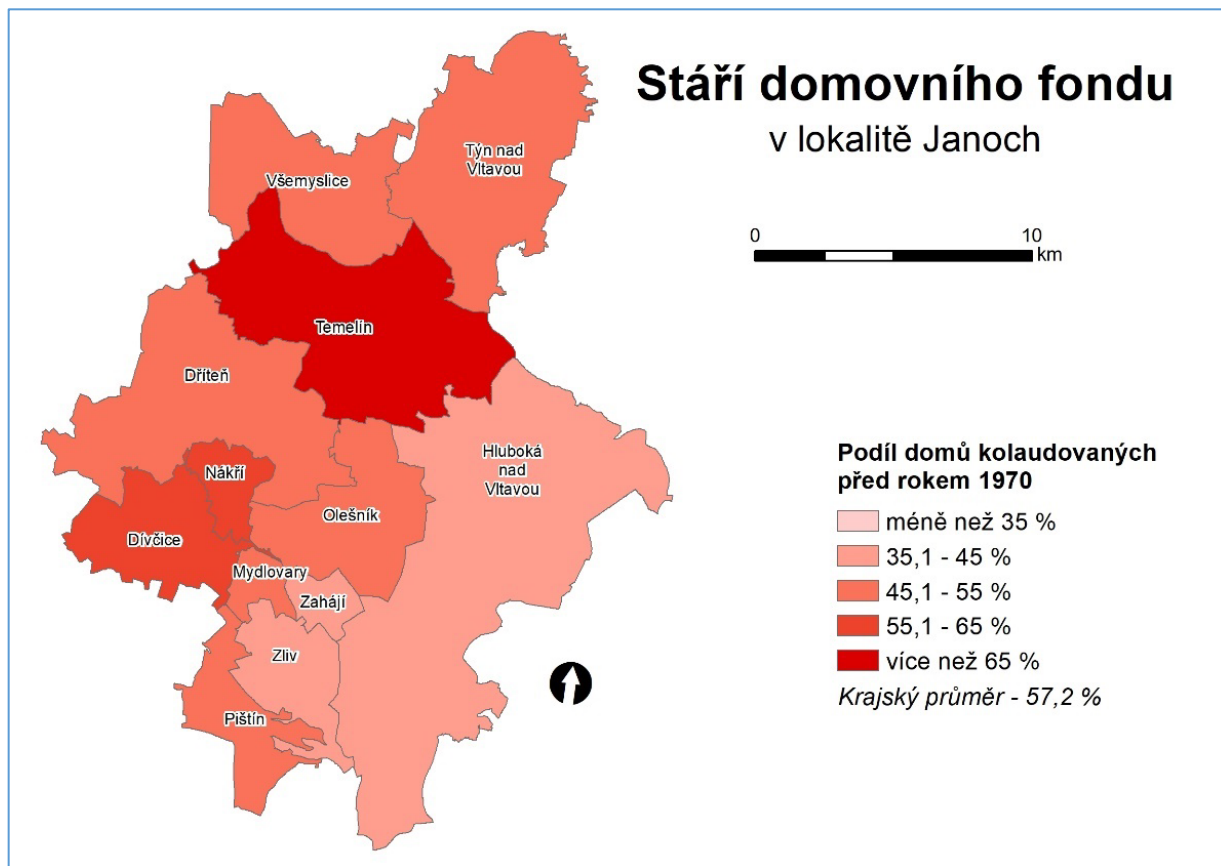

Zdroj: Historický lexikon obcí, ČSÚ

Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel v mikroregionu Janoch naznačuje odlišnou sídelní strukturu. V mikroregionu chybí významné dominantní centrum. Roli pracovního centra postupně přebírá i vzhledem k blízkosti JE Temelín Týn nad Vltavou a roli společenského a kulturního centra v zázemí Českých Budějovic postupně buduje Hluboká nad Vltavou. V obou větších městech v posledních dekádách postupně roste počet obyvatel. Naproti tomu počet obyvatel ve střední kategorii sídel po roce 1930 klesá, ale tento pokles se v roce 1991 zastavil a v období po cenzu 1991 počet obyvatel ve střední kategorii obcí (301-1 000 obyv.) také roste. V nejmenší kategorii obcí jsou v mikroregionu Janoch pouze obce Mydlovary a Nákří. V obou malých obcích počet obyvatel roste nebo stagnuje.

9.2.2 Bytový a domovní fond

Obr. 43 Janoch Stáří domovního fondu

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

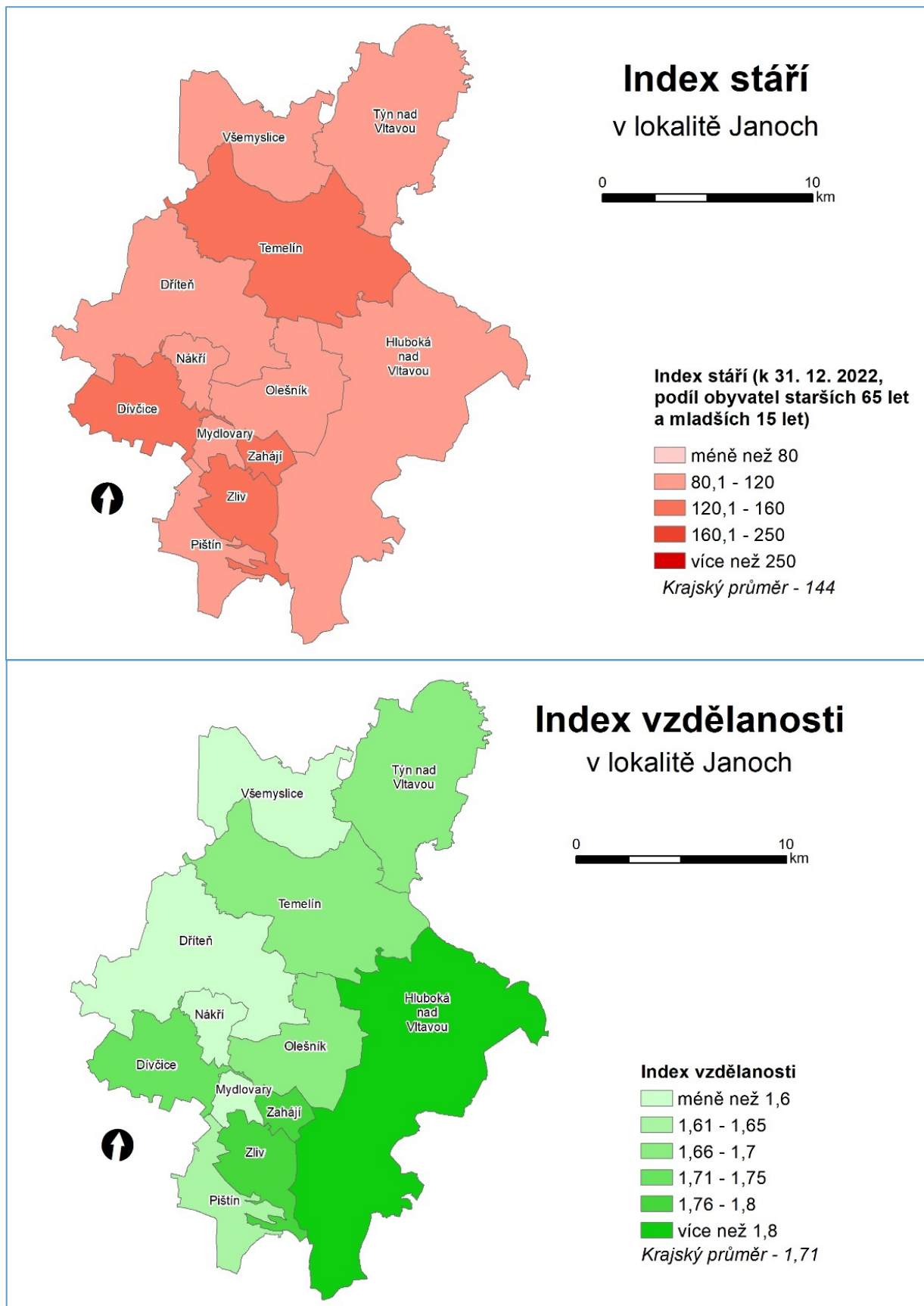
Při hodnocení stáří bytového fondu hodnotíme domy postavené před rokem 1970 a předpokládáme, že domy starší 50 let (postavené před rokem 1970) budou potřebovat zásadní investice do jejich modernizace, přestavby, výměny základních instalací, zateplení nebo výměny oken. Tyto investice musí připravit a realizovat majitelé nemovitostí, což jsou v případě domů pro bydlení obyvatelé obce. Pokud z důvodu věku, neochoty investovat nebo obtížnosti zajištění oprav a rekonstrukcí bude domovní fond dále stárnout a nebude využíván, dojde jednak ke ztrátě jeho hodnoty a tím i ceny nemovitosti. Ukazatel indikuje potenciální nutné investice majitelů nemovitostí v dané obci.

V Jihočeském kraji je průměrný podíl domů postavených před rokem 1970 na hodnotě 57,2 %, v řešeném regionu je tento podíl na úrovni 51,2 %. Domovní fond je tedy ve srovnání s celým krajem mladší. Nejmenší podíl starších domů, tedy nejmladší domovní fond, je v obcích Zahájí, Hluboká nad Vltavou a Zliv, kde pouze méně než 45 % domů je starších 50 let. Na druhé straně nejstarší domovní fond najdeme v obcích Nákří, Dívčice a Temelín, ve kterých je podíl domovního fondu postaveného před rokem 1970 vyšší než 60 %. Meziobecní rozdíly jsou však relativně malé a nezakládají významnější socioekonomickou diferenciaci obcí.

Do databáze nejsou zahrnuty domy, kde majitelé průběžně zajišťovali opravy a modernizace domovního fondu bez nutnosti vydání stavebního povolení.

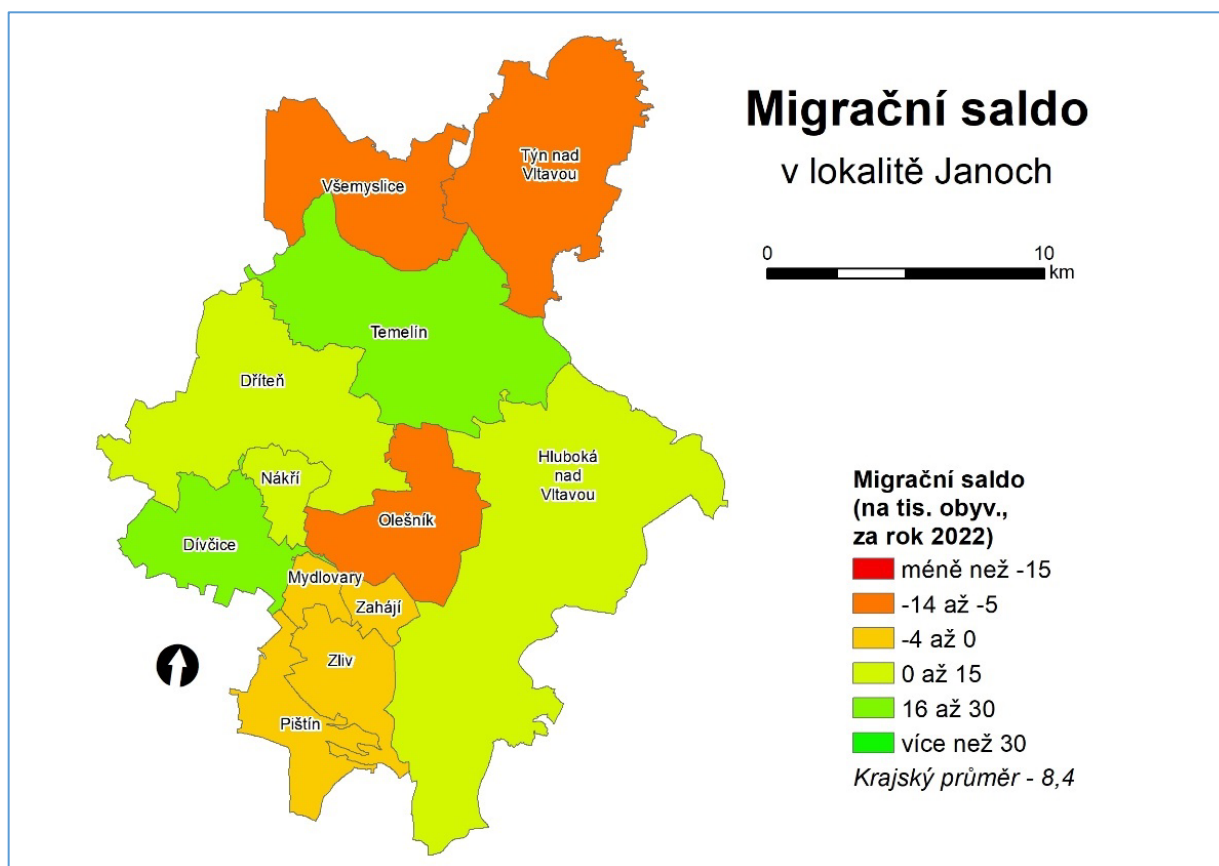
9.2.3 Sociální struktura

Obr. 44 Janoch Index stáří a index vzdělanosti

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021

Obr. 45 Janoch Migrační saldo

Zdroj: Sčítání lidu domů a bytů 2021, Územně analytické podklady 2022

Při hodnocení sociodemografických charakteristik populace v mikroregionu Janoch je zásadní hodnocení věkové struktury, vzdělanostní struktury a také migrační aktivity v mikroregionu. Index stáří vyjadřuje vztah mezi podílem starších osob v seniorním věku a podíl mladé generace do 15 let věku. V ideální teoretické věkové pyramidě by tyto dvě skupiny měly být početně vyrovnané a každá z nich tvořit 25 % populace. Vzhledem k postupnému zvyšování naděje na dožití (zlepšení kvality života obyvatel) se v celé společnosti zvyšuje i podíl osob v seniorním věku a index stáří se tak zvyšuje ve prospěch seniorní populace. V Jihočeském kraji je index stáří na hodnotě 144, tedy podíl osob ve věku 65 a více let 1,44násobně převyšuje podíl dětské populace do 15 let věku. V řešeném území je tento ukazatel na hodnotě 120,1. To znamená, že podíl seniorů v populaci zdaleka není tak vysoký jako v celém kraji. Je to důsledek lokalizace části řešeného území v suburbánním zázemí města České Budějovice. Suburbanti, kteří nově bydlí v obcích, patří obvykle mezi mladší populaci, typicky pak mají děti, čímž zvyšují počet obyvatel ve jmenovateli indexu.

Největší hodnoty indexu stáří dosahují obce Zahájí (152), Divčice (147), Temelín (151) a Zliv (150), kde hodnoty překračují celokrajské průměrné hodnoty. Naopak vyšší podíl obyvatel do 15 let mají Mydlovary, Nákří a Dříteň, kde pravděpodobně vlivem změny počtu obyvatel převažuje v roce 2021 dětská nad seniorní populací.

Pro hodnocení indexu vzdělanosti byla použita data za nejvyšší ukončené vzdělání obyvatel podle obcí. Tento ukazatel je ovšem u generace starších 50 let, tedy u generace, která studovala v dobách normalizace, přirozeně zkreslený nedostatkem možnosti vzdělávat se a navštěvovat

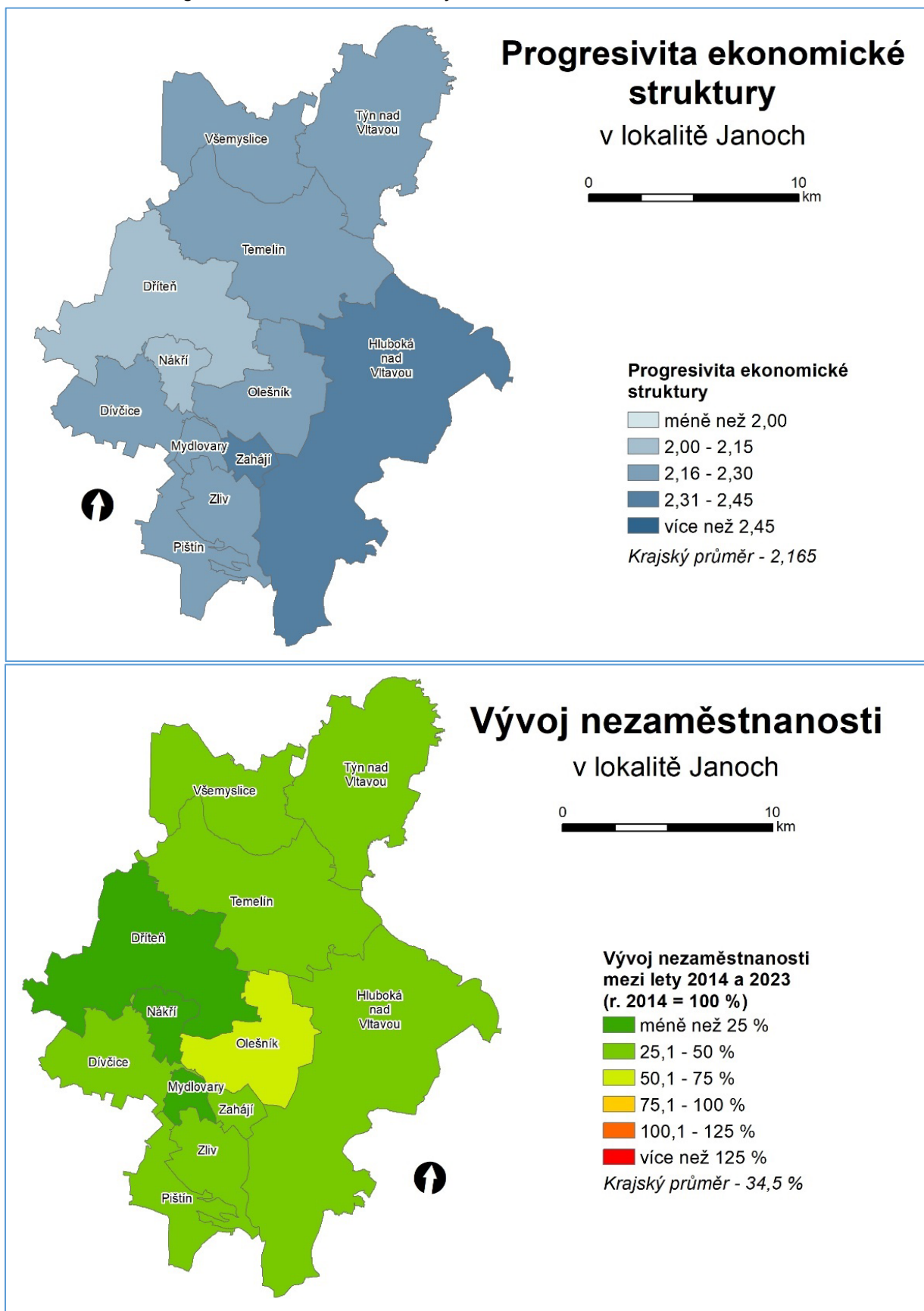
střední nebo vysoké školy. Toto zkresení je ovšem zcela plošné a dotýká se všech obyvatel v České republice. Index vzdělanosti vyjadřuje míru formálně dosaženého vzdělání obyvatel, přičemž vahami zvyšuje význam středoškolského a vysokoškolského vzdělání. Celokrajský průměr tohoto ukazatele je 1,71, v řešeném území má index vzdělanosti hodnotu 1,67, tedy velmi podobnou jako v celém kraji. Z hlediska formální vzdělanosti mají vyšší podíl vysokoškoláků a středoškoláků obce Zahájí (1,80), Hluboká nad Vltavou (1,85) a Zliv (1,78). Nejnížší hodnoty indexu vzdělanosti pak mají obce Mydlovary (1,60), Nákří (1,51), Dříteň (1,58) a Všemslyce (1,58). Rozdíly mezi obcemi jsou ovšem velmi malé. Z územního hlediska vykazuje Index vzdělanosti jistý severozápadně–jihovýchodní gradient. Tato interpretace je ovšem zcela zásadně ovlivněna velikostí správního území obce Hluboká. Pokud by totiž bylo možné (a zcela jistě vhodné) použít tento ukazatel i za jednotlivé části obce, změnil by se výsledný kartogram zcela zásadně.

Ukazatel indexu vzdělanosti signalizuje formální dosažené vzdělání, ale v žádném případě nehodnotí význam dané skupiny na rozvoj obce. Formální vzdělání nemusí v žádném případě garantovat autoritu a schopnost pozitivně ovlivňovat ekonomický rozvoj v obci. Na druhé straně ale také platí, že s formálně dosaženým vzděláním velmi silně korelují i výše příjmů.

Migračního salda v roce 2022 znázorňuje aktuální atraktivitu sledovaných obcí v mikroregionu. Představuje rozdíl mezi přistěhovalými do obce a vystěhovalými z obce přepočtený na 1000 obyvatel. Průměr Jihočeského kraje je 8,4 na 1000 obyvatel. V řešeném území je saldo 3,13, přičemž rozdíly mezi jednotlivými obcemi jsou velmi výrazné. Největší kladné migrační saldo měly v roce 2022 obce Nákří a Hluboká nad Vltavou, když jejich kladné saldo dosahovalo téměř deseti osob na 1 000 obyvatel. Extrémních hodnot dosáhly obce Dívčice (20,8 osob na 1 000 obyvatel) a především Temelín (28 osob na 1 000 obyvatel), kde se hodnoty kladného migračního salda dostaly nad hodnoty 20 osob na 1000 obyvatel. Jedná se ovšem o menší obce v mikroregionu s malými hodnotami salda v absolutní hodnotě, kde přistěhování jedné nebo dvou rodin může změnit roční hodnoty. Na druhé straně pomyslné škály se nachází obce Olešník (-7,6), Týn nad Vltavou (-8,6) a Všemslyce (-10,8), které mají významněji záporné migrační saldo na 1000 obyvatel. To znamená, že v těchto obcích převažoval počet vystěhovalých nad počtem přistěhovalých. Opět platí, že vzhledem k tomu, že se jedná o relativně malé absolutní hodnoty, mohou relativní hodnoty dosahovat vyšších čísel.

9.2.4 Struktura zaměstnanosti a rekreace

Obr. 46 Janoch Progresivita ekonomické struktury a nezaměstnanost

Zdroj: *Interní databáze MPSV*

Při hodnocení ukazatelů popisujících socioekonomickou strukturu obyvatel v regionu, byly do hodnocení zvoleny jak ukazatele vztahující se k obyvatelstvu a jeho zaměstnanosti, tak také ukazatele popisující daňovou a dotační politiku obcí v regionu.

Ukazatel progresivity ekonomické struktury znázorňuje rozdělení zaměstnanosti disponibilní pracovní síly do ekonomických sektorů podle jejich progresivity. Primární sektor zastupuje zemědělství a lesnictví, sekundární sektor tvoří zaměstnanost v průmyslu a stavebnictví, terciární sektor je tvořen zaměstnaností ve službách, ve veřejné správě a obchodě a kvartérní sektor tvoří zaměstnanost ve vědě, výzkumu, bankovníctví a peněžnictví. Jednotlivé sektory ekonomických činností jsou váženy tak, aby došlo k relativnímu navýšení progresivnějších sektorů. Ukazatel může teoreticky nabývat hodnot od 1 (všichni pracují v tzv. priméru) do 4 (všichni pracují v tzv. kvartéru)

V Jihočeském kraji je hodnota ukazatele progresivity ekonomických činností představuje 2,165, v řešeném území je pak 2,23, tedy pouze mírně nad krajským průměrem.

Hodnoty mezi obcemi jsou relativně vyrovnané a pohybují se od 2,14 v Nákří až po Hlubokou nad Vltavou, kde hodnota ukazatele dosahuje hodnoty 2,44. Ukazatel dokládá významnou pozici města Hluboká nad Vltavou v celém regionu jako přirozeného kulturního a společenského centra. Podobně doložily vyšší „hustotu interakcí“ v Hluboké i hodnoty komplexní funkční velikosti.

Tab. 16: Janoch - Vývoj struktury zaměstnanosti podle sektorů

Cenzus	zaměstnaní - celkem	primér	sekundér	terciér	kvartér
	Abs				
2001	11329	974	4910	4860	585
2011	10204	468	4080	4760	896
2021	11676	657	4560	5811	648
	v %				
2001	100	8,6	43,3	42,9	5,2
2011	100	4,6	40,0	46,6	8,8
2021	100	5,6	39,1	49,8	5,5

Zdroj Sčítání lidu domů a bytů 2001, 2011 a 2021

Při hodnocení vývoje strukturální zaměstnanosti podle sektorů je možné sledovat v mikroregionu Janoch velmi podobné hodnoty, jaké jsou typické pro území České republiky. Mezi roky 2001 a 2021 v tomto regionu docházelo k poklesu relativního významu priméru (zemědělství, lesnictví) a sekundéru (průmysl, stavebnictví) a k nárůstu služeb a částečně také kvarterního sektoru.

Při srovnání vývoje sektorové zaměstnanosti s hodnotami v celém Jihočeském kraji je zřetelné, že region, ač leží v suburbánním zázemí Českých Budějovic, dosud nemá plně vyvinuty všechny znaky typické pro metropolitní prostory s vyšším podílem progresivních činností a velmi malým podílem zaměstnanosti v zemědělství. V regionu existuje mírně vyšší zaměstnanost v průmyslu a stavebnictví, která je na hodnotě 40 % všech ekonomicky aktivních (hodnota za celý kraj dosahuje 36 %) a o 5 procentních bodů nižší zaměstnanost v terciérním sektoru. Pozici

v blízkosti regionální metropole naopak dokládá vyšší podíl ekonomicky aktivních v kvartérním sektoru.

Při sledování vývoje nezaměstnanosti v obcích zařazených do mikroregionu Janoch je nutné zdůraznit, že současná úroveň nezaměstnanosti (květen 2023) je ve všech obcích mikroregionu zcela zanedbatelná a pohybuje se mezi jedním až dvěma procenty, pouze v obcích Olešník a Temelín dosahuje nepatrně vyšších hodnot (3,4%). Proto hodnocení vývoje nezaměstnanosti mezi roky 2014 a 2023 je nutné vždy uvádět s tím, že se jedná absolutně o jednotky osob bez práce registrovaných na úřadech práce. A proto relativní rozdíly mohou být snadno velmi vysoké.

V mikroregionu Janoch došlo mezi roky 2014 a 2023 k relativnímu poklesu míry nezaměstnanosti u všech obcí. Zatímco v Jihočeském kraji míra nezaměstnanosti poklesla na 34,5 % původního stavu, v mikroregionu Janoch poklesla míra nezaměstnanosti na hodnotu 32,9 % stavu roku 2014. Jedná se tedy o prakticky identický vývoj.

V obci Nákří v květnu 2023 neevidujeme žádnou osobu vedenou na úřadu práce jako nezaměstnanou, v ostatních obcích míra nezaměstnanosti poklesla na hodnoty 20 až 60 % původního stavu. V regionu nezaměstnanost, a to ani po pandemické a energetické krizi s rychle rostoucí inflací v období let 2021 a 2022, není společenský nebo ekonomický problém.

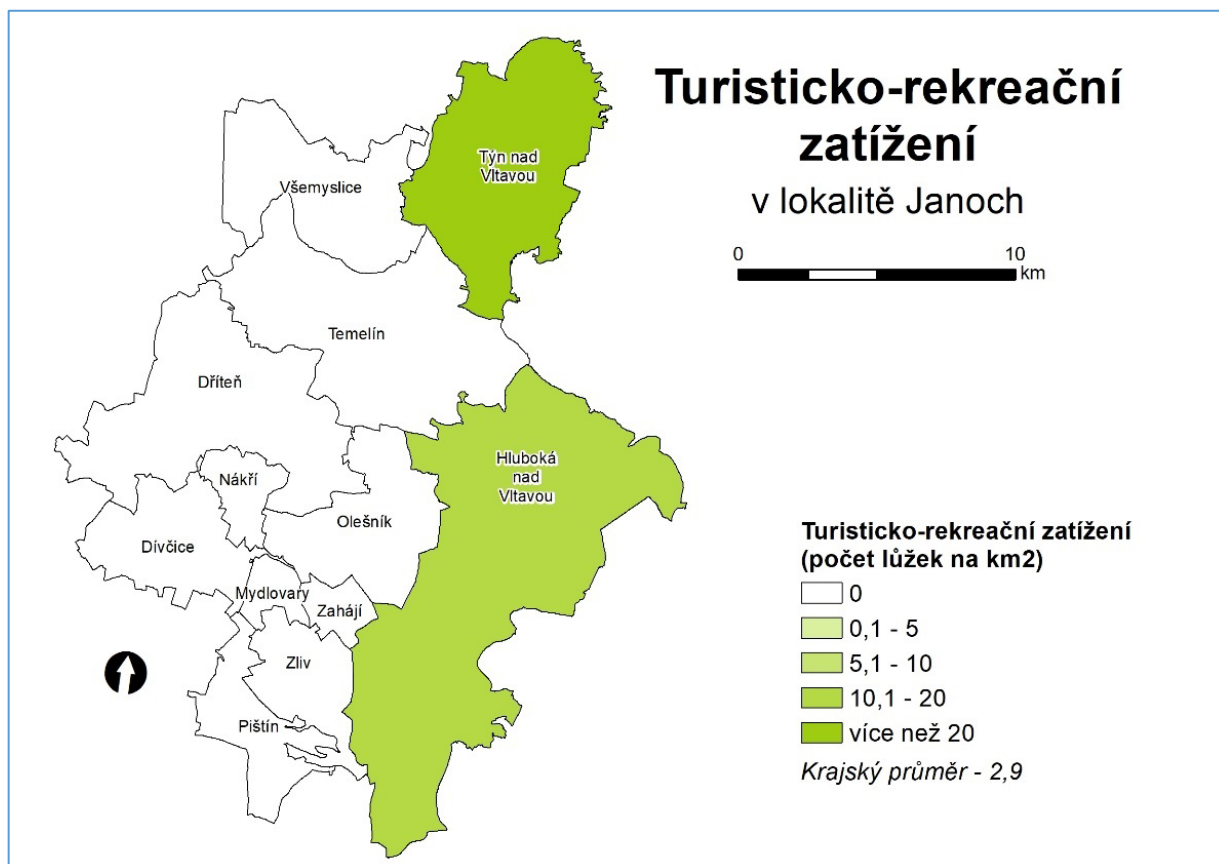
Tab. 17 Janoch - Počet zaměstnanců

	Počet zaměstnanců v obcích k 1.12.									
Janoch	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
abs.	8 749	9 025	9 442	9 486	9 441	9 767	9 994	10 189	9 913	9 966
v %	100	103,2	107,9	108,4	107,9	111,6	114,2	116,5	113,3	113,9

Zdroj Vyhláška MF ČR K rozpočtovému určení daní

Při hodnocení vývoje zaměstnanosti je možné jako pozitivní hodnotit postupné zvyšování míry zaměstnanosti v regionu, které signalizuje zvyšující se podíl zaměstnanců, tedy obsazených pracovních míst. Na počátku sledovaného období v roce 2012 bylo v mikroregionu evidováno celkem 8 750 pracovních míst, v roce 2019 je v regionu evidováno již více než 10 000 pracovních míst. V celém sledovaném časovém úseku (2012-2021) docházelo k postupnému zvyšování počtu pracovních míst kromě roku 2020, kde jako důsledek covidové krize některá pracovní místa v regionu zanikla.

Při pohledu na struktury zaměstnanosti podle obcí mikroregionu je naprosto jasně identifikovatelná dominance tří obcí, které mají nejvyšší počty pracovních míst. Jedná se o Hlubokou nad Vltavou (2 123), Temelín (2 848) a Týn nad Vltavou (3 546), v těchto třech centrech zaměstnanosti je umístěno 85 % všech pracovních pozic v regionu. V ostatních obcích je pak počet zaměstnanců malý (okolo 100), nebo v některých obcích dokonce zcela zanedbatelný (Nákří – 5).

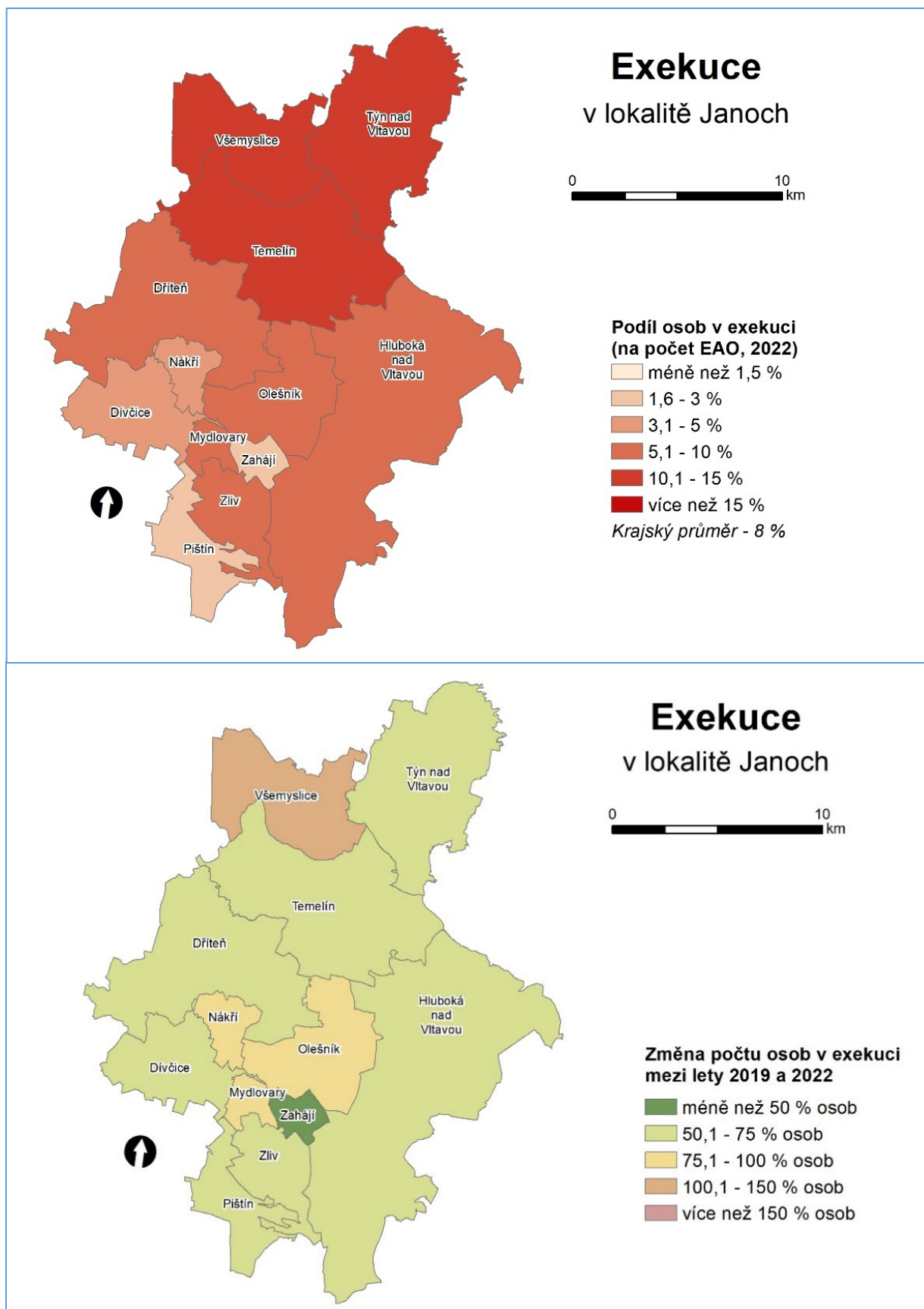
Obr. 47. Janoch Turisticko-rekreační zatížení

Zdroj: Databáze Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy

Z dostupných dat v mikroregionu Janoch existuje hromadné ubytovací zařízení pouze v obou větších městech v regionu, tedy v Hluboké nad Vltavou a v Třebí nad Vltavou. Zatížení krajiny, které by bylo generováno zatížením z vysokého počtu ubytovaných osob, v území neevidujeme. Velmi vysoké turistické zatížení ve městě Hluboká nad Vltavou, spojené s návštěvou zámku a případně dalších aktivit, které jsou spojeny se zámekem nebo Jihočeskou galerií, generuje významné zatížení jen v nejbližším okolí této evropsky významné památky, ale nepřenáší se do dalšího území.

9.2.5 Sociálně patologické jevy

Obr. 48 Janoch Počet a vývoj exekučních řízení

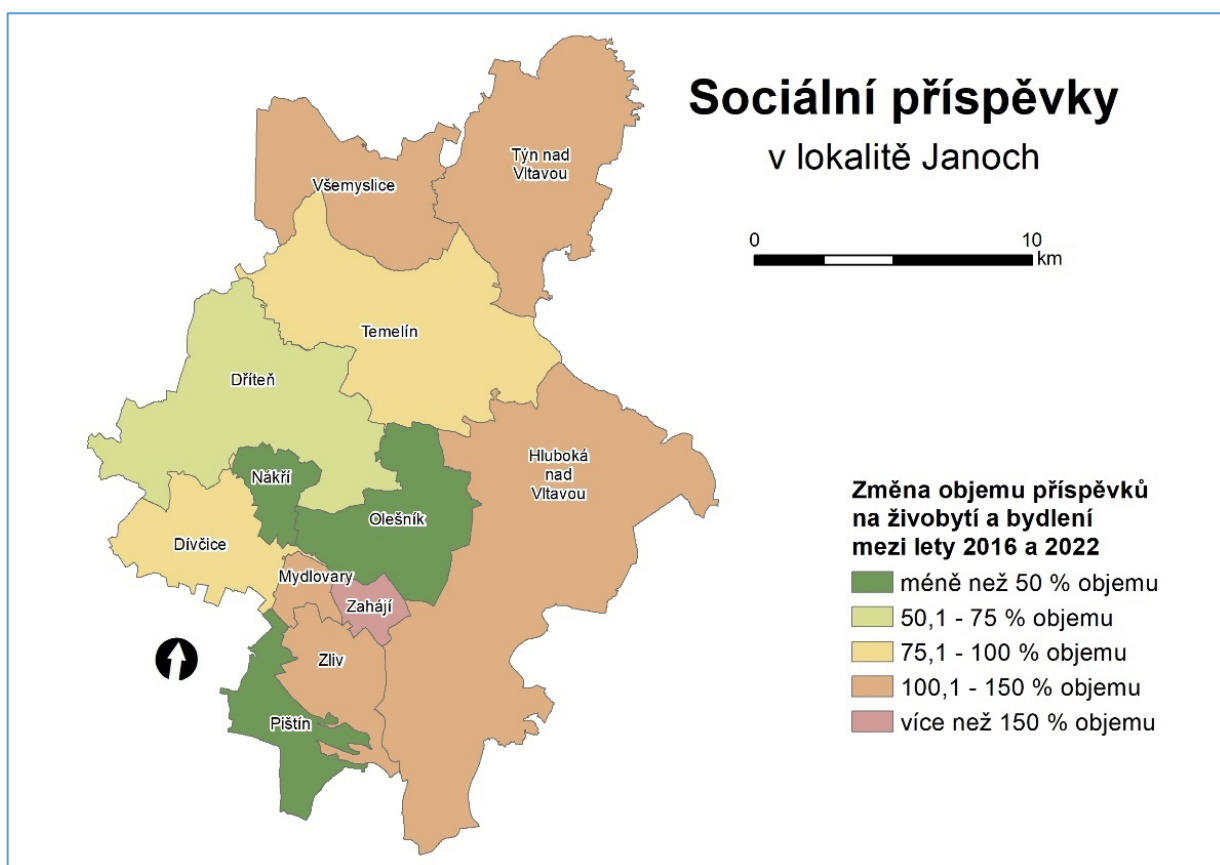
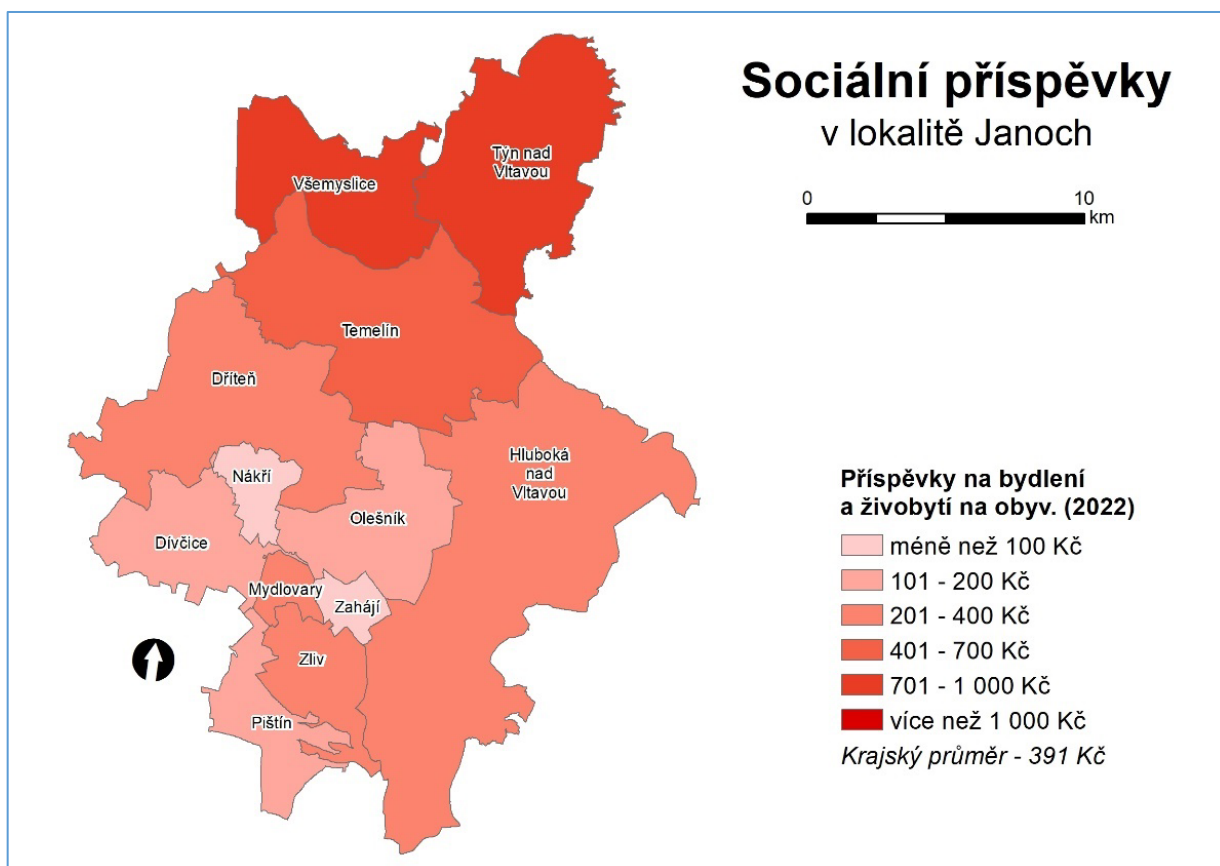
Zdroj: Databáze Exekutorské komory ČR

Hodnocení počtu exekucí a vývoje počtu exekučních řízení v mikroregionu Janoch naznačuje potenciální sociální problémy v těch obcích, kde je vysoké zatížení exekucemi, Obyvatelé, kteří nejsou schopni uhradit svoje závazky, se mohou velmi rychle dostat do dluhové pasti a vyšší podíl rodin nacházejících se v takové situaci může znamenat i významné sociální problémy celé lokality, popř. celé obce. V mikroregionu Janoch je podíl osob ve věku starších 15 let, na které bylo uvaleno exekuční řízení, na hodnotě 6,52 %, v celém Jihočeském kraji je tato hodnota na úrovni 8 %. Mezi obce s nejnižším podílem osob v exekučním řízení patří Nákří, Pištín a Zahájí, kde podíl exekuoovaných osob je menší než 4 % dospělé populace, na opačné straně spektra jsou obce Temelín, Týn nad Vltavou a Všemyslice, kde je podíl osob zatížených exekučním řízením vyšší než 10 %. To znamená že každý desátý obyvatel obce ve věku 15 let a více musí čelit exekuci bez ohledu na to, zda se jedná o drobný závazek vůči obci nebo jinému orgánu veřejné správy z důvodu například neplacení poplatků za odvoz odpadu, nebo zda se jedná o exekuci z důvodu například půjčky u nebankovních poskytovatelů půjček.

Jako pozitivní je však možné hodnotit vývoj počtu exekuoovaných osob v období mezi lety 2019 a 2022, tedy v období před pandemií Covidu-19 a následně ekonomickou krizí spojenou s vysokou mírou inflace v letech 2021 a 2022. V regionu Janoch došlo ke snížení exekučního zatížení o téměř 25 %, přičemž k největšímu relativnímu snížení počtu exekuoovaných osob došlo v obcích Zahájí (na polovinu exekuoovaných osob) a v obcích Dříteň a Hluboká nad Vltavou došlo v uvedeném období k poklesu exekuoovaných osob na úroveň jedné třetiny hodnoty z roku 2019. V obcích Mydlovary, Nákří a Všemyslice se podíl exekuoovaných osob nezměnil, v žádné obci v regionu nedošlo k nárůstu počtu exekuoovaných osob oproti roku 2019. Jak upozornil starosta obce Hluboká nad Vltavou při jednání v místě, ani velmi vstřícná nabídka pomoci s řešením dluhu a s vyvedením z exekuce v obci nevedla k tomu, že by obyvatelé tuto službu využili. Nic nezměnila ani skutečnost, že bylo možné využít u exekucí, které byly vedeny za státem zřizovanými institucemi, tzv. milostivé léto, tedy prominutí úrokového zatížení a splacení pouze základu dlužné částky.

Při hodnocení územního dopadu exekucí je zcela zřetelné, že obce v blízkosti JE Temelín nebo ve větší vzdálenosti od krajského města České Budějovice jsou významně více zatíženy exekucemi ve srovnání s obcemi na jihu řešeného území mikroregionu Janoch.

Obr. 49 Janoch Objem a vývoj sociálních příspěvků

Zdroj: Interní databáze MPSV

Hodnocení sociální nestability bylo doplněno po datech o exekucích ještě hodnotami vyplacených sociálních příspěvků na živobytí a na bydlení. Jedná se o dva základní sociální příspěvky poskytované prostřednictvím MPSV, které slouží bez složité administrativy všem sociálně potřebným. Především sociální příspěvek na nájemné je obvykle čerpán především pro obyvatele v nájemním bydlení, kde došlo ke zvýšení nákladů na bydlení, které nájemci nejsou schopni finančně zajistit. Čerpání tohoto příspěvku je spojeno jednak se zvýšením nájemného a také se zvýšením nákladů na energie, ke kterým došlo postupně v letech 2021 a 2022. Čerpání tohoto příspěvku se více koncentruje do obcí, kde významný podíl obyvatel bydlí v nájemním bydlení, typicky do větších sídel a do měst. Ve venkovských sídlech, kde dominuje bydlení ve vlastním domě, se čerpání tohoto příspěvku vyskytuje pouze zcela sporadicky.

Hodnota průměrného čerpání v Jihočeském kraji je rovna 391 Kč na obyvatele, v řešeném území mikroregionu Janoch ve výši 315 Kč na obyvatele. Pouze v obci Nákří není evidován žádný občan, který by čerpal tyto příspěvky, v dalších obcích se čerpání pohybuje v hodnotách od 50 Kč po více než 800 Kč na jednoho obyvatele. Nejmenší čerpání na obyvatele je evidováno v obcích Pištín (148 Kč/obyv.), Zahájí (38 Kč/obyv.) a Olešník (137 Kč/obyv.). Nejvyšší čerpání přepočtené na obyvatele je v obcích Týn nad Vltavou (884 Kč/obyv.) a Všemyslice (824 Kč/obyv.).

Vyšší objem čerpání sociálních příspěvků zcela viditelně koreluje s hodnotami exekučního řízení.

Při hodnocení vývoje čerpání sociálních příspěvků mezi roky 2016 a 2022 došlo k navýšení objemu čerpaných prostředků průměrně v celém regionu o 6 %, přičemž rozdíly mezi obcemi jsou významné. U celkem pěti obcí došlo ke snížení objemu čerpaných prostředků, přičemž obcím Pištín a Olešník poklesl objem čerpaných prostředků na polovinu a u obce Dříteň poklesl objem čerpaných prostředků o 25 %. Na opačné straně obci Mydlovary stoupl objem čerpaných prostředků mezi roky 2016 a 2022 o téměř 50 % a u obce Zahájí se objem příspěvků na živobytí a na bydlení zdvojnásobil.

Je ale nutné uvést, že se stále jedná o relativně malé objemy prostředků, a proto vysoké relativní zvýšení podpory prostřednictvím sociálních prostředků ještě nemusí znamenat bezprostřední hrozbu chudoby a nemusí se promítat do kvality života v obci.

Tab. 18. Janoch - Počet trestných činů

Název obce	celkem trestné činy 2021	z toho násilné 2021	celkem trestné činy 2022	z toho násilné 2022
Mydlovary			3	
Nákří	2		3	
Pištín	7	1	7	1
Zahájí	1			
Dívčice	2		4	1
Dříteň	5	2	5	2
Hluboká nad Vltavou	35	3	45	5
Olešník	9	1	9	
Temelín	5	2	10	
Týn nad Vltavou	41	4	82	8
Všemslyce	2	1	7	
Zliv	15		19	4
Celkem	124	14	194	21

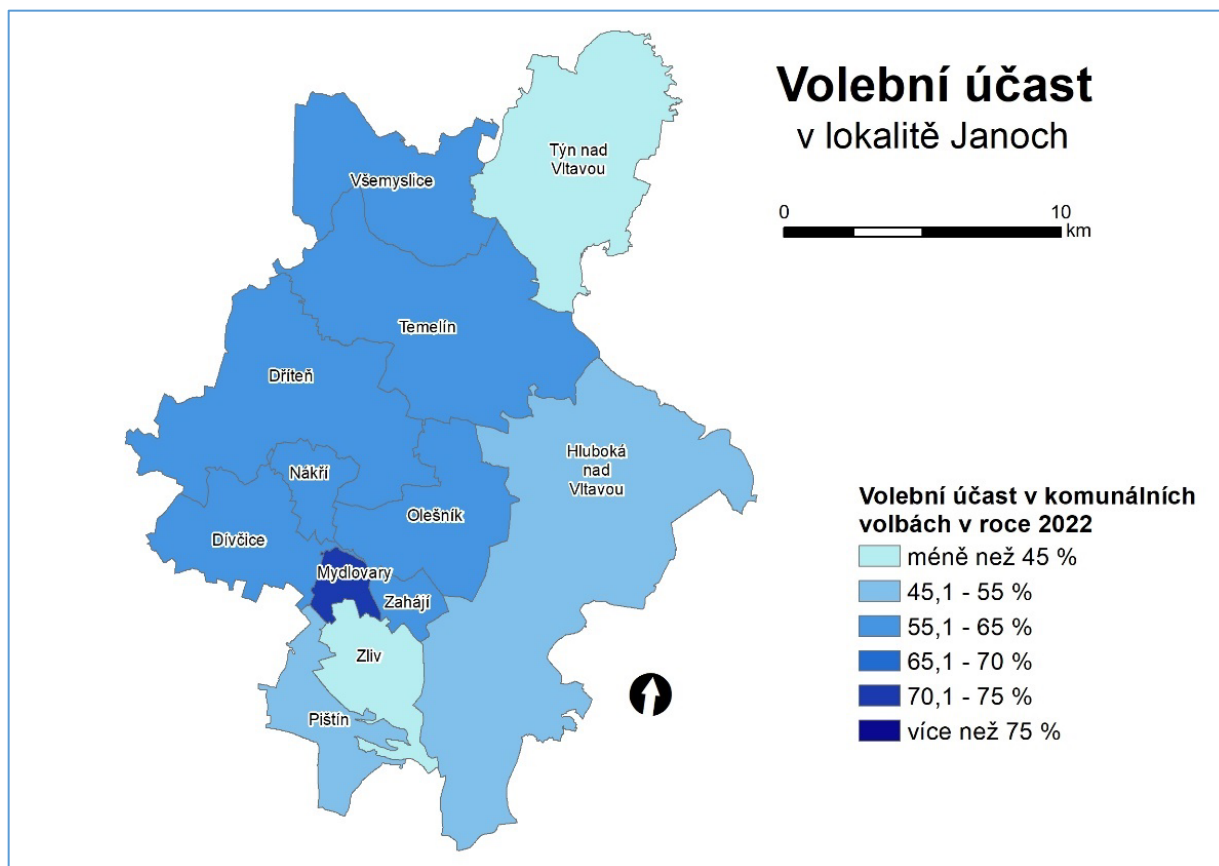
Zdroj: Databáze kriminality MV ČR, Policejní prezidium

Při hodnocení míry kriminality v mikroregionu Janoch je zřejmé, že v regionu jsou výrazně větší obce a současně v regionu chybí jedno dominantní středisko, které by na sebe nabalilo pozitivní, rozvojové předpoklady, ale i sociálně patologické jevy, jako je např. vyšší počet kriminálních deliktů. Podobně jako i v jiných regionech mezi roky 2021 a 2022 narostla oznamovaná trestná činnost v regionu, přičemž nejvyšší absolutní počet páchaných trestných činů se soustřeďuje do větších obcí Hluboká n. Vlt., Týn n. Vlt. a Zliv. V Temelíně, ačkoliv se jedná o místo s vysokou intenzitou provozu a velkým počtem pracovníků, je počet trestných činů relativně malý. Podobně relativně plošně jsou rozprostřeny v území i násilné trestné činy, jejich počet ale není ani v jednom ze sledovaných roků velký.

V mikroregionu není evidována žádná vyloučená lokalita podle vymezení společnosti GAC. (Analýza sociálně vyloučených lokalit, MPSV, 2015), respektive podle Agentury pro sociální začleňování MMR ČR.

9.2.6 Veřejná správa a sociální prostředí

Obr. 50 Janoch Volební účast

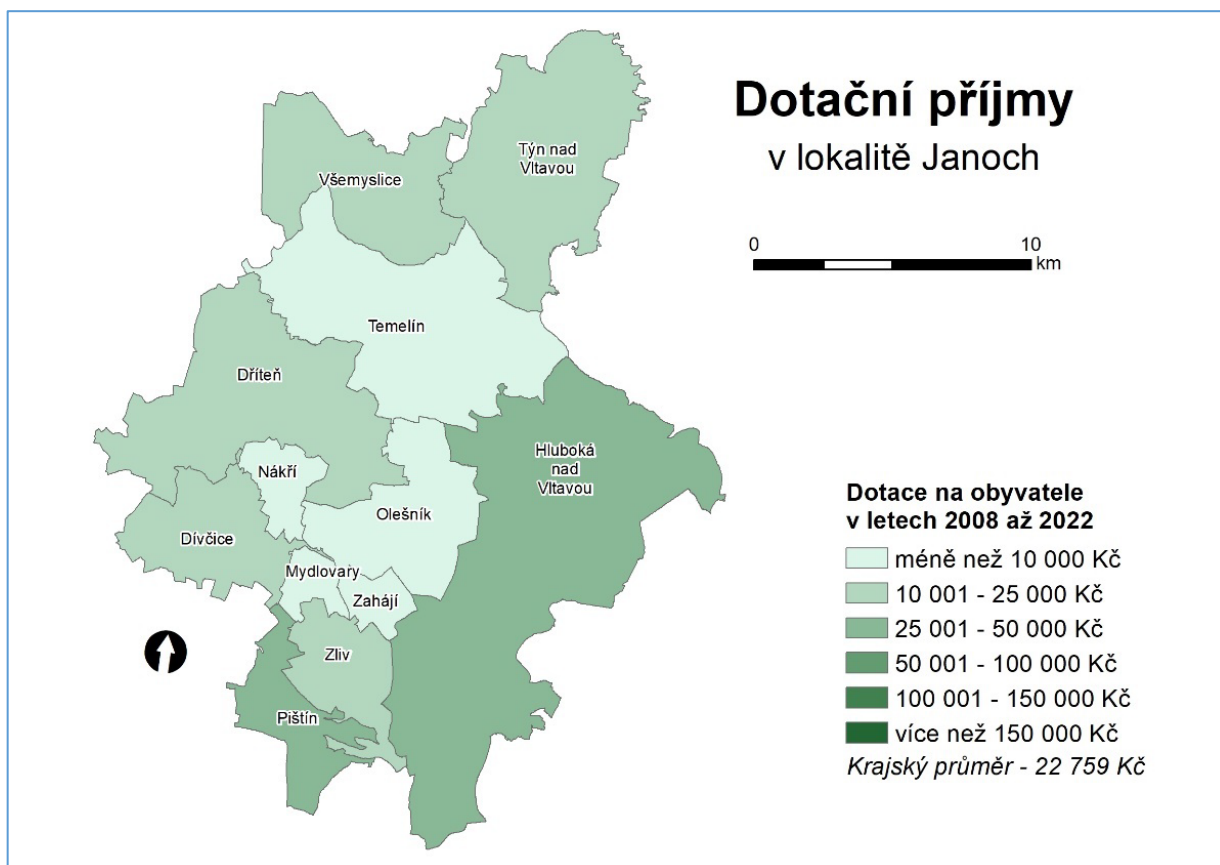
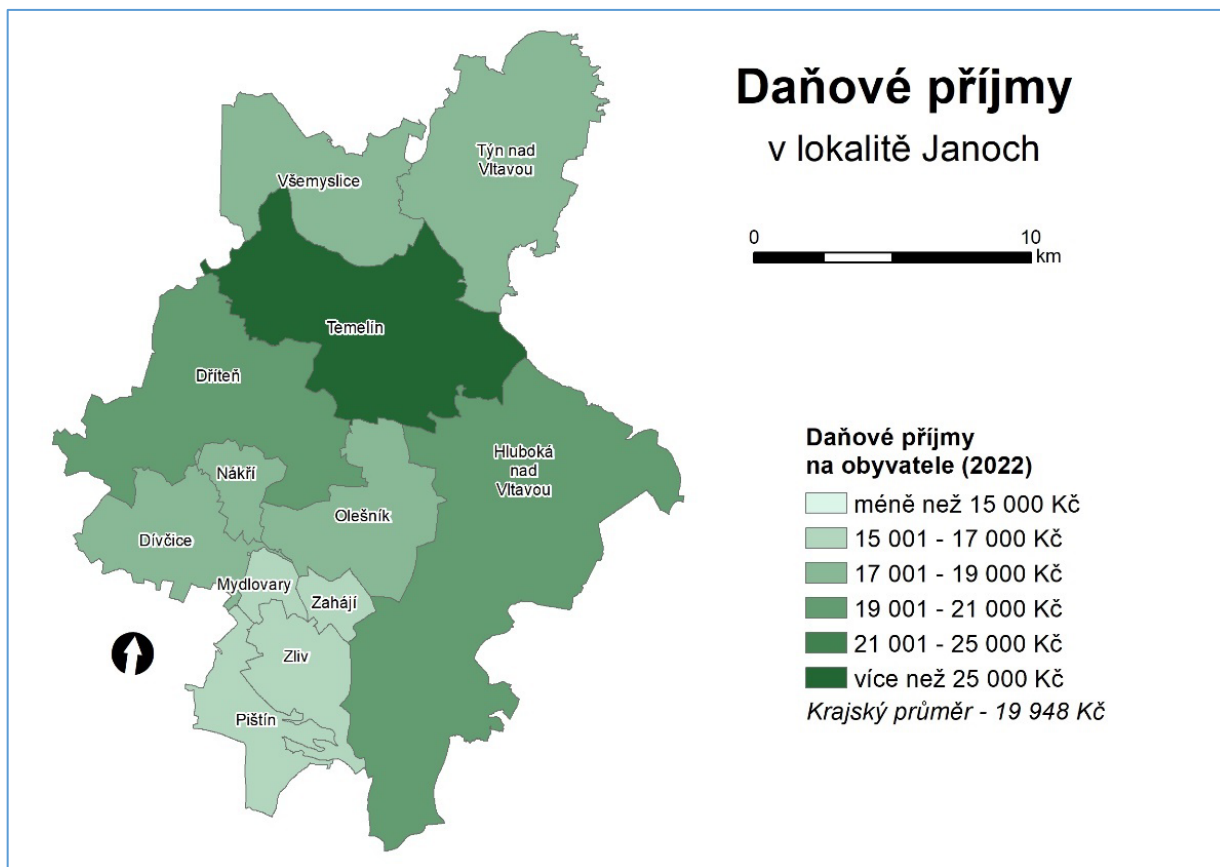
Zdroj: Český statistický úřad

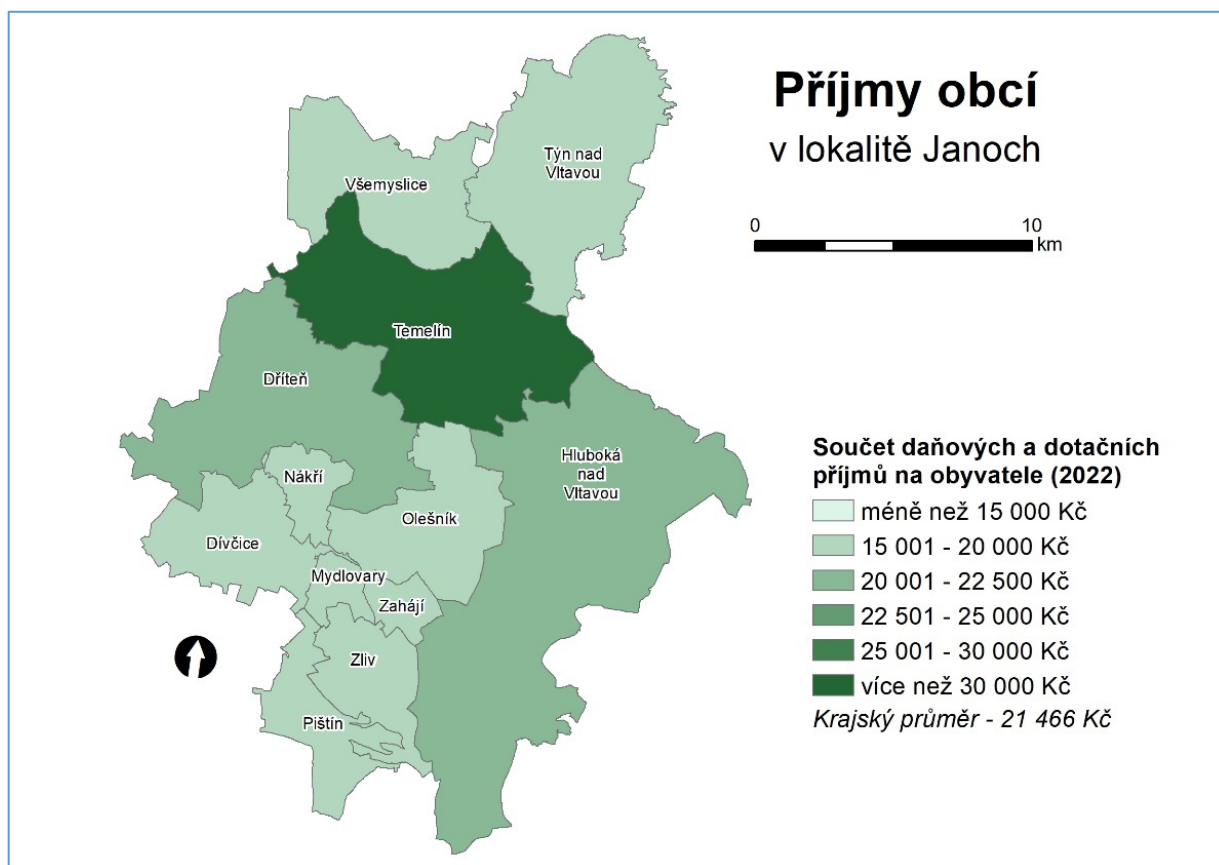
Hodnocení volební účasti v komunálních volbách v roce 2022 naznačuje zájem obyvatel obce, kteří mají volební právo, zapojit se do rozhodování v obci a zvolit si své zástupce naplňující jejich představu o správné správě věcí veřejných. Ve srovnání s krajskou volební účastí (48,71 %) je ve většině obcí evidována vyšší volební účast pohybující se v rozmezí nad průměrnou krajskou volební účastí. Pouze v obcích Pištin, Tyn nad Vltavou a Zliv byla v komunálních volbách v roce 2022 volební účast nevýznamně nižší, než je krajský průměr. V obcích Divčice, Dříteň, Nákří a Temelín překročila volební účast 60 % a v obci Mydlovary byla volební účast dokonce vyšší než 70 % oprávněných voličů.

Počet zvolených zastupitelů v obcích se pohybuje podle velikosti od sedmi zastupitelů v Nákří a Zahájí až do 21 zastupitelů ve městech Hluboká nad Vltavou a Tyn nad Vltavou. V žádné obci není pouze limitních pět zastupitelů, obce tak nejsou ohroženy rizikem vypsání předčasných voleb v případě odstoupení jednoho ze zastupitelů. Ve čtyřech obcích kandidovala pouze jedna kandidátka typicky ve formě sdružení nezávislých kandidátů, v řadě dalších obcí se ovšem konala soutěž mezi více volebními stranami, které podaly svoje kandidátní listiny. V regionu se také ve větší míře, než ve srovnatelných venkovských regionech objevují kandidátní listiny politických stran, což může být způsobeno jak aktivní účastí starosty Hluboké nad Vltavou a zároveň senátora p. Jirsy, tak i blízkostí regionálního jádra. V žádné obci nebyla podána kandidátka, která by ve svém názvu odkazovala na umístění hlubinného úložiště, což ovšem

neznamená, že kandidáti nebo programy jednotlivých uskupení v rámci volební kampaně nemohli odkazovat na potenciální možnost umístění hlubinného úložiště v lokalitě Janoch.

Obr. 51 Janoch Daňové a dotační příjmy obcí

Zdroj: Vyhláška MF ČR pro rozpočtové určení daní, interní databáze MF ČR

Hodnocení daňových a dotačních příjmů obcí vychází z dvou základních zdrojů poskytnutých z Ministerstva financí ČR. Daňové příjmy obcí jsou tvořeny na základě Zákona o rozpočtovém určení daní, který stanovuje pravidla pro rozdělení výnosu z daní mezi obce na základě koeficientů. Tyto koeficienty se stejně uplatňují na celém území Česka a relativní rozdíly mezi obcemi jsou dány pouze rozdíly mezi vstupními daty, které ovlivňují výši koeficientu (počet obyvatel, rozloha, počet dětí ve školách, počet pracovních míst).

Proto jsou daňové příjmy na obyvatele relativně podobné mezi jednotlivými obcemi v duchu uplatňovaného principu solidarity při konstrukci tohoto zákona. Daňové příjmy obcí v Jihočeském kraji na jednoho obyvatele jsou průměrně 19 948 Kč/obyv., v řešeném území mikroregionu Janoch je tato hodnota na úrovni 21 605 Kč/obyv. Většina obcí se pohybuje v rozmezí 16 500 Kč až 19 000 Kč na obyvatele, pouze obec Temelín, vzhledem k započítání zaměstnanosti v JE Temelín, má daňové příjmy na obyvatele na hodnotě 59 729 Kč na obyvatele.

Při hodnocení dotačních příjmů byly uvažovány všechny dotace, které byly poskytnuty prostřednictvím státního rozpočtu z jednotlivých ministerstev obcím a organizacím zřízovaným orgány veřejné správy (typicky základní a mateřské školy, školní jídelny apod.), a to za roky 2008 až 2022. V souboru tak nejsou zařazeny dotace pro podnikatelský nebo neziskový sektor a stejně tak dotace poskytované z úrovně kraje. Průměr takto vymezených dotací v Jihočeském kraji je 22 759 Kč na obyvatele, v regionu Janoch je tato dotace pouze na hodnotě 12 368 Kč na obyvatele za celé sledované období. V obci Nákří nepožádali nebo nedostali za celé sledované období dotaci z národních zdrojů. V dalších obcích se dotace pohybovaly v rozmezí

mezi 4 000 Kč až 14 000 Kč na obyvatele za celé sledované období. Pouze v obcích Pištín (32 000 Kč/obyv.) a Hluboká nad Vltavou (36 000 Kč/obyv.) čerpali významnější investiční dotace, které mohou být spojeny s větším investičním projektem. Menší aktivita při čerpání dotací prostřednictvím národních zdrojů, která je řádově nižší než v dalších regionech České republiky se stejnými socioekonomickými podmínkami, je pravděpodobně spojena s podporou jednotlivým obcím, kterou poskytuje JE Temelín formou pravidelných příspěvků do rozpočtu obcí. Kromě toho obce mohou čerpat i další formu podpory v rámci grantového schématu JE Temelín, který je určen na podporu sousedních obcí. Takto například obec Nákří získala podporu na instalaci měřičů rychlosti na vjezdech do obce.

Celkové daňové a dotační příjmy jsou tvořeny jako suma obou výše uvedených typů zdrojů. Vzhledem k tomu, že rozdíly mezi obcemi v objemu daňových příjmů na obyvatele a stejně tak i dotačních příjmů na obyvatele, nedochází ani v rámci kartogramu celkových dotačních příjmů na obyvatele k zásadním rozdílům mezi obcemi. Zcela specifické je postavení obce Temelín, protože do daňových příjmů se započítávají zaměstnanci JE Temelín, vyšší příjmy na obyvatele mají populačně větší obce, menší obce, popř. obce, které nečerpaly dotace, mají nižší příjmy. V obcích Mydlovary a Nákří jsou celkové příjmy na obyvatele pod hodnotou 20 000 Kč, naopak v obcích Pištín, Hluboká nad Vltavou a Temelín se příjmy na obyvatele pohybují v hodnotách nad 50 000 Kč/obyv. To jsou hodnoty, které další obce mohou dosáhnout pouze v situaci, kdy se jim podaří získat velmi významnou investiční dotaci.

V hodnocení celkových příjmů nejsou započítány příjmy, které obce získaly buď jako příspěvek od JE Temelín, nebo je získaly v rámci podpory v rámci grantového schématu JE Temelín.

Tab. 19 Janoch Komunální volby

Obec	volební účast	počet zastupitelů	počet kandidujících subjektů
Dívčice	64,66	9	2
Dříteň	61,49	15	5
Hluboká nad Vltavou	51,67	21	9
Mydlovary	72,31	9	3
Nákří	64,24	7	1
Olešník	56,43	9	1
Pištín	46,46	9	1
Temelín	62,2	11	5
Týn nad Vltavou	42,89	21	9
Všemslyce	58,31	11	4
Zahájí	58,31	7	1
Zliv	44,49	15	4

Zdroj: Volby.cz, ČSÚ

10 Závěry

Hodnocení sociálně-ekonomického prostředí potenciálních lokalit pro vybudování hlubinného úložiště radioaktivního odpadu prokázalo, že dosavadní celospolečenská diskuze o umístění hlubinného úložiště neměla dosud žádný vliv na socioekonomické nebo na sociální parametry obcí v potenciálním regionu budoucího úložiště.

Rozdíly mezi lokalitami jsou do značné míry závislé na velikosti a vzdálenosti regionálního, respektive mikroregionálního, centra. Z hlediska míry odlehlosti vůči hlavním rozvojovým osám a významným jádrům má lokalita Březový potok menší a méně zřetelné socioekonomické předpoklady dynamického rozvoje a reprezentuje především stabilizovaný venkovský prostor na pomezí kraje. Lokality Hrádek a Horka leží ve venkovském prostředí kraje Vysočina s relativní blízkostí regionálních center (Třebíč, Jihlava, Pelhřimov) a jejich rozvojové předpoklady dále umocňuje dostupnost dálnice D1, tedy rychlejšího napojení na významná makroregionální centra – Prahu a Brno. Lokalita Janoch umístěná v relativně exponované poloze vůči Českým Budějovicím je již do značné míry ovlivněna rozvojovými aktivitami v tomto jihočeském centru a vykazuje největší rozdíly mezi sídly a obcemi v rámci regionu. Ukazatel komplexní funkční velikosti i ukazatel hustoty zalidnění dobře dokládají rozdíly mezi obcemi v mikroregionu z hlediska jejich významu v systému osídlení.

Ve všech regionech dochází k nárůstu počtu obyvatel a k nárůstu počtu nově postavených domů. Zvyšování počtu obyvatel je prokazatelné i ve venkovských obcích, a nikoliv jen v jádrových městech mikroregionu.

V regionech existuje typicky česká roztržštěná sídelní soustava s výraznou velikostní variabilitou venkovských sídel, přičemž nejmenší sídla do 20 obyvatel mohou být potenciálně ohrožena ztrátou obytné funkce a přeměnou na pouhá rekreační sídla. V regionu Janoch k tomu již v případě některých sídel došlo.

Ve všech regionech je významný potenciál pro individuální rekreaci – chalupaření. V sídlech existuje relativně vysoký podíl obvykle neobydlených domů, tedy domů sloužících pro individuální rekreaci majitelů těchto nemovitostí. Vysoký podíl rekreačních objektů ve všech regionech znamená také možný potenciál jejich zpětného využití pro trvalé bydlení, a to i v relativně málo zalidněných lokalitách, ovšem za předpokladu dobrého napojení a využití kvalitních internetových sítí umožňující plnohodnotnou práci z domova. Pokud bude docházet i nadále ke zvyšování cen nemovitostí nebo k nedostatku a finanční nedostupnosti bytového fondu ve městech, bude možné využít udržované a modernizované venkovské chalupy pro trvalé bydlení. Pokud k tomuto trendu bude docházet, bude ale vždy velmi individuální a nebude v žádné z řešených lokalit plošný. Silněji se může projevit v rámci mikroregionu Hrádek v zázemí Jihlavy a v mikroregionu Janoch v zázemí Českých Budějovic.

Při hodnocení bytového a domovního fondu může jisté riziko představovat relativně vysoký podíl nejstarších domů postavených před rokem 1970, které budou vyžadovat významnější investice do modernizace bytového fondu, To může být především pro starší obyvatele regionu ekonomicky a organizačně obtížné.

Věková struktura ve všech regionech odpovídá standardní věkové struktuře ve venkovských regionech Česka s převahou obyvatel v seniorním věku a menším podílem dětské populace. Postupné stárnutí populace spojené se změnami ve společnosti a zvyšující se nadějí na dožití bude pro představitele obcí a představitele veřejné správy na úrovni krajů znamenat vyšší

náklady na zajištění základní mobilní a následně v některých případech i trvalé sociální péče pro velmi staré obyvatele, kteří již nejsou schopni zajistit vlastními silami všechny potřebné služby. Rozdíly mezi sledovanými regiony potenciální lokalizace hlubinného úložiště jsou z hlediska sociodemografických charakteristik zanedbatelné. Pouze v zázemí měst Pelhřimov, Jihlava (Hrádek), Třebíč, Velké Meziříčí (Horka) a Českých Budějovic (Janoch), kde se částečně projevuje suburbánní výstavba, je populace mladší a s vyšším podílem více vzdělaného obyvatelstva.

Při hodnocení sociálně-ekonomického postavení jednotlivých lokalit jsou rozdíly mezi obcemi v rámci řešených mikroregionů i mezi mikroregiony potenciálního umístění hlubinného úložiště nevýznamné a odpovídají obecné struktuře venkovského stabilizovaného prostoru. Rozdíly mezi obcemi například v ukazateli ekonomické progresivity jsou dány rozdílnými velikostními kategoriemi obcí a v rámci obcí pak i sídel.

Při hodnocení podle ukazatele daňových a dotačních příjmů dle obcí nejsou mezi obcemi ani mezi regiony zásadní strukturální rozdíly s výjimkou lokality Janoch. V ostatních mikroregionech se obce liší pouze podle úspěšnosti získání dotačních titulů, což je způsobeno individuálními znaky žadatelů (jejich schopnost připravit a prosadit projekt) nikoliv strukturálními znaky vyplývajícími z jejich vnější polohy nebo velikosti. Rozdíly mezi obcemi jsou v zásadě malé, liší se pouze obce, které v minulosti získaly z dotačních programů ústředních orgánů státní správy významné investiční dotace na jednu dlouhodobě potřebnou investici (typicky kanalizaci, vodovodní řad, rekonstrukci školy apod.). Jako jisté překvapení pak lze považovat, že ve všech regionech kromě mikroregionu Janoch existují obce, které ve sledovaném období mezi lety 2008 až 2022 nikdy nezískaly žádnou dotaci z národních zdrojů. V mikroregionu Janoch obce čerpají významně méně prostředků z dotační podpory, protože využívají mj. poplatků spojených s provozem JE Temelín a dále mohou čerpat menší objemy finančních prostředků z grantových schémat JE Temelín.

Jako potenciální budoucí hrozbu lze považovat vyšší podíl osob v exekuci, a to i přesto, že ve všech lokalitách došlo v letech mezi lety 2019 a 2022 ke snížení jejich počtu. Přesto v regionech mohou zcela výjimečně vzniknout lokality, popř. i jednotlivá sídla, kde větší podíl obyvatel propadne do dluhové pasti a kde může dojít ke zhoršení kvality života, což může být provázáno se snížením cen nemovitostí a v krajním případě i s postupným nastartováním procesu tzv. ghetoizace, a tedy vzniku vyloučených lokalit. To se ale potenciálně může týkat zcela ojedinělých případů především v mikroregionech Horka, Hrádek nebo Březový potok.

Hodnocení angažovanosti obyvatel ve věcech veřejných vyjádřené specificky formou zapojení do komunálních voleb potvrdilo obecné schéma malé přítomnosti politických stran v lokální politice. Kromě mikroregionu Janoch ve všech dalších regionech ve venkovských obcích zcela převažují kandidátní listiny postavené jako sdružení nezávislých kandidátů, popř. dokonce individuální kandidátní listiny. V lokalitě Janoch se v obcích ve větší míře objevují také kandidátní listiny politických stran. V celé řadě především malých obcí ve všech lokalitách nemají volby charakter skutečných voleb, protože je podána jediná kandidátka a každý kandidát je následně i zvolen. Volby pak mají spíše charakter referenda o jednotlivých osobnostech na kandidátní listině. Tento stav svědčí o tom, že v nejmenších obcích v hodnocených regionech (podobně jako i v dalším venkovském prostoru Česka) existuje pouze velmi omezený počet lokálních lídrů, kteří jsou ochotni zapojit se a rozhodovat o obecních věcech.

10.1 Silné a slabé stránky mikroregionu HÚ

Březový potok

Silné stránky:

- stabilní venkovské osídlení,
- nárůst počtu domů,
- vyšší míra vzdělanosti populace v obcích do 3000 obyvatel,
- velmi nízká hodnota nezaměstnanosti,

Slabé stránky:

- region na pomezí krajů bez dominantního centra,
- pokles počtu obyvatel,
- starší populace v mikroregionu, nižší podíl populace 0-15,
- vyšší podíl starších domů postavených do roku 1970, menší podíl domů postavených od roku 1991,
- vyšší podíl trestných činů na 1000 obyv.,
- slabá dotační aktivita obcí

Horka

Silné stránky:

- Nárůst počtu obyvatel 1991-2021,
- Nárůst počtu domů 1991-2001,
- Vysoká dotační aktivita obcí,
- Růst počtu obsazených pracovních míst 2017-2022,

Slabé stránky:

- Koncentrace aktivit na sever a jih regionu (Velké Meziříčí a D1, Třebíč),
- Obce ve středu regionu nemají silný rozvojový potenciál,
- Nehomogenní území,

Hrádek

Silné stránky:

- Velmi silné centrum – Jihlava a další mikroregionální centrum Pelhřimov,
- Růst počtu obyvatel 1991-2021,
- Růst počtu bytů 1991-2021,

Slabé stránky:

- Malý nárůst počtu obsazených pracovních míst 2013-2022,
- Vyšší čerpání sociálních dávek na živobytí a na bydlení,
- Malý nárůst počtu obsazených pracovních míst 2014-2022,
- Vyšší podíl trestných činů na 1000 obyv.,

Janoch

Silné stránky:

- Poloha regionu v zázemí regionálního centra České Budějovice,
- Kulturní, společenské centrum v Hluboké s nadregionálním významem,
- Růst počtu obyvatel 1991-2021,
- Růst počtu domů 1991-2021,
- Hluboká jako turistické a rekreační centrum,
- Vysoká míra podpory prostřednictvím příspěvku nebo grantů JE Temelín,
- Vysoký nárůst počtu obsazených pracovních míst,

Slabé stránky:

- Vyšší rozdrobenost sídelní soustavy,
- Velmi malá sídla součástí správního území města Hluboká,
- Slabá dotační aktivita obcí,
- Vyšší počet obyvatel v exekuci (2022),

vymezených mikroregionů

mikroregion HÚ	Počet obyvatel (UAP)	Relativní vývoj počtu obyvatel v % (1991 - 2021)	Relativní vývoj počtu domů v % (1991 - 2021)	Rozdrobenost sídelní soustavy (počet MČ/prům. počtu MČ v obcích do 3000 obyv.)	Průměrný podíl počtu obyvatel na místní část	Podíl obyv. ve věku 65+ z celé populace obce (*100 %)	Podíl obyv. ve věku 0-14 z celé populace obce (*100 %)	Index stáří (obyv. 65+ / obyv. 0-14 * 100)	Index stáří vůči průměru za obce do 3 000 obyv. (*100)	Index vzdělanosti (na počet obyv. 15-64)	Index vzdělanosti vůči pr. obcí do 3000 obyv.
Březový potok	8 872	91,8	114,9	1,3	177,1	23,0	13,5	194,8	147,9	1,8	104,0
Horka	54 147	109,4	126,4	0,9	341,9	19,6	17,3	129,2	98,1	1,7	100,6
Hrádek	85 031	115,0	134,0	1,6	383,7	19,3	15,4	128,1	97,3	1,7	99,8
Janoch	22 749	118,7	127,5	2,4	588,1	19,2	16,3	120,2	91,3	1,7	99,1

Tab. 20. Vybrané průměrné ukazatele za mikroregiony HÚ

mikroregion HÚ	Migrační saldo (na 1000 obyv.)	Stáří domovního fondu (domy do 1970)	Stáří domovního fondu (domy 1990+)	Počet dokončených bytů na 1 000 obyv.	Daňové příjmy (Kč/obyv.)	Dotace na obyv. (Kč na obyv., období 2008-2022)	KFV (PO + zaměst. *1,5 + děti ve školách *2/100)	Změna počtu obsazených pracovních míst (RUD 2022/2013)
Březový potok	17,6	63,7	14,6	2,0	18 897	12 281	12,3	134,0
Horka	3,5	50,7	25,9	3,3	18 540	30 454	36,0	280,6
Hrádek	8,1	47,6	28,7	4,3	18 410	17 896	66,6	119,2
Janoch	3,1	51,4	27,3	3,5	21 606	12 369	36,6	212,2

mikroregion HÚ	Podíl nezaměstnaných 2023 (%)	Vývoj nezaměstnanosti (květen 2023 / březen 2014, %)	Počet lůžek v hrom. ubyt. zař.	TRF (Turisticko-rekreační funkce bez stanů)	Turisticko-rekreační zatížení území (lůžek / km2)	Příspěvky na bydlení + živobytí (2022/2016, %)	Příspěvky na bydlení + živobytí (Kč / obyv.)
Březový potok	1,8	31,2	0,0	0,0	0,0	113	207
Horka	2,1	24,5	48,6	0,2	0,9	121	231
Hrádek	2,1	31,0	74,4	0,9	1,0	165	317
Janoch	1,8	32,9	217,1	3,8	3,3	97	315

mikroregion HÚ	Podíl osob v exekuci na počet EAO (2022, %)	Počet exekucí (2022) na osobu v exekuci	Vývoj počtu osob v exekuci (2022/2019 * 100)	Podíl voličů SPD (PSP 2021)	celkem trestné činy 2021/1000 obyv.	z toho násilné 2021/1000 obyv.	celkem trestné činy 2022/1000 obyv.	z toho násilné 2022/1000 obyv.
Březový potok	6,9	5,2	97,8	9,7	13,8	0,7	13,1	1,2
Horka	3,0	5,1	83,1	7,7	6,7	0,9	8,9	1,1
Hrádek	5,1	6,7	79,0	9,3	11,1	1,5	14,7	2,2
Janoch	6,5	7,3	76,4	10,4	5,5	0,6	8,5	0,9

Zdroj: Vlastní výpočty

SÚRAO

SPRÁVA ÚLOŽIŠŤ
RADIOAKTIVNÍCH
ODPADŮ

NAŠE
BEZPEČNÁ
BUDOUCNOST

www.surao.cz